

ДЖОЙ АДАМСЪН
ЛЪВИЩАТА
ЕЛЗА

ЗЕМИЗДАТ

ДЖОЙ АДАМСЪН ЛЪВИЦАТА ЕЛЗА

Превод: Весела Илиева, Василка Шопова, Светлана Стефанова

chitanka.info

Със своята книга, преведена на повече от 20 езика, известната изследователка и писателка Джой Адамсън предизвика истинска сензация и стана популярна в цял свят. Заедно със съпруга си — ловен надзирател в Кения — тя отглежда едно осиротяло лъвче, наречено Елза. Малката лъвица се привързва към хората, които я отглеждат с голяма любов и правят за нея всякакви жертви. След време, пусната на свобода, тя става майка и довежда малките си отново при хората.

Невероятната на пръв поглед история е разказана с високо художествено майсторство и научна достоверност, с искрена любов към дивите животни и природата, с вярата, че общуването с тях прави човека по-добър и по-щастлив.

ВЛАДИМИР А. ПОМАКОВ

ПРЕДГОВОР

Трябва ли да се пише предговор за една книга, която излиза за втори път? Ценителите на този род литература, любознателните и будни читатели, чиито интерес към природата въобще и към дивите животни на света е постоянен и неотслабващ, ще сметнат може би това за излишно — та те сигурно познават книгата и нейните герои така добре, а мнозина вероятно са гледали и чудесния филм, направен по нея. Защо трябва отново да ги представяме? Няколко са обстоятелствата, които ни подтикват да сторим това. Преди всичко сигурно ще има читатели, които за пръв път ще държат в ръце „Лъвицата Елза“ Освен това мнозина ще искат да узнаят какво е положението на едрите бозайници (включително и на едрите хищници) в Африка днес. Най-после, и това е скръбната причина за написването на този предговор, авторката — Джой Адамсън — загина без време и трагично в началото на миналата година.

„Лъвицата Елза“ е една биография. Не на човек, чиито дарби и качества са му отредили лично място в историята на света. Това е биографията на едно животно, което по силата на много причини стана не по-малко забележителна личност на двадесетия век, отколкото, да речем, някоя от естрадните звезди от близкото минало. Това е историята на една родена на свобода от диви родители лъвица — от деня на нейното появяване на бял свят до естествената ѝ смърт. Тя не е била „известна циркова артистка“, нито жив експонат в някоя зоологическа градина, а най-обикновена африканска представителка на този благороден род — лъвовете, или както някога ги наричаха, „царете на пустинята“ — чийто живот е преминал единствено в саваните на Кения. Това, което я отличава от нейните родственици, все още бродещи из Черния континент, е фактът, че тя е била отгледана от една жена европейка, вдъхновявана от висши и благородни идеали. Тази лъвица се прочу благодарение на нея. Приемната ѝ майка си беше поставила за цел не да има покрай себе си един питомен лъв, за да

задоволи някаква своя прищявка или суета, а да отгледа животното така, както го отгледали лъвовете от родния му прайд — свободно и диво. Освен това тя искаше да опознае в най-големи подробности интимния живот на тези едри котки, тяхната биология, психика и поведение. Успехът ѝ беше колосален. Тя не само обогати с наблюденията си раздела от зоологията, който изучава всестранно представителите на сем. Котки и лъвовете по-специално, а направи нещо много повече — покрай отглеждането на лъвицата Елза откри за себе си с пределна яснота настоящето и бъдещето на великолепия и неповторим див живот на Африка, намери сили и средства да поведе борба за неговото спасяване и запазване и направи всички свои открития достояние на световната общественост. Дали усилията и пламъкът на нейната мъжествена борба и огромният труд, който тя вложи в това дело, постигнаха своята цел? Страхувам се, че отговорът на този въпрос ще прозвучи песимистично.

Народите на този континент, извоювали сравнително неотдавна политическата си независимост, а и другите, които все още водят ожесточени битки за нея, в сегашния момент са изправени пред такива остри проблеми на своето социално и икономическо изграждане и на политическото си утвърждаване, разкъсвани са от толкова политически, етнически и други борби, че въпросите за опазване на природата остават едва ли не на последно място в техните програми. Не много отдавна, през 1979 г., когато по искане на законното правителство на Уганда в страната влязоха танзанийски войски, освен тежките човешки жертви страната даде и десетки хиляди убити антилопи, газели, хипопотами, слонове и други едри копитни бозайници и хищници. В по-голямата част от африканските страни, и то тъкмо в тези, в които популациите на диви копитни (и естествено на съпровождащите ги едри хищници) са най-многочислени, белтъчният глад е проблем № 1 за населението. Можем да си представим колко незавидна е съдбата и неясно бъдещето на тези животни, когато на карта е поставен животът на хора, а спасението е в добива на повече месо на всяка цена. На много места в тези страни традиционната икономика и животновъдна практика е толкова дълбоко вкоренена в обичаите на племената (например масаите) че макар да не решава проблемите за осигуряване на населението с необходимите храни от животински произход, тя представлява постоянна опасност за

благосъстоянието и просперирането на популациите от диви животни и най-вече от едри копитни. Браконьерството все още се шири в много страни от континента, а неговото контролиране е извънредно трудна задача.

Погълнати от нашето всекидневие, от собствените си проблеми, ние рядко сме склонни да се замисляме върху проблемите на далечни страни, още по-малко — да се тревожим за съдбата на тяхната природа. При това като че ли никога не ни минава през ума, че става въпрос за богатство, което принадлежи на цялото човечество, че ако дивите животни на Африка отминат в небитието, ще обеднеят не само народите и държавите на този континент, допуснали това, а колкото и отвлечено да ни се струва, ще обеднее всеки един от нас, всеки един от жителите на планетата. Това искаше да ни покаже и Джой Адамсън с всяка от своите книги, с целия си богат и интересен живот.

Въпреки тази, нека я наречем незаинтересованост към проблемите за опазване на африканската природа с всеки изминат ден все повече хора по света започват да осъзнават дълбоката криза, в която е изпаднала земната природа, криза, определена преди всичко от развитието на човешката цивилизация. Все повече хора осъзнават, че човечеството не може да съществува извън естествената си жизнена среда — биосферата на Земята, че всичко, което човекът е постигнал в развитието на своята материална и духовна култура, е неразривно и навеки свързано с всеки неин елемент — бил той растение, животно, минерали или стихии, с цялостната природа на планетата, че самото бъдеще на човечеството е немислимо извън нея.

И както всяка революция в мисленето и в новото осъзнаване на действителността има своите вдъхновени пророци, така и новото възприемане и разбиране на природата, човешкото общество и взаимоотношенията между тях имат своите поборници и просветители. Да споменем имената само на някои от тях, като проф. Бернхард Гжимек, проф. Г. Банников, Василий Песков, Джералд Даръл. В първите редици сред тях днес без колебание можем да причислим и авторката на тази книга, знаменитата Джой Адамсън. В деня на трагичната си гибел тя беше точно на седемдесет години — статистически не малък живот, — ала съпоставен със започнатото дело, както винаги, недостатъчен и кратък. Родена австрийка — Фредерике Виктория Геснер — в заможное семейство, тя е дете с

изявени артистични заложи. Във Виена изучава музика и живопис. Още от малка (родното ѝ място е градчето Опава в днешна ЧССР) тя е в непосредствен контакт с растения и животни, обича много да рисува цветя и без съмнение това общуване с природата оставя траен отпечатък в нейната душа и в отношението ѝ към дивия живот. Окончателно нейната личност се оформя под влиянието на втория ѝ съпруг, швейцарския ботаник Петер Бали. Своя истински другар в живота обаче тя намира в лицето на ирландеца Джордж Адамсън, надзорник по дивите животни в един от природните резервати на Кения. В тази страна Джой Адамсън намира най-после и истинската си родина, обиква завинаги нейната природа и успява да разкрие напълно своята душевност и философия. Тук тя създава забележителните си книги, които покрай безкрайно интересните факти от живота на лъвовете, гепардите, леопардите и местните жители ни разкриват извънредно тежкия ѝ труд на биолог и нейната изключителна работоспособност и научна добросъвестност. Повечето от книгите ѝ, част от които са познати и на българския читател — „Лъвицата Елза“, „Петнистият сфинкс“, „Зовът на Пипа“ — са пресъздадени като игрални филми и телевизионни сериали. В Кения тя организира фонда „Елза“ и започна своята борба за бъдещето на африканската природа. Г-жа Адамсън не се спира пред трудностите, които работата и разклатеното ѝ здраве изправят пред нея, и обикаля света САЩ, Великобритания, Канада, СССР, Унгария, — за да изнася лекции и беседи за своето дело и цел, да буди съвестта на световната общественост и да я накара да се замисли върху спасяването и съхраняването на природата на Черния континент.

И не е ли нещо повече от зла ирония на съдбата фактът, че тази жена, която даде за Кения (тя е авторка и на две забележителни книги, посветени на Африка и втората ѝ родина — „Народът на Кения“ и „Африка на Джой Адамсън“) и за природата на континента повече, отколкото мнозина местни политически дейци, падна пронизана от жестоката ръка на местен жител — един човек, чиито понятия за добро и зло, за труд и дисциплина са изостанали с хилядолетия, а чувството за справедливост и възмездие не е достигнало дори равнището на повечето животни на Африка.

Нека сега, дочитайки тези редове, да помислим за нея и за великото ѝ дело и да отдадем почит към паметта на тази необикновена

жена.

Владимир А. Помаков

ПЪРВА ЧАСТ

ЛЪВЧЕТАТА

От много години живея в Северната гранична провинция на Кения. Това е огромна, почти безводна местност, покрита с трънливи храсти, която се простира на повече от триста хиляди квадратни километра от планината Кения до етиопската граница.

Цивилизацията малко е повлияла на тази част от Африка. Заселници тук няма, а местните племена живеят почти така, както са живели техните прадеди. Мястото изобилствува с всякакъв вид диви животни.

Моят съпруг Джордж е старши инспектор по опазване на дивеча в тази огромна територия. Нашият дом е на южната граница на провинцията, близо до Изиоло, малко градче с около тридесет души европейци, всички правителствени чиновници, ангажирани в административното управление на територията.

Освен задължението да опазва дивеча и да се бори с браконьерите Джордж има грижата и за унищожаването на хищните зверове, които нападат местните жители. Неговата служба често го заставя да пътува на огромни разстояния. Тези пътувания ние наричаме сафари. Когато е възможно, аз винаги придружавам съпруга си при пътуванията му и така имам голяма възможност да влизам в непосредствен досег с този девствен край, където животът е суров и природата сама утвърждава законите си.

Нашата история започва именно през време на едно такова пътуване — сафари. Един жител от племето боран беше убит от лъв — човекоядец. Съобщено беше на Джордж, че този хищник, придружен от две лъвици, живее по хълмовете в съседство със селцето на убития. Налагаше се Джордж да се справи с опасния хищник и затова бяхме направили лагер далеч на север от Изиоло сред жителите на племето боран.

Рано сутринта на 1 февруари 1956 г. бях останала сама в лагера с Пати, женски скален даман, която живееше у нас от шест и половина години. По вид даманът прилича на мармот или на морско свинче,

макар че зоолозите въз основа на костната структура на стъпалата и зъбите твърдят, че той е най-близо до носорозите и слоновете.

Пати лежеше на плещите ми и меката ѝ козина обвиваше врата ми. От това сигурно положение тя наблюдаваше какво става наоколо. Равнината беше суха, с високи отвесни гранитни скали сред редките храсти. Животни обаче имаше много, особено жирафови антилопи и други газели, същества, които са се приспособили към сухия климат и почти не пият вода.

Изведнъж се чу шум от мотора на колата. Това означаваше, че Джордж се връща много по-рано, отколкото очаквах. Скоро нашият ландроувър изскочи из храстите и спря близо до палатките. Чух гласа на Джордж, който викаше:

— Джой, къде си? Ела бързо! Нося ти нещо.

Изтичах с Пати на рамо и видях лъвска кожа. Преди да успея обаче да попитам как беше минал ловът, Джордж посочи с ръка задната част на колата. Там лежаха три лъвчета, три малки пухени топки на петна, които се опитваха да скрият муцунки в лапите си. Те бяха само на няколко седмици и очите им още бяха покрити с тънка синкава ципа. И макар че не умееха да пълзят, както трябва, те се опитваха да избягат от мен. Взех ги в полата си, за да ги успокоя, докато Джордж, силно развълнуван, ми разказваше какво се беше случило.

Рано сутринта той и Кей, също инспектор, били заведени близо до мястото, където се сметнало, че лежи лъвът — човекоядец. Когато се развиделило, изведнъж иззад скалите изскочила лъвица и се хвърлила към тях. Те съвсем не искали да я убиват, но понеже тя била близо и не могли да отстъпят, Джордж дал знак на Кей да стреля. Кен я ранил. Лъвицата бързо изчезнала някъде. Кървавата следа водела нагоре по хълма. Внимателно, стъпка по стъпка те се изкачили на хълма и дошли до огромна плоска скала. Джордж се покатерил на скалата, за да огледа по-добре мястото, а Кен обикалял долу. Джордж видял как Кен се навел и погледнал под скалата, вдигнал пушка и изпразнил двуцевката си. Раздал се страшен рев и лъвицата се хвърлила към Кен. Джордж не можел да стреля, защото се боял куршумът да не засегне Кен. За щастие един от другите ловци стоял на по-удобно място. Той стрелял, лъвицата се метнала настрана и Джордж я доубил. Лъвицата била едра, млада, силна, с цицки, пълни с мляко.

Едва тогава Джордж разбрал защо така храбро се бранила и се упрекнал, загдето не съобразил по-рано, че тя пази малките си.

Джордж наредил да се потърсят лъвчетата. Изведнъж от една дълбока пукнатина на скалата се зачули някакви слаби звуци. Ловците проврели ръце в пукнатината, докъдето можели да стигнат, и лъвчетата сърдито заръмжали. Опитът да извадят лъвчетата с ръце излязъл неуспешен. Трябвало да изрежат дълъг прът, извит на края като бастун, и след много усилия успели да извадят лъвчетата. Те нямали повече от две-три седмици. Занесли малките до колата. През целия път двете големи лъвчета ръмжали и съскали. Третото, най-малкото, обаче се държало така мирно, като че ли нищо не се било случило. И ето сега и трите лежаха на коленете ми, а аз не можех да им се нарадвам.

За мое голямо учудване Пати, която винаги се отнасяше много ревниво към всеки възможен съперник за любовта ми към нея, този път бързо се спусна от рамото ми и се сгуши между лъвчетата. Очевидно ги приемаше като желани другарчета. От този ден нататък те станаха неразделни приятели. В началото Пати беше най-голяма по ръст от четирите. Шестгодишна, тя имаше солиден вид в сравнение с несръчните малки кадифени топки, които даже не умееха да пазят равновесие, когато вървяха.

Едва на третия ден лъвчетата приеха да пият мляко. Дотогава какъвто и трик да опитвах, за да ги накарам да глътнат малко разредено неподсладено мляко на прах, те само мръщеа нослета и протестираха с едно „нг-нг“, както ние казваме в детството си, преди да се научим да казваме „Не, благодаря!“

Веднъж приели да пият млякото обаче, те не можеха да му се наситят. Така че на всеки два часа аз трябваше да топля млякото и да чистя разглобяемата гумена тръба, която бях взела от радиото, за да им служи за биберон, докато набавим истински. Вече бяхме направили поръчка в най-близката африканска аптека, която се намираше на около осемдесет километра от нас, не само за биберон, но и за рибено масло, гликоза и сухо неподсладено мляко на прах. В същото време изпратихме SOS съобщение на двеста и петдесет километра в Изиоло до началника на административния район и го предупредихме, че след четиринадесет дни ще пристигнат три „царствени“ бебета, и го помолихме да им построи удобен дървен дворец.

Само за няколко дни лъвчетата се успокоиха и станаха любимци на всички. Пати, тяхната самоназначила се бавачка, най-съвестно изпълняваше задълженията си. Тя обожаваше трите лъвчета, които растяха бързо, и винаги прощаваше на малките немирници, когато я дърпаха или тъпчеха. И трите лъвчета бяха женски, с ярко изразени, независимо от ранната им възраст характери. Най-голямата се отнасяше към сестрите си със снизхождение и добродушие. Втората беше весел немирник. Тя винаги се усмихваше и поклащаше биберона с двете си предни лапи, когато сучеше, и сладко зажумяваше. Аз я нарекох Лустика, което значи весела. Третата беше физически слабичка, но най-смела по дух. Тя първа започна да обикаля наоколо и сестрите винаги я изпращаха да разузнава, когато нещо им се струваше подозрително. Нарекох я Елза на името на една моя близка, на която много ми напомняше.

При естествени условия Елза вероятно би отпаднала от „прайда“^[1], защото обикновено лъвицата ражда четири лъвчета, от които едно умира наскоро след раждането, друго, също слабичко, умира скоро. Ето защо почти винаги лъвиците са с по две лъвчета. Майката се грижи за лъвчетата, докато станат на две години. Първата година тя ги храни, като повръща от своята храна, за да я направи лесносмилаема за тях. Втората година лъвчетата започват да участвуват в ловуването. Ако не се държат достатъчно сдържано, майка им строго ги наказва. На тази възраст лъвчетата не могат сами да убиват, а се задоволяват от трапезата на възрастните. Често малко от храната остава за тях, затова на тази възраст те имат жалък, одърпан вид. Понякога гладът взема връх и младите лъвчета или с риск на живота си пробиват кръга на възрастните, заградили убития дивеч, или на малки групи напускат семейството. И понеже още не умеят да убиват жертвите си, както трябва, често се натъкват на всевъзможни неприятности. Законите на природата обаче са сурови и лъвовете бързо научават трудния път на борбата за съществуване още от самото начало.

Нашата четворка — Пати и трите лъвчета — прекарваше по-голямата част от деня в палатката под моето походно легло. Явно, че там те се смятаха в пълна безопасност. Може би това място им напомняше „детския им кът“ в някоя дълбока пукнатина. Те бяха чистоплътни по природа и винаги успяваха навреме да достигнат

пясъка, оставен навън. Само в първите дни се случваха неприятности. Но след това в редките случаи, когато малки локвички замърсяваха техния дом, те мяукаха и със смешни гримаси изразяваха своето отвращение. Те бяха винаги съвсем чисти и нямаха неприятна миризма. Само понякога миришеха на мед или може би на рибено масло. Розовите им езичета скоро загрубяха и станаха като гласпапир. Когато малките поотраснаха, езичетата им се усещаха през летните дрехи, когато ни ближеха.

След две седмици се върнахме в Изиоло. Дворецът за царствените бебета беше готов. Всички дойдоха да ги видят и им устроиха подходящо посрещане. На лъвчетата особено им допаднаха децата, а също и нашият градинар — млад сомалиец, наречен Нуру. Назначихме го главен пазач на лъвчетата. Нуру се зарадва. Този пост повдигаше самочувствието му, а освен това, когато лъвчетата се уморяваха от лудуване из къщи и в градината и лягаха да спят под някой сенчест храст, той безгрижно можеше да седи с часове при тях, за да ги пази от змии и бабуини.

Три месеца малките ядяха мляко, към което добавяхме гликоза, рибено масло, костено брашно и малко сол. Скоро забелязахме, че е достатъчно да се хранят на три часа, а после постепенно — още по-нарядко.

Очите на лъвчетата вече бяха напълно отворени, но те още не се бяха научили да определят точно разстоянията и често не улучваха целта. За да развием точността на очите им, давахме им да играят с гумена топка и стари вътрешни автомобилни гуми. Гумите бяха чудесни за дърпане. Всъщност всеки мек и гъвкав предмет ги занимаваше много. Особено забавно им беше да си отнемат едно от друго автомобилната гума. Нападателят, се хвърляше върху този, у когото беше гумата, и го натискаше с цялата си тежест. Ако това не помагаше, и двете лъвчета захапваха гумата със зъби и започваха да я дърпат с всичка сила, победителят се разхождаше гордо с трофея пред победените и ги предизвикваше за нова атака. Ако те не обръщаха внимание на тази провокация, той оставяше гумата почти под самите им носове и си даваше вид, че не се страхува, че ще му я вземат.

Главният елемент във всички техни игри беше изненадата. Още в най-ранна възраст те умееха много ловко да се дебнат един друг, а също дебнеха и нас. Инстинктът им подсказваше точните движения.

Те винаги нападаха откъм гърба. Прикриваха се зад нещо или се навеждаха до земята и бавно пълзяха към жертвата, която не подозираше нищо. След това следваше стремително спускане и атакуващото лъвче увисваше с цялата си тежест на гърба на жертвата, като я повалеше на земята. Ние, разбира се, винаги давахме вид, че сме изненадани, когато ставахме предмет на такава атака. Това много радваше малките.

Пати винаги искаше да участвува в тези игри, но се пазеше от тежките удари и внимаваше да не бъде смачкана от своите възпитаници, които вече бяха три пъти по-големи от нея. Във всички други случаи тя запазваше авторитета си благодарение на своя характер. Ако лъвчетата ставаха прекомерно дръзки и нападателни, достатъчно беше Пати само да се обърне и да ги изгледа строго, за да се умират. Аз се възхищавах от нейния дух, защото, макар и малка на ръст, тя притежаваше голям кураж и умееше да показва на лъвчетата, че не се бои от тях. А нейните средства за защита бяха само остриите ѝ зъби, пъргавината, съобразителността и смелостта.

Пати живееше у нас още от раждането си и беше нагодила своя живот изцяло към нашия. За разлика от своя родственик дървесния даман тя не беше нощно животно и спеше с мен в леглото, обвита около врата ми като мека кожена яка. Хранеше се само с растителна храна, но се беше пристрастила към алкохола и по-специално към силните спиртни напитки. Щом се добереше до бутилка, тя я навеждаше, изваждаше тапата и пиеше. И понеже това беше много вредно за здравето на Пати, да не споменавам, че увреждаше и нейния морал, ние старателно държахме далеч от нея всички бутилки с уиски и джин.

Интересни бяха навиците ѝ да дефекира. Скалният даман винаги ходи по нужда на едно и също място, най-често на края на някоя скала. Вкъщи Пати винаги застава на края на дъската в клозета. Така тя представляваше много комична гледка. През време на сафари, лишена от удобства, Пати съвсем се объркваше. В края на краищата трябваше да правим малък клозет.

Нито веднъж не бях виждала бълха или кърлеж у Пати и отначало не можех да разбера защо непрекъснато се чеше. Ноктите ѝ бяха заоблени като на малък носорог, а самите ѝ стъпала бяха снабдени с меки възглавнички. Пати имаше четири пръста на предните крака и

три на задните. На пръстите на задните крака от вътрешната страна се намираще по един нокът за сресване на козината. С него тя поддържаше козината си лъскава и с това се обясняваше нейното непрекъснато чесане.

Пати нямаше опашка. На средата на гръбнака ѝ се намираще жлеза, която се виждаше като бяло петно сред пъстрата ѝ сиво-кафява козина. Жлезата отделяше секрет и козината около нея щръкваше, когато Пати беше уплашена или се радваше.

Колкото по-големи ставаха лъвчетата, толкова по-често стърчеше козината на гърба на Пати поради техните забавни, но груби лудории. И наистина нищо не им пречеше да вземат Пати за гумена топка и затова тя се беше научила мигновено да се качва на прозореца, на някоя висока стълба или на някой друг висок предмет.

До идването на лъвчетата Пати заемаше първо място сред нашите галени възпитаници. Затова беше трогателно, като я гледахме как обича тези палавници дори когато те привличаха цялото внимание на гостите ни.

Лъвчетата укрепваха и с нетърпение искаха да изпробват силата си на всичко, което срещаха по пътя си. Например брезента на пода. Как не го скъсаха! Макар че беше голям, те го влачеха между предните си крака, натискаха го с телата си, дърпаха го с предните си лапи. Когато пораснат, по същия начин ще влачат жертвата си. Имаха и друга любима игра: една от сестрите се качваше на чувал с картофи и отбиваше атаките на другите, докато изведнъж някоя нападнеше изотзад, смъкваше сестра си и заемаше мястото ѝ. Победителка обикновено беше Елза, която умееше да използва момента, когато двете ѝ сестри се бореха.

Нашите многочислени бананови дървета също се оказаха отлични играчки. Широките красиви листа на дърветата скоро се превърнаха в дрипави ресни. А колко увлекателно беше катеренето по дърветата. Лъвчетата бяха родени акробати, но често се изкачваха толкова високо, че не знаеха как да слязат. Налагаше се ние да ги спасяваме.

Щом се зазореше, Нуру ги пускаше на свобода и те стремглаво се втурваха към двора, като даваха израз на събралата се през нощта енергия. Това напомняше старта на състезание с ловни хрътки. Веднъж, като тичали из двора, лъвчетата забелязали палатката, в която

спяха наши гости. За пет минути палатката станала развалина. Ние се събудихме от виковете на гостите, които отчаяно се опитваха да спасят вещите си. А лъвчетата, обезумели от възторг, се мушкаха в съборената палатка и излизаха с различни трофеи — чехли, пижами, парцалчета от мрежата срещу комари. Този път трябваше да употребим малка пръчка, за да наложим дисциплина.

Прибирането на лъвчетата вечер за спане също не беше лесно. Представете си три палави момиченца, които, както всички деца, не обичат да си лягат да спят, но могат да бягат два пъти по-бързо от възрастните хора и имат предимството да виждат добре в тъмното.

Ние често прибегвахме до хитрост. Връзвахме някоя стара торба на дълго въже и полека я дърпахме към мястото, където те спяха. Лъвчетата не можеха да устоят на този трик и се спускаха да ловят торбата.

Добре щеше да бъде, ако лъвчетата играеха само навън, но те се пристрастиха и към възглавнички и книги. За да запазим библиотеката и другите си вещи, принудени бяхме да им забраним да влизат въщи. Наложихме се пред входа на терасата да направим врата от здрава мрежа, закована на дървена рамка, висока колкото човешки ръст. Лъвчетата се обидиха от това. За да ги утешим и като компенсация за загубеното място за игра, закачихме автомобилна гума на едно дърво. Великолепна беше за дъвкане и за люлеене. Дадохме им още една играчка — празно дървено буренце от мед, което силно тракаше, когато го търкаляха. Най-голям успех обаче имаше чувалът от зебло, който напълнихме със стари скъсани вътрешни автомобилни гуми. Окачихме го за един клон, където той се люлееше предизвикателно. Вързахме още едно въже за чувала и когато лъвчетата се вкопчваха в чувала, ние го вдигахме високо във въздуха и ги люлеехме. Колкото повече се смеехме, толкова повече лъвчетата се радваха.

И все пак никоя от тези играчки не можеше да ги накара да забравят, че пътят към терасата беше затворен за тях. Те често идваха и търкаляха меките си нослета в мрежата.

Един ден привечер няколко приятели бяха дошли на чаша вино и лека вечеря. Нашето оживление привлече лъвчетата. Тази вечер обаче те се държаха много дисциплинирано, не триеха носове в мрежата и въобще и трите стояха на почетно разстояние от оградата. Защо се държаха така примерно? Излязох да проверя на какво се дължеше това

и за мой ужас видях една огромна плюеща кобра между лъвчетата и вратата. Като не обръщаше внимание нито на трите лъвчета, нито на нас, змията си пълзеше спокойно през стъпалата на терасата. Преди да успеем да вземем пушката, тя се скри.

Нито прегради, нито змии, нито забрани обаче можеха да накарат Лустика да се откаже от намерението си да влезе въщи. Тя непрекъснато проверяваше всички врати. Натискането на дръжките се оказа лесно, дори завъртването на валчестите дръжки не беше трудно. Едва когато поставихме резета на всички врати, тя се отказа. А веднъж я улових, като се мъчеше да отвори резето със зъбите си. Изненадана неочаквано в опита си да отвори, тя се ядоса и скъса въжето с окаченото пране, като разнесе в галоп дрехите из близките храсти.

Когато лъвчетата навършиха три месеца, пораснаха им зъби и бяха така укрепнали, че можеше да им се дава месо. Аз започнах да им давам сурово мляно месо, което напомняше полусмляната храна, която биха получавали от майка си. Много дни лъвчетата отказваха да се докоснат до месото и правеха гримаси на отвращение. На края Лустика опита новото ядене и остана доволна. Като я гледаха, и сестрите ѝ се окуражиха. Оттогава всяко хранене се придружаваше със сбиване. За бедната Елза, която все още беше по-слаба от другите, не оставаше нищо. Тогава аз започнах да отделям за нея вкусни парченца и когато я хранех, я вземах на коленете си. Това ѝ харесваше много. Тя въртеше глава и зажумяваше от удоволствие. После започваше да смучи палците ми и натискаше с предните си лапи бедрата ми, като че ли меси тесто — движения, които лъвчетата правят, когато бозаят от майките си. Така се породиха дружбата помежду ни. Често храненето се превръщаше в игра и на мен винаги ми беше весело с тези очарователни зверчета.

Те бяха по природа големи мързеливци и когато бяха разположени удобно, не им се помръдваше. Даже най-апетитният костен мозък не можеше да ги накара да станат, а само се търкаляха към него. Особено обичаха аз да им държа костта с ръка, а те, легнали по гръб с крака във въздуха, да смучат мозъка.

Когато лъвчетата отиваха в храстите, често им се случваха приключения. Една сутрин отидох подир тях, понеже им бяха дали лекарство против глисти и исках да проверя как ще им подействува. Намерих ги да спят недалеч от дома. Изведнъж видях, че колона от

големи черни мравки се приближава към малките. Вече някои от мравките бяха започнали да пълзят по тях. Знаех, че тези мравки имат силни челюсти и не отстъпват пред нищо, което се изпречи на пътя им. Мислех да събудя лъвчетата, но неочаквано колоната тръгна в друга посока.

Малко след това се приближиха пет магарета и лъвчетата се събудиха. Те за пръв път виждаха такива големи животни, но с присъщия на лъвовете кураж веднага се спуснаха в атака. Първият успех замая главите им и когато няколко дни по-късно към нашия дом се приближи керван от четиридесет магарета и мулета, трите малки лъвчета смело се спуснаха срещу тях и обърнаха целия керван в бягство.

На петия месец лъвчетата се чувствуваха превъзходно и укрепваха с всеки изминат ден. Те живееха на свобода. Само нощем ги прибирахме в дървена колиба, заградена с камъни и пясък. Без ограда беше опасно, защото нощем около нашата къща обикаляха лъвове, хиени, чакали и слонове, които можеха да убият малките.

Колкото повече опознавахме нашите лъвчета, толкова по-силно се привързвахме към тях. Трудно ни беше да се примирим с мисълта, че не можем завинаги да оставим и трите у дома. Колкото и да ни беше мъчно обаче, с две лъвчета трябваше да се разделим. По-добре беше това да бъдат двете по-големи. Те не зависеха от нас толкова, колкото Елза и винаги бяха заедно. Нашите африкански момчета одобриха избора ни. Когато ги попитахме, кое лъвче да задържим, те единодушно отговориха:

— Най-малкото!

Ако Елза останеше сама, щеше да бъде по-лесно да я приучим не само към нашия живот в Изиоло, но и да ни придружава в нашите пътешествия.

Уредихме Голямата и Лустика да отидат в ротердамския зоопарк Блидorp и пътуването им да стане със самолет.

Понеже трябваше да заминат от летището в Найроби, а дотам имаше почти 300 километра, решихме да приучим лъвчетата към пътуване с кола, затова аз ги возех на къси разстояния всеки ден в своята 1,5-тонна камионетка, чиято каросерия беше оплетена с тел. Започнахме дори да ги храним в колата, за да привикнат и да я смятат

за кошара за игра. А в последния ден поставихме на дъното на камионетката чувалчета с пясък.

Когато потеглихме, Елза потича малко по пътя след тях, после спря и с тъжен поглед изпрати колата, която отнасяше сестрите ѝ. Аз седнах отзад заедно с лъвчетата. Понеже пътят беше дълъг, предполагах, че ще получа не една драскотина и затова си бях взела малка санитарна чанта. Моите медицински предпазни мерки обаче се оказаха излишни. През първия час на пътуването лъвчетата бяха неспокойни, но после легнаха на чувалчетата до мен и ме прегърнаха с лапите си. Трудно можех да си представя по-голяма доверчивост. Така пътувахме единадесет часа, като спирахме на два пъти поради пукане на гума...

И ето ни в Найроби! Когато пристигнахме в града, лъвчетата ме гледаха с широко отворени очи, като че ли ме питаха — какво означават всичките тези непознати звуци и миризми? А след това самолетът ги отнесе завинаги далеч от родната земя.

След няколко дни получихме телеграма: нашите лъвчета бяха пристигнали благополучно в Холандия. Три години по-късно аз ги посетих. Приеха ме любезно, позволиха ми дори да ги погаля, но не ме познаха. Те живеят при много добри условия и аз се зарадвах, че те, както съдех по всичко, не помнят своето волно детство.

[1] Прайд се нарича група от три или повече лъвове. Тя може да включва едно или няколко семейства, предвождани от възрастните, или само няколко възрастни лъва, които ходят заедно на лов. — Бел.прев. ↑

ЕЛЗА СРЕЩА ДИВИ ЖИВОТНИ

От Джордж научих, че през цялото време, докато съм била в Найроби, Елза била неспокойна и за минутка не се отделяла от него. Ходела подпре му като сянка, седяла под писалищната му маса, когато работел, а нощем спяла на леглото му. Всяка вечер той я водел на разходка, но в деня, в който трябваше да се върна, Елза отказала да излезе. Седнала насред пътя, пригответила се да ме чака и нищо не могло да я накара да тръгне. Нима е възможно да е знаела, че се връщам? Ако е така, на какъв инстинкт се дължи това предчувствие? Трудно, ако не и невъзможно е да се обяснят тези неща!

Елза ме посрещна възторжено, но сърцето ми се късаше, като виждах как навсякъде търсеше сестрите си. Дни наред тя гледаше към храстите, викаше ги и неотклонно ни следваше, като че ли се страхуваше, да не би и ние да я напуснем. За да я успокоим, разрешихме ѝ да живее вкъщи. Тя спеше на нашите легла и често се събуждахме от това, че близеше лицата ни с грапавия си език.

При първата възможност взехме Елза с нас на сафари, за да я отвлечем от тази атмосфера на очакване и страдание. За щастие пътуването ѝ допадна много. Като нас и тя се чувствуваше отлично на сафари.

Моята камионетка, на която сложихме завивките и други меки дрехи, беше чудесно място за Елза. Да лежи отгоре върху багажа беше много удобно за нея, защото оттам можеше да наблюдава всичко, което ставаше наоколо.

Направихме лагер близо до реката Уазо Нииро. Нейните брегове са обрасли с акации и палми дум. При суша намалялата река лениво носи водите си към блатото Лорен, като по пътя си образува няколко бързея и множество дълбоки вировете, които изобилствуват с риба.

Недалеч от лагера ни се издигаше скалиста планинска верига. Елза изследваше цепнатините, душеше около скалите и обикновено завършваше с това, че се настаняваше на някоя канара, от която се откриваше цялата околност. Привечер лъчите на залязващото слънце

обагряха всичко наоколо с топли краски и Елза се сливаше с ръждивите скали.

Това беше най-хубавото време на деня. Горещината намаляваше. Природата и хората облекчено си отдъхваха. Сенките се удължаваха и ставаха тъмнопурпурни, а след бързото залязване на слънцето всички подробности в пейзажа се заличаваха. Постепенно затихваше последният зов на някоя птица и навсякъде се възцаряваше тишина. Всички очакваха със затаен дъх кога ще настъпи нощта и ще се събуди гъсталакът. Тогава проточеният вой на хиена даваше сигнал и ловът започваше.

Спомням си една такава вечер. Завързах Елза за едно дърво пред палатката, седнах близо до нея в тъмнината и се вслушвах във вечерните звуци, а тя започна вечерята си. Пати скочи на коленете ми и гальовно се сгуши, като поскърцваше със зъби, навик, който показваше, че е щастлива. На брега цвъртеше жътвар. Луната изгряваше и се отразяваше в тихите вълни на реката. Високо в тъмното кадифе на небето искряха звезди. Винаги ми се е струвало, че в нашата провинция звездите са два пъти по-големи, отколкото където и да е другаде. Изведнъж чух глух шум, като че ли в далечината летеше самолет. Това означаваше, че слоновете отиват към реката. За щастие вятърът духаше срещу нас и те не можеха да ни усетят. Скоро шумът престана.

Изведнъж съвсем ясно се чу рев на лъв. Първо далеч, после все по-близо и по-близо. Какво ли си мислеше Елза? Всъщност тя изглеждаше напълно равнодушна към гласа и приближаването на своя сродник: късаше със зъби парчета месо и старателно ги дъвчеше с кътниците си, после легна на гръб, вдигна четирите си крака във въздуха и задряма. Аз продължавах да слушам кикотенето на хиените, скимтенето на чакалите и внушителния лъвски хор...

Настанаха горещините и Елза прекарваше по-голямата част от деня във водата. Когато слънцето я намираше и там, тя се криеше в тръстиките и от време на време се хвърляше във водата. Знаехме, че в реката Уазо Нииро има много крокодили и се страхувахме за Елза, но нито един не я приближи.

Тя измисляше какви ли не закачливи игри, в които трябваше да участвуваме и ние. Щом се заглеждахме някъде, тя в миг ни изпръскваше с вода, а веднага след това бързо изскачаше от реката,

хвърляше се върху нас, цялата мокра, и ние се намирахме съборени на пясъка заедно с нашите фотоапарати, бинокли и пушки под мокрото тежко тяло на Елза. Нейните лапи умееха да галят нежно и да нанасят бързи, добре насочени приятелски удари. Тя знаеше един малък жиужичу трик, с които винаги ни събаряше. Независимо дали очакваме удара или не, щом ни удареше по глезените, ние падахме на пясъка.

Елза много се грижеше за ноктите си. Продължително ги течеше в грубата кора на някое дърво, като оставяше дълбоки бразди в стъблото^[1]. Точеше ги, докато останеше доволна от резултата.

Елза не се плашеше от изстрели. Тя бързо научи, че „бум!“ означава убита птица. Много обичаше да търси и донася убитите птици, особено токачките, дъвчеше перата им, но рядко ядеше птиче месо, а перата — никога. Първата птица винаги принадлежеше на нея и тя гордо носеше плячката в устата си. Когато ѝ станеше досадно да я носи, слагаше я на земята в краката ми и ме гледаше, като че ли искаше да ми каже: „Моля ти се, поноси я малко вместо мен!“ Аз вземах в ръка птицата, а Елза тичаше след мен, като не снемаше очи от нея.

Ако попаднеш на изпражнения от слон, Елза непременно се търкаляше в тях, като че ли ги смяташе за парфюмиран прах за вана. Тя дори вземаше с лапи големите топки и ги триеше в козината си. Изпражнения от носорози и други тревопасни животни също ѝ харесваха, но не толкова, колкото от слонове. Ние често се учудвахме на това ѝ държане. Дали не произлизаше от инстинктивното ѝ желание да прикрие собствената си миризма от другите животни, които при естествени условия тя щеше да убива и яде? Навикът на домашната котка и куче да се търкалят в изпражненията си несъмнено е остатък от същия инстинкт. Никога не я видяхме да се търкаля в изпражнения от месоядни животни. Собствените си изпражнения тя внимателно оставяше няколко метра далеч от пътеките, по които минаваше дивечът и по които обикновено вървахме и ние.

Един следобед от гъсталака се чу шум на слон и Елза се спусна с всички сили нататък. Скоро чухме сърдитото тръбене на слона и кудкудякането на токачки. Как щеше да завърши тази среща? Не след дълго шумът от слона затихна, но токачките продължаваха да вдигат страшна врява. След минута Елза изскочи из храстите, а зад нея следваха сърдитите птици, които явно бяха решили да я прогонят. Щом

Елза направеше опит да седне, токачките кудкудякаха и крякаха, така че тя по неволя продължаваше да бяга. Едва когато ни видяха, дръзките птици оставиха Елза на мира.

Веднъж през време на една от нашите разходки Елза внезапно застана като замръзнала пред един храст от сансевиерия. След това подскочи във въздуха, отдръпна се и ни погледна така, като че ли искаше да ни каже: „Защо и вие не направите като мен?“ В този момент видяхме огромна змия сред остриите като ножове листа на храста. Змията се беше свила в непроходимия гъсталак и ние бяхме благодарни на Елза, че ни предупреди навреме.

Когато се завърнахме в Изиоло, дъждовният период беше започнал. Навсякъде имаше ручей и локви. Елза ликуваше. Тя шляпаше във всяка локва, силно се оживи, скачаше високо, пръскаше ни и ни покриваше с кал, което смяташе за голямо забавление. Това вече не беше шега. Трябваше да я накараме да разбере, че е пораснала и е станала много тежка за тези неочаквани блъсканици. Ние ѝ обяснихме това с малка пръчка. Тя веднага разбра урока и след това рядко трябваше да употребяваме пръчка, но винаги я носехме за всеки случай. Елза се беше научила да разбира думата „не“ и се въздържаше дори когато наблизко обикаляха съблазнителни антилопи.

Трогателно беше, като я гледахме как се разкъсва между ловния си инстинкт и желанието да ни угоди. Сега тя беше точно като кучетата: всяко нещо, което се движи, трябваше да се преследва, но инстинктът да убива още не се беше развил у нея. Разбира се, ние внимавахме месото, което ѝ даваме, да не бъде свързано с представата за живата коза. Когато се разхождаше с нас, Елза срещаше много диви животни, но ги гонеше само за забавление. После бързо се връщаше при нас, търкаше глава в коленете ни и като мяукаше тихо, ни разказваше за увлекателната гонитба.

Около нашия дом имаше всякакъв вид животни. Години наред ние наблюдавахме стада от водни кози и антилопи импала. Наши съседни бяха и шестдесет пъстри жирафа. Елза ги срещаше всеки ден при разходките ни и те я познаваха много добре. Жирафите ѝ позволяваха да се приближава крадешком на няколко метра до тях и после най-спокойно си отминаваха. Едно семейство лисици с уши като на прилеп беше толкова свикнало с Елза, че ние можехме спокойно да приближим на две-три крачки до дупката на тези плахи животни,

докато техните малки се търкаляха пред входа на скривалището си, а родителите им стояха отстрана и ги пазеха.

А колко се забавляваше Елза с мангустите! Тези зверчета, не големи от невестулки, живеят в изоставени мравуняци, направени от яка, като цимент пръст, които представляват истински крепости. Мравуняците са високи няколко метра и са прорязани с много тунели — прекрасно убежище през летния зной. Привечер смешните мангусти напускат своята крепост и излизат за храна. Ядат ларви и насекоми. Когато се стъмни, те се прибират в мравуняка. Точно по това време ние минавахме покрай тях. Елза седнаше съвсем тихо пред мравуняка, като че ли обмисляше обсада на крепостта, и с голямо удоволствие гледаше как малките животинчета подават глави от входовете, изсвирват тревожно и отново изчезват като сенки.

Елза обичаше да дразни мангустите, но бабуините я вбесяваха. Те обитаваха една стръмна скала, непристъпна за леопарди, недалеч от нашето жилище и нощуваха там в тясното дефиле, прилепнали за най-малките вдлъбнатини на скалата. Бабуините се отправяха към своята „спалня“ преди залез-слънце и тогава скалата изглеждаше покрита с черни точки. От сигурното си убежище те джавкаха и крещяха срещу Елза, но тя нищо не можеше да им направи.

Когато Елза се среща за пръв път лице срещу лице със слон, ние се разтревожихме доста. Тя нямаше майка, която можеше да я научи да се пази от тези великани. Слоновете смятат лъвовете за единствените врагове на техните малки и понякога при среща с тях безжалостно ги убиват.

Това се случи една сутрин. Нуру, както винаги, беше извел Елза на разходка. Изведнъж той долетя запъхтян вкъщи и каза, че Елза си играела с един слон. Грабнахме пушките и той ни поведе към мястото. Видяхме един голям стар слон, който закусваше, заврял глава в храсталака. В това време Елза го дебнеше изотзад и шеговито го удари по един от задните крака. Рев на изненада и оскърбено достойнство последва тази дързост. Слонът тръгна заднешком, измъкна глава от храста и се хвърли в атака. Елза леко отскочи настрана и твърде спокойно тръгна по петите му. Колко смешно беше да се гледа това, но все пак и колко обезпокоително! Надявахме се само да не стане нужда да употребим оръжие. За щастие тази игра доскуча скоро и на двамата. Слонът се върна към своята закуска, а Елза легна наблизо и заспа.

През последните няколко седмици Елза не пропускаше нито един случай да дразни слоновете. А случаи имаше много. Настъпваше това време на годината, когато по нашия край се отбиват големи стада с по няколкостотин слона. Исполините, изглежда, отлично знаеха топографията на Изиоло, защото винаги отиваха на онези места, където царевицата и брюкселското зеле растат най-добре. И макар че мястото е гъсто населено с африканци и пътищата са много оживени, те се държат добре и не причиняват на жителите особени грижи.

Понеже нашата къща се намираше на около пет километра от Изиоло и беше заобиколена от млада гора, бяхме посещавани от голям брой слонове. Любимото им място беше изоставеното стрелбище пред къщата ни. Ето защо през този сезон бяхме много внимателни през време на разходка, тъй като винаги срещяхме малки групи слонове. Сега трябваше да мислим не толкова за себе си, колкото за Елза и затова бяхме двойно по-предпазливи.

Един ден Елза и Нуру се завърнаха по обяд, следвани от цяло стадо слонове. Видяхме ги от прозореца на трапезарията и се опитахме да привлечем вниманието на Елза върху себе си, но тя вече се беше обърнала, решена да излезе насреща им. После изведнъж приклепна и с удивление наблюдаваше как двадесет слона се обърнаха и тръгнаха един зад друг през стрелбището. Наострили уши от миризмата на лъв, слоновете потъваха един след друг в гъсталака, където Елза се беше притаила, като ги оставяше да душат край нея. Тя изчака да мине и последният, а след това бавно тръгна след тях, вдигнала глава чак над рамената си и опънала високо опашка. Изведнъж големият мъжки слон, който завършваше шествието, заклати огромната си глава и затръби. Бойният вик обаче не уплаши Елза. Тя вървеше решително след слоновете. Ние излязохме и внимателно ги проследихме. В гъсталака виждахме от време на време ту Елза, ту големия слоин, но не се чуваше нито рев, нито чупене на клони — нищо, което би показало, че става борба. Все пак се безпокояхме, докато най-сетне Елза се завърна, загубила интерес, към това забавление.

Не всички слонове, с които Елза се срещаше, обаче се държаха така дружелюбно. Друг път от стрелбището се разнесе страшен шум и тропот. Ние се затичахме нататък и с учудване видяхме Елза да тича надолу по склона и да гони стадо слонове. Един мъжки слон се опита

да я нападне, но тя се оказа по-бърза от него. Слонът прекрати гонитбата и се върна в стадото си.

И жирафите доставяха на Елза не малко весели минути.

През време на една разходка тя забеляза стадо от около петдесет жирафа и като потръпваше от вълнение, стъпка по стъпка почна да се промъква към тях. Жирафите не ѝ обръщаха внимание и я гледаха невъзмутимо. Елза погледна към тях, а после към нас, като че ли искаше да ни каже: „Защо стоите като дървета и пречите на моя лов?“ На края тя наистина ни се ядоса и като тичаше с всичка сила към мен, ме повали на земята.

Същия ден към залез-слънце ние се намерихме сред стадо слонове. Стъмваше се бързо и едва можехме да различим контурите на огромните животни.

За мен винаги е било загадка как тези великани могат така безшумно да се промъкват през храстите. Преди да се обърнеш, и вече си обкръжен! Този път явно ни бяха отрязали пътя за отстъпление. Накъдето и да се обърнехме, пътя ни преграждаше слон. Ние се стараехме да отвлечем вниманието на Елза от слоновете. Моментът никак не беше подходящ за забавление с тези великани, но щом ги забеляза, беше немислимо да я удържим. Елза се спусна wśród гъстото стадо слонове, а те затръбиха. Сърцето ми се свиваше от страх, защото в тъмния гъсталак нямаше да можем да се измъкнем от обкръжението. Колкото и внимателно да се придвижвахме, все срещяхме някой слон на пътя си. Най-после успяхме да се промъкнем и се върнахме вкъщи, но, разбира се, без Елза. Тя се завърна много по-късно, доволна от своето приключение, и не можеше да разбере, че аз бях толкова разтревожена.

Пътекката, която водеше към нашата къща, беше оградена с жив плет от растението еуфорбия, което животните обикновено не пасат, защото съдържа лют млечен сок. Ако капка от този сок попадне в окото, ципата се раздразва и се получава продължително болезнено възпаление. Животните отдалеч обикаляха нашата ограда. Само слоновете с удоволствие ядяха сочните ѝ клонки и след една такава нощна вечеря оставаха големи празнини в нашия жив плет.

Веднъж, като хранех Елза в нейната дървена къщичка, чух тропот от слонове зад себе си. Пет великана увлечено хрупаха

оградата, която ни разделяше! Всъщност през този сезон, за който разказвам, нашият жив плет беше страшно опустошен от слоновете.

Допълнително разнообразие в живота на Елза внесе един носорог, който се засели в съседство с нашата къща. Една вечер, когато се връщахме от разходка съвсем по тъмно, Елза се спусна към жилищата на нашите работници. Последва страшен шум. Ние изтичахме след нея и я видяхме изправена срещу носорога. След кратко колебание носорогът сърдито изпръхтя, обърна се и побягна. Елза се спусна по петите му.

На следната вечер Елза, Нуру и аз се връщахме от обичайната разходка. Стъмваше се и ние вървахме бързо. Изведнъж Нуру ме улови за рамото и аз видях, че щях да налетя на носорога, който ни гледаше от храсталака. Отстъпих назад и побягнах. За щастие Елза не забеляза носорога. Тя помисли, че аз искам да си играя с нея, и ме последва. Отдалечихме се благополучно. Носорозите са коварни животни. Те нападат всичко, включително камиони и влакове. На другия ден обаче Елза си поигра добре с носорога. Тя го преследва в продължение на три километра из долината. Запъхтян, Нуру усърдно тичаше след нея. В края на краищата след тази лудория носорогът се премести другаде на по-спокойно място.

Бяхме изработили дневен режим на Елза. Утрините бяха прохладни. Тогава отивахме на стрелбището, любувахме се на грациозното скачане на антилопите импала и слушахме хора на птичките, които се пробуждаха. Щом се развиделеше, Нуру пускаше Елза и двамата отиваха на малка разходка в гъсталака. Елза беше пълна с неизразходвана енергия и гонеше всичко, което ѝ попаднеше, даже собствената си опашка.

С настъпването на дневния зной Нуру и Елза се настаняваха на сянка под някое дърво. Елза заспиваше. Нуру четеше корана и пиеше чай. За защита от диви животни Нуру винаги носеше със себе си оръжие и строго спазваше нашето нареждане първо да вика, а после да стреля. Той искрено се беше привързал към Елза и се грижеше добре за нея.

Към пет часа двамата се връщаха и тогава ние поемахме дежурството. Най-напред Елза пиеше мляко, а след това тръгваше с нас на разходка или към хълмовете, или към долината. Тя се катереше по дървета, точеше ноктите си, тичаше по упоителни, силни миризми,

душеше и следваше разни следи, крадешком се приближаваше до газелите Грант или жирафовите антилопи, които понякога играеха на криеница с нея. За наша изненада Елза много обичаше да си играе с костенурки, обръщаше ги и ги търкаляше като топка, но от всичко най-много обичаше да си играе с нас. Искаше ѝ се ние. Да бъдем нейното семейство и да участвуваме във всичките ѝ лудории и игри.

С настъпването на тъмнината се връщахме вкъщи и завеждахме Елза в нейната къщичка, където я очакваше вечеря. Вечерята ѝ се състоеше от големи количества сурово месо, главно от овца или коза. Ребра и хрущяли влизаха в менюто ѝ, за да се научи да яде и по-твърда храна. Аз държах в ръка костите, а Елза ги гризеше така, че мускулите на челото ѝ се движеха силно. После изваждах костния мозък, а Елза заставаще на задните си крака, облягаше се на ръцете ми и лакомо облизваше пръстите ми. Пати седеше на прозореца и спокойно ни гледаше. Тя беше довольна, защото знаеше, че след тая вечеря иде нейният ред господарката ѝ да бъде само с нея. Като си легнех да спя, тя се сгушваше на врата ми.

До лягането имаше още няколко часа, които аз прекарвах с Елза, играех с нея, рисувах я или четях. Това бяха часовете на нашата най-голяма близост. Струваше ми се, че именно в тези часове, когато Елза, сита и довольна, дремеше и смучеше палеца ми, растеше и крепнеше любовта ѝ към нас. Само през лунните нощи тя ставаше неспокойна. Тогава вървеше с леки стъпки напред-назад край оградата, вслушваше се внимателно, а нейните тръпнещи ноздри улавяха и най-малките нощни миризми. Когато Елза нервничеше, лапите ѝ ставаха влажни. Често беше достатъчно да ги пипна, за да разбере настроението ѝ.

[1] С това тя вероятно разтягаше мускулите, които движат ноктите. ↑

ЕЛЗА ОТИВА ДО ИНДИЙСКИЯ ОКЕАН

Елза навърши една година. Тя беше сменила зъбите си и даже ми беше позволила да извадя един от млечните ѝ кучешки зъби, като търпеливо понесе операцията и дори не трепна с глава. Костите гложгаше не с резците, а с кътниците си, а грапавият ѝ език, покрит с малки папили, ѝ помагаше да отделя месото от костите. Слюнката ѝ беше изобилна и силно солена.

Пати старееше и аз се грижех това да става колкото се може по-спокойно.

Дойде време за нашата месечна отпуска. Решихме да си починем на море недалеч от границата на Сомалия в съседство с малко рибарско селце, населено с племето бърджуни. Европейци имаше най-близко на около сто и двадесет километра южно от Ламу. Това беше идеално място за Елза, далеч от хора, на самия бряг, с чист пясък по протежение на километри, а ако искахме сянка, непосредствено след пясъка започваше гора. С нас дойдоха двама наши приятели — младият служещ Дон и австралийският писател Херберт, който ни гостуваше.

Пътуването беше дълго и пътищата — лоши. Пътувахме три дни. Елза беше в моята камионетка и обикновено аз карах първа, а Джордж и другите ме следваха с два ландроувъра. Пати беше предадена на грижите на Джордж. В сухата пясъчна равнина, през която минаваше шосето, беше страшно горещо. На едно място пътят се губеше в мрежа от различни следи на камили и когато се стъмни, обърках пътя. А и бензинът ми се свърши. Не ми оставаше друго, освен да чакам, като се надявах, че Джордж ще намери следите ми. Изминаха няколко часа и чак тогава забелязах фаровете му в далечината. Като дойде при мен, той каза, че е направил лагер на няколко километра оттук и че трябва бързо да тръгваме нататък. Пати била много болна, получила удар от горещината. Той ѝ дал малко коняк, за да я подкрепи, но се съмнявал дали ще остане жива.

Километрите до лагера ми се видяха безкрайни. Когато стигнахме, Пати беше в безсъзнание. Сърцето ѝ биеше толкова бързо,

че беше невероятно да устои дълго на напрежението. Постепенно съзнанието ѝ се възвърна, дори ме позна и се опита да скръцне със зъби, което винаги беше нейният начин за изразяване любовта си към мен. Това бяха „последните ѝ думи“. По-късно тя се успокои, сърцето ѝ започна да бие бавно и като че ли съвсем спря. И тогава изведнъж малкото ѝ тяло потрепера в последна конвулсия и се изпъна.

Пати умря. Аз я държах до себе си. Малкото телце бавно изстиваше.

Спомних си колко много радост ми беше доставила в тези седем и половина години, които прекара с нас. Спомних си многобройните сафари, в които Пати ми беше другарка. Заедно бяхме при езерото Рудолф, където горещината много ѝ тежеше, също и на брега на океана, където се возихме в дхоу^[1], на планината Кения, чиито вечнозелени склонове много харесаха на Пати. Заедно бяхме пътували из долината Сугута към връх Нииро и тя ловко се държеше за гърба на мулето, което аз яздех по стръмните пътеки. Рисувах различни африкански племена и къде ли не бяхме лагерували с нея из цяла Кения? Понякога месеци наред тя беше единственият ми другар...

Колко кротко и търпеливо се отнасяше към всевъзможните животни — катерички и мангусти, — които живееха край нашата къща, и колко много обичаше лъвчетата. Когато се хранехме, Пати седеше близо до чинията ми и поемаше от ръката ми вкусните парченца. Тя беше станала част от мен.

Сега аз я обвих в парче плат, сложих юздичката и юларчето ѝ и я занесох малко настрана от лагера. Изкопах ѝ гробче. Нощта беше топла, луната смекчаваше тъмните сенки на обширната равнина. Мир и тишина царуваха над просторната равнина.

Следващата сутрин потеглихме отново. Добре, че пътят беше лош, та не ме оставяше да се замисля...

Привечер стигнахме до брега. Посрещнаха ни рибари. Те ни се оплакаха, че някакъв лъв им причинявал много пакости. Почти всяка нощ задигал коза. Надявах се, че Джордж ще убие разбойника.

Късно беше, за да направим истински лагер, затова сложихме леглата си под открито небе. Аз бях единствената жена между четирима европейци и шестима африканци, затова сложих леглото си по-настрана. Елза остана затворена в камионетката до мен. Скоро всички заспаха. Аз още не бях заспала, когато изведнъж чух страшен

звук, като че ли нещо се влачеше по земята. Запалих фенерчето си. На няколко метра от леглото ми стоеше лъв. В устата си държеше кожата на антилопата, която бяхме убили вечерта.

В първия момент помислих, че това е Елза, но тя лежеше на мястото си в колата. Отново погледнах лъва. Той не сваляше очи от мен и започна да ръмжи.

Станах и бавно започнах да се приближавам към Джордж, но глупаво обърнах гръб на лъва. Разделяха ни няколко крачки и аз почувствувах, че той върви след мен. Тогава бързо се обърнах и насочих светлината на фенерчето в очите му. Пресметнах бързо разстоянието. Имаше седем-осем метра помежду ни. Аз вървах заднешком към леглата, на които мъжете спокойно хъркаха. Само Джордж се събуди. Казах му, че след мен върви лъв, но той не повярва.

— Глупости, сигурно някоя хиена или леопард.

Все пак той стана от леглото, взе голямата си пушка и тръгна в посоката, която му показах. Почти веднага видя светещите очи на лъва и чу ръмженето му. Джордж не се съмняваше, че това е разбойникът, за когото ни бяха разказвали рибарите. Затова завърза голямо парче месо на около тридесет метра от колите и седна да чака лъва.

Скоро след това от мястото, където бяхме вечеряли, затракаха съдове. Джордж тихо пропълзя край колите, вдигна пушката си и светна с фенерчето. Лъвът беше седнал сред тенджерите и тиганите и обираше остатъците от нашата вечеря. Джордж натисна спусъка. Чу се само щракане. Засечка! Натисна отново — пак засечка! Беше забравил да напълни пушката си! Лъвът стана и бавно тръгна към храстите. Сконфузен, Джордж напълни пушката и се върна на поста си...

Късно през нощта той усетил, че някой дърпа окаченото месо. Светнал фаровете на колата. Ярката светлина осветила лъва. Чу се изстрел. Лъвът беше ударен точно в сърцето. Той беше млад и без грива, типичен за крайбрежната област.

На сутринта по следите разбрахме какво се беше случило през нощта. Най-напред лъвът беше отмъкнал кожата на антилопата, влачил я на около двадесет метра от моето легло и там беше вечерял с нея. Като се нахранил, обиколил целия лагер. Елза внимателно беше наблюдавала всичко, но не издаде звук.

Когато слънцето изгря, целият лагер поведе Елза към Индийския океан, за да я запознае с него. Имаше отлив. Отначало тя се изплаши от

непознатия рев и пляска на вълните. След това внимателно помириша водата, вкуси от пияната, потопи уста във вълните, като че ли искаше да пие, но веднага след като напълни устата си със солена вода, направи гримаса на отвращение. Ние започнахме да се къпем. Като ни гледаше, Елза също реши да влезе във водата. Скоро тя силно се пристрасти към къпането. Тя винаги харесват локви и плитки ручей, но големият океан ѝ се стори истински рай. Елза плуваше отлично, далеч и навътре, където дълбочината беше над нейния бой, блъскаше ни във водата, пръскаше ни, като пляскаше с опашка по вълните — изобщо не ни даваше мира, докато не нагълтвахме доста солена вода и не успеехме да избягаме от нейните закачки.

Елза ни следваше навсякъде, затова, когато другите отиваха за риба, аз оставах с нея край брега. Иначе тя би се хвърлила да плува след лодката.

Рифовете около брега на това място са прочути в цяла Кения със своите красиви коралови риби. Снабдени с маски и харпуни, ние се спускахме в този пленителен коралов свят. Някои от коралите напомняха пагоди, други — мозъци на великани, а трети напълно приличаха на гъби, изпъстрени с лилави цветчета или изумрудени зигзаги. Водното течение леко поклащаше завеси от светли водорасли, в които се криеха цели пасажии риби. Ние плувахме през дълбоки долини, които често водеха до тъмни пещери, надзъртахме в полумрачни тунели, от които ни посрещаха любопитни коралови рибки, явно озадачени от нашите огромни екипи. Под водата всичко изглеждаше два пъти по-голямо от обикновено.

Видяхме риби с червени ивици, които приличаха на таралежи. Техните перки напомняха ветрила и рибите като че ли хвърчаха като пеперуди около коралите. Други риби приличаха на златни кутии, напръскани със сини точки, и имаха рогца над очите си.

Попаднахме и на яркосини рибки с големи жълти петна отстрани, като че ли картата на Африка беше нарисувана на тях. Плуваха и такива, които приличаха на шахматни дъски или на зебри. Други като че ли имаха маски, а удължените им перки напомняха шлейфове. При опасност някои се надуваха, разперваха перки и заприличваха на таралежи, други изваждаха нож на гръбнака си, дълъг няколко сантиметра. Някои, като например големите калкани, лежаха на дъното и се сливаха с подвижния пясък. Наред с тях, полуотворили

перки, стояха огромните мекотели молюски, смъртоносни живи капани. Наблизо до кораловата скала лежеше неподвижно огромната риба — дявол, скрила своето опасно оръжие под яркочервени ресни. Издаваха я само очите ѝ с цвят на кехлибар, които втренчено следяха всичко наоколо. Там бяха и омарите с острите си извити ризници. Наполовина скрити под камъните, те глупаво чакаха харпунът да се забие в бронята между очите им. Дългите им и тъмни мустачки — антени се люлееха във водата, но рядко успяваха да предупредят навреме рибата, за да избяга. Морските анемонии приличаха на великолепни цветя, но безжалостно се разправяха с малките живи организми, които попадаха между вечно движещите се пипалца. За щастие рибите отровни лъчи бяха винаги по-бързи от нас и изчезваха, преди да успеем да различим техните гърбове със синкавите точки, скрити в пясъка.

Докато ние плувахме в този лъчист свят с променливи цветове, Елза оставаше с някого на брега под сянката на едно мангово дърво близо до лагера. Рибарите, като видеха Елза, започваха да заобикалят брега, вдигаха дрехите около слабините си и нагазваха във водата. Те дори не подозираха какъв добър плувец беше Елза.

Елза много обичаше да се разхожда по брега и да лови кокосовите орехи, които вълните носеха. Понякога ние връзвахме кокосов орех на някоя връв и го въртяхме високо над главите си, а Елза непрекъснато подскачаше да го улови, когато минеше над нея. Тя скоро се убеди, че дълбането в пясъка е увлекателно и полезно: колкото по-дълбоко дълбаеше, толкова по-влажно и хладно ставаше и по-приятно за търкаляне. Обичаше също да влачи дълги кичури водорасли, а после ги намяташе върху себе си и приличаше на някакво морско чудовище. Морските раци обаче ѝ доставяха най-голямо забавление. Към залез-слънце брегът се изпълваше с тези малки розови създания, които излизаха от дупките си и като подскачаха на една страна, бързаха към водата. Вълните непрестанно ги връщаха към брега, но раците не се отказваха и на края успяваха да уловят някое парченце сочна морска трева и бегом я влачеха към дупките си, преди следващата вълна да им я издърпа. Елза усложняваше и без това сложната задача на раците. Тя тичаше по брега и закачаше ту един, ту друг, независимо от това, че всички болезнено я щипеха по носа. За чест на раците може да се каже, че от всички противници на Елза, включително слоновете, биволите и

носорозите, те единствени успешно ѝ противостояха. Заставаха на една страна край дупките си, вдигаха едната си розова щипка и колкото и хитро да се опитваше Елза да ги издебне, те винаги успяваха да опщият мекия ѝ нос.

Храненето на Елза започна да става трудно. Като разбраха, че им се удава добър случай да поспечелят пари, местните жители започнаха да искат твърде високи цени за своите кози. Всъщност за известно време Елза стана за тях източник на богатства, непознати дотогава. Но скоро тя си отмъсти. Пастирите не пазеха стадата си, а козите от сутрин до вечер бродеха из храстите и се оказваха лесна плячка за лъвовете и леопардите. Една вечер, късно след като козите трябваше да бъдат прибрани, ние се отправихме към плажа. Изведнъж Елза се хвърли към храсталака. Чу се високо блеене, после настана тишина. Елза беше подушила козата, хвърлила се беше върху нея и я беше смачкала с цялата си тежест, но тъй като никога преди това не беше убивала, Елза просто не знаеше какво да прави и когато ние отидохме при нея, тя явно искаше помощ от нас. Джордж бързо застреля животното. Понеже не се повдигна искане от собственика за загубата на козата, който помислил, че е изядена от лъв, ние си замълчахме. Ако бяхме признали истината, всички престарели кози на километри на север и юг щяха да бъдат обявени за нападнати от Елза, за да може после да се иска обезщетение. Заглушихме гласа на нашата съвест. Все пак Джордж беше убил най-страшния изстребител на козите им по тези места, а ние плащахме луди пари за жалките малки животни, които купувахме за храна на Елза.

Към края на нашата почивка Джордж заболя от малария. Понеже се беше увлякъл много в подводния риболов, той гълташе големи дози мепакрин и преди да почне действието му, се спускаше във водата. Като резултат от това той заболя сериозно.

Една вечер, като се връщах от разходка с Елза, чух от лагера степания и викове. Затворих Елза в колата и бързо изтичах към палатката. Джордж се беше отпуснал на един стол и крещеше. Беше изпаднал в делириум. Издаваше страшни стенания, искаше револвера си, викаше мен, проклинаше Елза, заплашваше, че ще се застреля. Въпреки високата температура той ме позна, стисна до болка ръката ми и каза, че сега, след като съм дошла, той можел да умре. Разтревожих се страшно. Момчетата стояха на няколко метра и гледаха

много уплашено. Нашият гост стоеше безпомощен, не знаеше какво да направи. Той беше приготвил пръчка, за да удря Джордж, в случай че започне да буйствува.

Шепнешком ми разказа, че съвсем внезапно Джордж започнал да жестикулира, да ме вика, търсел револвера си да се застреля. Добре, че се бях завърнала скоро. Сега главното беше да сложим Джордж в леглото и да се опитаме да го успокоим. Понесохме го и той безжизнено увисна в ръцете ни, студен като лед. Макар че бях много изплашена, аз се стараех да му говоря тихо и спокойно. Разказах му как се бяхме разхождали с Елза по брега, каква риба имаме за вечеря, каква раковина бях намерила, пошегувах се във връзка с неговото странно държане. А през всичкото време сама си задавах въпроса: „Ако умре?“

И съвсем като дете Джордж се успокои, но лицето му посърна, посивя, носът му се изостри, очите му се затвориха. Той ми пошепна, че студена вълна лази нагоре по краката му към сърцето, а ръцете му бяха също безжизнени и студени. Когато двете студени вълни се срещнат в сърцето му, той ще умре. Изведнъж отново изпадна в паника, вкопчи се отчаяно в мен, като че ли аз бях олицетворение на живота. Налях малко коняк в пресъхналата му уста, галех леко главата му и като се мъчех да отклоня вниманието му от болестта, започнах да му разправям за тортата за рождения му ден, която бях донесла от Изиоло. Казах, че ще я изядем още същата вечер, щом се изправи на краката си.

Аз знаех причината на неговото заболяване. Беше се отровил от прекомерната употреба на мепакрин. Тази криза се беше получила от това, че беше влязъл във водата, преди да дочака действието на това силно лекарство. Той беше имал подобен род заболявания преди години и аз познавах симптомите.

На разсъмване, съвсем измъчен, Джордж се, унесе в сън. Дотогава обаче той прекара кризи, през време на които мозъкът работеше със страховтна бързина, трескаво и той говореше безсмислени думи. Сутринта изпратих да доведат лекар от Даму. Макар и компетентен, лекарят — индус не можеше да му помогне. Той предписа приспивателни лекарства за Джордж и го увери, че ще оздравее, ако не се къпе във водата.

Когато състоянието на Джордж се подобри, за да може да пътува, ние побързахме да се върнем в Изиоло.

Като всички ваканции и нашата изтече много бързо, но се завърнахме хубаво обгорели, а козината на Елза благодарение на честото къпане беше станала като коприна.

[1] Дхоу — лодка с голямо триъгълно платно. — Бел.прев. ↑

ЛЪВОВЕ — ЧОВЕКОЯДЦИ

Един ден наскоро след нашето завръщане вкъщи бяхме излезли на дълга разходка. Забелязах, че Елза върви трудно, като че ли нещо я болеше. Свечеряваше се, а на нас ни предстоеше още доста дълъг път по стръмни каменисти склонове, покрити с храсти. По едно време Елза просто отказа да върви. Джордж мислеше, че тя има запек, и предложи да ѝ направим клизма, но за това трябваше да се върна вкъщи и да отида с кола до Изиоло, за да взема необходимите неща. Докато аз вършех това, Джордж остана с Елза да ме чакат.

Когато се върнах с топлата вода, иригатора и фенера, беше вече тъмно. Едно нещо е да направиш клизма в кабинета на ветеринарния лекар, а съвсем друго — да лекуваш лъвица сред трънливи храсти, и то на тъмно!

Успях да вкарам половин литър вода в бедната Елза, но тя не позволи повече. А това, разбира се, беше малко и не оставаше друго, освен да я пренесем вкъщи.

Аз отново отидох до дома, взех походно легло вместо носилка, няколко джобни фенерчета, извиках шест момчета за носачи и поведох отряда към хълма.

Едва поставихме леглото на земята и Елза легна на него по гръб с краката нагоре. Новият начин на пренасяне очевидно ѝ харесваше. Наистина човек можеше да помисли, че цял живот е пътувала все така. Тя обаче тежеше около осемдесет килограма и запъхтените носачи съвсем не споделяха нейното удоволствие. На всеки пет минути те спираха, за да си отдъхнат. А лъвицата лежеше най-спокойно и дори от време на време потупваше най-близкия до нея носач, като че ли го караше да побърза.

Когато най-после стигнахме вкъщи, всички освен Елза се бяха измъчили страшно. Трябваше да обърнем леглото, защото тя не искаше да се помръдне от него.

Оказа се, че има глисти. Сигурно се беше заразила на брега на океана.

Елза се оправи бързо. Наскоро след този случай Джордж трябваше да се залови с два лъва — човекоядци, които за три години бяха убили или ранили двадесет и осем души от племето боран. Елза и аз придружихме Джордж в тази експедиция, която се оказа трудна и опасна.

За тези хищници се разправяха много страшни истории. Късно една вечер единият лъв се промъкнал в колибата — бомата^[1] — на млад юноша и го повлякъл със себе си. Момчето викало за помощ, но никой не посмял да се помръдне; само две кучета се спуснали със силен лай след лъва. Звярът пуснал жертвата си, прогонил кучетата и се върнал отново при момчето, което отвякъл далеч. Виковете на нещастника се изгубили постепенно в далечината.

Бораните са много храбри и единствени от всички африкански племена, които още ходят на лов за лъвовете с копие^[2]. Те ходят на лов и за слонове не заради месото, а просто за да докажат своето мъжество. Когато открият слонове, младежите си обявяват съревнование кой пръв ще обагри копието си. Младите мъже в племето не могат да разчитат на успех сред девойките, ако не са убили поне един опасен звяр.

Въпреки смелостта на мъжете от племето боран двата лъва — човекоядци бяха успели да вселят голям страх дори сред тези храбреци. Двата разбойника били необикновено смели и хитри, а когато ги подгонели, се криели в гъстите храсти на пресъхнали речни корита, където е невъзможно човек да хвърли копие. Разбира се, голяма роля играеше и суеверието. Туземците вярват, че преди да тръгнат на лов, лъвовете излизат на някоя пясъчна полянка, изкопават две ями с лапите си и играят играта бау (старинна игра от незапомнени времена, която прилича на дама и е разпространена из цяла Африка). Ако всички признаци показват успех, лъвовете тръгват, иначе остават да чакат друг благоприятен случай. Уверяваха ни също, че двата лъва са духовете на двама „свети хора“, убити преди много години от жителите на племето, които сега се върнали, за да си отмъстят. Туземците така силно вярваха в това, че бяха извикали друг „свят човек“ да дойде от далеч, за да прогони духовете. Магьосникът дошъл със своите реквизити — книга, звънец и свещ, — взел за труда си шестдесет кози, а лъвовете продължили да вършат безобразията си. Джордж и други ловци, бяха идвали веднъж тук, но поради липса на време не бяха успели да убият лъвовете. Това беше накарало бораните

да решат окончателно, че лъвовете са свръхестествени същества и никой не може да се справи с тях.

Затова сега, независимо от приближаването на дъждовния сезон ние бяхме решили да убием лъвовете и да премахнем суеверието. Не подозирахме, че за това ще ни трябват двадесет и четири дни и нощи.

Потеглихме — Елза и аз в камионетката, Джордж, един млад офицер, дошъл в отпуск в Кения, и няколко други ловци в ландроувъра и ремаркетото. Намерихме удобно място за лагер на около три километра от търговския център Мерти. Местността наоколо беше открита. При лов на лъвове — човекоядци това е важно условие: по-малка опасност има да нападнат лагер на открито, отколкото скрит в храсталаци. Разположихме палатките си под разкошни акации на около половин километър от реката Уазо Нииро.

Като направихме лагера, отидохме до Мерти да узнаем последните вести. Търговският център се състоеше от три глинени постройки с ламаринени покриви, собственост на сомалийци. Сомалийците ни разказаха, че през последните три месеца лъвовете не били убивали хора, но непрекъснато нападали стадата. Само преди няколко дни те нападнали задния двор на най-големия магазин и отвлекли едно магаре. През целия месец нощем чували рева на лъвовете нагоре-надолу по реката.

Джордж извика водачите и старейшините на племето и им каза да предупредят всички, които живееха край реката, да ни известят веднага, щом лъвовете нападнат някое стадо.

Лъвовете — човекоядци обикаляха целия район, който се простираше почти на осемдесет километра по течението на реката Уазо Нииро. Те като че ли разбраха нашите намерения от самото начало. Лъвовете се чувствуваха отлично в гъстите непроходими крайбрежни храсти. Бяха издръжливи, вървяха много и за тях не представляваше трудност да изминат почти петдесет километра за една нощ по хлад, докато ние можехме да ги преследваме само денем в най-голямата горещина, като се провирахме през гъсти храсти с остри бодли или през палмови клонки, които пречеха на видимостта, или затъвахме до колене в блатната тиня.

Започнахме с това, че Джордж трябваше да извърви шестдесет километра, докато убие зебра. Той завърза зебрата за дънера на едно акациево дърво в храстите на около километър и половина от лагера

ни. В долните клони на акацията на три-четири метра от земята направихме махан^[3].

Три нощи подред Джордж и младият офицер дежуреха на махана. Чувахме как лъвовете реват край реката, но не се случи нищо. Аз седях в лагера и слушах страшния нощен концерт. Елза кротко спеше близо до мен в камионетката. Дали не чуваше, че нейни родственици реват така близо? Беше просто парадоксално: ден и нощ ние тичахме след тези страшни лъвове — човекоядци, а когато, уморени и отчаяни от неуспехите си, се връщахме в лагера, първата ни работа беше да отидем при нашата лъвица. И нейната преданост ни награждаваше за всички изпитания. Лъв срещу лъв?

Независимо как се държаха тези разбойници аз неволно се възхищавах от тях. Дори Джордж, който имаше пълно основание да ги ненавижда (веднъж много беше пострадал от лъв), смяташе тези лъвове за най-умните диви животни, които някога беше преследвал, и ги уважаваше.

През четвъртата нощ, когато Джордж и Джон, уморени от нощното чакане, решиха да си отспят в лагера, разбойниците отишли под акацията и задигнали месото. Трябваше да се сложи друго. Отново ловците дежуреха три нощи, а през деня вървяха по следите на лъвовете без резултат. Когато ловците пак останаха да спят една нощ в лагера, лъвовете отново се възползуваха от случая и задигнаха месото. Още малко и ние като жителите от племето боран щяхме да повярваме, че лъвовете бяха „свети хора“ или по-скоро дяволи!

Изменихме тактиката, като съсредоточихме усилията си към лова през деня. Два пъти успяхме да дойдем много близо до тях, но и двата пъти чухме как успяха да избягат, преди да имаме възможност да стреляме. Ходенето на лов пеша беше много трудно не само поради горещината, но и затова че трябваше да вървим наведени през тунели в храсталаците, а и рискувахме да срещнем по пътя носорози и слонове. Дъждовете бяха започнали горе в планината и водите на реката се покачваха. Лъвовете живеяха на отсрещния бряг и трябваше да отидем там незабавно, докато все още можеше да се използва бродът под селището Мерти.

Рано сутринта събрахме палатките и тръгнахме към брода. През нощта водата беше придошла и нивото ѝ се покачваше непрекъснато. Потопих пръчка, за да измеря дълбочината, но тя бързо потъна и

водата я отнесе. Все пак решихме, че ще можем да минем с колите. Джордж откачи ремаркетото от ландроувъра, пусна ремъка на вентилатора, за да запази свещите от нахлуването на водата, и на малка скорост премина благополучно през реката. Сега беше моят ред. Елза, както винаги, беше вътре в камионетката. Водата бързо минаваше край нас и влачеше клони и дървета. Като стигнахме до средата на реката, моторът ми закашля и замлъкна. Нищо не можеше да го накара да продължи. Пуснахме Елза да излезе. Тя радостно се хвърли във водата и започна да лови плуващите клонки, като че ли всичко това бяхме уредили за нейно забавление. Тя така пляскаше из водата и с такова удоволствие потапяше мъжете, които газеха до рамене във водата и се мъчеха да изнесат вещите от камионетката, че се принудихме да я вържем. Като изнесохме нещата на брега, опитахме да издърпаме камионетката с ландроувъра. Тя обаче се наклони застрашително на една страна и веригите, които бяхме донесли, се оказаха къси. Вързахме ремъци от биволска кожа и с общи усилия, с блъскане и дърпане извлякохме камионетката от реката под бурните крясъци на маймуните, които присъствуваха навсякъде.

Трябваше да направим лагер на брега на реката. Целия ден прекарахме в сушене на вещите си. Боеприпаси, дрехи, лекарства, книги, провизии, моторът на камионетката, резервните части, одеялата, палатките — всичко беше мокро. Елза прекара деня на брега на реката. Обикаляше и душеше всичко, а тютюнът на Джордж я накара да направи гримаса на отвращение.

На другия ден реката излезе от бреговете си и заля всичко наоколо. Трябваше да се местим по-нагоре. През следващата нощ вали страшен дъжд и ние се бояхме, че това ще попречи на преследването на лъвовете. Все пак решихме да потърсим дърво, на което да можем да сложим махан. Храстите от тази страна на реката бяха ниски и трябваше да се задоволим с едно не много високо дърво мсуаки. То едва позволяваше да се сложи махан на такава височина, каквато не може да се достигне от гладни лъвови. Джордж уби зебра и я привърза за стъблото на дървото. Щом се стъмни, той и Джон се качиха на махана. Навярно лъвовете бяха почувствували, че нашият махан, сложен на два и половина метра от земята, не беше много сигурен, защото само след един час ловците чули лъвовете да реват. Единият рев се носел от брода, до който имаше половин километър, а другият

— от отсрещния бряг. Първият лъв се чувал все по-близо и по-близо, гласът му бил толкова силен, че маханът треперел от него. След това Джордж чул познатия шум — лъвът разкъсал зебрата. Било много тъмно и нищо не се виждало. Решили да почакаят лъвът да се увлече в храненето. Тогава Джон запалил фенера и го осветил. Той бил залегнал с гръб към ловците, заврял глава в месото. Неудобно положение за стреляне. Разтревожен от светлината обаче, лъвът обърнал глава и погледнал към махана.

Джордж се прицелил във врата на лъва и стрелял. Чул се рев, лъвът подскочил във въздуха и побягнал, като издавал високи гърлени звуци. Бил сериозно ранен. Джордж беше уверен, че ще намерим лъва умрял в храсталака на следната сутрин. Щом се развидели, двама ловци отидоха при Джордж и Джон и четиримата заедно тръгнаха по кървавата следа, която водеше до гъстия храсталак край реката.

Но да се преследва ранен лъв е много опасно. Ловците вървели много внимателно стъпка по стъпка, спирали често и внимателно се ослушвали. Изведнъж се раздало ръмжение и Джордж забелязал двата лъва, които веднага избягали. Изглежда, другият отвъд реката бил дошъл при приятеля си... Ловците знаели, че щом ги приближат, раненият лъв непременно ще нападне. Кървавите следи били вече изчезнали, а да се търсят други в неясната светлина на храсталака било трудно. Спрели и внимателно заразглеждали земята, когато единият от ловците потупал Джордж по рамото и му посочил да се обърне назад. На петнадесет метра иззад един нисък храст се показвала глава на лъв. Джордж го застрелял в челото между очите. Лъвът бил дълъг 2,85 метра от носа до края на опашката. Джордж смяташе, че това е същият лъв, когото беше ранил през нощта, защото освен раната на челото в задната част на главата имало, още две дупки от куршум. Вторият лъв сигурно се бил прехвърлил на другия бряг. Джордж си спомняше, че веднага след изстрела чул плясък във водата...

Като отидох на мястото на битката, не можах да не изразя възхищението си от геройството на Джордж. Не е лесна работа да вървиш след ранен лъв — човекоядец, и то в такива гъсти джунгли... Вече три седмици как преследвахме тези хищници, като напругахме всички сили да видим златистата им кожа в храстите, но до тази минута аз дори бегло не ги бях виждала. Сега разбойникът лежеше мъртъв. Лапите, чиито големи отпечатыци ни бяха добре познати,

висяха безжизнени. Лъвът беше осемгодишен, точно в разцвета си. Сега, разбира се, единият хищник беше обезвреден, но защо победата над този красив звяр не ни радваше? Свалиха кожата на лъва, фотографирах сърцето му — беше голямо колкото детска главичка. Стана ми ясно защо винаги ми се струваше, че в гърдите на Елза работи мощен мотор...

На другия ден Джордж и Джон отново дежуриха на махана. Надявах се, че и вторият лъв ще отиде при убитата зебра, но напразно. Само се измокриха до кости от проливния дъжд. Действително от отсрещния бряг се чувал рев на лъв.

Реката се беше разляла нашироко. Да се премине с кола беше невъзможно, а да се преплува също не можеше поради крокодилите. Тогава Джордж направи лодка от стоманената рамка на едно походно легло, като постави брезент върху нея. Стана чудесна, само че не можеше да издържи повече от един човек. Джордж премина реката и отиде в Мерти. Новината за смъртта на единия човекоядец събуди голямо учудване и вълнение. Сега бораните се убедиха, че лъвовете са уязвими, и веднага изявиха желание да помогнат при убиването на втория. По пътя за Мерти Джордж видял пресни следи от лъвица. Дали не е бил нейният рев, който чули през нощта? Джордж започнал да се съмнява дали лъвът, когото бяха убили предния ден, е същият, когото той беше ранил преди това? Може би куршумът от тежката пушка се беше пръснал и беше причинил двете рани в задната част на главата? Тогава раненият лъв все още броди някъде по същия бряг на реката, където беше новият ни лагер.

Когато Джордж се върнал при самия брод на реката, намерил шестима въоръжени с копия туземци от племето боран, готови да участвуват в лова на лъва. Той ги помоли да дойдат на следния ден и да доведат най-добрите си кучета. На сутринта ние се срещнахме с тях, както беше уговорено, но кучетата, които водеха със себе си, бяха много жалки. Те ни уверяваха, че са безстрашни и не се боят от лъвовете.

И пак отново тръгнахме през храсталаците. Скоро Джордж забеляза, че кучетата нямаха желание да вървят напред, макар че господарите им ги насърчаваха настойчиво. Но какво става? Кучето, водач на хайката, се обърна назад, подви опашка и бързо тръгна обратно към селото. След него побягнаха и останалите кучета. Всички очаквахме да чуем рев на лъв и да видим разяреният звяр да се хвърля

срещу нас... Но нищо не се случи. Разнесе се възбудено лаене на маймуни, което беше сигурен признак, че са видели нещо страшно — лъв или леопард. Почакахме малко, превърнати в слух и зрение, после полека тръгнахме отново напред. Джордж се приведе, за да може да мине под един храст, и изведнъж забеляза някакво светло петно. Зад една истинска крепост от бодливи храсти лежеше лъв, готов да се хвърли срещу нас. Джордж се готвеше да стреля, но в това време се чу бръмчене на голям рояк мухи. Лъвът беше мъртъв. Това беше същият лъв, когото Джордж беше ударил от махана. Куршумът беше пробил гърлото и явно беше разкъсал вратната вена. Лъвът беше истински красавец, наистина по-малък от първия, около два метра и седемдесет сантиметра, но много по-хубав. Макар че беше причинил толкова пакости, аз го гледах с възхищение.

И двата лъва бяха в разцвета на силите си, почти на зряла възраст. Нямаха никакви недъзи, които да оправдаят тяхното човекоядство.

Повечето лъвове стават човекоядци, когато имат някакъв физически недостатък: или са били ранявани от стрела, или са пострадали от падане в капан, или зъбите им са лоши, или имат бодли от таралеж или диво свинче в лапите си. Престарелите лъвове също понякога стават човекоядци, защото не могат да хващат бързите и пъргави кози и газели. Има обаче и изключения, когато човек само може да гадае кое е събудило желанието на лъва да яде човешко месо. Може би причината е небрежността на местните жители, които понякога спят под открито небе вън от бодливата трънена ограда, в която са прибрани стадата им. Гладният лъв, който трябва да се прехвърля през трънливата ограда, за да вземе някоя коза, вижда извън оградата заспал човек. Съвсем естествено е, че той няма да устои на тази съблазън. Такава случайност създава опасна привычка и ето че се появява още един човекоядец. А малките лъвчета се учат от родителите си и тази черта се предава от поколение на поколение. Не по наследство, а чрез личния пример.

Сега нашата задача беше завършена. Бораните вече нямаше да се страхуват от духовете на „светите хора“. Ние предполагахме, че убитите лъвове са оставили здрави и силни наследници, но се надявахме, че те няма да тръгнат по пътя на бащите си.^[4]

[1] Бома — първоначално думата е означавала укрепено място. Сега се употребява за означаване на административен пост, както и на всяко оградено африканско селище. ↑

[2] Две старинни форми за ходене на лов са се запазили до днес — отиване на лов за китове с малки лодки и примитивни харпуни и ловът на слонове с пигмеи (които отиват на лов главно за храна). Най-напред един от ловците се промъква под корема на слона и го пробожда, след което се връща при другите ловци и те се впускат в боя. ↑

[3] Махан — платформа от клони, поставена на дърво, за лов на хищни животни (инд.-англ.). ↑

[4] За съжаление обаче скоро се научихме, че беше станало точно това, от което се страхувахме. — Бел.авт. ↑

ПЪТУВАНЕ ДО ЕЗЕРОТО РУДОЛФ

Елза беше на година и половина, когато забелязах, че от нея се разнася силна миризма. Тя имаше две жлези под самата опашка, познати като анални жлези. Те отделяха силно миризлива течност, която Елза изхвърляше заедно с урината си върху дърветата. И макар че това беше нейна собствена миризма, тя се мръщеше с отвращение, когато я усетеше.

Един следобед, след като се бяхме върнали в Изиоло, срещнахме стадо антилопи иланд. Елза веднага започна да ги дебне. Грамадните антилопи пасяха на стръмния склон, а в стадото имаше няколко малки. Една женска антилопа прегради пътя на Елза към малките и за да отвлече вниманието ѝ, започна да играе на криеница с нея из храстите. Това продължи, докато цялото стадо изчезна зад хълма. Тогава тя побягна галоп и остави бедната Елза да гледа глупаво след нея.

Помня още един интересен случай на дипломация и стратегия на диви животни. Бяхме извели Елза на разходка до хълма над нашата къща и от върха видяхме долу в равнината да пасат около осемдесет слона заедно с множество малки слончета. Елза също ги видя. Преди да успеем да извикаме „Не!“, тя се втурна надолу по склона. Няколко минути по-късно я видяхме, че се приближава крадешком към стадото.

Най-близо до нея се намираше една майка с малко слонче. Елза се промъкваше много изкусно, но майката разбра намеренията ѝ. Опасявахме се, че слоницата ще нападне Елза. За наша голяма изненада обаче майката се промъкна тихичко между лъвицата и малкото слонче и започна да го тика към няколко грамадни мъжки слона, като непрекъснато стоеше между Елза и малкото. Разочарована от това, Елза си потърси друг партньор за игра. Внимателно се приближи до два мъжки слона, които пасяха недалеч, но те се отнесоха към нея съвсем пренебрежително. Тогава Елза се опита да предизвика други малки групи слонове, до които се приближаваше съвсем наблизко. Пак нищо не излезе — и те не искаха да играят с нея. Слънцето беше съвсем ниско. Ние викахме Елза, но тя упорито се правеше, че не ни чува. Решихме да се приберем вкъщи без нея. Тя

наистина искаше да се позабавлява и ние разчитахме, че нейната разумност ще я предпази от извършването на някоя глупост.

Седнах с книга в заграденото място, където тя спеше, и започнах да я чакам. Не можех да се съсредоточа. Какво обаче можеше да направим ние? Ако сложехме каишка на Елза при появяването на слонове, тя щеше да се разсърди, да се разяри и после нямаше да може да се излезе на глава с нея. Ние трябваше да я оставим свободна, сама да разбере къде свършват шегата и веселието и къде започва опасността в играта с тези великани. Може би по този начин тя щеше да загуби интерес към тях.

Изминаха три часа. Елза отдавна трябваше да се върне. Страхувах се, че може да се е случило някакво нещастие. И изведнъж чух познатото „хнк-хнк“. Елза! Беше много жадна, но преди да отиде до съда с вода, тя близна лицето ми и започна да смучи палците ми, като че ли искаше да ми покаже колко много се радва, че ме вижда. От нея лъхаше силна миризма на слонове. Сигурно се беше приближавала много до тях, а също се беше търкаляла в изпражненията им. Отпусна се на земята. Очевидно беше много уморена... Обхвана ме чувство на смирение: моята другарка Елза се беше върнала от един свят, който беше съвсем недостъпен за мен, а тя се отнасяше към мен с предишната си нежност. Дали Елза разбираше, че тя представлява едно своеобразно звено между два свята?

От всички животни без съмнение най-много ѝ харесваха жирафите. Можеше да ги дебне с часове, докато тази игра не изморяваше и двете страни. Тогава Елза сядаше и чакаше жирафите да се върнат. След време те отново идваха към нея, като се приближаваха стъпка по стъпка. Дългите им тънки шии се извиваха въпросително към Елза и големите им тъжни очи се устремяваха в нея. После обикновено те започваха да хрупат своите любими акациеви семена и спокойно отминаваха. Но понякога Елза ги подгонваше по чист лъвски маниер: щом ги забележеше, започваше да пълзи по земята, като ги приближаваше от посока, противоположна на вятъра, за да се отнася миризмата ѝ настрана. Всеки мускул беше силно напрегнат... Елза обикаляше в кръг стадото и го подгонваше към нас, като вероятно очакваше ние да открием огън от засада и да убием жертвите, които тя така ловко беше подбрала.

Занимаваха я и други животни. Веднъж през време, на разходка Елза започна да души и внезапно се спусна към гъстите храсти. Чу се шум, тропот, хъркане, които идваха все по-близо и по-близо. Ние едва успяхме да отскочим настрана, когато покрай нас профуча глиган — брадавник^[1]. Елза тичаше по петите му. Със светкавична бързина те изчезнаха в гъстите храсти. Дълго чувахме как се трошаха клони из гората. Много се тревожихме за Елза, защото този род свине имат огромни зъби, с които убиват. Най-после Елза се върна, започна да търка глава в нашите колене и тихо мъркаше, като че ли ни разказваше колко весело си беше поиграла с новия си другар.

Следващото пътуване трябваше да ни отведе до езерото Рудолф. Неговите солени води се простират на триста километра и достигат на север чак до етиопската граница. Пътешествието ни трябваше да продължи седем седмици. Почти през цялото време се налагаше да вървим пеша, а багажът ни да се носи от мулета и магарета. Елза за пръв път предприемаше сафари пеша, и то в компанията на магарета. Ние можехме само да се надяваме двете страни да се погаждат помежду си.

Групата ни беше доста голяма: Джордж и аз, инспекторът Джулиан от съседната област, Хърбърт, който отново беше наш гост, ловци, шофьори, лични помощници, шест овце за Елза, тридесет и пет магарета и мулета. Керванът с мулетата и магаретата беше изпратен три седмици по-рано и щеше да ни чака на брега на езерото. Първия етап на пътуването, едно разстояние от петстотин километра, преминахме с автомобили. Образувахме цяла колона: два ландроувъра, моята 1,5-тонна камионетка с Елза отзад и два 3-тонни камиона. Камионите бяха натоварени, с останалите хора от групата, с продукти и гориво за цялото време, а също и с осемдесет галона^[2] вода. През първите триста километра пътят минаваше през песъчливите, горещи и прашни равнини на пустинята Каизут. След това започнахме да се изкачваме по склоновете на вулкана Марзабит, който се издига на хиляда и петстотин метра над пустинята. Гъстата хладна и покрита с мъх гора, често обвита в леки мъгли, представляваше приятен контраст със знойната суха равнина. Марзабит беше истински рай за животните. Тук обитават носорози, биволи, големите куду, лъвове и много други животни. А слоновете, които се срещат тук, са известни в цяла Африка със своите зъби.

На Марзабит е разположен последният правителствен пост. Оттук нашият път минаваше през почти ненаселени места и ние бяхме лишени от всякакви връзки с външния свят. Нищо не нарушаваше монотонността на веригата вулканични хълмове и тесните песъчливи падини. Ние пътувахме без произшествия. Само веднъж моята кола едва не се счупи на две. Едно от задните колела се откачи и ние внезапно спряхме. Поправката трая няколко часа. Бедната Елза! Тя остана в колата през всичкото време, защото само там можеше да се скрие от палещото слънце, но се държа много спокойно, макар че не обичаше непознати, а цяла тълпа от бърбиви хора се събра около колата и всеки се опитваше да помогне...

Когато потеглихме отново, започнахме да се изкачваме по един ужасен път към планината Хури на етиопската граница. Тази планина е по-висока от Марзабит, но привлича по-малко влага. Силни ветрове бушуват по склоновете и унищожават горите. Елза никак не можеше да свикне с тези силни, изтощителни ветрове. Тя прекарваше нощите в колата, защитена от ледения вятър със завеси от платнища.

Джордж имаше за задача да провери какво е състоянието на дивеча и дали племената Габра не се занимават с браконьерство. Прекарахме няколко дни на планината Хури в наблюдение, а след това се отправихме на запад. Пресякохме една мрачна и пуста вулканична местност... Колите се тресяха по камъните, буксуваха в песъчливите сухи речни корита, засядаха между огромни речни камъни... Найсетне се добрахме до пустинята Чалби, която се простираше на сто и тридесет километра. В миналото тя е била езеро, а сега по гладкото твърдо дъно можеше да се кара кола с пълна скорост. В пустинята често виждахме миражи: изведнъж се появяваше обширно езеро с палми по бреговете, които се отразяваха във водата. Щом приближихме обаче, всичко бързо изчезваше. Тук газелите приемат размерите на слонове и ти се струва, че вървят по вода... Това е място на безмилостен пек и жажда.

В западната част на пустинята Чалби лежи оазисът Порт Хор. Тук има полицейски пост и идват на водопой хиляди камили, овце, кози, които принадлежат на племето рендайл. Друга интересна гледка представляваха сутрин яребиците, които на ята летяха към вирове да пият вода. Понеже няхме работа в Норт Хор, напълнихме съдовете с вода и бързо продължихме пътя си.

Накрая след триста и седемдесет километра блъскане и друсане достигнахме Лойонгалан, оазис с няколко извора, оградени с гора от палми дум, на три километра от южната част на езерото Рудолф. Тук чакаха и нашите магарета. Веднага заведохме Елза на езерото. Тя се втурна във водата, като че ли искаше да измие умората от пътуването, и попадна направо между крокодилите, с които езерото Рудолф изобилствува. За щастие те лежаха спокойно, но за всеки случай ние се опитахме да ги прогоним. През време на нашето пътуване само като видехме техните рогови тела да плуват край самия бряг, губехме всякакво желание за къпане.

В Лойонгалан направихме базов лагер. Три дни прекарахме в поправяне на хамути и юзди и опаковане на товарите. На всяко магаре се падаха по два денка, всеки с тегло от около двадесет до двадесет и пет килограма. Най-после всичко беше готово. Осемнадесет магарета бяха натоварени с храната и принадлежностите за лагериране, четири — със съдовете за вода, едно муле беше оставено за яздене, в случай че някой се умори или заболее, и още пет мулета останаха за резерва. Аз се тревожех много как Елза щеше да се отнася с магаретата. По начало тя наблюдаваше нашето опаковане без особен интерес, но когато започнахме да товарим денковете, трябваше да я вържем. Много я възбуди гледката на толкова голямо количество вкусно месо, когато магаретата започнаха да реват, да ритат и да се търкалят по пясъка, понеже не искаха да ги товарят, а африканците тичаха около тях и се мъчеха да въдворят ред в хаоса.

Главната част на отряда потегли сутринта. Ние с Елза тръгнахме на път вечерта, когато стана по-хладно. Пътят ни водеше на север по брега на езерото. Елза беше силно развълнувана, лудуваше като кученце, тичаше ту към един, ту към друг от нас, подгони стадо фламинги, донесе една убита от нас птица и на края скочи в езерото да се къпе, а един от нас трябваше да я пази с пушка от крокодилите. По-късно, когато срещнахме стадо камили, аз трябваше да сложа каишката на Елза. Това я възмути и тя едва ли не изскубна ръцете ми от раменете; толкова силно се дърпаше, за да се запознае отблизо с тези невиджани досега животни. На мен обаче не ми се искаше да гледам изплашените камили да бягат в паника, да мучат, да падат една върху друга с извити крака и Елза сред тях. За щастие след това не срещнахме други животни край брега.

Беше вече тъмно, когато забелязахме лагерните огньове. Отново сложих каишката на Елза, понеже се страхувах, че има още енергия да подгони магаретата. Като пристигнахме, палатките бяха вече опънати и вечерята — готова. През време на яденето взехме решение групата с лъвицата (Джордж, Нуру, един ловец за водач и аз) всеки ден да тръгва сутрин по-рано, докато другите събират палатките и товарят магаретата. По този начин можехме да се възползуваме от прохладните ранни часове и понеже натоварените магарета ще бъдат доста след нас, няма да бъде необходимо да държа Елза с каишката. Към 9,30 часа ще потърсим някое по-сенчесто място, за да си починем, докато трае горещината, а и магаретата да могат да попасат. Лъвицата, разбира се, веднага ще връзвам с каишката, щом се покажат магаретата. Следобед, обратно, керванът с магаретата ще тръгва пръв два часа по-рано от нас и ще разполага лагера, преди да се стъмни.

Ние спазвахме този ред до края на похода. Беше удобно, че Елза и магаретата не се срещаха, освен през време на обедната почивка, когато тя беше вързана и много сънлива. Постепенно и двете групи свикнаха едни с други, а и Елза разбра, че към всички участници в пътуването тя трябва да се отнася с търпимост.

Докъм девет часа Елза вървеше много бодро, но като започваше да става горещо, тя се спираше, щом намери сянка от храст или камък. Следобед до пет часа беше трудно да я накараме да се помръдне от мястото си, а след това, като станеха твърди ходилата ѝ, тя можеше да върви цяла нощ. Елза вървеше средно по седем-осем часа дневно и се чувствуваше отлично. Често се топеше в езерото и плуваше понякога на два-три метра от крокодилите. Колко ѝ виках и махах с ръка, но тя излизаше от водата едва когато намереше за добре. Обикновено до мястото на лагера стигахме към осем или девет часа вечерта. Понякога хората от първия отряд пускаха сигнални ракети, за да ги намерим по-лесно.

На втория ден оставихме последното населено място зад себе си. То беше малко рибарско селце на първобитното племе ел моло, което наброяваше около осемдесет души. Жителите му се хранят изключително с риба и само от време на време употребяват месо от крокодил или хипопотам. Като резултат от тази еднообразна храна и поради бракове между близки роднини е разпространен много рахитът и се наблюдават признаци на физическо израждане. Всички жители на

това селце имат лоши зъби и венци и това се дължи не само на лошото хранене, но и на изобилния самороден натриев карбонат и други соли, които се съдържат в езерните води. Хората тук са дружелюбни и щедри и винаги посрещат гостите си с подарък от прясна риба, която те ловят главно с мрежи, направени от влакна от палмата дум. Само тези влакна не загиват в алкалните води. Жителите убиват с харпуни крокодили, хипопотами и огромни нилски костенурки (някои от които достигат до сто килограма). На риболов те ходят с първобитни салове, грубо сглобени от три палмови стъбла. Саловите се тикат с пръти и рибарите плуват само в плитките места, без да отиват далеч от брега, защото се боят от силните ветрове, които често бушуват в езерото и понякога достигат до сто и петдесет километра в час. Всъщност ветровете правят живота на пътешественика из тези места много тежък и докарват човек до отчаяние. Когато духа вятър, не е възможно да опънеш палатка. Вятърът отнася храната от чинията, преди да си успял да хапнеш, или пък да я покрива с пясък така, че не можеш да я сложиш в уста. Да се спи в такова време е невъзможно, защото силните ветрове пълнят очите, ушите и носа с пясък и почти вдигат леглото. Но когато езерото Рудолф е спокойно, то има особено очарование, което е трудно да се опише. Човек не може да забрави неговата красота. Езерото кара хората да искат да се връщат отново при него, на неговите брегове.

Десет дни вървахме по брега на езерото. Местността наоколо беше мрачна: лава, навсякъде застинала лава, само че различна по твърдост; ту прах, фин като пепел, ту камъни, така остри, че краката ни се израняваха от ходенето по тях. На места се натъквахме на дълбок пясък и затъвахме в него и всяка крачка изискваше от нас огромно усилие. А след това отново тръгвахме по гладки обли камъни или едър чакъл... И през цялото време духаше горещ вятър, който изсмукваше нашите сили и замайваше главите ни. Растителността беше бедна — редки бодливи храсти и корава трева, листата на която режеха като бръснач.

За да запазя лапите на Елза, често ги мажех с мазнина. Тя като че ли разбираше, че това е в нейна полза, и беше много доволна. За да си почина по-добре през време на обедната почивка, аз лягах ма походния креват вместо върху твърдата земя. Елза разбра това, одобри моята идея и започна да дели с мен леглото ми. Понякога за мен тя оставяше

малко място, а друг път аз седях дори и на земята, като отстъпвах на Елза леглото си, и тя се изтягаше с цялата си дължина. Най-често обаче ние се сгушвахме заедно в него. Добре, че брезентът не се скъса от тежестта на двете ни.

През време на дългите преходи Нуру винаги носеше вода за пиене и една купа за Елза. Тя вечеряше към девет часа и лягаше да спи, привързана за кревата ми.

Една вечер ние се заблудихме, изгубихме пътя и едва късно през нощта намерихме лагера по сигналните ракети. Елза изглеждаше съвсем разбита и аз не я завързах, за да може да си почине по-добре на свобода. Но макар че изглеждаше заспала, тя изведнъж скочи и се втурна в заграденото с тръни място, където спяха магаретата. Проби оградата, чу се шум, рев, глъчка, суматоха. Докато се опомним, и магаретата се разбягаха в тъмнината. Хубаво, че веднага успях да уловя Елза. Натупах я много здраво. Тя, изглежда, разбра, че заслужава боя, и наведе виновно глава, като че ли съжаляваше. Аз се почувствувах виновна, че бях подценила нейния вроден инстинкт и не бях помислила каква съблазън представлява за нея миризмата на стадо магарета, и то в такъв час на денонощието, когато дивите животни излизат на лов и ловният им инстинкт е най-силен.

За щастие само едно магаре беше получило незначителни драскотини и те не бяха дълбоки. Аз се залових с лекуването му и раните бързо зараснаха. Този случай ми послужи за урок никога да не изпускам Елза от очи.

В езерото имаше много риба. Джордж и Джулиан ни снабдяваха редовно с великолепната и вкусна риба, наречена едра тилапия, която живее единствено в езерото Рудолф. Тя може да се лови с въдица или като се зашемети с ръчна бомба. А другите ловци, които ни придружаваха, предпочитаха безобразната на вид риба морска котка^[3]. Рибата лежеше в плитките води край брега и те я убиваха с пръчки или камъни. Елза с радост участвуваше в това занимание, като тичаше да донася убитата риба, но с помирисването ѝ бързо я пускаше и намръщваше нос от отвращение.

Веднъж Нуру, който винаги носеше оръжието си, се беше увлякъл в ловене на тази риба. Той вдигна пушката си и с всички сили удари рибата с приклада. Колко силен беше ударът му, разбрахме, когато видяхме, че прикладът се напука на много места, счупи се и се

изви под прав ъгъл към цевта. Нуру беше толкова радостен от уловената риба, че никак не се огорчи от станалото. Когато Джордж го смъмри, той отговори спокойно: „Но няма нищо, Мунго (бог) ще ви помогне да намерите друга пушка.“ Елза обаче реши да го накаже. Захапа сандалите му, които той беше оставил на брега, и побягна с тях. Беше много забавно да гледаме как се опитваха да се надхитрят един друг. Когато сандалите бяха върнати на притежателя, те бяха в много жалък вид.

За да отидем към залива Алия около стотина километра на север, трябваше да преминем планинския хребет Лонгендоти. На няколко места склоновете му се спускат направо във водата на езерото, затова трябваше да изпратим кервана с магаретата и товара по друг път навътре в планината. Само ние с лъвицата се промъквахме с мъка по скалите край брега. По едно време стигнахме до такова място, от което не можехме да излезем. Елза трябваше да избира: или да скочи във водата от петметровата хлъзгава скала, на която тя не можеше да се задържи, или да се спусне по каменната плоча, също много стръмна, в пяната на вълните, които се разбиваха на брега. Дълбочината всъщност не беше голяма. Елза нямаше да потъне, но пяната ѝ изглеждаше страшна и тя не можеше да се реши. Провери всички издатини на скалата, дълго тъпка на едно място и накрая смело скочи в разпенените вълни и окуражена от нас, бързо достигна брега. Елза се радваше много на своето безстрашие и на това, че беше постъпила според нашето желание.

Почти през всичкото време трябваше да пием възсолената езерна вода и с нея трябваше да готвим. Тази вода е безвредна и мека, много хубава за миене, дори без сапун, но придаваше неприятен вкус на храната ни. Затова бяхме приятно изненадани, когато намерихме извор с прясна вода в подножието на хълмовете Моити.

Доколкото ни беше известно, преди нас никой европейец не беше минавал покрай западното подножие на тези хълмове. Малкото пътешественици, които бяха посещавали този край, винаги са минавали от източната страна. На десетия ден излязохме от Лойонгалан и направихме лагер на северния край на хълмовете Моити. Както винаги, бяхме изпратили ловци напред да проучат местността и да проверят дали няма браконieri. Единственото племе от бреговете на езерото, което има хубави издълбани лодки кану, е племето галуба.

Туземците от това племе бяха много войнствени, въоръжени с пушки, и преминаваха през етиопската граница в нашата територия, като грабеха и убиваха. Бандата, която нашите хора бяха видели, очевидно се беше събрала за внезапно нападение или за браконьерство и риболов. Във всеки случай те бяха навлезли в чужда земя. Елза и аз останахме в лагера под защитата на четирима въоръжени мъже, а всички останали отидоха на разузнаване.

От върха на планината се разкрил заливът. На самия бряг разузнавачите видели три лодки, в които седели дванадесет души и гребели по посока на нашия лагер. Браконьерите изведнъж забелязали нашите разузнавачи. Когато Джордж и неговите хора се спуснали към езерото, лодките били вече на около двеста метра навътре във водата по посока на един малък остров и гребците гребели лудо. Изглежда, те нямали огнестрелно оръжие. Но може би е било скрито в дъното на лодките? С бинокъла Джордж преброил на острова най-малко четиридесет души и на брега лежали няколко лодки кану. Когато и тези три лодки пристигнали на острова, започнало оживено съвещание. Понеже без лодка не можело да се направи нищо, нашата група се завърна в лагера. Събрахме всичките си вещи и се спуснахме до залива, колкото се може по-близо до острова. През нощта поставихме усилен караул и спяхме със заредени пушки, сложени близо до главите ни. На разсъмване видяхме, че островът е пуст. Очевидно браконьерите от племето галуба не ни бяха харесали и въпреки силната буря, която беше бушувала през цялата нощ, бяха напуснали острова под прикритието на тъмнината. За да се увери, че наистина бяха отплували, Джордж изпрати по крайбрежието няколко патрула. Скоро след изгряването на слънцето на острова долетяха много лешояди и марабу. Това ни наведе на мисълта, че ловците все пак бяха успели да нарушат забраната и бяха убили няколко хипопотама, над чиито останки сега пируваха лешояди и марабу.

Около единадесет часа сутринта две лодки кану изскочиха изведнъж от гъстия тръстиков пояс южно от лагера и се отправиха в открито море. За да ги спре, Джордж изстреля няколко куршума в предната част на лодките и те веднага се върнаха обратно. След това той изпрати няколко от ловците да опитат да влязат в контакт с браконьерите и да ги накарат да дойдат на брега. Ловците успяха да се приближат до тях, но браконьерите отидоха по-навътре в тресавището.

От време на време те подаваха глави над тръстиките, за да видят дали сме още тук. Както съдехме по всичко, там, изглежда, се бяха скрили четири лодки кану, които се бяха отделили от голямата група. Ние не можехме да отидем при тях, затова Джордж реши да ги застави да си тръгнат към къщи. Веднага щом се стъмни, той изстреля няколко светещи снаряда и сигнални ракети над тресавището.

Нашите запаси се привършваха и вече беше време да се връщаме. Както се оказа, първата част на нашето пътуване беше рай в сравнение с втората. Тогава езерото щедро ни снабдяваше с вода, а сега ние се връщаме по друг път — навътре в страната. Гойте, нашият водач от племето туркана, не беше много сигурен за пътя, но най-главното не знаеше дали винаги можехме да разчитаме, че ще намерим вода. През сухото време на годината в този район от един извор до друг имаше доста големи разстояния. Джордж обаче се надяваше, че ние никога няма да бъдем толкова далеч от езерото, че да не го стигнем за един ден и в краен случай можехме да прибегнем до него.

Сега бяхме лишени от прохладния ветрец на езерото и понякога ми се струваше, че знойният пек и горещината съвсем ще ме изсушат. Местността ставаше все по-безрадостна — навсякъде лава, малко дивеч, а хора почти никакви.

За щастие в Лойонгалан бяхме купили овце за Елза. Макар че те забележимо намаляваха, все пак нейното изхранване беше осигурено. Затова пък всички ние, без изключение, загубихме по-голямата част от излишното си тегло. Движехме се бързо, тъй като магаретата носеха по-леки товари, а липсата на вода ни заставяше да правим по-дълги преходи.

След осемнадесет дни се върнахме в Лойонгалан и намерихме, че хората, които бяхме оставили в базовия лагер, не бяха стояли със скръстени ръце. Те бяха уловили на местопрестъплението четирима браконieri от племето туркана. Най-старият от тях радостно поздрави Джордж и му припомни, че преди около десет години Джордж го бил хванал да върши същото нарушение и го бил изпратил в затвора в Марзабит. Там не било лошо, но не му се отивало отново. Джордж пожали старика и не го наказва строго.

От Лойонгалан нашите мъже се отправиха за покупки в Норт Хор. Там имаше три сомалийски лавки.

Ние си починахме три дни в Лойонгалан, поправихме, магарешките хамути и юзди, приведохме в изправност оръжието си и се приготвихме за втората част на пътуването — изкачването на планината Кулал, която се издига почти на две хиляди и триста метра над пустинята и се намира на тридесет километра източно от езерото Рудолф. Върхът на планината задържа почти всичката влага на мусоните и е залесен с гъста гора. Планината представлява тесен вулканичен масив, който се простира на четиридесет и пет километра, а диаметърът на кратера достига до шест и половина километра. Кратерът разделя планината на две половини — южна и северна. Предполага се, че планината Кулал е била разрушена от земетресение, след като е престанала вулканичната дейност.

Гладките стени на кратера са насечени като парчета нарязан портокал, на места високи до хиляда метра. Дълбоко долу в планината, невидим от върха, е скрит проходът Ил Сигата, който води навътре в планината. Неговите стометрови отвесни скали на места са толкова тесни, че почти не се вижда небето. Ние искахме да изследваме прохода и влязохме през единствения достъпен вход в източното подножие на планината Кулал. Грамадните скали и блата обаче, които срещнахме след няколко часа, ни принудиха да се върнем обратно.

За да разгледаме добре планината Кулал, трябваше да се изкачим по склона на едната половина, да се спуснем в кратера и по втория склон отново да се изкачим на другия масив.

Джордж беше идвал по тези места преди дванадесет години. Сега ние искахме да проверим дали стадата животни тук се бяха запазили или бяха избити от браконьерите. Особено много ни интересуваше големият куду.

От подножието Кулал не изглежда внушителен: дълга, разтегната планинска верига с широки хребети, които водят към върха. Горе хребетите се стесняват толкова много, че ние трудно минавахме с натоварените магарета по тях.

През първия ден пътят ни беше гъсто осеян със заоблени вулканични камъни и се оказа извънредно труден за натоварените катъри. По-късно при изкачването на остриите като нож хребети някъде беше почти невъзможно да се преминава и стана нужда да снемем част от товара от животните и да го носим на ръце.

Към края на втория ден бяхме изминали две трети от пътя към върха. Направихме лагер в стръмна долина, заградена с каменисти блокове, близо до един извор, от който животните можеха да пият само едно по едно. Беше много късно, когато последното магаре довършваше дълго чакания водопой. На планината Кулал има малко вода, така че този извор беше важен център за пастирите от племето самбуру, които през сухия сезон на годината водят стадата си тук.

Мога да си представя каква съблазън бяха за Елза огромните стада от камили, крави, кози и овце при този извор и при други като него. Но тя беше умна и добродушна и очевидно разбираше какво беше положението, затова понасяше съблазнителната миризма на животните дори когато минаваха на няколко метра от нея. За всеки случай ние я държахме вързана, но тя не се хвърляше на никого, само желаше по-скоро да се махне от праха и шума.

Пътят нагоре по склоновете на Кулал ставаше съвсем стръмен, а климатът — почти арктически. Ние преминавахме през седловини, пресичахме дълбоки клисури, промъквахме се край пропасти. Дърветата се смениха с храсти, а храстите — с великолепна алпийска растителност.

На третия ден сутринта достигнахме върха на планината Кулал и облекчено въздъхнахме. Изкачването свърши. Направихме лагер на една прекрасна малка поляна близо до извор, който беше размътен от добитъка. Хората от племето самбуру бяха много учудени, като видяха в нашия лагер почти израснал лъв.

В гъстата гора под самия връх сутрин се спускаше мъгла, затова ние палехме голям огън от кедрови дървета, за да се сгреем. През нощта ставаше студено и аз държах Елза в малката си палатка на меко легло от лишей и мъх и я завивах с най-топлото одеяло. Да спя почти не можех, защото трябваше да завивам Елза с одеялото, което непрекъснато падаше, и тя започваше да трепери. Когато я завивах, тя ближеше ръката ми от благодарност. Елза не правеше опит да излиза от палатката, напротив, сутрин оставаше вътре по-дълго от обикновено, сгушена в топлото легло от мъх, докато навън вятърът престанеше и мъглата се разнесе. Но щом слънцето прогонеше сивата мъгла, тя се оживяваше и излизаше да диша ободряващия планински въздух. На нея тук наистина много й хареса. Земята беше

мека и прохладна, гората даваше гъста сянка и имаше много изпразнения от биволи, в които тя можеше да се търкаля.

Благодарение на голямата височина и на прохладните сенки дори и през най-горещата част на деня тук се вървеше леко и Елза разглеждаше планината заедно с нас. Тя наблюдаваше орлите, кръжащи високо в небето, възмущаваше се от враните, които я следваха и се спускаха ниско, за да я подразнят, а веднъж събуди един бивол и го подгони. Елза имаше отлично обоняние и великолепно зрение и слух, така че никога не се изгубваше, дори и в най-гъстия храсталак.

Един следобед вървахме след групата, която беше тръгнала преди нас в гората. Елза играеше с нас, като се криеше зад всеки храст, устройваше ни засади и ни нападаше. Изведнъж от посоката, в която тя току-що беше изчезнала, чухме изплашен рев на магаре. Миг след това изскочи магаре, а след него тичаше Елза и безжалостно го драскаше. За щастие гората беше гъста и те не можеха да се движат бързо, така че ние скоро догонихме Елза и я наказахме, както заслужаваше. Преди това тя никога не беше си позволявала подобно нещо. И аз така се гордеех с това, че лъвицата винаги ме слушаше, когато ѝ забранявах да гони животни без причина. Виновни бяхме двама — аз, загдето не бях сложила каишката на Елза, и мулетарят, който беше допуснал магарето да изостане от кервана зад другите. Рано същия ден, когато товареха магаретата, Елза беше вързана, но те се държаха много предизвикателно, като минаваха близо до нея. Не беше чудно, че като срещна в гората останалото само магаре, Елза не можа да устои на изкушението да го поблъска малко. След наказанието тя така трогателно се опитваше да се извини, като правеше всякакви трикове, че аз скоро бях готова да ѝ простя, още повече че магарето, което беше пострадало, беше старо упорито животно, което ни беше причинявало много грижи през цялото време.

На другия ден се озовахме край кратера, който разделя планината на две половини. До северния гребен имаше около шест километра, но ние знаехме, че ни трябват два дни, за да стигнем дотам. Аз с ужас гледах как Елза върви небрежно по самия край на хилядаметровата пропаст. Изглежда, че животните нямат страх от височините.

На следния ден се спуснахме към входа на прохода Ил Сигата и там опънахме палатките.

До вечерта дойдоха хиляди камили, кози и овце, карани от високите красиви пастири от племето рендайл, и отидоха на водопой на четири километра навътре в дефилето. След тях вървяха жени, които водеха върволици камили, вързани една за друга. Камилите носеха съдове за вода, направени от плътно изтъкан плат, с вместимост от шест галона.

Вървахме нагоре по дефилето, или по-право към самото сърце на планината. Дъното на прохода представляваше сухо речно корито, което на разстояние около шест километра се издига леко нагоре и е заградено от двете страни с отвесни стръмни скали. Когато човек проникне още по-навътре, скалите се изправят на четиристотин-петстотин метра височина. На места дефилето е толкова тясно, че две натоварени камили не могат да се разминат. Скалите са надвесени и светлината прониква трудно. Ние отидохме още по-навътре от мястото за поене на животните, където тънката струя вода се превръща в доста голям ручей с много оградени от камъните вирове.

На края една десетметрова стена препречи пътя ни. Хърбърт, който беше алпинист, успя да се изкачи на нея, но зад нея видял друга стена.

Ил Сигата беше любимо място на браконьерите, защото беше много удобно за засада при водопоя. Всъщност, щом животното влезе в клисурата, то е обречено на загиване, защото няма друг път за отстъпление, освен този, който води към легналите в засада ловци.

От Ил Сигата до северния връх отидохме за ден и половина. Там намерихме повече хора, отколкото на южния връх — пастири от племето самбуру заедно със стадата си, — така че трябваше да ограничим свободата на Елза.

Диви животни срещаме рядко. Преди това тук е имало много биволи, но през последните шест години в северната част на планината съвсем не се срещали. Нито веднъж не видяхме някой голям куду, макар че намерихме следи от няколко. Джордж смяташе, че отсъствието на диви животни тук се дължи главно на големите стада на пастирите от племето самбуру, които унищожават всичката трева, като оголват склоновете на планината.

Спускането по острите камъни към Лойонгалан беше трудно и уморително. Ние непрекъснато падахме и не можехме да се наслаждаваме на прекрасната гледка. Ниско долу се простираше изумително красиво езерото Рудолф. От лъчите на залязващото слънце неговата повърхнина се преливаше в оловносиво на фона на лилавосините планини, а небето ставаше жълто-оранжево.

Елза непрекъснато гледаше назад към планината Кулал и прохладните гори и се дърпаше към тях. Принудихме се да сложим каишката.

Вечерта се заблудихме. Елза се стараеше да ни покаже, че е уморена. Повървеше няколко метра и лягаше. Макар че вече беше почти напълно израснала, тя имаше навика да смучи палците ми в трудни моменти или когато биваше изплашена. Тази вечер тя дълго прави това. Най-после на тъмното небе се очертаха следи от светещи снаряди — нашата предна група ни даваше сигнали. Когато след кошмарното вървене, олюлявайки се, влязохме в лагера, Елза отказа да яде и нежно се притискаше към мен. Аз също бях много уморена и не ми се слагаше нито зальк в уста. Представях си колко трудно беше за Елза да ходи. Тя, разбира се, не можеше да си обясни защо беше необходимо да вървим по острите вулканични камъни в тъмната нощ. Само любовта и доверието ѝ в нас я караха да ни следва.

Независимо от всичките трудности през това пътуване, през време на което Елза беше изминала почти петстотин километра, тя се привърза още по-силно към нас. Щом беше с нас и виждаше, че е обичана, тя се чувствуваше спокойна и щастлива.

Чувството на отговорност за това гордо и умно животно, което отдаваше на нас всичката си преданост и стадни инстинкти, ни привърза още повече към нея. Понякога, разбира се, тя ни причиняваше немалко грижи. Например не можехме да я поверим на никого да я гледа и всъщност ние станяхме нейни пленници. Тя обаче стократно възнаграждаваше тези малки жертви, които правехме. Трогателно беше, когато я виждахме как се стараеше да обуздава силните инстинкти, които се надигаха в нея, и да се приспособява към нашия начин на живот, за да ни достави удоволствие.

Дружелюбието на Елза се обясняваше, разбира се, преди всичко с това, че тя по природа имаше добър характер, но голямо значение имаше и нашето отнасяне с нея. Ние никога не прибегвахме към

насилие или измама, за да я приспособим към нашия начин на живот, и се стараехме само с добро да ѝ помогнем да преодолее различията, които разделяха нашите два свята.

Обикновено щом намират храна, дивите лъвове рядко изминават дълги разстояния. Разбира се, ако Елза беше живяла сред лъвове, тя никога нямаше да види толкова много свят. Но тя помнеше своя дом и когато пристигдохме след експедиции, веднага се връщаше към навиците си и обикновения начин на живот.

[1] Глиганът — брадачник (*Rhacochoerus africanus*) е най-разпространеният в Африка представител на семейство Свине. Името си е получил от това, че на много места кожата му има надебеления, подобни на брадавици. Денем животното се крие в дълбоки дупки, изровени в земята от други животни, излиза само нощем. — Бел.прев.

↑

[2] Един галон е мярка за течности, равни на 4,54 л. — Бел.прев.

↑

[3] Речна риба от рода *Pimelodus*. — Бел.прев. ↑

ЕЛЗА И ДИВИТЕ ЛЪВОВЕ

Елза беше очарователно същество. Колкото и кратка да биваше нашата раздяла, тя всеки път ни посрещаше тържествено. Отиваше от един към друг, търкаше глава в нас и тихо мяукаше. Редът беше винаги един и същ: първо идваше при мен, после — при Джордж и накрая — при Нуру. Ако имахме гости, и тях поздравяваше по същия начин. Към тези, които се страхуваха малко от нея, тя се отнасяше търпимо. Към страхливите обаче се отнасяше зле. Всъщност тя не нарани никого, но просто изпитваше голямо удоволствие да поизплаши страхливците.

Още в детството си Елза знаеше да използва тежестта на своите килограми. С течение на времето това стана ефикасно оръжие. Когато искаше да спре някого от нас, тя се хвърляше с всички сили в краката му, натискаше тялото си в глезените му и го поваляше.

Наскоро след завръщането ни от езерото Рудолф през време на вечерните разходки Елза започна да проявява нарастващо безпокойство. Понякога отказваше да се върне вкъщи и ношуваше навън в храстите. Често успявахме да я накараме да се прибере, като отивахме да я вземем с колата. Елза бързо схвана, че няма смисъл да хаби излишни сили да ходи, когато специално идваше кола да я прибере. Тя скачаше върху брезентовия покрив на колата, излягаше се на него и гледаше отгоре другите животни. Този начин на пътуване ѝ харесваше много, но за нещастие производителите на коли не бяха предвидили покривът да бъде предназначен за легло на лъвица, подпорните се огънаха и Елза постепенно се смъкваше все повече и повече върху нас. Джордж трябваше да постави допълнителни подпори и да укрепи покрива на колата.

Когато ние бяхме заети, Нуру се грижеше за Елза, както преди. Веднъж решихме да ги снемем заедно на малко филмче. Помолихме Нуру да се облече по-прилично и да свали обикновените си изтъркани панталони и риза. След малко той се появи в кремаво тясно сако, украсено със златни нашивки, което беше купил за сватбата си. На нас ни се стори, че той прилича на професионален укротител на лъвове с него, но Елза, щом го видя, се спусна в храсталака и дълго наднича

иззад дърветата, докато позна своя другар. После дойде до него и го удари с лапата си, като че ли искаше да му каже: „Не те ли е срам така да ме изплашиш!“

Нуру и Елза имаха немалко приключения заедно. Веднъж, когато си почивали на сянка под дърветата, от страната, към която духал вятърът, се показал леопард. Елза го следила внимателно и макар че била много възбудена, стояла неподвижно, само опашката ѝ трепкала. Леопардът се приближил съвсем. Изведнъж той забелязал опашката и побягнал така стремително, че едва не съборил Нуру.

Когато Елза стана на година и единадесет месеца, гласът ѝ се промени в нисък бас. Един месец по-късно тя отново се разгони и оставяше следи на много места, без съмнение, за да привлече другар. Обикновено тя послушно ни следваше навсякъде, но от два дни насам нещо я влечеше да пресече долината. И един следобед тя упорито настояваше на своето. Ние скоро видяхме пресните отпечатъци от лапите на лъв. Когато се стъмни, Елза отказа да се върне с нас. Прибрахме се без нея. Понеже имаше удобен път за кола, Джордж взе ландроувъра и потегли с него, а аз останах вкъщи да не би Елза да се върне по някой по-къс път. Джордж не намерил Елза на мястото, където я бяхме оставили. Започнал да я вика високо, но не получил отговор. Само гласът му отеквал в хълмовете. Той отишъл с колата още на един-два километра по-нататък, като я викал от време на време. Най-после се върна, надявайки се, че лъвицата вече си е дошла. Когато му казах, че Елза все още не се беше прибрала, Джордж отново пое към храстите. Наскоро след като беше излязъл, чух изстрел. Стана ми страшно, а после още повече се разтревожих, когато той се върна и ми разказа, какво се беше случило.

След като беше излязъл по пътя, Джордж викал около половин час Елза, но тя не се показала. Тогава той спрял колата на една поляна сред храстите и се чудел какво да прави по-нататък. Изведнъж на около двеста метра зад колата заревали лъвове. Явно, че се карали за нещо. В този момент близо до него профучала лъвица, след нея — втора. Джордж успял да хване пушката си и изпратил куршум след втората, за да ги сплаши, понеже помислил, че е някоя ревнивка, която преследва Елза. След това той скочил в колата и потеглил след тях. Пътят бил тесен, заграден с трънливи храсти. Джордж светвал с прожектор по двете страни на пътя и без малко не налетял на един лъв

и две лъвици, които неохотно му направили път да мине, като изревали силно.

Сега се беше върнал да вземе и мен. Отново потеглихме към мястото и дълго викахме Елза, но тя не се обади. Изведнъж недалеч от нас се чу лъвски хор, като че ли лъвовете бяха решили да ми подразнят. Подкарахме колата нататък и видяхме три чифта очи да светят в мрака. Нищо повече не можехме да направим. Оставаше ни само да се върнем вкъщи. Дали Елза няма да бъде убита от някоя ревнива лъвица? В състоянието, в което беше, Елза можеше да допусне някой лъв до себе си, а неговата другарка едва ли би се помирила със съперница. Обаче не бяхме изминали и километър, когато за наша голяма радост съгледахме Елза. Тя душеше нещо около един храст и не ни обърна никакво внимание. Опитахме се да я повикаме да се върне с нас, но тя не се помръдна от мястото си, а беше устремила очи към храстите, където преди малко бяхме чули рева на лъвовете. Сега те отново повишиха глас и се приближаваха. На тридесет метра зад нас имаше корито на пресъхнала река и лъвовете се спряха там, като ръмжаха силно.

Отдавна беше минало полунощ. Елза седеше в лунната светлина между нас и лъвовете. И двете групи я теглеха към себе си. Кой щеше да победи? Елза тръгна към лъвовете. Аз извиках: „Не, Елза! Не отивай! Ще те убият!“ Тя прилекна отново, погледна първо към нас, после в посока на своите родственици и не знаеше как да постъпи. Цял час тя седя така. На края Джордж даде два изстрела във въздуха и това накара лъвовете да се оттеглят тихо. Елза все още не можеше да се реши какво да прави. Ние потеглихме полека, като се надявахме, че тя ще тръгне след нас. Така и стана. Елза тръгна много неохотно заедно с нас, като се обръщаше назад много пъти. После скочи на покрива на колата и ние потеглихме по-бързо. Като си пристигнахме вкъщи, Елза се нахвърли на водата и просто не можеше да се напие.

Какво се беше случило през тези пет часа, които тя прекара с лъвовете? Готови ли бяха да я приемат в своята среда, независимо от човешката миризма, която тя носеше? Можеше ли някой лъв да пренебрегне лъвица в любовен период? Защо Елза не беше отишла с тях, а се върна с нас? Дали се беше изплашила от някоя жестока свирепа лъвица? Ето някои от въпросите, които ние си задавахме. Така или иначе важно беше, че този път всичко беше минало благополучно.

След това приключение зовът на дивото, на джунглите, явно зазвуча с двойна сила у нея. Често тя не се връщаше с нас след разходка и ние прекарахме не една вечер в очакване. През сухия сезон на годината се надявахме само на водата: никъде другаде, освен вкъщи Елза не можеше да се напие.

Елза много харесваше скалите. Тя винаги избираше за наблюдателен пункт някоя висока скала или друго сигурно място и дълго оставаше там. Една вечер трябваше да я оставим на една такава скала, независимо от това, че наблизо се чуваше „кашлянето“ на леопард. На следната сутрин Елза се върна с кървави драскотини и ние се чудехме дали леопардът не беше виновен за тях?

Друг път след залез-слънце тя чу смях на хиени и тръгна след тях. Смехът се смени с истерични викове, на които Елза отговори със силно ръмжене. Джордж се спусна да види какво става и отишъл тъкмо на време, за да убие една от двете хиени, които били заградили Елза и се готвели да я нападнат. След това Елза дръпнала в храста своята „жертва“, както в детството си влачеше брезента. Но макар че вече беше навършила две години, тя не знаеше какво да прави със своята плячка, дори не можеше да разкъса кожата на хиената със зъбите си.

Както преди, Елза още обичаше да си играе с жирафите. Тя се приближаваше крадешком зад тях по всичките правила на нейното изкуство, но те винаги я откриваха, преди да дойде съвсем близо до тях. Издаваше я опашката ѝ. Тялото ѝ оставаше като замръзнало, понякога само ухото ѝ леко потрепваше, но черният пискюл на опашката и непрестанно тупаше. Щом я забележеха, жирафите започваха надпревара помежду си кой ще бъде най-смел между тях. Нареждаха се в полукръг и с проточено пръхтене бавно се приближаваха към нея, докато Елза не можеше да се задържи повече, втурваше се към тях и обръщаше цялото стадо в бягство. Два пъти я видяхме как преследваше един стар мъжки жираф. След като бяха тичали около два километра, играта дотегна на жирафа, а може би се беше и задъхал. Както и да е, той сам се обърна да нападне Елза. Тя само го обикаляше в кръг, като гледаше да се държи на разстояние от предните му крака. Един удар с крака можеше лесно да разбие черепа ѝ.

По наше наблюдение Елза се разгонваше на всеки два и половина месеца. Бяха ни казали, че разгонването може да се разбере по това, че животното започва силно да мърка. Макар че досега Елза се беше разгонвала два пъти, не бяхме чували някакво особено мъркане, но у нея се появяваше характерна миризма и тя старателно изхвърляше някакъв секрет по храстите.

Наскоро след последното приключение с дивите лъвове Нуру ни разказа, че когато сутринта тръгнал с Елза на разходка, тя веднага започнала да ръмжи срещу него. Явно искала той да остане назад, а тя да отиде непременно на хълмовете. Въпреки горещината тя бързо изчезнала между скалите и той загубил дирите ѝ. Следобед ние също се отправихме нататък, но следите на Елза се изгубиха скоро. Заставахме в подножието на скалите и започнахме да я викаме. Чу се странно ръмжене, което не беше нейният глас, но без съмнение беше глас на лъв. Малко по-късно Елза се спусна от височината по камъните, като ни се обаждаше, както обикновено. Като дойде до нас, тя се хвърли на земята, дишайки тежко. Ние бяхме донесли вода и Елза не можеше да утоли жаждата си. Забелязахме дълбоки кървави следи от нокти на задните ѝ крака, на раменете и врата ѝ, а на главата — две ранички, следи от зъби.^[1]

Обикновено Елза не издаваше неприятен дъх, но сега от нея лъхаше много силна миризма, много по-силна от тази, която имаше през време на разгонването. Щом се посъвзе малко, тя стана и както винаги, ни поздрави, като търкаше глава в коленете ни и на всеки един мъркаше особено, като че ли искаше да каже: „Слушайте какво ми се случи!“

Като разбра, че ние се възхищаваме от нея, тя легна на земята и спа два часа. Явно беше, че се е срещала с лъв и нашето извикване ги беше разделило.

Два дни по-късно Елза прекара цял ден и цяла нощ навън и когато проследихме следите ѝ, те се смесваха със следите на друга лъвица. Очевидно двете бяха лежали няколко пъти заедно.

Оттогава Елза все по-често започна да се губи по цяла нощ. Ние отивахме с колата до предпочитаните от нея места, викахме я, опитвахме се да я накараме да дойде с нас. Понякога тя идваше, но по-често не отговаряше на нашия зов. Случваше се да скита по два-три дни без храна и без вода. Ние все още се надявахме да я задържим с

това, че нямаше никаква вода по хълмовете и тя трябваше да се прибира вкъщи, за да пие вода. Но приближаваше дъждовният сезон, когато щеше да има вода във всички долини и ние щяхме да загубим всякаква власт над Елза. Изникна въпросът, който трябваше да се реши основно, още повече че ни предстоеше да ползуваме дълъг отпуск от началото на месец май.

Елза беше вече на две години и три месеца — почти съвсем израснала. Още отначало ние знаехме, че няма да можем да я задържим винаги свободна в Изиоло. Първоначално мислехме да я изпратим при сестрите ѝ в Ротердам и дори бяхме направили всички нужни приготовления, в случай че стане нещо непредвидено. Но сега тя се разпореждаше с бъдещето си сама и последните дни показаха, че ние трябва да променим плановете си за нея.

Бяхме успели да отгледаме Елза в естествена за нея обстановка. Тя се чувствуваше добре в храсталака и сега дивите лъвове бяха готови да я приемат в средата си. Изглежда, че тя беше изключение от правилото, че диво животно, възпитано от хората, неизбежно ще бъде убито от своите сродници, понеже от него лъха човешка миризма и не може да се приспособи към живота в гората. Да пуснем Елза да живее самостоятелно на воля щеше да бъде един опит, който заслужаваше да се направи.

Решихме да прекараме още две-три седмици с Елза и ако всичко върви добре, да заминем в отпуск. Тук обикновено беше прието отпуските да се прекарват някъде вън от Кения, за да се смени климатът. След това трябваше да решим къде да пуснем Елза. Районът около Изиоло беше много гъсто населен и не беше уместно да я пуснем на свобода тук. Знаехме едно място, където в по-голямата част от годината не ходеха нито хора, нито стада, а беше пълно с диви животни, особено с лъвове.

Получихме разрешение да заведем Елза там и започнахме да се приготвяваме. Понеже дъждовете се очакваха всеки ден, няхаме време за губене, ако искахме тя да пристигне на мястото на бъдещия си дом, преди да започне дъждовният период.

За да стигнем до това място, трябваше да изминем около петстотин и петдесет километра, да пресечем високата планинска област и голямата Долина на скалите, да преминем през гъсто населени места, където много европейци имат ферми. Понеже се

страхувахме да не би Елза да се чувства неудобно от любопитните тълпи, които щяха да се събират около нас при всяко спиране, и за да избегнем горещината, решихме да пътуваме нощем. Назначихме тръгването за седем часа, но Елза имаше други планове. Преди да потеглим, ние излязохме с нея да се поразходим към любимите ѝ скали отвъд долината. Там аз я фотографирах за последен път в родното ѝ място. Елза никак не обичаше да я фотографират или рисуват. Щом видеше някоя от тези противни блестящи кутии, насочени към нея, тя непременно се обръщаше настрана или вдигаше лапа над главата си, или просто си тръгваше. През този последен ден в Изиоло ние наистина ѝ дотегнахме с нашата „Лайка“. И тя реши да си отмъсти. Когато за секунда оставих апарата на земята, без да го гледам, тя веднага скочи, грабна го в уста и побягна с него по скалите. Помислихме, че това е край на нашата скъпа „Лайка“. Цял час се опитвахме с различни хитрости да я убедим да ни върне апарата. Тя го клатеше предизвикателно силно със зъбите си или започваше да го хапе, като го стискаше с предните си лапи. Най-после успяхме да го вземем. Удивително беше това, че той не беше много пострадал.

Беше станало време да се връщаме вкъщи и да тръгваме на път. Точно тогава обаче Елза седна на скалата, отправи замислен поглед в далечината и никакви сили не можеха да я накарат да стане от мястото си. Явно беше, че тя няма намерение да се връща вкъщи пеша, а очакваше колата да я вземе. А ние се бяхме надявали да тръгнем по-рано вечерта... Джордж отиде до къщи да вземе колата. Когато докара ландроувъра до подножието на скалата, където я бяхме оставили, Елза не беше вече там. Очевидно беше отишла да се поразходи. Той я вика, но не получи никакъв отговор. Едва в единадесет часа тя се появи, скочи веднага на покрива на колата и позволи да я закараме вкъщи.

[1] Когато две години по-късно посетих зоопарка в Рим, видях как при съвкуплението на края лъвът ухапа лъвицата за челото. В Лондонския зоопарк наблюдавах същото. Може ли да се смята, че това бяха случайни съвпадения? ↑

ПЪРВИ ОПИТ

Беше вече минало полунощ, когато най-после нагласихме Елза в клетката и потеглихме. За да направим пътя по-лек за нея, аз ѝ дадох успокоително лекарство, съвсем безвредно според думите на ветеринарния лекар и с действие около осем часа. Аз също пътувах в открития камион, където беше сложена клетката на Елза. Скоро започнахме да се изкачваме. Бяхме на височина две хиляди и петстотин метра над морското равнище и нощем ставаше много студено. Благодарение на успокоителното Елза беше в състояние на унес, задрямала, но непрекъснато протягаше лапи, за да провери дали съм до нея. Пътуването трая седемнадесет часа, а действието на лекарството продължи още един час след нашето пристигане. През тези осемнадесет часа Елза стана съвсем студена, дишаше много бавно и по едно време аз се изплаших, че може да умре. Всичко свърши благополучно, но ние разбрахме, че трябва да се внимава много, когато се дават лекарства на лъвовете. Те са много по-чувствителни към тях от другите животни и всеки реагира на различните лекарства по своему. Ние бяхме забелязали това още когато бяхме посипали малките лъвчета с прах против насекоми. Едното понесе съвсем спокойно праха, другото започна да повръща, а Елза получи конвулсии.

Беше късно следобед, когато пристигнахме. Посрещна ни един наш приятел, местният инспектор по опазване на дивеча. Направихме лагер на едно прекрасно място в подножието на стръмна като стена скала, която се издигаше на триста метра над огромната равнина, покрита с храсти. Лента от тъмна зеленина очертаваше коритото на реката. Бяхме на височина повече от хиляда и петстотин метра над морското равнище и въздухът беше чист и прохладен. Непосредствено пред нашия лагер се намираше широка поляна, която се спускаше към долината. На нея пасяха стада от газели Томсън, конгони^[1], топи *2, антилопи гну, бурхелови зебри, пъстри антилопи и няколко бивола. Това беше истински рай за хищните животни. Докато опъвах палатките, ние отидохме с Елза на разходка. Наоколо имаше толкова много животни, че тя просто не знаеше кое да подгони. Елза като че ли

искаше да отърси от себе си спомена за неприятното пътуване, затова започна да тича между своите нови съседи. Те бяха много изненадани от внезапната поява на този необикновен лъв, който тичаше напред и назад без видима цел. Скоро обаче Елза се умори и послушно тръгна с нас към лагера, където я очакваше вечерята ѝ.

Нашият план беше следният: първата седмица да разведем Елза из околността, легнала на покрива на ландроувъра, за да свикне с местността и многобройните животни, много от които бяха нови за нея, тъй като тези видове не се срещат по Северната гранична провинция. През втората седмица да я оставяме нощем в гората, а сутрин да ѝ носим храна. Всеки ден да намаляваме храната, за да я научим сама да си търси лов или да тръгне с някой див лъв.

На сутринта след нашето пристигане започнахме да прилагаме програмата. Преди всичко свалихме нашияника ѝ, за да ѝ покажем, че е свободна. Елза скочи на покрива на колата и тръгнахме. Почти веднага надолу по склона видяхме лъвица. Тя минаваше покрай много антилопи, но те не ѝ обръщаха внимание. Явно, че по нейния отмерен и спокоен вървеж те разбираха, че лъвицата не беше тръгнала на лов. Ние отправихме колата по-близо до лъвицата. Елза прояви доста вълнение, скочи от колата и като мяукаше тихо, тръгна внимателно след тази нова приятелка. Щом обаче лъвицата се спря и обърна глава, Елза се изплаши и с все сила се хвърли към колата.

Лъвицата спокойно продължи своя път. Скоро след това видяхме шест лъвчета, които стояха до малък мравуняк в тревата и чакаха майка си.

Продължихме нататък и попаднахме на хиена, която гризеше някакъв кокал. Елза скочи от колата и я подгони. Изненаданото животно успя само да грабне кокала и побягна трмаво. Въпреки своята несръчност хиената успя да избяга, но изпусна кокала.

После срещаме много стада от различни видове антилопи. Ландроувърът с лъв на покрива събуждаше тяхното любопитство толкова много, че те ни позволяваха да се приближим на няколко метра до тях, ако не излизахме от колата и не говорехме. Елза ги гледаше внимателно, но лежеше тихо. Ако забележеше, че някои антилопи се борят или просто не бяха ни забелязали, или пасяха с гръб към нас, тя тихичко скачаше на земята и започваше да пълзи по корем, като се прикриваше зад всяка буца пръст или храстче. Щом обаче животно

покажеше някакво подозрение и наостряше уши, тя замръзваше на място или се преструваше, че е напълно безразлична — ближеше лапите си, прозяваше се или даже се търкаляше по гръб. Когато животното се успокоеше, Елза отново започваше да се приближава крадешком към него. Но колкото и хитро да се промъкваше, тя нито веднъж не можа да се приближи достатъчно близо, за да нападне някоя антилопа.

Малките газели Томсън, осланяйки се на неписания закон на пустинята, че по-големите животни не нападат малките, освен за храна, дразнеха много Елза и се държаха с нея просто нагло. Те са истинските палавници на равнината, много са любопитни и не знаят нито минута покой. Те я предизвикваха, дразнеха и просто я изкушаваха да се погони с тях. Но Елза ги гледеше отегчено, пренебрежително, като че ли искаше да им покаже, че техните развлечения са под нейното достойнство.

Биволите и носорозите бяха съвсем друго нещо. Покрай тях не можехме да минем равнодушно, без да ги погоним. Веднъж от колата забелязахме бивол, който се носеше към нас в галоп, очевидно привлечен от колата с лъвица на покрива. Елза бързо скочи на земята и като се криеше зад един голям храст, започна да го дебне. Но и биволът реши да се скрие зад същия храст и започна да се приближава крадешком от другата страна. Ние седяхме в колата и гледахме как се приближаваха все повече и повече един към друг. По едно време дойдоха глава до глава. Биволът се обърна и се спусна да бяга, а Елза полетя като стрела след него.

Друг път Елза забеляза от покрива на колата два бивола, които спяха кротичко в горичката. Тя изтича към тях и скоро оттам се разнесе страшен шум. Животните замучаха, скочиха на крака и като чупеха клони и храсти, удариха на бяг в различни посоки.

Елза не оставяше на спокойствие и носорозите. Веднъж ние попаднахме на носорог, който беше заспал прав, скрил глава в храсталака. Елза много ловко се промъкна до него. Той се събуди едва когато тя беше под самия му нос. Носорогът изхърка изплашено, обърна се кръгом и бързо се хвърли в близкото блато. Елза се втурна след него. Той се завъртя във водата и я обля като с душ. После и двамата изчезнаха от погледа ни, потънали в разплисканата вода. Елза се върна по-късно мокра, но довольна.

Тя много обичаше да се катери по дърветата. Често, отчаяни, че не можем да я намерим във високата трева, я откривахме да се люлее в клоните на някое дърво. Понякога Елза не знаеше как да се спусне от него. Веднъж дълго се опитва да слезе по различни начини и клонът, на който се беше вкопчила, праснеше и страшно се огъваше от нейната тежест. После видяхме задните ѝ крака и опашката, които безпомощно увиснаха сред листата. Изведнъж тя полетя в тревата от шест метра височина. Беше ѝ много неприятно, че се беше изложила пред нас. Макар че Елза обичаше да ни разсмива със своите трикове, тя не обичаше да става за смях. Сега бързо избяга от нас и ние я оставихме свободна, докато се възвърне самочувствието ѝ. Когато я потърсихме по-късно, намерихме я седнала като кралица, заобиколена от шест хиени. Злобните хищници я бяха заобиколили в кръг и аз се изплаших много. Но Елза явно беше решила да ни докаже, че не е толкова безпомощна, както беше случаят на дървото. Тя започна да се държи, като че ли хиените я отегчаваха, прозина се, протегна се и тръгна към нас. А те, като се клатеха посвоему, гледаха през рамо и се учудваха на нас, приятелите, които лъвицата си беше избрала.

Една сутрин забелязахме във въздуха грабливи птици, лешояди, които се виеха в кръг, и скоро открихме лъв, който току-що беше убил зебра. Той увлечено разкъсваше месото и дори не ни погледна. Елза слезе внимателно от колата, започна да мяука и бавно тръгна към него, макар че той не я погледна. Най-сетне лъвът вдигна глава, погледна Елза право в очите, като че ли искаше да ѝ каже: „Ти, жена, не знаеш ли лъвския етикет? Как се осмеляваш да смущаваш своя господар през време на ядене? Ти можеш да убиеш нещо за мен и след това трябва да седнеш и да чакаш, докато аз си взема лъвската част, а каквото остане — за теб.“ Бедната Елза явно не хареса изрази на лицето му и бързо се върна към колата. Лъвът продължи да яде и ние го гледахме дълго, като се надявахме, че Елза ще се престраши и ще отиде отново при него. Но нищо не можеше да я накара да напусне сигурното си убежище.

На следната сутрин имахме повече щастие. Видяхме антилопа топи, застанала като часовей върху един мравуняк, упорито загледана в една посока. Проследихме погледа ѝ и скоро видяхме млад лъв, който лежеше във високата трева и се приличаше на слънце. Той беше рядко красив, с великолепно светла грива и Елза, изглежда, го хареса. Подходящ съпруг за нея! Ние спряхме колата на около тридесет метра

от него. Лъвът беше твърде озадачен от такова появяване на бъдещата му съпруга, но я гледаше дружелюбно. Елза явно беше много смутена. Тя тихичко мяукаше, но не слизаше от покрива на колата. Отидохме малко по-нататък и я накарахме да слезе. После бързо подкарахме колата и отидохме от другата страна на лъва. За да дойде при нас, тя трябваше да мине покрай него. Елза дълго се колеба и накрая доби кураж и тръгна към нас. На десет крачки от лъва — красавец тя легна на земята, сви уши назад и замаха опашка. Лъвът стана и се запъти към нея, но Елза не можа да издържи, скочи и като стрела се спусна към колата.

Тръгнахме отново и попаднахме на лъв и две лъвици с плячка. Това наистина беше късмет! Сигурно те току-що бяха убили антилопата, защото ядяха с голям апетит и не обърнаха никакво внимание на Елза, макар че тя много се опитваше да ги заговори. Най-после те оставиха плячката и тръгнаха с надути кореми, които се клатеха насам-натам. Елза веднага изтича към остатъците от пира. Тя за пръв път виждаше истинска плячка, убита от лъвовете, която още пазеше тяхната миризма. Ние я оставихме да се наяде добре и след това взехме остатъка и го доვлякохме до красивия млад лъв, който изглеждаше така приятелски разположен. Надявахме се, че като получи подарък месо от Елза, той ще стане още по-разположен към нея. След това оставихме месото и Елза близо до него и се оттеглихме. След няколко часа се върнахме да видим какво беше станало, но срещнахме Елза на половината път до лагера. Привечер отново я закарахме с колата към младия лъв. Той беше още там. Елза започна да му „говори“ от покрива на колата като на стар приятел, но явно не искаше да скочи на земята.

Как да я накараме да слезе? Закарахме колата зад едно дърво и аз слязох, но едва не ме събори една хиена, която бяхме изненадали в прохладното ѝ убежище. В сянката под дървото лежеше жребче на зебра, очевидно убито от светлокосия лъв. Време беше Елза да вечеря и независимо от страха ѝ от лъва тя се нахвърли върху жребчето. Ние се възползувахме от случая и си тръгнахме, колкото се може по-скоро. Оставихме Елза да изкара едно нощно приключение.

Разбира се, нас много ни вълнуваше изходът от този опит. Рано сутринта се отправихме към храсталака, като се надявахме да видим щастливата двойка. Уви, намерихме бедната Елза самичка да ни чака

на мястото, където я бяхме оставили. Нямаше нито лъвът, нито убитото жребче... Тя се зарадва много, като ни видя, не искаше да се отдели от нас и започна да смучи палците ми, като че ли ме питаше, да не би да ни е обидила с нещо. Стана ми много мъчно, че бяхме наранили чувствата ѝ, но как да ѝ обясня, че това правим за нейното добро? Накрая тя се успокои от нашето присъствие толкова много, че заспа. Решихме отново да я оставим сама и тихо си тръгнахме.

Досега винаги ѝ давахме месото нарязано, за да не свързва представата си за храна с живите животни. Сега трябваше да правим обратното. Докато тя спеше по обяд, ние отидохме на около сто километра (наблизо до лагера ловът беше забранен) и убихме една неголяма антилопа, която ѝ донесохме цяла. Как ли щеше да се справи с нея? Тя нямаше майка да я научи как да отваря убито животно. Видяхме, че по инстинкт тя знаеше точно какво да прави. Започна да къса трупа от вътрешната част на задните крака, от слабините, където кожата е най-мека. След това измъкна вкусните вътрешности, изяде ги, съдържанието на стомаха зарови в земята и следите от кръв покри с пръст, което е характерно за лвовете. После оголи костите с острите си зъби, като смъкваше месото с грапавия си език.

Сега вече се убедихме, че Елза може да се справя с убито животно. Можехме спокойно да я пуснем на лов сама. Местността тук беше удобна за лов — цялата беше покрита с гъсти храсти. Когато един лъв е гладен, той просто трябва да се скрие зад някой шубрак и да дочака, докато някоя антилопа се приближи от посоката, в която духа вятърът, да се хвърли върху нея и обядът му е готов.

Ние оставяхме Елза навън за по два-три дни, като се надявахме, че гладът ще я принуди да убива. Когато отивахме след това обаче, винаги я намирахме да ни чака, и то много гладна. Трудно беше да продължаваме опита, когато виждахме колко голямо беше желанието на Елза да бъде с нас и да чувствава, че я обичаме. Тя показваше това много ясно — смучеше палците ми и се стараеше да ни задържи с лапите си... Независимо от това ние знаехме, че всичко е за нейна полза, и трябваше да постоянствуваме.

Разбрахме, че приучването на Елза към свободен живот щеше да стане много по-бавно, отколкото бяхме очаквали. Затова трябваше да помолим министерството да ни разреши да ползуваме отпуската си в Кения, а не вън от страната, за да продължим опита си. Отговорът

беше положителен. Въздъхнахме си с облекчение. Сега имахме време да завършим задачата си.

Оставяхме Елза сама все по-дълго и по-дълго. Подсилихме оградата от тръни около лагера така, че никакъв лъв да не може да влиза в него, особено Елза, когато е гладна.

Една сутрин, като я возехме с колата, срещнахме лъв, който ни се видя кротък и добре разположен. Елза скочи от покрива на колата и ние тактично ги оставихме сами. Същата вечер, както седяхме в заградената с тръни палатка, изведнъж чухме нейното тихо, жално мяукане и миг след това тя беше при нас. Никакви тръни не можеха да я удържат. На кожата ѝ имаше дълбоки кървави следи от нокти. Тя беше извървяла десет километра, за да дойде при нас, защото предпочиташе нашата компания пред тази на лъва.

Следващия път решихме да отидем още по-далеч от лагера. По пътя видяхме два самца от рода на големите южноафрикански антилопи, които се бореха. Всеки тежеше не по-малко от седемстотин килограма. Елза веднага скочи на земята и започна да се промъква към тях, но те се бореха разпалено и отначало не я забелязаха. Когато я видяха, тя без малко не получи жесток ритник от единия. Антилопите спряха борбата и побягнаха, а Елза ги гони известно време и се върна горда от своя подвиг.

Малко по-късно видяхме два млади лъва във високата трева. Сториха ни се идеални другари за нашата Елза, но тя вече беше станала много подозрителна към нашите трикове и не искаше да слезе от колата, макар че „разговаряше“ много възбудено с тях. Понеже не можахме да я накараме да скочи, подкарахме колата по-нататък. След това видяхме две газели Томсън, които се биеха. Щом ги съзря, Елза скочи на земята и ние побързахме да избягаме от нея. Нека продължава да се запознава с живота на горите.

Раздялата ни трая почти седмица. Когато се върнахме, разбрахме, че тя ни чака и че е страшно гладна. Елза беше станала много нежна с нас. Колко пъти я бяхме мамели, бяхме злоупотребявали с нейното доверие, а тя ни оставаше предана. Сложихме пред нея месото, което бяхме донесли, и тя веднага се нахвърли върху него. Изведнъж чухме ръмжене на лъв. Появиха се два лъва. Навярно бяха тръгнали на лов и подушили месото, бяха дошли насам. Бедната Елза веднага разбра какво я чака и избяга, като остави вкусното си ядене. В този момент

отнякъде се появи малък чакал, който сигурно досега се криеше в тревата, и започна лакомо да яде от оставеното месо, като че ли разбираше, че нямаше да го оставят дълго да яде. И действително единият от лъвовете се запъти към него, като ръмжеше застрашително, но месото си е месо и чакалът не си тръгна, докато лъвът не дойде до него. Дори и тогава малкият чакал се мъчеше геройски да завлече месото със себе си. Големината на лъва обаче излезе по-силна от куража на чакала и лъвът, като победител, взе месото. Елза гледаше как яденето, за което беше мечтала толкова дни, изчезваше под носа ѝ. Двата лъва не ѝ обръщаха никакво внимание, интересуваше ги само месото. За да утешим Елза, ние я взехме в лагера.

Докато бяхме в лагера, навестиха ни гости — един католически свещеник и един известен общественик в Кения заедно със сина си. Дойдоха да поговорим за животните в този край. Джордж ги покани в палатката и преди да им каже, че у нас живее опитомена лъвица, любопитната Елза, която беше чула колата им, стремглаво се втурна при нас. Както винаги, тя се приближи много учтива и поздрави гостите. Те бяха много учудени, но не проявиха страх. А Елза, след като беше изпълнила дълга си на учтивост, се изтегна до масата и заспа.

По-късно двойка швейцарци, като чули, че имаме лъвче, дойдоха да го видят. Навярно те си представяха нещо малко, което може да се вземе в ръце и да се прегърне... Видът на здравата лъвица с тегло около сто и петдесет килограма, разположена на покрива на нашата кола, слиса и двамата и те дълго не искаха да излязат от колата си и да обядват с нас. Елза беше олицетворение на самата учтивост, любезно посрещна гостите и изобщо се държа добре. Само веднъж, като замахна с опашката си, събори всички чинии от масата. Съпрузите бяха във възторг от Елза и се фотографираха с нея в най-различни положения.

Беше изминал вече цял месец, откакто бяхме напуснали Изиоло. И макар че Елза беше прекарала последните две седмици из шубраците, тя още не се беше научила да убива сама. Дъждовете започнаха и не минаваше ден без проливен дъжд. Условията тук са по-други, отколкото в Изиоло. Преди всичко тук е много по-студено, а дъждът превръща черната пръст в кал, докато почвата в Изиоло е пясъчлива и изсъхва бързо. Високата до пояс трева не позволява на

локвите да изсъхнат със седмици. И докато в Изиоло Елза обичаше дъждовете и те я освежаваха, тук те я потискаха.

Една нощ валя проливен дъжд без спиране и преди разсъмване водата достигна дванадесет сантиметра дълбочина. Газехме кал до колене. Отидохме да видим Елза и я срещнахме на половината път до лагера. Тя имаше жалък вид и толкова и беше домъчняло за нас, че я взехме. Вечерта чухме тропот от преследвано животно. И изведнъж настъпи тишина. Каква драма се разиграваше навън? Чу се истерично кискане на хиена. Отговори му пронизителен лай на чакал, но когато зареваха лъвовете, всички се смълчаха. Лъвовете бяха най-малко три. Очевидно бяха убили някакво животно близо до лагера. Какъв удобен случай да изпратим Елза при тях. Но през всичкото време, докато слушахме този чудноват странен хор, изпъстрен с откъслечни, пронизителни, остри кръсъци и гърлено ръмжене, Елза търкаше глава в коленете ни и ни показваше колко се радва, че е отсам трънената ограда в нашата компания.

След няколко дни дъждовете попрестанаха и ние възобновихме опита да направим Елза дива лъвица. Тя беше станала толкова подозрителна да не я оставим отново сама в равнината, че не искаше да излиза с нас на разходка. На края се съгласи. Когато обаче срещнахме две лъвици, които идваха бързо към колата, Елза побягна от тях, силно изплашена.

Явно беше, че тя се боеше от лъвовете тук. Ние решихме да не я насилваме повече, а да почакаме да се разгони и тогава може би тя сама ще си намери другар по взаимно привличане. Дотогава ще се опитаме да я научим сама да убива жертвите си, за да не зависи от нас. Като започне да убива, тя ще стане по-добра другарка за див лъв, ако реши да си избере съпруг.

Всичко наоколо беше заляно от вода и повечето животни се бяха събрали по височините, където беше по-сухо. Елза много обичаше едно хълмче, осеяно със скали. Избрахме него за опитите. За съжаление то беше на тринадесет километра от лагера. Предпочитахме да бъде някъде по-далеч, но лошото време не ни позволяваше да избираме.

Оставихме Елза на хълмчето цяла седмица и когато отидохме да я навестим, тя имаше такъв тъжен вид, че аз трябваше да напрегна цялата си воля, за да продължим тренирането ѝ. По обяд седнахме с

нея и тя задряма с глава на коленете ми. Изведнъж в храсталака зад нас се вдигна страшен шум. Излезе носорог! Ние скочихме и аз се скрих зад едно дърво. Елза смело се хвърли срещу нахалния неканен гост и го прогони. Ние използвахме този случай и съвсем нечестно си тръгнахме, като я изоставихме отново сама.

Привечер въздухът стана непоносимо тежък и влажен. Лъчите на залязващото слънце едва пробиваха дебелите завеси на тъмночервените облаци, които се спускаха от сивото небе, прорязано от две успоредни дъги. Този калейдоскоп от ярки цветове се смени бързо със зловещ мрак и тежки дъждоносни облаци надвиснаха застрашително над нас. Всичко притаи дъх, като че ли всеки миг щяха да се разтворят небесата.

Закапаха редки оловно тежки капки. И изведнъж като че ли две исполински ръце раздраха небесната завеса и над нас се изсипа цял потоп. След няколко минути нашият лагер беше заобиколен от буйни реки. Дъждът продължи с часове. Аз си представях бедната Елза в тази мразовита вечер, мокра, треперееща, нещастна. А на всичко отгоре и светкавици, и гръмотевици! На сутринта изминахме тринадесет километра във вода и кал до възвишението, на което я бяхме оставили. Както винаги тя ни чакаше и ни посрещна с възторг. Поздрави ни поред, като търкаше главата и тялото си в нас и мяукаше, но днес явно тя беше тъжна почти до сълзи. Ние решихме да не я оставяме навън в такова лошо време дори ако това попречи на обучението ѝ. Местните лъвове са свикнали с този климат, а тя идваше от полупустинно място и не можеше така бързо да се приспособи към тези условия. Елза се зарадва много, когато тръгнахме към лагера, шляпаше в локвите, както правеше в Изиоло, и ни показваше колко е щастлива.

На другия ден тя се разболя. Всяко движение ѝ причиняваше болка, жлезите ѝ отекоха и температурата ѝ се повиши. Направихме ѝ легло от суха трева под навеса на палатката на Джордж и тя лежеше там отпаднала и дишаше тежко. Имаше много тъжен вид. Дадохме ѝ лекарство, което смятахме, че ще ѝ помогне. Тя искаше да бъде постоянно с нея и, разбира се, аз не се отделих от леглото ѝ.

Дъждовният период беше в разгара си. Дори кола с тракторни вериги не можеше да достигне до най-близкото населено място, за да направим анализ на кръвта ѝ. Трябваше да изпратим куриер с няколко проби на разстояние от сто и петдесет километра. Когато дойде

отговорът, оказа се, че Елза имаше глисти анкилостома и тения. Ние вече я бяхме лекували и от едните, и от другите, така че знаехме лечението. И все пак глистите не можеха да предизвикат високата температура и увеличените жлези. Смятахме, че тя се беше заразила от някакъв вирус, пренасян от кърлежи. Очевидно имунитетът, изработен от дадено животно в един район, не действа, когато животното се премести в друг район. И това може би обяснява загадъчното разпределение на някои видове животни в Източна Африка.

Положението на Елза се влоши така, че по едно време не вярвахме, че ще оздравее. След една седмица обаче температурата и се задържа нормална в продължение на три-четири дни, а след това отново се повиши, пак спадна и отново пак се повиши. Елза бързо губеше красивия си златист цвят, козината ѝ потъмня, загуби блясъка си, стана като памук и по гърба и се появиха бели косми. Лицето ѝ стана пепелявосиво. С голяма трудност се измъкваше от палатката, за да се погрее, когато слънцето пробиваше облаците за кратко време. Единственото нещо, което ни даваше надежда, беше апетитът и. Давахме и месо и мляко, колкото искаше, макар че трябваше да ги доставяме от далеч. През цялото време поддържахме връзка с ветеринарната лаборатория в Найроби, но там не намериха у Елза никаква паразитна инфекция и ние трябваше да я лекуваме с предположения.

Давахме ѝ лекарство срещу глистите анкилостома и срещу рикетсия, паразит, пренасян от кърлежи. Не можеше да се вкара спринцовка в някоя от жлезите ѝ, за да се вземе секрет за изследване и да се определи точната диагноза, затова трябваше само да я оставим спокойно да лежи и да я обградим с обич. Тя ни беше много благодарна за всичко и често, когато облягах глава на врата ѝ, ме прегръщаше с лапите си.

Понеже през време на боледуването си живееше непрекъснато с нас, Елза стана още по-питомна отпреди и нейната зависимост от нас стана по-голяма. През по-голямата част на деня тя лежеше пред входа на бодливата ограда, която заобикаляше лагера ни. От това място Елза можеше да гледа какво става вътре в лагера и вън в равнината. През време на ядене тя предпочиташе момчетата да я прескачат, отколкото да се отмести. Като се смееха, те я прескачаха с пълните чинии със супа, а тя ги удряше леко на шегата.

Нощем спеше в палатката на Джордж, но я бяхме оставили напълно свободна да влиза и излиза, когато иска. Късно една нощ Джордж се събудил от тихия ѝ зов и чул как се мъчи да излезе навън от задната страна на палатката. Той седнал в леглото и видял някакъв силует до входа. Елза не би могла да обиколи толкова бързо палатката. Джордж светнал с фенера си. Гледала го дива лъвица, която мигала от светлината. Той ѝ извикал и тя избягала. Навярно беше подушила Елза, после чула гласа ѝ и решила, че може да влезе в палатката.

Бяха изминали вече пет седмици, откакто Елза беше заболяла и още едва се оправяше. Ясно беше, че тукашният климат не ѝ понасяше, а също, че нямаше имунитет против инфекциите, които местните кърлежи и мухата цеце пренасят тук. И по вид Елза се отличаваше от местните лъвове. Тя беше с по-тъмен цвят, муцуната ѝ беше по-дълга, ушите — по-големи и изобщо беше по-едра. Тя повече принадлежеше към полупустинните лъвове, а не към лъвовете от планинските места^[2]. Освен това нашият лагер се намиреше на място, където ловът беше забранен, и Джордж трябваше да ходи на тридесет километра, за да търси храна за Елза. Той не можеше да я взема на лов със себе си и да я учи как да се справя с убития дивеч, както майка ѝ би я учила. Явно беше, че след като бяхме престояли тук три месеца, трябваше да потърсим по-добър дом за нея.

Не беше лесно да намерим район с благоприятен климат, с изобилна вода, с много дивеч, ненаселен с племена и ловци и достъпен за кола. Най-сетне намерихме такъв рай и получихме разрешение от правителството да заведем Елза там. Щом свършиха дъждовете, и ние решихме да потеглим.

Свалихме палатките и натоварихме колите. Всичко беше готово, освен Елза. Тя избра тъкмо този ден, за да се разгони, и изчезна в храсталака. Бяхме чакали цели два месеца и половина да се случи това, но сега знаехме, че не можем да я оставим да живее тук.

През деня Елза не се показва никак. Търсихме я с колата, после пеша, но не я намерихме. На края се разтревожихме много, да не би да я е убила някоя дива лъвица... Не оставаше нищо друго, освен да чакаме. Изминаха две денонощия. Всъщност един път тя дойде бързо при нас, потърка глава в коленете ни, побягна, а след няколко минути отново се върна, поздрави ни и бързо пак избяга, като че ли искаше да ни каже: „Да знаете колко съм щастлива! Но моля, разберете, че трябва

да си вървя. Минах само да ви кажа да не се безпокоите!“ После бързо изчезна.^[3]

Когато се върна окончателно, Елза имаше дълбоко кървящи следи от нокти и се разсърди, когато се опитах да ги намажа и почистя. Трябваше голямо търпение, докато я накараме да се качи в колата.

Така преминаха първите три месеца от нашия опит. Той завърши с неуспех поради заболяването на Елза, но ние не се съмнявахме, че в края на краищата ще успеем. Нужно беше време и много търпение.

[1] Конгони (*Alcelaphus buselaphus*) е вид антилопа, един от най-многобройните видове едри копитни. Рогата ѝ са къси, доста дебели и извити. — Бел.прев. ↑

[1] Топи (*Damaliscus corriganus*) — вид антилопа. Тя прилича на конгони, но се среща по-често. Отличава се от нея по това, че има черни петна по хълбоците и по-дълги рога. — Бел.прев. ↑

[2] В Кения са известни два подвида лъвове: а) *Felix massaica* — с жълтеникавокафява козина и светла грива; б) *Felix leo somaliensis* — по-малък на ръст, с по-големи уши, петна по кожата и по-дълга опашка. Елза принадлежеше към втория вид. — Бел.авт. ↑

[3] Ние дълго недоумявахме защо Елза не забременяваше, когато без съмнение се срещаше с лъвове през време на разгонване. По-късно един специалист ми обясни, че лъвът покрива лъвицата шест до осем пъти на ден в продължение на четири дни и едва на четвъртия ден става оплождането. Ако това е така, Елза нямаше възможност да остане с лъв четири дни, защото никоя ревнива лъвица не допускаше съпругът ѝ да отдели много внимание на една новодошла млада лъвица. — Бел.авт. ↑

ВТОРИ ОПИТ

Предстояха ни около седемстотин километра път. При някое пътешествие всичко върви наопаки. Така беше и при нас този път. Едва бяхме изминали двадесет километра и един от лагерите на колата на Джордж се повреди. Трябваше да пътуваме сто и петдесет километра с моята кола до най-близкия пункт, където можеше да се набави нов лагер. Изпратих лагера на Джордж, а аз останах да пренощувам близо до пункта с бедната Елза, затворена в моята камионетка. Междувременно се оказало, че Джордж нямал гаечен ключ с подходящ диаметър, и той дълго се мъчил с чук и длето, докато най-после успял да направи ремонта не за един час, както очаквал, а за много повече, и чак вечерта ме настигна. В продължение на тази нощ и на следното утро двамата шест пъти пукахме гума, а на другия ден вечерта, когато бяхме само на двадесет километра от нашето местопредназначение, моторът на моята камионетка започна да издава някакъв страхотен шум. Решихме да спрем и да направим лагер под открито небе. Всички бяхме много изморени след петдесет и два часа почти непрекъснато пътуване. Елза се беше държала прекрасно през цялото време и нито веднъж не беше протестирала. Сега тя се отпусна тежко на земята и заспа.

На следващата сутрин ние се страхувахме, че ще бъде трудно да я убедим да влезе отново в колата, още повече че тя си беше намерила хубаво място за през деня в гъстите тръстики край една река близо до нашия лагер. Пресичането на реката щеше да бъде трудно, затова решихме първо да минат колите, а после да вземем Елза.

Ландроувърът премина леко, но моята камионетка затъна и трябваше да се изтегля. След това се върнахме, като прегазихме водата и предложихме на Елза да напусне хладното си убежище. Тя изведнъж послуша, премина реката с нас и скочи в колата ми, като че ли разбираше, че пътуването не беше свършило, и искаше да ни съдействува.

Пътят нататък беше много неравен и минаваше през гъст храсталак. Нашите трудности не бяха още свършили. След няколко

километра един от задните ресори на моята камионетка се счупи. Едва привечер се добрахме до новия дом на Елза.

Мястото наистина беше диво. Това беше един напълно девствен кът от Африка. За да намерим хубаво място за лагер, Джордж и момчетата работиха цели четири дни, за да проправят и изсекат път през гъстите джунгли. На края се установихме на брега на една прекрасна река, по бреговете на която растяха палми дум, сенчести акации и смокини, обвити с пълзящи лиани. Реката се спускаше пенлива и буйна, скачаше по бързеите, обикаляше покритите с тръстика островчета, а под скалите се укротяваше и образуваше многобройни вировете от прохладна бистра вода, достатъчно дълбоки за развъждане на риба. Това беше рай за риболовците и Джордж не можеше да се стърпи да не хвърли въдицата си веднага.

Тази местност се различаваше силно от другата, която бяхме напуснали. Тук беше много по-горещо, нямаше обширните поляни с огромни стада газели да пасат спокойно по тях. Всичко беше покрито с бодливи храсти и по-далеч от няколко метра не можеше да се види нищо. Кошмар за ловеца! Тази местност обаче беше само на петдесет километра от родното място на Елза и ландшафтът беше такъв, на какъвто тя беше свикнала.

Щом напуснеш пищната сочна тропическа зеленина, която се намира само около бреговете на реката, веднага те облива гореща вълна, като че ли влизаш в пещ. Екваторът е съвсем близо и сме на петстотин метра над морското равнище. През гъстите сухи храсталаци можеше да се проникне само по пътечки, направени от дивите животни. Следи и изпражнения на слонове, носорози и биволи показваха, че те минават оттук всеки ден. На двеста метра от лагера имаше солена скала. По отпечатъците от рога и зъби можеше да се съди, че често я навещават носорози и слонове. Кората почти на всяко дърво без разлика на големината му беше изтъркана или излъскана от слоновете, които чешат гърбовете си в дърветата. Елза нямаше къде да наточи ноктите си. Само великаните баобаби издигаха неповредените си лилаво-сиви стволони над другите дървета. Понеже кората им е гладка, никое животно не чеше гърба си в тях.

Идеално убежище за лъвовете беше огромната верига хълмове, покрити с червени отвесни скали и пещери. В сенчестите кътчета пробягваха дамани. От върха на хълмовете се откриваше чудесна

панорама. Видяхме как жирафи, водни кози, малки куду, жирафови и горски антилопи се отправяха към реката, която беше тяхната жизнена артерия в тази безводна полупустинна местност.

Дали нашето лекуване или промяната на климата помогнаха на Елза, но тя започна да укрепва все повече и повече с всеки изминат ден, така че ние можехме да подновим тренировката ѝ. Всяка сутрин, щом се разсъмнеша, я извеждахме на разходка. Същото правехме и привечер. Минавахме по многобройни пътечки, направени от дивите животни, или по песъчливи корита на пресъхнали потоци. Елза много обичаше тези разходки. Тя душеше навсякъде, изучаваше следите на животните, които бяха прекарвали нощта по тези места, търкаляше се в изпражненията на слонове и носорози, гонеше глигани — брадавеници и антилопи дик-дик. Ние също бяхме непрекъснато нащрек, следяхме дирите, определяхме времето на тяхното отпечатване и направлението им, наблюдавахме в коя посока духаше вятърът, ловяхме всеки звук, за да не налетим на някой слон, носорог или бивол. Тези внезапни срещи лице срещу лице с тях бяха най-опасните.

Тук, за разлика от старото място Елза можеше да ходи с Джордж на лов. Нито Джордж, нито аз обичахме да убиваме животни, но заради Елзиното обучение това беше необходимо. Ако беше израснала като дива лъвица, тя щеше сама да убива животните. И това мъничко ни успокояваше. Колкото по-бързо се научеше да убива жертвите си, толкова по-добре щеше да бъде за всички ни. Урокът се провеждаше така: Елза се промъкваше към животното и ако не можеше да го убие сама, Джордж го застрелваше и я оставяше тя самата да даде последния, решителния удар. После той си отиваше и оставаше Елза да пази жертвата си от лешояди, хиени и от други лъвове. По този начин тя щеше да се запознае с обитателите на местността при естествени условия.

Чувахме рев на лъвове около лагера и често виждахме техните дири.

Една вечер Елза не се върна от своето любимо място от върха на хълма. А там беше великолепно: подухваше прохладен ветреца, мухите цеце не я безпокояха, можеше да гледа животните долу. Ние още не бяхме изучили този край, както трябва, затова се разтревожихме от нейното закъснение и тръгнахме да я търсим. Отдавна се беше стъмнило, джунглата гъмжеше от опасни хищници и проникването в

гъсталака ни се стори страшно. Не намерихме никакви следи от Елза и се върнахме разстроени.

На разсъмване отново се отправихме към гората и видяхме следи от Елзините лапи наред със следите на голям лъв. Дирите се спускаха до реката и продължаваха на отсрещния бряг. Там също имаше оголени скали. Може би убежището на лъва да беше там и той да е завел Елза в леговището си?

Около обяд бабуините, които живееха близо до нашия лагер, вдигнаха страшна врява. Дали не се връщаше Елза? Наистина така беше. Тя преплува реката, дойде при нас, поздрави ни, като търкаше глава в коленете ни и развълнувано мъркаше, като че ни разказваше за своите приключения. Ние се радвахме, че няма драскотини по нея. Едва преди две седмици тя беше силно издраскана от лъв при предишния ни лагер. Благополучният изход от новото запознанство сметнахме като добър признак.

Една сутрин срещнахме воден козел. Това беше удобен случай да въведем Елза в ловното изкуство. Джордж стреля срещу него и преди козелът да падне, Елза се впи в гърлото му като булдог и след няколко минути животното умря от задушаване. За пръв път тя убиваше животно, еднакво по тегло с нея. Сега ние видяхме, че тя знаеше по инстинкт къде да нанесе удара, за да предизвика бърза смърт у животното. Именно по този начин действуват лъвовете. Те не убиват жертвата си, като счупват врата ѝ, както мислят някои хора.

Най-напред Елза изяде опашката на козела. Впоследствие забелязахме, че тя винаги започваше с опашката. След това разпра животното в слабините между задните крака, изяде вътрешностите, а съдържанието на стомаха внимателно зарови в пръстта, като засипа и всички следи от кръв. Дали направи това, за да заблуди грабливите птици? След това Елза хвана със зъби козела за врата и го повлече между предните си крака в сенчестия гъсталак на около петдесет метра от мястото, където го беше убила. Оставихме я там да пази своя обяд от грабливите птици през деня и от хиените през нощта. Бяхме чували често, че лъвовете мятат жертвата на гърба си и така я носят. Нито Джордж, нито аз сме наблюдавали такова нещо. Ако убитото животно е малко колкото зайче или куче, лъвът го захапва с уста, а ако е по-голямо, го влачи, както правеше Елза.

След обяд я посетихме и ѝ занесохме вода. Макар че тя много обичаше да ни придружава в нашите вечерни разходки, този път отказа да остави убитото животно и дори не си дойде в лагера, когато се стъмни. В три часа през нощта ни събуди силен проливен дъжд и скоро Елза си дойде и остана да спи при нас.

Рано сутринта решихме да видим какво беше станало с козела. Беше изчезнал, разбира се. Наоколо земята беше нашарена със следи от хиени и лъвов. Наблизо се чуваха гласове на лъвов. Кое беше накарало Елза да се върне в лагера през нощта — дали дъждът или лъвовете.

Макар че здравето на Елза се беше подобрило значително, тя още не се беше напълно възстановила и предпочиташе по-голямата част от деня да прекарва в лагера. За да я отучим от този навик и да я накараме да лежи в прохладните сенки на реката, Джордж я вземаше със себе си на риболов. Елза внимателно следеше кога ще се раздвижи водата. Щом се уловеше риба на въдицата, тя скачаше във водата, доубиваше я още трепкаща и я донасяше на брега. Ние бързахме да извадим въдицата, защото понякога Елза бягаше с рибата чак до лагера и я слагаше на леглото на Джордж, като че ли искаше да му каже: „Ето тази странна студена плячка. Тя е твоя!“ След това се връщаше до реката, за да чака следващата риба. Това беше весела игра, но ние трябваше да измислим нещо друго, за да отвлечем вниманието на Елза от лагера.

Близо до реката растеше великолепно дърво. Долните му клони почти се къпеха във водата. Аз обичах да седя в прохладната полусянка на зеления балдахин, скрита от ослепителното слънце, и зад клоните му можех спокойно да наблюдавам различни животни. Много диви животни идваха на водопой: малки куду, горски антилопи, един красив щъркел с глава като чук. Идваха и маймуните бабуини, които наистина бяха много комични. Седяхме заедно с Елза под дървото и се чувствувахме съвсем като пред вратата на рая: пълно доверие между хора и животни. Тук реката течеше бавно и това допълваше идилията... Мислех, че на това място мога да си направя „кабинет“. Можех да пиша, да рисувам тук. Сковахме дъски от сандъците и направихме маса и скамейка, а широкото стъбло на дървото стана удобна облегалка.

Като се изправи на задните си крака, Елза недоверчиво помириша кутията ми с бои и пишещата машина. След това безцеремонно сложи лапите си на моите нещастни работни инструменти и облиза лицето ми, за да провери дали я обичам, както преди. Най-после легна в краката ми и аз започнах да тракам на машината, пълна с вдъхновение, но съвсем не бях предвидила публика за тези занимания. Току-що се бях съсредоточила, когато изведнъж изджавка бабуин и надникна между листата. А в храсталака на отсрещния бряг се появиха много любопитни муцунки. Скоро, заинтригувани от Елза, те започнаха да идват все по-близо и по-близо. Маймуните крещяха и джавкаха, безразсъдно скачаха от дърво на дърво, плъзгаха се надолу по дънерите, подскачаха и се люлееха като сенки по върховете на клоните, докато един малък немирник не шляпна в реката. Веднага един от старите бабуини се хвърли да го спасява и излезе от водата, като стискаше мокрия изплашен палавник и го отнесе на брега. Вдигна се такъв оглушителен шум, като че ли бабуините от целия свят се бяха събрали около нас. Елза, която не можеше да понася повече този шум, скочи във водата и преплува отсреща, изпратена от ликуващите викове на маймуните. Щом стъпи на земята, тя подскочи към най-близкия малък немирник. Той се люлееше на един клон почти до земята, но ловко избягна удара, като се прехвърли на по-горен клон, и от това сигурно място започна да прави гримаси и заканително да маха с клона към Елза. Останалите маймуни също се включиха в играта. Колкото повече се ядосваше Елза, толкова повече се забавляваха маймуните. Седяха малко по-високо, отколкото тя можеше да ги достигне, чешеха се по задниците и си придаваха вид, като че ли не забелязват разярената лъвица. Това беше толкова забавно, че аз не се удържах и реших да снима на филм тази сцена, макар че беше унизителна за Елза. Но това беше прекалено много за нея. Щом видя, че насочвам към нея омразната кутия, тя се спусна отново в реката, бързо я преплува и преди да се опомня да скрия апарата, ме удари по краката и ме събори. И двете се търкулнахме в пясъка. Бедният ми скъп апарат „Болекс“! Той се намокри. Маймуните възторжено ръкопляскаха на нашия спектакъл. Струва ми се, че и Елза, и аз много паднахме в очите на нашите зрители след тази случка.

Оттогава маймуните търсеха Елза непрекъснато. Постепенно и двете страни се изучиха добре едни други. Елза търпеше техните

дразнения и се държеше пренебрежително, но те ставаха все по-смели и по-смели. Често се спускаха на водопой съвсем близо до нас, на два-три метра от лъвицата. Един от тях оставаше на пост, а останалите клякаха на брега и пиеха вода, докато се напият добре.

Те обаче не бяха единствените малки нахални същества, които дразнеха Елза. Един път например, когато донесохме в лагера убита антилопа, иззад храстите излезе гущер. Този вид гущери са напълно безопасни, дълги са до метър или метър и половина, дебели до петнадесет сантиметра и с раздвоен на края език. Живеят в реките, хранят се с риба, но не се отказват и от месото. Съществува суеверие, че гущерите предупреждават за появата на крокодил. В действителност те ядат яйцата на крокодилите и може да се каже, че контролират раждаемостта им.

Сега нашият гост се опита да откъсне две-три хапки от месото, предназначено за Елза. Тя се спусна след него да го улови, но той беше много по-бърз от нея. Тогава Елза скри антилопата по-далеч, за да не може гущерът да се добере до нея и да си откъсне отново от месото. Това ѝ държане беше различно от държането ѝ към нас. Тя ме допускаше до животните, които убиваше, и обичаше да ѝ давам с ръка да яде. Джордж и Нуру също можеха да се докосват до яденето ѝ. Навярно тя смяташе, че ние сме от нейното семейство и беше готова да дели всичко с нас. С гущера обаче нямаше никакво намерение да дели яденето си. Всъщност и между хората правеше разлика. На мен, на Джордж, на Нуру и на другите наши близки позволяваше да изнасяме храната ѝ от палатката, но на момчетата и готвача не позволяваше. Само за нас правеше изключение.

Нашата идилия щеше да бъде пълна, ако Елза не беше месоядно животно, което трябваше да учим да убива други животни. Следващата ни жертва беше жирафова антилопа. Елза помогна при убиването ѝ и ние я оставихме да я пази на няколко километра от лагера ни. Като се прибирахме, срещнахме лъв, който отиваше по посоката, в която бяхме оставили Елза. Дали така бързо беше подушил месото? Когато се върнахме привечер на мястото, не намерихме нито Елза, нито антилопата, само много следи от голям лъв, което ясно говореше за това, което се беше случило. Ние проследихме дирите на Елза на разстояние от три километра и я видяхме с бинокъла на любимата ѝ

скала. Много умно беше избрала това място, където не се страхуваше от други лъвови, а ние лесно можехме да я видим отдалеч.

Една нощ бяхме събудени от трополене и шум, които идваха от мястото, където се намираше солената скала. Още не се бяхме опомнили, когато Елза изскочи вън от палатката и се хвърли да гони неприятеля, за да запази „леговището си“. Грохот, суматоха. После всичко утихна. Очевидно Елза беше въдворила ред. Запъхтяна, тя се върна обратно, тръшна се на земята до леглото на Джордж и сложи лапи върху него, като че ли искаше да го успокои: „Всичко е наред! Това беше само един носорог!“

Подобно нещо се случи след няколко дни със стадо слонове. Техните тревожни викове се чуваха късно една нощ някъде зад лагера. Това беше достатъчно да накара Елза веднага да изтича след тях. За щастие тя успя да ги прогони. Техният рев беше ужасен. Аз винаги се страхувам много от слонове. Те са единствените животни, които наистина ме плашат. Не можех да не мисля какво би станало, ако положението се беше изменило: ако те бяха подгонили Елза, и тя естествено би избягала при нас за защита. Джордж се смееше на моите страхове, но аз се тревожех, защото човек не може винаги да разчита на късмет.

До нашия лагер се беше научил да идва един бивол. Той дохождаше всеки ден, докато една сутрин Джордж го застреля. Макар че биволът беше отдавна умрял, когато Елза се върна, щом го видя, тя изпадна в страшен възторг. Никога не я бяхме виждали да се радва толкова много на убито животно. Тя се хвърляше лудо върху него от всички страни, премяташе се през глава през тялото му. Колкото и бурни обаче да бяха движенията ѝ, тя следеше да е далеч от опасните му рога. Накрая Елза потупа бивола с лапа по муцуната, за да провери дали наистина е мъртъв.

Джордж беше убил бивола главно за да привлече диви лъвови с него. Надявахме се, ако дойдат, да стане общ пир и Елза да се сприятели с тях. На нас не ни се искаше сами да видим тази сцена, затова решихме да завлечем бивола далеч от лагера и там да го оставим на Елза да го пази. Междувременно отидохме да вземем колата. Когато се върнахме, видяхме, че по всички дървета наоколо бяха накацали грабливи птици и щъркели марабу. Елза беше застанала до бивола на слънце и не ги допускаше наблизо. Като ни видя, зарадва

се много, защото ние бяхме от „семейството“ и тя можеше да повери на някого от нас убитото животно и да отиде малко на сянка. Но щом момчетата започнаха да режат дебелата двусантиметрова кожа на бивола, Елза не можа да се въздържа и се присъедини към тях. Докато те разрязваха корема му, тя им помагаше, без да се страхува от острите ножове, изваждаше вътрешностите и ги ядеше с наслада. Червата всмукваше като макарони, като със зъби изстискваше нежеланото им съдържание, както зъбната паста излиза от тубата. После спокойно гледаше как прикрепихме трупа на веригата и го закачихме за колата. Докато нашият ландроувър се напругаше да тегли тежкия бивол по неравната пръст, Елза добави още сто и петдесет килограма товар, като се метна върху брезента на покрива.

Привързахме бивола с верига за едно дърво не много далеч от лагера. Елза го пази ревностно цял ден и цяла нощ. Като слушахме непрекъснатите пискливи викове на хиените, разбрахме, че Елза е имала доста работа през нощта. На сутринта я заварихме на поста си. Чак когато ни видя, тя се отдели от бивола, като го остави ние да го пазим. Тя се запъти към реката, а ние покрихме трупа с клони и тръни, за да го запазим за още един нощен урок на Елза по защита на лова.

Вечерта, както всякога, отидохме на разходка. Елза тръгна с нас, а коремът ѝ, пълен с биволско месо, се клатеше насам-натам. Тъкмо бяхме излезли от лагера, и тя забеляза хиена, която вървеше бавно към скрития биволски труп. Елза замръзна на място, вдигнала лявата си лапа. После бавно легна на земята и съвсем се сля със сламения цвят на сухата трева. С напрегната, но овладяна възбуда Елза следеше хиената, която си подскачаше безгрижно, без да подозира, че я наблюдаваха. Когато хиената дойде само на няколко метра от Елза, тя се метна върху нея и ѝ нанесе страшен удар. Хиената се преметна и падна на гръб, като започна провлечено и жално да скимти. Елза се обърна към нас и посочи с глава към животното, като че ни питаше: „Какво да правя сега?“

Ние не отговорихме на нейния въпрос. Тогава тя започна да ближе лапите си, напълно равнодушна към поваленото жалко същество пред нея. Постепенно хиената се съвзе и като продължаваше да скимти, се измъкна бързо.

Неведнъж Елза беше показвала пълно доверие в нас. Късно един следобед ние я оставихме на стража до една антилопа, която тя и

Джордж бяха убили твърде далеч от лагера. Знаехме, че тя няма да иска да остане тук да пренощува сама, затова отидохме да докараме колата, за да пренесем антилопата по-близо до лагера. Когато се върнахме, не намерихме нито Елза, нито антилопата. Елза обаче се появи скоро и ни поведе към мястото, където беше завлякла лова си в наше отсъствие. Макар че се зарадва много, като ни видя, тя не ни позволи да издърпаме антилопата до колата. Нито един от моите трикове да я надхитря не успя. Тогава ние докарахме колата близо до убитото животно и аз започнах да ѝ соча колата, после антилопата, пак колата, отново антилопата, като исках да ѝ кажа, че ние само искаме да ѝ помогнем. И тя ме разбра, защото изведнъж скочи, потърка глава в коленете ми и повлече антилопата от храста към нас. Тя дори се опита да вмъкне антилопата в колата, като я дърпаше за главата. После съобрази, че няма да може да направи това отвън, скочи вътре в колата и като захапа главата на убитото животно, започна да дърпа с всички сили. Ние повдигнахме антилопата за задните крака. Накрая тя бе вкарана в колата, а запъхтяната Елза седна отгоре ѝ. Джордж подкара. Пътят беше много неравен и колата се друсаше силно. Елза сметна, че вътре не ѝ е много удобно, затова изскочи навън и се метна върху покрива на колата. От време на време тя се навеждаше и гледаше вътре, за да провери дали антилопата е още там.

Когато наближихме лагера, ние се чудехме дали ще ни позволи да свалим антилопата от колата. Но сега Елза не се противеше. Напротив, тя ни остави сами да се справим с изваждането. Всички се бяха заловили за работа, само аз стоях настрана. Тогава Елза се приближи до мене и ме поблъсна, като че ли искаше да ми каже: „А ти защо не помагаш?“.

Оставихме антилопата недалеч от лагера, но Елза не одобри мястото, защото скоро я чухме как влачи тялото по-близо. Тя просто беше решила да вкара жертвата си в палатката. Ние бързо затворихме трънената ограда, като я оставихме навън заедно с миризливата антилопа. Бедната Елза! В палатката тя се чувствуваше прекрасно, а сега трябваше да стои на стража цяла нощ. Най-добре щеше да бъде да остави антилопата близо до самата трънена ограда. И тя направи точно така. През нощта хиените вдигнаха такава страшна врява, че беше невъзможно да се спи. Накрая сигурно Елза се беше уморила да гони хиените, защото я чухме да влачи антилопата към реката, а после

изпляска във водата и преплава на другия бряг. С това тя победи хиените и те избягаха. Дали знаеше, че те няма да тръгнат след нея през реката?

На сутринта отидохме по следите, оставени от влаченото животно. Изглежда, че Елза не е искала да бъде много далеч от нас, защото следите водеха обратно към нашия бряг. Елза беше скрила антилопата до самия бряг на реката в непроходим гъсталак, до който можеше да се стигне само откъм водата. Намерихме я клекнала до антилопата. Видът ѝ показваше обаче, че тя ни беше много обидена, загдето не я бяхме пуснали вътре в палатката. Трябваше ни дълго време, докато спечелим отново доверието ѝ и ни удостои с прошка.

Макар че Елза беше израснала без майка и никой не я беше учил, тя инстинктивно чувствуваше докъде може да отиде в отношенията си с другите диви животни. Често, когато се разхождахме из гората, ние я наблюдавахме как започваше да души въздуха, после тихо изчезваше и след малко до нас достигаше шум от чупене на клони и тропот от бягащи животни. Неведнъж усещаше приближаването на носорози и ги прогонваше надалеч. Всъщност тя ни беше едно прекрасно куче — пазач!

На хълма недалеч от лагера се бяха заселили няколко стада биволи и Елза не изпускаше случай да внесе бъркотията сред тези грамадни животни. Много пъти тя ги нападнаше неочаквано, когато спяха, кръжеше около тях, като скачаше ловко и избягваше рогата им. Не се успокояваше, докато не ги накараше да побегнат.

Една сутрин вървахме в сухото корито на една река и по пясъка разчитаме историята на произшествията от предишната нощ. Главните участници в нощното представление са били два лъва и няколко слона.

Ставаше все по-горещо и след като бяхме вървели три часа, се изморихме доста. Вятърът духаше насреща ни. Когато направихме непредпазливо един завой, без малко не връхлетяхме на стадо слонове. За щастие Елза вървеше няколко крачки след нас и не ги забеляза изведнъж. Ние успяхме да се изкачим на единия висок бряг, докато слоновете се изкачиха на другия, като пазеха внимателно три малки слончета. Най-отзад вървеше стар мъжки слон, готов да даде отпор на всеки, който би посмял да наруши тяхното спокойствие. Полусънната от горещината, Елза не ги забеляза изведнъж. После видя стария слон,

спря се и клекна. Какво ще става сега?... И двамата се гледаха дълго, безкрайно дълго. Накрая слонът тръгна да догони стадото, а Елза започна да се търкаля по гръб, за да изгони няколко мухи цеце от гърба си.

По пътя за къщи Джордж стреля по един воден козел, застанал в реката. Ранен, козелът се спусна с последни сили към отсрещния бряг. Елза премина поразително бързо дълбокия поток и се затича след него. Когато отидохме на отсрещната страна, сред храстите край реката намерихме Елза, запъхтяна, да стои върху мъртвия козел. Тя беше силно възбудена и не ни позволи да се докоснем до плячката ѝ. Решихме да си отидем в лагера и да я оставим сама да се спра въ с него. Едва бяхме нагазили във водата обаче и Елза тръгна след нас. Тя, изглежда, не искаше да остане сама с лова си от другата страна на реката, но не искаше и да загуби козела. Малко след това тя се върна към лова си, после пак го остави и тръгна след нас, направи опит да нагази във водата, но пак се върна нерешително назад. Когато ние достигнахме отсрещния бряг обаче, тя изведнъж взе решението си.

Видяхме я как влачеше козела към реката. Какво беше намислила? Дали смяташе да преплува реката с тази голяма тежест? Но Елза нямаше намерение да се остави да бъде победена. Тя държеше плячката си със зъби и плуваше с нея в дълбоката вода, като често потапяше главата си, за да ухапе по-добре козела. Елза влачеше, теглеше, блъскаше, дърпаше... Когато козелът спираше, тя го издърпваше нагоре да плува. Понякога над водата се показваше само Елзината опашка или крак на козела. Ние наблюдавахме слисани. Елза се мъчи половин час и накрая гордо повлече козела по плитките води на брега до нас. Беше се изморила много, но работата ѝ не беше още свършена. Тя завлече козела в малък спокоен залив, където водното течение нямаше да го отнесе, и започна да търси сигурно скривалище. Реката беше заградена със стръмни скали, върху които висяха бодливите остри клончета на палмите дум. Дори Елза не можеше да си пробие път през тях.

Оставихме я да пази плячката си, а ние отидохме да вземем ножове и въжета и да изядем закъснялата си закуска. След това, като се върнахме, прорязахме пътечка през палмовите клонки до самата вода. Докато Елза гледаше подозрително към мъжете, аз нахлузих примка на главата на козела. Всичко беше готово да го изтеглим нагоре по

стръмния бряг. Щом дръпнахме въжето обаче, Елза сви назад ушите си и заръмжа. Мислеше, че ще ѝ вземем плячката, но като видя, че и аз дърпам въжето, тя се успокои и се заизкачва. С общи усилия извлякохме козела на високия бряг на около три метра над реката, където момчетата бяха приготвили добре запазено сенчесто място за Елза и убитото животно. Накрая тя разбра, че ние бяхме направили всичко това за нея. Трогателно беше, като я гледахме как отива при всеки един от нас и търка глава в коленете му, за да му благодари, като мяукаше тихо.

На два пъти видях как Елза невъзмутимо пресичаше широк поток от черни едри мравки. Големите ѝ лапи внасяха бъркотия в стройните мравешки колонии. Мравките обикновено яростно нападат всяко препятствие, което се изпреди на пътя им, но Елза те не докоснаха.

Един ден бяхме много уморени и аз вървах разсеяно след Елза. Изведнъж тя нададе страшен рев, изправи се на задните си крака и подскочи назад. Минавахме край едно дърво, което се разклоняваше високо, и на метър и половина над земята, навита на кълбо и с насочена към нас глава, стоеше червена кобра. Благодарение на предупреждението на Елза не се случи нищо лошо, но да минеш така близо до кобра е много опасно. Дотогава аз не бях виждала кобра на дърво. Дори Елза се изплаши и през следващите няколко дни внимателно заобикаляше, когато се приближавахме до това дърво.

Настанаха горещини. Елза често се вмъкваше в реката и там прекарваше голяма част от времето, полупотопена във водата. Имаше много крокодили, но те не я трогваха. Когато Джордж убиеше токачка и тя паднеше в реката, Елза смело се спускаше след нея и се възползваше от случая да попляска във водата. Беше ѝ много приятно да си поиграе в нея, а ние се забавлявахме, като я гледахме.

Сега Елза се беше поправила напълно и се чувствуваше отлично. Тя беше много консервативна в своите привички. Ако не смятам някои малки отклонения, ние бяхме установили следния дневен режим: сутрин разходка, след това почивка и сън близо до мен под дървото на брега на реката, докато стане време за чай, а след това вечерна разходка. Като се върнехме вечер, Елза вечеряше. Обикновено тя вземаше месото и го качваше на покрива на колата и оставаше там, докато изгасим лампите и легнем да спим. Тогава тя влизаше в

палатката на Джордж и легаше на земята до леглото му, като слагаше едната си лапа върху него.

Веднъж привечер тя отказа да дойде с нас на разходка. Когато се стъмни и ние се върнахме, тя не беше в лагера. Върна се едва на следната сутрин. По-късно намерихме близо до лагера отпечатьци от стъпките на голям лъв. А когато Елза се върна, усетих миризмата, която се явяваше у нея, когато се разгонваше. Цялото ѝ поведение се беше изменило. Тя се държеше много приветливо, но истинската нежност, с която се отнасяше към нас друг път, сега липсваше. Веднага след закуска тя пак изчезна и не се върна през целия ден. Когато се стъмни, чухме я да скача на покрива на ландроувъра. Веднага излязох от палатката и отидох да си поиграя с нея, но на Елза не ѝ се играеше. Тя беше доста сдържана и неспокойна, скочи от колата и се скри в мрака. През нощта я слушах как пляскаше във водата под сърдитите викове на изплашените маймуни. Това трая до изгрев-слънце. Тогава Елза се върна за малко в лагера, позволи на Джордж да я погали, помърка малко и изчезна отново. Явно беше, че тя се беше влюбила.

Знаехме от опит, че това ще продължи около четири дни. За разлика от предишния ни лагер, тук всичко беше благоприятно за Елза. Може би сега щеше да ни се удаде да я върнем към естествения за нея живот? Най-удобният момент като че ли беше дошъл и ние решихме да се оттеглим тактично за една седмица, като я оставим насаме с нейния другар. Само че трябваше да съберем нещата бързо и да тръгнем, преди тя да забележи това. Елза се върна обаче, докато още опаковахме багажа. Уговорихме се аз да се погрижа за нея, докато Джордж сгъне палатките, завърши опаковането, натовари колите и ги откара на няколко километра, а след това да изпрати някой да ме вземе.

Поведох Елза до нашето дърво на брега на реката. Дали това не беше нашият последен ден заедно? Тя усещаше, че нещо не е в ред. Стараех се да си давам вид, че всичко е както трябва, дори бях взела пишещата машина и започнах да тракам на нея, за да приспя подозренията ѝ, но тя продължаваше да се тревожи. И аз бях много разсеяна и не знаех какво пиша.

Отдавна се бяхме приготвили да я оставим да живее напълно свободна и бяхме сигурни, че така ще е по-щастлива, отколкото като живееше като пленница. Съвсем различно обаче беше да го мислим и да го изпълняваме в действителност. Наистина да се разделим с нея, да

сложим кръст на нашите отношения и да заминем, а може би и никога вече да не се видим беше тежко за мен. Елза като че ли долавяше моето вълнение и през цялото време търкаше копринената си глава в мен.

Реката лениво влачеше водите си пред нас така, както беше текла вчера, както щеше да тече и утре... Обади се птица носорог, паднаха няколко сухи листа от дървото и потокът ги отнесе надолу. Елза беше неделима частица от този живот. Нейното място беше тук, а не с човека. „Човекът“ бяхме ние, които обичахме Елза и я бяхме научили също да ни обича. Дали щеше да забрави всичко, с което беше свикнала до тази сутрин? Дали щеше да тръгне на лов, когато огладнее, или щеше да стои доверчиво да чака нашето завръщане? До този ден нито веднъж не я бяхме измамвали. Аз се наведох и я целунах, за да потвърдя любовта си към нея и да я успокоя. Но не беше ли моята целувка предателска? Как щеше тя да разбере, че именно любовта ми към нея ми помогна да се реша да я върна обратно в природата, за да се научи да живее самостоятелно и да си намери подходяща среда и истински другари?

Нуру дойде и ме повика. Той беше донесъл парче месо за Елза. Тя доверчиво тръгна след него към тръстиките и започна да се храни. А ние тихо се измъкнахме.

ПОСЛЕДЕН ИЗПИТ

Изминахме около петнадесет километра и направихме лагер на брега на една река, която беше по-тясна, но по-дълбока от тази, която току-що бяхме напуснали. Решихме да прекараме една седмица тук. Привечер Джордж и аз тръгнахме да се поразходим по брега. Вървахме бавно, а мислите ни бяха с Елза. Едва сега разбрах, колко силно се бях привързала към нея. В продължение на почти три години бях живяла с нея, бях споделяла нейните чувства и интереси. Ние така се бяхме сприятелили, че без нея се чувствахм непоносимо самотна. Така бях свикнала Елза да върви до мен, да търка глава в коленете ми, да чувствам меката ѝ козина и топлината на тялото ѝ... Разбира се, ние щяхме да се видим отново след една седмица. С нетърпение очаквах тази среща.

Изведнъж Джордж се спря и посочи с ръка пред нас. Бързо се наведохме. Насреща идеше малък куду и грациозно късаше младите листенца на храстите. Изведнъж спря да пасе, вдигна глава и недоверчиво се огледа наоколо. Той трепкаше при всяка пробягваща сянка, от всеки счупен клон. Ние бяхме скрити добре и вятърът духаше срещу нас, но дали ни усети? Или може би това беше вроденият инстинкт, който караше това прекрасно животно да бъде винаги нащрек? Неговото удивително телосложение, изящните му шарки и бели линии и великолепните му рога — всичко това прави тази антилопа един от шедъворите на природата. Гледахме я с възторг. Като пасеше бавно от храст на храст, малкият куду се скри от погледа ни.

Малко след това се чу шум откъм реката. Приближихме се внимателно и видяхме майка — хипопотам с малкото си, които пасяха на отсрещния бряг. Слънцето все още беше много силно за тях и без да напускат водата, те бавно се движеха край брега и вечеряха спокойно. Като гледахме дълбочината на реката, разбрахме, че те бяха застанали на задните си крака и като се движеха тежко настрана, хрускаха сочните листа, които висяха над реката.

Ние се любувахме на тази спокойна сцена и мислехме за Елза. На отсрещния бряг се показа слон. Той водеше след себе си малко

стадо. Безшумно като призраци слоновете се приближаваха до бързеите на реката. Скалите до брега почти се съединяваха и образуваха тесен вход, през който слоновете можеха да пият само наредени един след друг. Като се приближи до реката, слонът докосна водата с хобота си няколко пъти и след това пи на големи глътки. Щом се напи, дръпна се назад и отстъпи място на следващия... През цялото време големите внимателно пазеха с телата си две малки слончета от всякаква възможна опасност.

Слънцето клонеше към запад. Неговите лъчи се отразяваха в бляскавите клонки на палмите дум и позлатяваха короните им. Отново започнах да мисля за Елза. В какъв прекрасен свят се беше родила тя! Колкото и трудно да беше за нас да се разделим с нея, ние непременно трябваше да направим всичко, за да я върнем в този свят. Не трябва да я оставим да живее като пленница и да я лишаваме от всичките чудеса, които природата беше приготвила за нея. Наистина ние не бяхме чували някой отгледан от хората лъв да е върнат на свобода. И все пак се надявахме, че Елза ще се нагоди към свободния живот, защото всъщност тя винаги беше живяла близо до него почти на воля.

Най-сетне изтече тревожната седмица на раздялата и ние се върнахме да проверим как Елза беше издържала изпита.

Като стигнахме на мястото на предишния ни лагер, веднага потърсихме нейните следи, но не ги намерихме. Аз започнах да я викам и скоро чухме познатото „хнк, хнк“. И ето, видяхме я как тича откъм реката, колкото се може по-бързо. Горещо поздравя Джордж и мен и ние веднага разбрахме, че и ние ѝ бяхме липсвали така, както тя беше липсвала на нас. Трогателно беше, като я гледахме как се търкаше в нас и мяукаше радостно. Бяхме ѝ донесли антилопа, но тя дори не погледна месото, а продължи да се радва и умилква. Когато голямата радост от срещата ни премина, аз погледнах корема ѝ. Беше пълен. Значи, яла е неотдавна. Стана ми по-леко на душата. Елза се беше научила сама да си намира храна. Значи, можеше да живее на свобода. Тя не зависеше повече от нас за своята прехрана.

Докато опънат палатките, поведох Елза към реката, за да си починем заедно. Бях в чудесно настроение. Не се тревожех повече за бъдещето на Елза. Сигурно и тя беше доволна, защото сложи лапата си върху мен и задряма. Заспала съм и аз. Събудих се, когато Елза повдигна глава и се загледа към отсрещния бряг. В зеленината се

подаваше червеникавата глава на горска антилопа. Елза равнодушно гледаше антилопата, която не ни забелязваше и бавно пристъпваше напред. Наистина в този час Елза беше настроена миролюбиво, но главната причина за нейното равнодушие към антилопата беше пълният ѝ корем. Какво ли беше яла? От дървото ни гледаха мълчаливо няколко малки маймунки. Но къде ли бяха отишли шумните бабуини, които винаги присъствуваха тук преди? По-късно моите опасения се потвърдиха. Намерихме парчета кожа от маймуни почти на същото място, където бабуините ходеха на водопой и където така често обичаха да дразнят Елза.

Сега, когато вече бяхме спокойни относно бъдещето на Елза, решихме, че можем да си позволим да прекараме заедно с нея още няколко дни и да почакаме удобен момент, когато раздялата няма да бъде така болезнена.

Елза се стараше да не ни изпуска от очите си, но ловният инстинкт се събуждаше в нея и често, когато се разхождахме заедно, тя ни напускаше за час-два и ходеше да ловува. Това ни радваше и ни даваше надежда за самостоятелен живот, защото смятахме това за добър признак.

Местността беше изгоряла от силната жегата и често небето се озаряваше от степни пожари. Две-три седмици оставах до краткотрайните дъждове и изсушената земя жадуваше за живителната влага. Мухите цеце ни досаждаха много. Елза също ги намираще непоносими. Особено много ѝ дотягаха рано сутрин и привечер преди залез-слънце. Тя тичаше бясно из ниските храсти или се хвърляше на земята, а козината ѝ, която обикновено беше гладка, стърчеше настръхнала.

За да привикнем Елза към самостоятелност, ние излизахме от лагера за цял ден. Разхождахме се два-три часа и после се настанявахме на някое сенчесто място край реката. Обядвахме на открито и след това аз изваждах скицника си. Елза скоро заспиваше и аз я използвах за възглавница, когато четях или спях.

Джордж прекарваше по-голямата част от времето си с въдица в ръка и изкарваше нашия обяд направо от реката. Първата риба принадлежеше на Елза, но тя, след като я поносеше известно време в уста, правеше гримаса на отвращение, хвърляше я и повече не се интересуваше от риболова на Джордж. Нуру и нашият оръженосец се

оказаха отлични готвачи и печаха прясната риба веднага щом я уловяхме.

Веднъж ние изненадахме крокодил, който се приличаше на една скала. Изплашен, той се метна във вира, заграден с бързеи от двата края. Водата там беше прозрачна и ние виждахме плиткото дъно, но от крокодила нямаше ни следа, като че ли беше изчезнал вдън земя. Къде ли се беше скрил? Седнахме да се храним. Елза си почиваше край брега и аз се облегнах на нея. Джордж стана и реши да продължи риболова. За да се увери, че крокодилът си беше отишъл, той намушка пясъка по дъното с дългата си пръчка. Изведнъж пръчката беше изтръгната от ръката му и почти двуметровият крокодил, който се криеше в пясъка, бързо се плъзна по камъните и изчезна в друг вир. Той беше отхапал края на дебелата пръчка. Елза не видя нищо от тази случка и понеже не искахме да я насърчаваме да гони крокодили, побързахме да се изместим.

Наскоро след това един глиган — брадавник се спусна на водопой. Елза го проследи внимателно по всички правила на дебненето, захапа го за гърлото и го удуши. Наистина и Джордж ѝ помогна с един куршум от пушката си. Глиганът беше убит недалеч от реката. Реших, че за Елза ще бъде по-удобно да пази жертвата си на сянка близо до водата, затова няколко пъти посочих с ръка към глигана и към реката, като виках:

— Маджи, Елза, маджи!

„Маджи“ означава вода на езика на суахилите. Елза знаеше тази дума, защото аз я употребявах винаги когато исках Нуру да напълни паницата ѝ с вода.

Очевидно тя ме разбра, защото повлече трупа на глигана към реката и почти два часа си игра с него във водата. Тя се гмурка и плиска из водата, забавлява се, докато се измори. Най-после измъкна глигана от реката, занесе го на отсрещния бряг, скри го в гъсталака и застана да го пази. Стана време да се връщаме в лагера. Елза не искаше да остане сама, веднага повлече убитото животно и преплува реката с него. Нарязахме глигана пред нея, поделихме товара между Нуру и оръженосеца и потеглихме. Елза тръгна дружелюбно след нас.

От този ден нататък винаги когато убиеше нещо близо до реката, Елза непременно го довличаше до водата и започваше да си играе с него, както с глигана. Не знаехме как да си обясним това странно

държане. Може би тя беше разбрала моята заповед „Маджи, Елза“ като едно от правилата, които влизаха в нейното обучение.

С всяка разходка нашите отношения с Елза ставаха все по-непринудени. Даже Нуру и оръженосецът се чувствуваха съвсем спокойни с нея и продължаваха да лежат, когато тя идваше да търка носа си в тях или сядаше на шега върху им. Те често разделяха задната седалка на колата с нея. Елза със своите сто и петдесет килограма се тръшваше до тънките им крака и те се смееха и я галеха, а тя ближеше колената им с грапавия си език.

Веднъж, когато си почивахме на брега на реката, а Елза спеше между нас, Джордж забеляза в храсталака на другия бряг на реката да се подават лицата на двама души. Бяха туземци — браконieri, въоръжени с лъкове и отровни стрели. Те се бяха настанили близо до мястото за водопой и чакаха дивите животни да дойдат да пият вода. Джордж вдигна тревога и заедно с Нуру и оръженосеца се спусна през реката. Елза се събуди внезапно и понеже винаги беше готова за игра, бързо се спусна след тях. Нарушителите се измъкнаха, но много ми се искаше да узная каква история са разказвали по домовете си за инспектора „Бвана“ (името на Джордж на техния език), който ходеше с лъкове да гони браконьерите.

Рано една сутрин през време на разходката ни преди закуска Елза ни поведе решително в посоката, откъдето през нощта се беше чул рев на слонове. Изведнъж тя се спря, отвори широко ноздрите си, вдигна глава и побягна в тръс. Ние останахме на местата си, а не след дълго в далечината се чу зов на лъв.

Елза не се върна през целия ден. Привечер разпознахме гласа ѝ, който се смесваше с ръмженето на друг лъв. А през нощта дойдоха хиени, които ни държаха будни със своя глупав идиотски смях. Когато разсъмна, проследихме дирите на Елза и видяхме, че те отиваха вън от лагера и се смесваха с дирите на лъв. На третия ден видяхме само нейните следи и разбрахме, че е вървяла сама, а на четвъртия намерихме следите ѝ отвъд реката. Търсихме Елза целия ден и изведнъж съвсем неочаквано се намерихме сред стадо слонове. Не оставаше нищо друго, освен да побегнем, за да се спасим от тях. Елза дойде едва на утрото на петия ден. Беше толкова изгладняла и с такова настървение се нахвърли върху месото, че едва не се пръсна от ядене. Като се нахрани, легна на моето походно легло и имаше вид, от който

се разбираше, че не иска да я безпокоят. По-късно открих две ранички от ухапване и други по-малки от нокти на извивката на задните ѝ крака. Дадох ѝ първа помощ, доколкото можах. Елза ми отговори с благодарност, смука палците ми и ме прегърна с лапи. Вечерта тя не искаше да дойде на разходка с нас, а остана върху покрива на ландроувъра, докато се стъмни. После внезапно изчезна. Два часа по-късно чухме рев на лъв в далечината. Елза му отговори веднага. Отначало гласът ѝ се чуваше близо до лагера, но постепенно се отдалечаваше, докато изчезна по посока на лъва.

Решихме, че това беше много удобен момент да я оставим отново сама за няколко дни. Затова на следната сутрин преместихме лагера. Може би другарят на Елза не одобряваше нашето присъствие. Тя ни беше доказала, че отлично може да се справя и без нас. Затова за мен раздялата не беше толкова болезнена, както първия път, но се безпокоях да не загнойт раничките ѝ.

След една седмица се върнахме на мястото на лагера и намерихме Елза там. Изненадахме я, когато дебнеше два водни козела. Беше рано следобед и страшно горещо. Бедната Елза, трябва да е погладувала доста, за да излезе на лов по това време на деня в такава горещина. Тя ни посрещна с голяма радост и това ме трогна дълбоко. После настървено се нахвърли върху месото, което ѝ бяхме донесли.

На прегъвката на предния ѝ крак забелязах нова рана, а и старите се нуждаеха от лекуване.

През следващите три дни Елза си отяде за седмицата, която беше прекарала в полуглад.

Вестта за нашата опитомена лъвица се беше разпространила надлъж и нашир и при пас дойде група американски ловци да направят филм за Елза. Тя ги забавлява чудесно и се стараеше всякак да им угоди. Катереше се по дърветата, играеше в реката, прегръщаше ме, седна при нас и пи чай и изобщо се държа много мило. Гостите ни просто не вярваха, че това е зряла лъвица, която малко преди тяхното пристигане се беше държала също така добре в компанията на диви лъвове.

Същата вечер отново чухме, че се разнася зовът на лъв, и Елза веднага излезе в тъмнината и не се върна два дни. Само веднъж си е идвала за малко и влязла в палатката на Джордж. Тя била настроена много нежно, даже сядала върху заспалия Джордж, та без малко не

счупила походното му легло. Хапнала набързо и пак изчезнала. На сутринта проследихме дирите ѝ, които водеха към скалистите хълмове близо до лагера. Изкачихме се до върха, търсехме я на любимите ѝ места, но напразно. После без малко не я настъпихме. Тя лежеше и се спотайваше в гъстите храсти. Явно се надяваше, че няма да я видим. Макар че се появихме не навреме, все пак тя ни поздрави нежно, както винаги, и показа, че се радва да ни види. Ние уважихме нейните чувства и за да не я смущаваме повече, скоро си тръгнахме.

Късно вечерта до лагера достигна рев на лъв, а след това вой от хиени, които придружаваха лъва като свита нагоре по реката. После съвсем близо до лагера се чу гласът на Елза. Очевидно тя се беше научила, че когато нейният господар и повелител се храни, е по-добре да стои настрана и да чака.

По-късно тя влязла в палатката на Джордж за няколко минути, прегърнала го нежно с едната си лапа и глезено помякукала, като че ли искала да му каже: „Ти знаеш, че те обичам, но сега ме чака моят другар и аз трябва да отида при него. Надявам се, че ще ме разбереш.“ И бързо излязла навън. Рано на утрото намерихме следи от голям лъв близо до лагера. Изглежда, че той е чакал Елза, докато тя е влизала в палатката на Джордж, за да му даде обяснение.

Този път тя отсъствува три дни, но всяка вечер наминаваше по за няколко минути само за да ни засвидетелствува чувствата си, но веднага излизаше, без да се докосне до месото, което държахме готово за нея. Когато се завръщаше след такива приключения, тя беше по-нежна от друг път, като че ли искаше да ни награди за дългото си отсъствие.

Дъждовете започнаха. Както винаги, Елза стана по-активна и игрива. Тя още обичаше да играе с нас и ни устройваше засади зад всеки удобен храст. Понеже в нашето семейство аз бях нейната любимка, тя ме удостояваше с най-много внимание. Най-често бивах събаряна от Елза на земята, а мекото ѝ, но тежко тяло ме притискаше, докато Джордж ми помогнеше да стана. Разбира се, Елза правеше това само от любов и избираше мен, защото ме обичаше, но все пак трябваше да се отучи от този навик, защото без чужда помощ аз не можех да стана. Скоро тя разбра по тона на гласа ми, че тази игра не ми харесва. Трогателно беше да я гледа човек как се стараеше да въздържа натрупалата се в нея енергия. Случваше се да се спусне с

бърз скок към мен, но веднага се сещаше, че трябва да се въздържа и да ме приближи леко, без да ме събори.

След първите дъждове трънливият сух сив храсталак се преобрази в райска градина. Като че ли всяка песъчинка се превръщаше на семе, от което израстваше нещо. Вървахме по пътеки, покрити с изобилна зеленина. Храстите станаха огромни букети от бели, розови и жълти цветове. Колкото и красива да беше обаче промяната на гората, тя стана много опасна за нас. Сега при разходка от два-три метра нататък нищо не можеше да се види. Навсякъде имаше локви и всички бяха пълни с изобилни пресни следи. Елза внимателно изучаваше „новините“ на храсталака и често ни оставяше, за да отиде на лов. Понякога я виждахме да преследва воден козел, като го гонеше към нас, друг път ние вървахме след нея, докато дебнеше горска антилопа. Когато преследваше някое животно, тя винаги пресичаше направо неговите криволичения. Сега обаче тя се хранеше добре, коремът ѝ беше пълен и тези преследвания бяха повече за забавление, отколкото сериозна работа.

Една сутрин вървахме тихо край реката с намерение да прекараме целия ден на открито. Елза беше с нас, пълна с енергия и като гледах как въртеше опашка, разбрах, че е в превъзходно настроение. Като повървахме два часа, започнахме да търсим подходящо място за закуска. Изведнъж Елза наостри уши и се спря. После се втурна безшумно към скалите, които заграждат реката на това място, и изчезна в гъстите храсти. Тук реката се дели на няколко ръкава, между които има малки острови, покрити с нанос, непроходими храсти и паднали от бурите дървета. Кого ли гонеше Елза? Спряхме и зачакахме. Чухме как тръбят мощните гласове на слоновете, които бяха така силни, че въздухът затрептя. Долу всред храстите имаше няколко слона Джордж обаче твърдеше, че това са биволи. Бях чувала безброй много биволи да мучат по най-различни начини, но не бях чувала някой да тръби като слон. Почакахме пет минути, като се надявахме, че Елза, както друг път, ще се отегчи от играта с големите си приятели. Изведнъж се разнесе странен тътнеж. Джордж бързо побягна надолу, като извика, че нещо се е случило с Елза. Аз се спуснах с всички сили след него, но ново яростно мучене се понесе отдолу и аз спрях. Изплаших се, когато започнах да си пробивам път из джунглата. Всеки миг очаквах да се покаже разярен

слон, който мачка всичко по пътя си. Инстинктивно момчетата и аз спряхме и извикахме на Джордж да не отива по-нататък и да не рискува, но нищо не можеше да го спре и той изчезна зад зелената стена от дървета и лиани. Отново се чу страшен рев, а после гласът на Джордж: „Елате! Бързо, бързо!“

Сърцето ми се сви. Беше се случила някаква беда! Представях си всевъзможни ужаси... Между клоните се мярна гърбът на Джордж, изгорял от слънцето. Той беше прав, значи всичко е в ред.

Джордж отново извика да побързаме. Когато най-после успях да си пробия път до брега, видях Елза, цялата мокра, възседнала бивол сред бързеите на реката. Не можех да повярвам на очите си. Натопила наполовина главата на бивола във водата, Елза късаше дебелата му кожа с нокти и зъби и го нападаше от всички страни. Ние само можехме да предполагаме какво се беше случило тук в последните десет минути, откакто чухме силния рев, който аз бях взела за тръбене на слон. Както изглежда, Елза беше изненадала стария бивол, докато си е почивал близо до водата, и го беше подгонила към реката. Като се е опитвал да мине на другия бряг, той трябва да се е плъзнал на гладките камъни при бързея и Елза не беше пропуснала случая да се възползува от неговото опасно положение, скочила върху него и натиснала главата му във водата. Той беше полуудавен и изтощен. Освен това тя го беше нападнала в най-уязвимото му място — между задните крака. И тогава ние дойдохме.

Джордж почака, докато Елза му даде възможност да стреля и доубие нещастното животно. Веднага щом спасителният куршум беше изстрелян, Нуру скочи в дълбокия разпенен поток. Кой можеше да устои на толкова много месо? Но понеже той беше мюсюлманин, неговият закон изискваше да пререже гърлото на животното, преди да е умряло, за да може да яде месото му. До кръста във вода, Нуру бързаше по плъзгавите камъни към бивола. А Елза, седнала върху своята жертва, внимателно следеше всяко негово движение. Тя познаваше Нуру от ранното си детство, всичко му позволяваше, а сега беше нащрек и много подозрителна. Дръпна назад уши, сърдито ръмжеше и беше готова да брани своята плячка, дори от „бавачката си“. Видът ѝ наистина беше опасен. А Нуру, като гледаше това огромно количество месо, не обръщаше внимание на предупрежденията на Елза и не чуваше недоволството в гласа ѝ.

Забавно беше да се гледа неговата деликатна, слаба фигура, която безстрашно вървеше към свирепо ръмжащата лъвица, яхнала ритация издъхващ бивол. Като се приближи, Нуру замахна с показалеца си и извика: „Не, не!“

И за наше учудване Елза го послуша и мирно легна върху бивола, докато Нуру преряза гърлото му.

Следващата задача беше да извадим мъртвото животно от реката. Да влачим през праговете по плъзгавите камъни петстотин килограма месо, пазено от възбудена лъвица, не беше лесна работа.

Умна, каквато беше, Елза веднага разбра какво искаме да правим. Захапа бивола в основата на опашката му и помогна на тримата мъже, които го дърпаха за главата и краката. Със задружен смях за Елзините усилия в края на краищата те успяха да издърпат трупа на брега, а след това пристъпихме към нарязването му. Елза и тук помагаше. Тя носеше на сянка в храстите един след друг огромните тежки крака на бивола, като спестяваше тази работа на момчетата. За щастие мястото позволяваше да докараме ландроувъра на около километър от реката и ние успяхме да пренесем почти всичкото месо в лагера.

Елза беше страшно уморена. Тя се беше нагълтала с големи количества вода, докато се беше борила с грамадния бивол, и беше престояла до шия във водата не по-малко от два часа. Въпреки това, не се отдели от бивола, докато не се убеди, че всичко беше свършено и месото нарязано и прибрано. Чак тогава отиде и легна на сянка под храста.

Аз отидох и седнах до нея. Тя започна да ближе ръката ми, прегърна ме с лапа и ме притисна към мократа си козина. Много ме трогна нейната любов, вниманието ѝ да не одраска кожата ми със същите нокти, които само преди няколко минути бяха страшно оръжие в борбата ѝ с дебелокожия силен бивол.

Дори за див лъв е голям подвиг самичък да убие бивол, още повече за Елза, която отскоро беше научила изкуството да ловува, и то го беше научила от своите слаби родители — осиновители. Макар че реката ѝ беше помогнала доста, все пак изискваше се значителна интелигентност от нейна страна, за да се възползува от създадалото се положение и аз много се гордеех с нея.

Късно следобед, като се връщаме към лагера, видяхме на другия бряг на реката жирафа, която беше дошла на водопой. Елза забрави

своята умора и веднага започна да я дебне. Премина реката много внимателно, без ни най-малко пляскане на вода, промъкна се в храстите, като се пазеше да не я забележи жертвата ѝ и гледаше да върви в посока срещу вятъра. Жирафата нищо не подозираше. Разтворила широко предните си крака, тя беше навела дългата си шия до водата и пиеше. Затаихме дъх. Всеки момент Елза щеше да изскочи от храстите и да се хвърли върху нея. За наша радост обаче жирафата или чу, или усети присъствието на Елза. В последния миг тя бързо се обърна и избяга в галоп. За щастие на жирафата Елза се беше наяла доволно с биволско месо.

Елзините приключения за този ден обаче още не бяха свършили. Понеже нейният девиз, изглежда, че беше: „Колкото по-голям противник, толкова по-добре“, насреща по пътеката, направена от дивите животни, се показва слон. Ние бързо завихме през храстите, за да го заобиколим, а Елза преспокойно клекна на пътеката и го зачака. Когато великанът дойде съвсем близо до нея, тя леко скочи встрани. Слонът се обърна кръгом и бързо избяга. След това Елза тихо тръгна след нас до лагера, хвърли се на леглото на Джордж и мигновено заспа. Няма какво да се каже, твърде бурен и интересен ден!

Наскоро след това ние се разхождахме по сенчестия бряг на реката и забелязахме в тинята на едно крайречно блато чашковидни вдлъбнатини с диаметър около един метър. Джордж обясни, че това са места, където се развъжда рибата тилапия, но ние още не я бяхме виждали в тази река. Докато разглеждахме вдлъбнатините, Елза изведнъж започна да души храсталака с голям интерес. После намръщи нос, което често правеше, когато подушваше лъв. Като мъркаше по особен начин, тя тръгна по следите и изчезна. Не се върна цяло денонощие. Привечер на другия ден излязохме да я потърсим и я открихме с бинокъла на любимата ѝ скала. Изглежда, че тя също ни видя. Обади ни се, но продължаваше да лежи на скалата. Сигурно наблизо имаше диви лъвов. Не искахме да ѝ пречим и се върнахме в лагера. След като всички си бяхме легнали, Джордж чул предсмъртния вик на някакво животно. Наскоро след това Елза влязла в палатката, легнала до леглото му и погалила Джордж с лапите си, като че ли искала да му каже нещо. След това излязла и пак не я видяхме цяло денонощие.

Вечерта седяхме до масата и вечеряхме. Елза влезе неочаквано, потърка гальовно глава в мен и излезе. Нямаше я пак цялата нощ. На сутринта проследихме дирите ѝ много надалеч. Вечерта Елза не се върна. Нямаше я вече три дни, като не се смятат кратките посещения, които правеше, за да ни засвидетелствува чувствата си. Дали това не беше нейният мил начин да ни каже, че беше намерила вече средата си? Макар че още много ни обичаше, тя се опитваше малко по малко да отвикне от нас и да разхлаби връзките си с нас.

През нощта ни разбуди страшен рев на лъвовете и кикот на хиени. Ние се заслушвахме за Елза. Започна да се зазорява, но тя не дойде. Щом стана съвсем светло, ние се отправихме към мястото, откъдето идваше шумът през нощта, но след няколкостотин метра спряхме изненадани. В реката ръмжеше лъв. А през дърветата, за да се спасят, бягаха няколко южноафрикански маймуни и една антилопа. Промъкнахме се предпазливо надолу към реката и видяхме на пясъка пресните следи на два или три лъва. Те се губеха в реката. Прегазихме я през брода и нагоре по отсрещния бряг намерихме други още влажни дири. Изведнъж на около петдесет метра от нас в гъстата джунгла забелязах силуета на лъв. Докато напънах очи да разбера дали това беше Елза, Джордж я извика, но лъвицата продължи да върви нататък. Джордж извика още един път, но тя започна да бяга още по-бързо по пътеката, утъпкана от дивите животни. Само черният пискюл на края на опашката ѝ се мярна за миг и изчезна в храстите.

Джордж и аз се спогледахме. Беше ли намерила Елза своята съдба? Тя непременно ни беше чула, но тръгна след лъвовете. Значи, тя направи избора си. Дали нашите усилия да я върнем към естествения ѝ живот се бяха увенчали с успех? Бяхме ли успели да я отделим от нас, без да ѝ причиним болка?

Върнахме се обратно в лагера сами. Беше ни много тежко. Бяхме много тъжни. Да си тръгнем ли сега? Да я оставим ли и с това да завършим една важна глава от нашия живот? Джордж предложи да останем още няколко дни, за да се убедим окончателно, че Елза беше приета в семейството на лъвовете.

Аз отидох в „кабинета“ на брега на реката, за да продължа описанието на живота на Елза, която до тази сутрин беше с нас. Беше ми много тъжно да седя сама, но се опитах да се утеша с мисълта, че може би в този момент Елза потриваше меката си кожа в кожата на

някой лъв и си почиваше с него на сянка, както много пъти си беше почивала тук с мен.

ПОСЛЕПИС

Струваше ни се невъзможно след такова тясно приятелство в продължение на повече от три години да можем да свикнем съвсем да не виждаме Елза, докато тя самата имаше желание да се среща с нас.

Тъй като Джордж в изпълнение на служебните си задължения пътуваше постоянно, ние можехме да отиваме до мястото, където живее Елза, веднъж на три седмици. Щом пристигнехме в района на лагера, давахме един-два сигнални изстрела или пускахме сигнална ракета. И почти винаги Елза се явяваше след няколко часа. Тя винаги ни посрещаше радостно и ни показваше своята обич повече от друг път. Веднъж изминаха 15 часа, преди да дойде; друг път я чакахме 30 часа. Трябва да е била много далеч и все пак по някакъв необясним начин е почувствувала, че сме пристигнали. Ние оставахме един-два дни и през всичкото време тя не ни изпускаше от очи и трогателно проявяваше радостта си от нашето присъствие.

Когато приближаваше време да си тръгваме, Джордж отиваше на около петнадесет километра далеч от лагера и убиваше някоя антилопа или глиган като прощален подарък за Елза, докато свалят палатките и товарят колите. През това време аз стоях с Елза в моя „кабинет“ под голямото дърво и се опитвах да отвлека вниманието ѝ. Щом пристигнеше месото, Елза започваше да го яде с удоволствие, макар че ние винаги я намирахме охранена и здрава. Очевидно тя беше усвоила добре изкуството да убива и вече не зависеше от нас за храна. Докато Елза се хранеше, натоварените коли се отдалечаваха на един-два километра и понеже след ядене тя позадрямваше, ние тихичко се измъквахме.

Когато времето на нашето заминаване приближаваше, Елза, изглежда, чувствуваше близката раздяла, ставаше по-сдържана и обръщаше лицето си настрана. Макар че силно желаше да бъде с нас, когато разбереше, че ще си тръгваме, тя правеше раздялата ни по-лесна със своето трогателно, сдържано и изпълнено с достойнство държане. Понеже това се повтаряше всеки път, едва ли беше съвпадение.

С тези думи аз завърших ръкописа си. Малко по-късно отидох в Англия, за да уредя издаването на книгата за Елза. През тези месеци, които прекарах в Англия, Джордж ми пишеше за срещите си с нея и неговите писма продължават повестта за Елза. От тях се вижда ясно, че животът на Елза като дива лъвица не ѝ пречи да продължава приятелството си с нас. При това приятелството ни е основано на пълно равнопоставяне, между приятели и не прилича на дружба между куче и неговия господар.

Получих първото писмо от Джордж, който ми пишеше:

Изиоло, 5 март 1959 г.

По пътя се повреди камионът, а после — ремаркетото, така че пристигнах на мястото на срещата вечерта на 25 февруари. Елза дотича, през реката четвърт час след моето пристигане. Сигурно беше чула шума на дизеловия мотор на камиона. Тя изглеждаше здрава, но отслабнала и гладна. Преди да отиде до месото, тя ми устрои много топло посрещане, както правеше винаги. Всъщност Елза съвсем не беше толкова отслабнала, както след нашия пръв опит. Два-три дни по-късно тя понапълня и сега изглежда, както винаги, отлично. Очевидно тя беше много озадачена от твоето отсъствие, няколко пъти отиде до твоята бома, надникна вътре в камиона, викаше те. Постепенно се включи в установения ред, само че решително отказваше да напусне лагера и да отиде на разходка. Рано сутрин идваше в „кабинета“ и оставаше там с мен през целия ден. Когато в неделя сутринта ѝ дадох втория козел, Елза започна сърдито да го пази и никого не пускаше до него. Когато тръгнах обаче към „кабинета“, тя повлече козела нататък, сложи го до скамейката и ми позволи да нарежа месото. Когато се върнах в лагера, Елза пренесе козела в палатката. На следната вечер аз ѝ казах: „Време е да се прибираме, Елза.“ Тя почака, докато събрах остатъците от месото, и важно тръгна пред мен към палатката. Белите петна на гърба ѝ са изчезнали. Нейният приятел, големият

гущер, още живее тук и не пропуска случай да си пооткрадне нещичко. Изглежда, че е свикнала с него и му позволява да си взема от месото, когато дойде. Все още няма никакви признаци, че Елза се е срещала с лъвовете.

Оставих Елза във вторник. Нарочно я задържах в „кабинета“, докато съберат багажа, но когато чу, че заработи моторът, тя изведнъж разбра, че заминавам, затвори се в себе си, дори обърна глава, за да не ме гледа. Ще се постарая да отида да я видя отново на 14-ти.

След две седмици получих ново писмо от Джордж:

Изиоло, 19 март 1959 г.

Отново посетих Елза на 14-и. Тръгнах в 10,15 сутринта, пристигнах в 6.30 вечерта. Елза я нямаше там, нямаше и никакви следи от нея. През нощта три пъти пусках сигнални ракети, а на разсъмване се отправих да я търся. Отидох чак до голямото блато, където Елза беше дебнала слона. Блатото беше пресъхнало и нямаше следи от нея. Изстрелях друга ракета и се върнах надолу по билото на автомобилния път. Бях направил лагер в долината до пясъчната луга^[1]. И тук нямаше нищо. Върнах се в лагера в десет без четвърт. Четвърт час по-късно изад реката неочаквано се появи Елза. Изглеждаше много добре, беше доста закръглена. За тези единадесет дни, които бяха изминали от предишната ни среща, тя сигурно беше убила добър лов поне веднъж.

Посрещна ме с голяма радост. Открих няколко драскотини по нея, вероятно получени във време на схватката с последната ѝ жертва, но те бяха леки и не бяха проникнали дълбоко в кожата ѝ, Елза изведнъж си спомни старите привички, почна да лудува, два пъти ме събори — единият път върху трънен храст. Само веднъж се съгласи да отидем на къса разходка надолу по реката, но въобще предпочиташе да стои с мен в „кабинета“.

Както и преди, не забелязах да е имала среща с див лъв. През време на цялото пътуване не чух никакъв рев на лъвовете. Сега местността е съвсем изсъхнала, което помага на Елза в лова: всичко наоколо се вижда и всички животни отиват до реката на водопой. Аз бях взел със себе си само малката планинска палатка и нощем с Елза ни беше твърде тясно, но тя се държа отлично, нито веднъж не уринира на пода. Както преди, Елза ме будеше по няколко пъти през нощта, ту търкаше носа си в мен, ту сядаше отгоре ми. Разделихме се в сряда без особени трудности. Струва ми се даже, че тя стана по-независима и няма нищо против да остава сама. Не мога да разбера тези хора, които твърдят, че животът и постъпките на животните всецяло се управляват от елементарни инстинкти и условни рефлексии. Само с разум може да се обясни умно скроената стратегия, която лъвовете прилагат, когато нападат животно. А тези многобройни примери, които имаме за умното, обмислено поведение на Елза?

Изиоло, 4 април 1959 г.

Пристигнах на мястото на нашия лагер към 8 часа вечерта. Както друг път, пуснах сигналните ракети. Елза я нямаше. Не се появи и през нощта. Рано на сутринта тръгнах по пътеката, на която бяхме убили токачката, и там намерих следи от лагер. Направих широк полукръг към реката, като се надявах да намеря Елза, но и там никакви следи. Докато се върна в лагера, започнах да се тревожа, да не би да са я застреляли?

Бяхме уговорили да се срещнем с Кен Смит, който много искаше да види Елза. Той беше пристигнал, когато се върнах, и ми каза, че видял Елза на върха на хълма на Голямата скала. Той я извикал, но тя била неспокойна и не слязла. Отидохме нататък двамата и щом Елза чу гласа ми, веднага изтича надолу и ме поздрави много бурно. С Кен също се държа приятелски. Изглеждаше великолепно. Коремът ѝ беше пълен. Като че ли беше ходила на лов

предната нощ. Кен сложи леглото си в твоята бома и Елза не го буди през нощта. На другия ден тримата отидохме на разходка, а след това се отправихме към „кабинета“. Елза спа на моя креват, Кен — на твоя. Веднъж тя седна върху му, за да покаже разположението си към него.

В сряда Кен си замина, а в четвъртък привечер аз тръгнах с Елза към скалата. Тъкмо мислех да се връщаме в лагера, когато в дола заръмжа леопард. Елза изтича веднага да го проследи крадешком, но той сигурно ме беше чул и изчезна в същия миг. Разделихме се в петък сутрин. Елза получи от мен подарък един тлъст глиган. Веднага го завлече във водата и започна бурна игра с него. Тя сега е съвсем здрава и добре загладена.

Изиоло, 14 април 1959 г.

Възнамерявах да отида при Елза вчера, но трябваше да пъдя слоновете от засетите места. Утре тръгвам непременно. Не мога да намеря подходящи думи да ти опиша каква радост изпитвам, когато се срещам с Елза, колко ми е приятно, като виждам неизменната радост, с която тя винаги ме посреща. Ако можеше да си намери подходящ другар, съвсем спокойно щеше да бъде на душата ми. Така сигурно тя се чувства много самотна. Понякога вероятно и е много тъжно, но това не се отразява на добрия ѝ характер и приятелско разположение.

Най-трогателно е, че Елза чувства кога трябва да си замина, но се примирява с това и не се опитва да ме задържа или да тръгва след мен. Разбира, че това е неизбежно, и се държи с голямо достойнство.

Изиоло, 27 април 1959 г.

Тръгнах да отида при Елза на 15-ти. Пристигнах към 8 часа вечерта, като без малко не се сблъсках с два носорога. Отбих се на два-три метра от пътя заради тях. Както винаги, пуснах сигнални ракети, но Елза не дойде през нощта. На сутринта тръгнах към скалата и там

изстрелях още ракети. И там никакви следи. Тя не се яви нито през деня, нито през следната нощ, когато забушува страшна, буря с фантастични светкавици и гръмотевици и реката изведнъж придойде. На сутринта отидох до „биволското било“, оттам се спуснах към пясъчната луга, където през време на дъжда също беше текла вода, но трябваше да се махна оттам, защото дълбокият пясък се местеше. На едно място изведнъж затънах до кръста и едва се измъкнах. После слязох от хребета по пътеката, направена от дивите животни, и стигнах до мястото, където реката се съединява с лугата, малко по-далеч, откъдето бяхме ходили преди. Обядвах на брега на реката и след това минах отсреща. Водата беше мътно — червена от калта и дълбока до пояс. Дъждът, разбира се, беше измил всякакви следи, но все пак се спуснах надолу по брега до самия лагер.

На едно място в реката ми се стори, че има умряло животно. Приближих се. Щях да хвърля камък, когато изведнъж от водата се показва глава. Хипопотам! Малко след това се чу страшно пръхтене, грухтене и квичене в храсталака край пътеката: носорог ухажваше носорожка! Върнах се в лагера към 5 часа. Елза все още я нямаше. Започнах наистина да се тревожа много — толкова дълго никога не ми се беше случвало да я чакам. Четиридесет и осем часа след като бях пристигнал, към 8,30 часа вечерта, чух нейния глас оттатък реката. Няколко минути по-късно тя беше в лагера, прашеше от здраве и се хвърли радостно към мен. Все още не забелязвах нищо, което да показва, че се беше срещала с диви лъвове. Беше гладна. Изяде почти цялата задна част на една газела Гранти, която бях убил по пътя си за насам, и дори не забеляза, че месото малко понамирисва. На сутринта излязох и ѝ донесох глиган, от който Елза изпадна във възторг. Толкова много яде, че не искаше да се помръдне от лагера навън.

В неделя сутринта бяхме в „кабинета“. Елза спеше дълбоко. Изведнъж забелязах крокодил, два-три метра дълъг, който излезе от реката и се простря на камъните

отсреща. Тихо пропълзях до реката и го фотографирах, после пак тихо отидох до лагера, взех пушката си и му изпратих един куршум във врата. Крокодилът дори не успя да се помръдне от мястото си. Изпратих Македе отгатък реката да го върже за врата и ние го изтеглихме на нашата страна. Елза гледаше с голям интерес какво правим, но крокодила видя едва когато го издърпахме близо до брега. Тя внимателно се приближи до него, както първия път се приближи до бивола, вдигна лапа и го удари предпазливо по носа.

Като се убеди, че крокодилът е мъртъв, Елза го захапа със зъби и го извади от водата, но през всичкото време правеше гримаси на отвращение. Крокодилското месо никак не я привличаше. Тя предпочиташе месото на глигана, въпреки че вече то съвсем не беше прясно.

Оставих я в понеделник сутринта. После видях огромен бивол, който пиеше вода в една от дъждовните локви. На следната сутрин се отправих на лов за големия лъв, който ни се изплъзна, когато убихме майката на Елза. Напоследък беше направил много пакости — през последните няколко седмици беше изял дванадесет кози на племето роба. Четири нощи поред седях да го чакам до месото, което му бяхме сложили за примамка, а през деня търсих дирите му по скалистите хълмове. Попаднах само на следите на лъвица с две лъвчета на три-четири месеца. Несъмнено някакви братовчедки на Елза или може би сестри от същия баща. Не съжалявах много, че старият лъв не се показва. Не мисля, че беше уместно да го хванем в клетката и да го отведем при Елза.

Изиоло, 12 май 1959 г.

Тръгнах в неделя на 3 май. Преди това цяла седмица валя дъжд, затова пътувах само с ландроувъра и взех със себе си Асман и Македе. Колата затъна на същото място, където бяха затънали твоята кола и моето ремарке, и трябваше да пренощувам на открито. Като прекарахме

един час в калта, най-после потеглихме, но в следващото сухоречие затънахме окончателно. Мъчихме се до тъмно без никакъв резултат. Нощувахме там. През нощта валия проливен дъжд, заля всичко и на сутринта трябваше с ръчен крик да вадим колелата едно по едно, придвижвахме се десетина сантиметра и затъвахме отново. Едва към 2 часа успяхме да се измъкнем оттам. А в следната луга съвсем затънахме. През нощта голямо семейство лъвове реваха почти през цялото време близо до нас. Явно, че бяха убили нещо наблизко. Дъждът престана и с малко труд успяхме да се прехвърлим и дойдохме до следващата река. Препминахме през нея, докато все още можеше да се намери брод. А през нощта едва ли щяхме да можем да я прегазим. Продължихме.

Преди да завием към лагера, видяхме на пътя два носорога — майка и доста пораснало малко. Те дори и не мислеха да се отбият от пътя. Взех пушката и слязох от колата. Майката наведе глава и започна да атакува. Като дойде на около десет метра, аз ѝ извиках, за да се стресне, но тя се затича още повече. Тогава гръмнах. На пет метра от колата тя зави настрана и изчезна в джунглата. Проследих я на около сто метра, но не видях следи от кръв.

В 12,30 часа на 5 май направихме лагер. Нямаше никакви признаци от Елза. Реката се беше разляла много нашироко. Такава не я бяхме виждали друг път. Дъждът естествено беше измил всички дири. Вечерта изстрелях няколко сигнални ракети. И на сутринта Елза не се появи. Отново тръгнах по пътя на носорога, но кървави следи нямаше. Сигурно куршумът ми беше попаднал в рога му. По пътя застрелях жирафова антилопа, защото газелата Гранти, която бях донесъл за Елза, беше започнала да мирише. Елза не дойде нито този ден, нито на другия. Може би беше отишла с някой див лъв. Започнах да се безпокоя и изпратих Македе и Асман до близките африкански селища да разпитат жителите, но там нито бяха видели, нито бяха чули за никакви лъвове. В събота

сутринта с натежало сърце започнахме да събираме вещите. Вече бяхме прекарали тук цяла седмица.

Изведнъж маймуните отвъд реката вдигнаха голяма врява и внезапно се появи Елза, мокра и в прекрасен вид. Стомахът ѝ беше пълен, гладът не я мъчеше и тя малко презрително обърна гръб на антилопата, за което не я обвинявам, защото беше започнала да се вмирисва. Елза беше все така мила и радостна от срещата. Видът ѝ не показваше, че се беше срещала с някой див лъв. Откакто ти си заминала, не сме забелязвали да се е разгонвала, но все пак не зная, защото това може да се е случило в мое отсъствие. Когато тя легна да си почива, аз отидох и убих за нея друга антилопа. Вечерта тя внесе месото в палатката ми. Ти знаеш колко малка е палатката и можеш да си представиш колко място имаше за мен, за Елза и за убитата антилопа! Понеже месото беше прясно, няхах нищо против, макар че пода на палатката и мен тя изцапа с кръв.

Елза живее самостоятелно вече шест месеца. Тя умее да се грижи за себе си не по-лошо от всеки друг див лъв и сигурно отива на далечни походи. Все пак нейните чувства и приятелство не са се променили ни най-малко. Тя е все така привлекателна, както преди твоето заминаване. Елза е дива лъвица във всяко отношение, освен едно — голямото ѝ разположение към хората. Аз съм уверен, че тя ни смята някакъв особен род лъвове, от които не трябва да се страхува и с които може да се отнася като с приятели. Сега не вярвам Елза да очаква с нетърпение моето завръщане. Когато ме види, винаги ми се радва много и изпитва мъка при раздялата ни, но ако трябва да я напусна завинаги, не вярвам това много да разстрои живота ѝ.

Изиоло, 20 май 1959 г.

Няма нищо ново във връзка с Елза. В писмата си ти пиша всички подробности. Сама знаеш, че когато е сита, Елза не ходи далеч от лагера, а целия ден лежи под дървото в „кабинета“. Ако не се случи нещо особено, дните текат

точно както преди. Разбира се, Елза е съвсем самостоятелна, ходи много далеч и за храната си не зависи от мен. С непознати (африканци) се държи недоверчиво. Дори невинаги допуска Нуру и Македе, когато има месо. Ако някога например стане нужда месото да се премести или от палатката до „кабинета“ сутрин, или от „кабинета“ до палатката вечер, аз го пренасям. Елза тогава върви след мен. Тя непременно държи месото да се внесе в моята малка палатка и аз трябва да търпя това. Ако обаче месото мирише лошо, аз изнасям леглото си навън. Елза чувства, че моята, палатка е най-сигурното място. Уверен съм, че ако има малки, тя ще ги доведе при мен да ги пазя. Когато това стане, не мисля, че някое от момчетата ще може да остане в лагера. Освен нас двамата не вярвам, че тя ще търпи някой друг.

Очаквам скоро да видя Елза отново. Последният път, когато я видях, тя беше много тъжна. Опитах се да се измъкна незабелязан, но когато се обърнах, я видях изправена до солената скала да ме гледа как заминавам. Не направи опит да ме последва. Почувствах, че се измъквам като престъпник...

Изиоло, 3 юли 1959 г.,

Напуснах Изиоло събота вечер. С мен бяха американският лекар Делъни и ловецът Хенри Пулмън. Тръгнахме заедно, за да се опитаме да проследим един лъв, който, както ни разказваха, беше убил човек от племето боран и ранил друг. Делъни е ревностен ловец и искаше сам да застреля лъва. Когато вечерта пристигнахме на определеното място, започна силна пясъчна буря. На сутринта заедно с група жители отидохме до мястото, където беше убит човекът. Храсталакът там е много гъст. Разказаха ни, че осем души тръгнали по следите на седем лъва, които убили една камила. Настигнали ги. Един лъв бил настроен много войнствено. Един от бораните метнал копие и го ударил в хълбока. Разяреният лъв се скрил и

устроил засада и когато групата тръгнала по следите, той се хвърлил върху един от отряда и му прегризал ръката. Останалите занесли ранения вкъщи. След това се върнали на същото място и открили лъва в гъстата джунгла. Един от тях неразумно навлязъл навътре преди другите.

Преди да разберат какво става, лъвът скочил върху него, разкъсал гърдите му и се върнал в скривалището си. Другарите взели ранения, но той умрял почти веднага.

Забелязахме пресни следи от лъв и ги проследихме в храстите, но понеже вятърът духаше в гърба ни, реших, че е по-добре да сложим примамка и да устроим засада. Оставих Делъни и Пулман там и отидох да видя Елза. Стигнах около 8 часа вечерта. Елза се яви след петнадесет минути и ме поздрави, както винаги. Изглеждаше добре, но беше много гладна. През нощта изяде почти половината от газелата Грант, която ѝ бях донесъл. Рано сутринта тя изнесе останалото месо и го замъкна в храстите малко под лагера и остана там през целия ден. Няколко пъти дойде да ме посети в „кабинета“, за да провери дали съм още там. Във вторник сутринта, понеже беше свършила месото, Елза тръгна с мен на разходка на около километър надолу по реката. Изведнъж нещо много силно привлече вниманието ѝ на отсрещния бряг. Изглежда, че беше подушила нещо. Внимателно тръгна нагоре по течението покрай брега и после пресече реката. Аз спрях и останах да чакам. Нито виждах, нито чувах нещо. После се раздаде шум, между дърветата изскочи воден козел и се отправи към реката направо срещу мен. След него бягаше Елза. Като ме видя, козелът поиска да се върне, но Елза се хвърли върху него и го повали. Във водата се разигра страшна борба. Елза бързо го захапа за гърлото. После, когато козелът се измори, тя го захапа за муцуната, като обхвана цялата горна част, с цел да го задуши. На края аз не можах повече да гледам и доубих бедното животно. Козелът сигурно тежеше двеста килограма. С големи усилия Елза започна да го дърпа по отвесния бряг. Изтегли го почти до половината на брега и спря. Опитах се да ѝ помогна, но не можах дори да

го помръдна. Отидох в лагера да доведе Нуру и Македе и да взема въжета. Когато се върнахме на реката, козелът вече беше горе на брега. Каква огромна сила има Елза! Представи си какво би могла да направи с човек, ако искаше... Това още веднъж показва колко търпелива и добра е с нас.

Аз я оставих на 2-ри и заминаването не беше лесно. Тя разбра, че си тръгваме, и през цялото време ме гледаше настойчиво и не снемаше очи от мен. Накрая след два часа тя заспа и аз се измъкнах тихо.

Пригответи се за много бурно посрещане! Всъщност по-добре ще бъде да се скриеш, докато поздрави мен и се успокои малко.

* * *

Аз се завърнах в Кения на 5 юли. Още от летището в Найроби исках да отидем и видим Елза, но Джордж успя да ме убеди, че трябва да купим нов ландроувър, тъй като нашият беше много охлузен и очукан. Беше ми мъчно да се разделя със старата кола, въпреки че беше издраскана от зъбите и ноктите на Елза. Така че ние се простихме с добрия приятел, с който така тясно ни свързваха спомените ни за Елза. Взехме нов модел кола, много по-удобна и по-хубава от предишната. Чудехме се как ли Елза ще се отнесе с нея?

Джордж беше уредил местната му отпуска да съвпадне с моето пристигане и скоро бяхме на път за Елза. Когато пристигнахме в лагера на 12 юли, вече се стъмваше. Около двадесет минути по-късно, като опъвахме палатките, от реката се чу познатият лай на бабуините, който винаги известяваше за идването на Елза.

Джордж предложи аз да вляза в камиона, докато Елза изразходва част от енергията си при поздравите си с него. Той се страхуваше, че след дългата раздяла с мен тя може би няма да успее да се владее и може така да се хвърли върху ми, че да ме нарани.

Съгласих се твърде неохотно. Влязох в колата и гледах как Елза го поздрави, после излязох. Изведнъж тя ме видя и като че ли това

беше най-обикновеното нещо в света, дойде до мен, мяукаше по обикновения си начин и търкаше глава в коленете ми. После, като скри ноктите си, ме блъсна така силно със своите сто и петдесет килограма, че не можах да се задържа права, и тя започна да си играе, както обикновено. Елза беше много пораснала и укрепнала, коремът ѝ беше пълен. Затова газелата Грант, която Джордж ѝ беше донесъл, не я привлече веднага. За наше учудване тя скочи върху покрива на новия ландроувър със същата непринуденост, с която беше поздравила и мен. А колата беше много различна от старата разнебитена таратайка, с която беше свикнала.

Решихме през нощта да сложим моето легло вътре в камиона, в случай че Елза реши да дойде при мен. И правилно постъпихме. Щом изгасихме осветлението, тя премина решително през трънената ограда, която заграждаше моята бома, и като се изправи на задните си крака, погледна вътре в камиона. Като се увери, че съм там, легна успоредно с колата и остана там до утрото. Като се развидели, чух я как повлече газелата надолу към брега на реката и остана да я пази, докато Джордж не извика, че е време за закуска. Тогава тя изтича към лагера и тъкмо се канеше да скочи върху мен, аз извиках:

— Не, Елза, не!

Тя се овладя и дойде спокойно до мен. През време на закуската държеше едната си лапа на коленете ми. След това отиде отново да пази газелата.

Елза живя с нас шест дни, споделяше целия ни живот, идваше на разходки сутрин и вечер с нас. Веднъж я наблюдавахме как дебне воден козел на отсрещния бряг, докато той пиеше вода. Елза застана в крайно неудобно положение, а после, като намери удобен момент, тръгна срещу вятъра, безшумно премина реката и се скри сред храстите. Скоро се върна и започна да трие глава в коленете ни, като че ли ни разказваше, че ловът ѝ не беше успял.

Друг път попаднахме на убита антилопа дик-дик, на която беше кацнал лешояд. Като се приближихме птицата отлетя. Ние предложихме на Елза да вземе антилопата със себе си, но тя отказа, като набърчи кос, което показваше, че не я харесва.

Веднъж излязохме за цял ден вън от лагера. Докато Джордж ловеше риба, аз рисувах Елза на брега. Като започнах да ям сандвичите

си, Елза настойчиво искаше да яде с мен и посягаше с лапа за късове от устата ми.

Елза невинаги можеше да се контролира, затова трябваше да сме нащрек да не се хвърли отгоре ни от засада. Не е много приятно да те притисне отгоре ти лъвица, тежка около сто и петдесет килограма!

Една сутрин Елза много се забавлява във водата с пръчка, която Джордж ѝ хвърли. Тя улавяше пръчката със зъби, скачаше с извити крака, пляскаше, удряше по водата с опашката си, отново хвърляше пръчката, скачаше след нея и гордо изплуваше на повърхността. Джордж я фотографира от брега. Елза даваше вид, че не забелязва нищо, и сама се приближаваше все повече и повече... Изведнъж отпусна пръчката и скочи към него, като че ли искаше да му каже: „На ти на теб фотография!“

Джордж замахна да я удари, но тя отскочи настрана и с невероятна бързина се изкачи по стъблото на едно полегато дърво. Като стигна на върха, легна и започна с невинен вид да облизва лапите си.

В следващите два дни Елза ни посещаваше само за кратко и се държеше сдържано. На 23 юли тя не дойде с нас на сутрешна разходка. Привечер я видяхме очертана на скалата на хълма недалеч от лагера и просто не можехме да повярваме на очите си, че на около двадесет метра от нея цяло стадо маймуни се суетяха, без да се боят от нея. Елза отговори неохотно на повикването ни, но все пак се спусна към нас. Скоро след това избяга бързо и се скри в гората. Ние вървахме след нея, докато се стъмни. По-късно същата вечер тя се върна, позволи ми да я погаля, но явно беше неспокойна и искаше да излезе отново. Нямахме я и през следващото денонощие, ако не се смята краткото посещение, през което дойде да хапне набързо. Тя се появи на другия ден вечерта, когато седяхме и разговаряхме. Беше мокра. Току-що беше преплувала реката. Приятелски поздрави Джордж и мен и започна да яде. Докато ядеше обаче, непрекъснато спираше и се заслушваше в нещо навън. На другата сутрин пак беше изчезнала. Това странно държане ни озадачаваше. Какво ставаше с нея? Нямахме признаци на разгонване. Дали не ѝ бяхме омръзнали с дългата си визита? Откакто беше на свобода, за пръв път оставахме толкова дълго при нея...

Следващата вечер, както се хранехме, Елза изскочи изведнъж от тъмнината, помете всичко от масата с опашката си, прегърна радостно и двама ни и отново избяга в нощта. Малко по-късно се върна още веднъж, като че ли искаше да се извини за съборената маса, и след минута изчезна.

На сутринта видяхме отпечатыци от лапите на голям лъв и разбрахме странното държане на Елза. Следобед забелязахме с бинокъла много лешояди да се вият наблизо и отидохме да видим какво става там. Попаднахме на дирите на много хиени и чакали. Имаше и следи от лапите на лъв. Те водеха към реката. Лъвът сигурно е отишъл да пие вода. На пясъка забелязахме голямо петно кръв, но следи от Елза нямаше. Нямаше никакви остатъци от жертвата, така че не можехме да разберем защо се виеха лешоядите. Шест часа обикаляхме и търсихме Елза, но се върнахме без нея. Вечерта тя си дойде много гладна. Прекара нощта при нас, но на разсъмване отново изчезна.

На 29 я видяхме на високата скала и започнахме да я викаме. Накрая тя слезе при нас, ласкаво се поумилква около ни, помърка и бързо се върна на скалата. Разбрахме, че периодът на разгонване беше започнал, и си обяснихме нейното поведение напоследък. Следобед отново отидохме до скалата, видяхме я, но тя отказа да слезе, макар че ни отговаряше. Трябваше ние да се изкачим на скалата. Когато се стъмни, Елза стана и като че ли ни казваше „лека нощ“, потърка глава в мен, в Джордж и момчето, което носеше оръжието, и после бавно тръгна към своето леговище. Само веднъж се обърна и погледна към нас. На следния ден я видях с бинокъла на скалата. Ако Елза можеше да говори, едва ли щеше по-убедително да ни каже, че желае да я оставим сама. Колкото и голяма да беше нашата обич към нея, ясно беше, че сега тя се нуждаеше от компанията на лъвовете.

Решихме да си заминем. Когато нашите две коли минаха под скалата, видяхме на фона на небето силуета на Елза, която с поглед ни изпращаше.

Следващото ни посещение при Елза стана между 18 и 23 август. Както и преди, тя беше много мила с нас, но от пет дни два прекара самичка в гората. Ние не видяхме дири от друг лъв, но явно беше, че тя предпочиташе да бъде сама, отколкото в нашето общество. Разбира се,

добре беше да стане независима и да се научи да живее без връзките си с нас.

На 29 август Джордж трябваше да отиде по проверка на дивеча в района, където беше Елза. Пристигнал в 6 часа на мястото на лагера и решил да пренощува там Джордж изстрелял две ракети, за да привлече вниманието на Елза. Към 8 часа вечерта към реката се чул рев на лъв и Джордж изстрелял още една ракета. Гласът на лъва се чувал през цялата нощ, но Елза не дошла. На сутринта Джордж забелязал дири от лапите на млад лъв или лъвица близо до лагера. Джордж трябвало да тръгне веднага, но към 4 часа отново се върнал. Един час по-късно Елза дошла откъм реката. Изглеждаше добре и се държала много мило с него. Не била гладна, но все пак хапнала малко от антилопата, която Джордж бил донесъл. След това внесла остатъкa в палатката. Едва се стъмнило и отново се разнесъл гласът на лъв. За голямо учудване на Джордж, Елза не обърнала внимание на поканата на лъва, макар че той продължил да се обажда почти през цялата нощ.

Рано сутринта Елза се нахранила добре и после тръгнала, без да бърза, към посоката, от която се чувал ревят на лъва. Малко по-късно Джордж чул гласа ѝ и я видял, седнала на голямата скала. Щом го забелязала, тя се спуснала надолу, поздравила го радостно, но ясно показала, че иска да е сама, и след като потъркала глава в него, бързо избягала в храстите. Джордж предположил накъде избягала и тръгнал след нея. Дириите водели към реката. Скоро видял Елза. Тя седяла на една скала, скрита в гъстите джунгли. Джордж я наблюдавал известно време. Тя била неспокойна и не откъсвала очи от долния бряг на реката. Изведнъж замяукала, извикала изненадано „хуф-хуф“, скочила от камъка и се спуснала близо край Джордж към храстите. В следващия момент се появил млад лъв. Очевидно той тичал след нея и не усетил присъствието на Джордж. Когато бил на двадесет метра, Джордж решил, че е време да се обади, вдигнал ръце и извикал. Лъвът се изненадал, обърнал се и побягнал обратно. Няколко секунди по-късно се появила Елза. Тя спряла за миг до Джордж и после изтичала след лъва. Джордж си отишъл и преместил лагера.

Два дни по-късно отново трябвало да посети този район. Когато до лагера оставали няколкостотин метра, един от помощниците видял Елза. Тя лежала под храстите край пътя и се криела. Много странно! Джордж помислил, че те са взели някоя дива лъвица за Елза, и върнал

колата назад. Действително това била Елза под храста. В първия момент тя не се помръднала от мястото си. После, като разбрала, че са я открили, излязла и отишла към Джордж и всякак се стараела да му покаже, че много му се радва, дори благоволила да хапне от месото, което ѝ носели. Докато тя ядяла, Джордж тръгнал по пътя, за да разгледа следите. Заедно с отпечатъците от лапите на Елза имало следи от лапите на друг лъв. А ето и самият лъв го гледал иззад храстите. Изглежда, че той бил същият, когото Джордж видял с нея преди няколко дни. И маймуните забелязали лъва, защото вдигнали голям шум край реката. Като чула врявата, Елза престанала да яде и тръгнала към своя господар и повелител.

Джордж отишъл по-нататък, направил лагер и оставил месото в палатката, преди да отиде по работата си. Когато се върнал, месото стояло на мястото си недокоснато. През нощта Елза също не дошла.

* * *

Най-после Елза си е намерила другар и може би нашите надежди ще се осъществят: един ден тя ще влезе в лагера, следвана от снажни лъвчета.

[1] Луга — сухо речно корито. ↑

ВТОРА ЧАСТ

ЕЛЗА СИ НАМИРА ДРУГАР

Между 29 август и 4 септември Джордж видял за пръв път Елза и нейния лъв да се ухажват. Той пресметнал бързо: сто и осем дни бременност — това означава малките лъвчета да се родят между 15 и 21 декември. Когато се върна в Изиоло, Джордж ми разказа това, което е видял. Не можех да помисля за оставане. Трябваше да тръгна за лагера. Страхувах се, че Елза може да последва своя избраник в друг свят далеч от нас.

Когато най-сетне се добрахме до лагера, Елза беше там и ни чакаше до Голямата скала недалеч от пътя. Беше много ласкава и много гладна. Щом разпънахме палатките, нейният лъв започна да я вика и през цялата нощ снова около лагера. Без да се интересува от зова на своя партньор, тя остана при Джордж и яде с охота.

Два дни Елза остана в лагера и изяде такива огромни количества месо, че после я мързеше да се движи. Едва следобед тръгна с Джордж на риболов.

През третата нощ също яде много и ние дори се изплашихме, но на сутринта, независимо от подутия си корем тя побърза с нас до хрусталака и първа издебна два чакала, а после ято токачки. Всеки път, щом ги приближеше, те хвъркваха, а тя сядаше и ближеше лапите си. Вървах отпред, но спрях замряла пред един язовец; това животно, познато още като меден язовец, се среща твърде рядко. Беше с гръб към мен, погълнат в търсене на ларви в изгнилата дървесина на едно паднало дърво, и съвсем не забеляза приближаването на Елза. Тя обаче го видя веднага и се промъкна предпазливо, докато най-сетне се хвърли върху него. Едва когато техните глави се сблъскаха, язовецът разбра положението, в което се намира; тогава със съскане и дращение той я атакува толкова смело и, така жестоко, че Елза се отказа от двубоя. Като използва предимствата, които предлага земята, язовецът се отдръпна от борбата и по този начин избяга невредим. Елза се върна победена и твърде смутена. Явно на сит корем тя можеше да ловува само за спорт, а що за забавление е игра с озлобен противник?

На път за къщи Елза беше в чудесно настроение и няколко пъти ме повали на пясъка. В същото време чувах рева на слонове, които бяха по-близо, отколкото бих желала.

Тази нощ тя спа пред моята палатка, но точно преди зори нейният лъв започна да я вика и тя се упъти към него. Гласовете им се различаваха лесно. Елза имаше много нисък гърлен глас. След първоначалното изръмжаване тя издаваше само два-три отривисти звука, докато гласът на нейния лъв не беше така басов и след всяко изреваване винаги следваха поне десет-дванадесет ръмжанета.

В лагера се върнахме на 10 октомври. Един час след нашето пристигане Елза доплува до брега, за да ни поздрави. Но вместо възторжено, както обикновено ни приемаше, тя дойде бавно до мен. Не изглеждаше гладна и беше изключително внимателна и кротка. Като я галех, забелязах, че кожата ѝ е станала съвсем мека, а козината — необикновено лъскава. Видях също, че пет от зърната на гърдите ѝ бяха много големи. Нямахе съмнение — тя беше бременна. Трябваше да е заченала преди месец.

Смята се, че бременна лъвица при затруднение в ловуването поради състоянието си винаги е подпомагана от една-две други лъвици, които са като „лели“. Предполага се също, че те помагат при отглеждането на новородените лъвчета, защото „съпругът“ не е от практически голяма полза при такива случаи и често не се допуска близо до малките за няколко седмици.

Тъй като Елза нямаше „лели“, наше задължение беше да ги заместим. Джордж и аз обмислихме планове за храненето ѝ, за да се избегне какъвто и да е риск да се нарани през бременността си. Аз трябваше да оставам възможно най-дълго в лагера, а в най-близкия надзорителски пост, отдалечен на около четиридесет километра, можехме да оставим стадо кози, от които на интервали да вземаме по няколко на моя камион. Нуру щеше да остане да ми помага за Елза, а Македе щеше да ни охранява с пушката. Ибрахим би могъл да кара колата, а аз щях да задържа едно момче, Тото^[1], като личен прислужник. Джордж щеше да ни посещава толкова често, колкото позволяваше работата му.

Като че ли разбрала нашия разговор, Елза скочи на походното ми легло веднага щом го приготвих. Погледът ѝ говореше, че това е единственото удобно място при нейното положение. Оттогава тя си го

присвои. Когато на другата сутрин го свалих в „кабинета“, понеже не се чувствах добре, тя дойде да го сподели с мен. Беше ми твърде неудобно, затова го наведох и я изтърколих. Това унижение я накара да се оттегли засегната към крайречните тръстики. Късно следобед, когато стана време за нашата разходка, аз я повиках. Тя ме погледна вторачено, напредна решително до леглото ми, стъпи на него, приклепна, повдигна опашката си и направи нещо, което никога преди това не беше правила на толкова неподходящо място. След това със самодоволно изражение скочи долу и пое челното място на нашата разходка. Очевидно, след като се беше реванширала, всичко между нас беше пак наред.

Наблюдавах, че нейните движения бяха съвсем бавни и дори шумът на лъвовете наблизо я накара само да навири ушите си. Тази нощ тя остана в палатката на Джордж, незаинтересувана от зова на един лъв, който, изглежда, беше близо до лагера.

Когато Елза започна да проявява интерес към следите на лъва, ние я оставихме и се върнахме вкъщи. Тази нощ тя не си дойде. Изненадахме се, като чухме ръмжение на лъв съвсем близо до лагера. (Действително на сутринта неговите следи доказаха, че е бил на около десет метра от нашата палатка.) През деня Елза пак отсъствуваше. За да предразположи лъвовете към нея, Джордж застреля една антилопа като дар за сбогом. Върнахме се в Изиоло и там прекарахме четиринадесет дни. След това реших да отида да видя как е Елза. Когато стигнахме в лагера, беше тъмно, но тя се появи след няколко минути. Беше извънредно отслабнала и много гладна, с дълбоки рани и ухапвания, а по врата си имаше и следи от лапи на лъв.

Докато пъшкаше над месото, което бяхме донесли, и аз промивах и намазвах раните ѝ, тя отговаряше, като ме лижеше и търкаше главата си в мен. През нощта чухме да дърпа месото към реката, после пляскането ѝ през нея с трупа, а по-късно и завръщането ѝ. Скоро след това някакви бабуини нададоха тревога, а през реката им отговори лъв. От нашата страна Елза отвръщаше с тихи стенания. Рано сутринта тя се опита насила да си проправи път през малката вратичка на трънената ограда около моята палатка. Елза успя да провери главата си наполовина, но тогава се заклеци. При опита си да се освободи, тя откърти вратата и влезе с нея около врата си като яка. Освободих я веднага, но тя изглеждаше неспокойна и като че ли търсеше закрила,

защото засмука палеца ми. Въпреки че беше гладна, не направи опит да прикрие или да пази месото, както правеше обикновено. Само се заслушваше внимателно в шума, който идваше от посоката на трупа. Бяхме озадачени от това странно поведение и Джордж отиде да провери какво се е случило с месото. Откри, че Елза го беше отнесла през реката, но дирите, които намери доста далеч, подсказваха, че друга лъвица е дърпала трупа на около четиристотин метра, изляла е част от него и след това е отнесла остатъците към някакви близки скали. Като предположил, че тази лъвица има малки, прикрити в скалите, Джордж не продължил своето търсене. Той забелязал обаче, че освен следите на странната лъвица има стъпки и на лъв и че те в никакъв случай не са стъпките на Елзиния другар. Всички данни доказаха, че този лъв не е докосвал месото, но е придружавал лъвицата за известно време и е оставил трупа на нея. Означава ли това, че лъвовете, въпреки че не са от полза за лъвица с малки, наистина правят жертви за своята другарка, която отглежда малките и кърми и поради, това е затруднена да ловува? Дали Елза, макар и гладна, страдаща все още от нездравелите си рани и самата в нужда от лели поради бременността си, е отишла да помага на една майка — лъвица. Можехме само да правим догадки.

Елза беше доста наедряла и всякакъв вид упражнения представляваха усилие за нея. Когато идваше с мен в „кабинета“, често лягаше на масата. Чудех се защо. Масата наистина беше гладка, но много по-твърда от леглото ми и от пясъка долу.

Следващите дни Елза подели между другаря си и мен. През последната нощ унищожи една коза в лагера и после с твърде издут корем отиде при своя лъв, който я викаше от много часове. Нейното отсъствие ни даде отлична възможност да отпътуваме за Изиоло.

През втората седмица на ноември се върнахме в лагера. Когато приближихме леговището на Елза, намерихме следи от много овце и кози, а самият лагер — украсен от следи на копита. Изтръпнах при мисълта какво би могло да ѝ се случи, ако е убила една от козите, които са пасли така предизвикателно на мястото, което тя смяташе за свое собствено владение. По-късно нашите страхове се засилиха, когато близо до реката намерихме тялото на крокодил, убит съвсем наскоро.

Джордж изпрати патрул от ловни надзиратели, за да се справят с браконьерите, а той и аз излязохме да търсим Елза. Няколко часа вървахме из шубраците, викахме я и стреляхме във въздуха на интервали, но отговор нямаше. След като се стъмни, един лъв започна да се обажда откъм Голямата скала, но напразно се ослушвахме да чуем гласа на Елза.

Трябваше да избягаме от страшни гръмотевици, ето защо, като стана тъмно, единственото нещо, с което можехме да ѝ подскажем, че бяхме там, беше да включим сирената за въздушна тревога. В миналото тя често я водеше до лагера. На сирената отговори лъвът. Ние я пуцахме отново и отново отговаряше той. Този необикновен разговор беше нарушен от пристигането на Елза. Тя ни слиса напълно; тъй като тялото ѝ беше мокро, разбрахме, че е преплувала реката и е дошла от посока, противоположна на тази, от която се обаждаше лъвът. Изглеждаше напълно добре и не беше гладна. Напусна лагера призори, но се върна към 5 часа, когато се готвехме за разходка. Изкачихме Голямата скала, седнахме там и наблюдавахме слънцето, което като огнено кълбо залязваше зад виолетовите хълмове.

Отначало Елза се сливаше с топлия червеникав цвят на скалите, като че беше част от тях, а след това се открии като силует на избледняващото небе, в което се издигаше пълният диск на луната. Като че ли бяхме на един гигантски кораб, пуснал котва в лилавосиньо море от хрусталаци, от които се показваха няколко острова от гранит. Това беше величествена гледка, така спокойна и безкрайна, че аз се чувствах на „вълшебен кораб“, носещ се плавно от действителността към свят, където стойностите, създадени от човека, изчезват. Инстинктивно протегнах, ръка към Елза, която седеше близо до мен. Тя принадлежеше на този свят и само чрез нея на нас ни беше позволено да хвърлим поглед към един рай, който бяхме загубили. Представих си как в бъдещето Елза ще играе с щастливите си малки лъвчета по тази скала, лъвчета, чиито баща е див лъв и който точно в този момент може би чака някъде наблизо. Тя се търколи по гръб и се притисна по-близо до мен. Внимателно поставих ръката си под ребрата ѝ, за да почувствувам дали има някакъв живот в нея, но тя я блъсна, като ме накара да разбера, че съм нетактична. Действително зърната на гърдите ѝ бяха доста големи.

Трябваше скоро да се върнем в лагера под защитата на нашата трънena ограда, на лампите и пушките, с които се бяхме въоръжили срещу тези тъмни часове, в които започва истинският живот на Елза. Това беше моментът, в който се разделихме. Всеки отиде в своя собствен свят.

Когато се върнахме, намерихме много борани — браконieri в лагера, които бяха обградени от ловните надзиратели. Като старши инспектор, една от главните задачи на Джордж беше да ликвидира браконьерството, защото то застрашава оцеляването на дивия живот в резерватите.

През тази нощ и на следващия ден Елза не се завърна. Това ни разтревожи, защото бихме желали да я имаме под око, докато толкова много племена и стадата им бяха около нас. След обяд отидохме да я потърсим. Като стигнахме до скалата, извиках, за да я предупредя за нашето приближаване, но не получих отговор. Едва когато се покатерихме на седловината, на която седяхме предишната вечер, внезапно чухме тревожно ръмжене, последвано от шум и чупене на дърва вътре в една голяма пукнатина под нас. Втурнахме се до горната част на най-близката скала. Тогава чухме Елзиния глас много близо и видяхме нейният лъв да се провира бързо през храсталака. Елза погледна нагоре, нерешително постоя и тихо се втурна подир своя другар. И двамата изчезнаха в посока, в която знаехме, че има борани със своите стада. Почакахме, докато се стъмни, и тогава повикахме Елза. За наша изненада тя дойде, като излезе от храстите, върна се в лагера с нас, прекара нощта там и си замина едва на сутринта.

Джордж отиде в Изиоло със задържаните браконieri, но остави някои ловни надзиратели в лагера.

Гъсталакът беше пълен с овце и кози, които се бяха отделили от стадата, и няколко новородени агънца жално блееха. С помощта на надзирателите аз ги намерих и ги върнах на майките им.

Вечерта се осветяваше от светкавици, сигурен белег, че дъждовете ще започнат скоро. Никога не съм посрещала първия дъждовен порой с такова чувство на облекчение. Защото този пороен дъжд означаваше, че бораните ще се върнат на своите пасища и изкушението и опасността ще бъдат премахнати от пътя на Елза. За щастие тя не харесваше групата на ловните надзиратели, които живееха сега заедно с нас на лагера, и затова прекара тези последни

опасни дни на отвъдния бряг на реката, където нямаше нито борани, нито стада.

Сега изсъхналата земя всеки ден се напояваше от дъждове. Този, който не е наблюдавал как се мени природата тук с почването на дъждовете, не може да си го представи. Няколко дни преди това ние бяхме заградени от сиви, сухи, зачервени като кожа на печено прасенце храсталаци, в които само дълги бели бодли създаваха разнообразие на цветовете. Сега навсякъде имаше тропическа растителност с безчетно много разнообразни цветя и въздухът беше напоен от техния аромат.

Когато се върна, Джордж донесе една зебра за Елза. Това беше специално угощение. Веднага щом чу звука на колата, тя се появи, зърна месото и се помъчи да издърпа трупа от ландроувъра. След това, като откри, че е твърде тежък за нея, отиде там, където бяха момчетата, и мятайки главата си към зебрата, подсказа, че има нужда от помощта им. Те изтеглиха тежкото животно по-наблизо сред голям смях и след това почакаха Елза да започне да се храни.

За наше учудване, въпреки че зебрата беше нейното любимо месо, тя не яде, а стоя до реката, като ревеше силно. Предположихме, че канеше другаря си да се присъедини към угощението. Това трябва да са добри лъвски маниери, защото при лъвовете, изглежда, че е така. Макар че женските вършат по-голямата част от убиването, те задоволяват своя глад едва след като лъвът се е наситил.

На следващата сутрин, 22 ноември, Елза преплува през придошлата река, дойде до зебрата и изръмжа неколkokратно по посока на скалистата зона, която е от нашата страна на реката. Видях, че има дълбока рана на една от предните си лапи, но отказа да я промия след като яде много, се отдалечи към скалата.

Тази нощ валя осем часа и реката се превърна в порой, опасен дори за добър плувец като Елза. Бях доволна, като я видях на сутринта да се връща от Голямата скала. Коляното ѝ беше много подуто и едва сега позволи да се погрижа за разрязаната ѝ лапа.

Забелязах, че се затруднява при ходенето по нужда, и когато проверих изпражненията ѝ, се изненадах, като видях цял навит къс от кожа на зебра. Като го развих, беше голям колкото супена чиния. Козината беше смляна, но кожата беше един сантиметър дебела. Изумих се от способността на дивите животни да се освобождават от

такива предмети, без да страдат от каквито и да е вътрешни увреждания.

Няколко дни Елза разделяше времето си между нас и нейния лъв.

Когато Джордж се върна от обиколка, донесе на Елза една коза. Обикновено тя замъкваше своята „жертва“ в неговата палатка, вероятно, за да избегне грижата да я пази, но този път я остави да стои зад колата на място, което не можеше да се вижда от палатката. През нощта нейният другар дойде и си похапна добре. Може би тя е разчитала точно на това.

Следващата вечер взехме предпазни мерки да поставим част от месото на известно разстояние от лагера, защото не искахме да поощряваме лъва да идва твърде близо до нас. Скоро след като се стъмни, го чухме да дърпа месото по-далеч, а на сутринта Елза отиде при него.

Намерихме се пред първата дилема. Искахме да помогнем на Елза, която се затрудняваше от бременността си, като я снабдяваме редовно с храна, а не искахме да се месим в отношенията със съпруга ѝ с нашето непрекъснато присъствие в лагера. Той имаше пълно право да се възмущава от това, но дали фактически беше против нас? Общо взето, мислехме, че не е. Не бъркахме, защото през следващите шест месеца, въпреки че не го виждахме, често чувахме познатия му глас и разпознавахме неговите следи, които доказваха, че той си остана постоянният другар на Елза. Въпреки че все пак се държеше настрана от нас, той ставаше все по-дързък, но като че ли беше установено някакво необикновено примирие между нас. Знаеше нашите порядки така добре, както ние бяхме научили неговите навици. Той делеше компанията на Елза с нас и ние мислехме, че в замяна би могъл да очаква съвсем справедливо от време на време храна като компенсация. Неговото отношение успокояваше угризенията на съвестта ни и ние продължавахме да стоим в лагера.

Един следобед, като вървахме с Елза през гъсталака, попаднахме на огромен валчест камък с пукнатина в него. Тя подуши предпазливо, направи гримаса и като че ли не искаше да го приближи. След това чухме съскаме и очаквайки да се появи змия, Джордж приготи пушката си, но това, което се показа от пукнатината, беше широката глава на голям тропически гушер, който скоро се изхлузи на открито. Имаше грамадни размери — около един и половина метра дължина и

приблизително тридесет сантиметра широчина — и се беше надул, за да ни сплаши. Протегна врата си, раздвижи бързо дългия си вилицообразен език и шибна с опашката си така яростно, че Елза реши за благоразумно да отстъпи. Като стоях на безопасно разстояние, аз се възхищавах от куража му. Въпреки че нямаше друг начин за защита, освен страшната си външност и удрящата опашка, която използваше както крокодилът, той предпочете да излезе и да се срещне лице с лице с опасността, отколкото да се намери като в капан в пукнатината.

Няколко дни виждахме Елза рядко, но тъй като често чувахме рева на нейния лъв и многократно виждахме следите му, не се тревожехме.

За нещастие Джордж трябваше да замине на следващия ден, но аз останах и Елза прекара три дни в лагера с мен, независимо от непрекъснатите покани на нейния съпруг.

Една вечер тя погледна към реката, подуши и след това се втурна в шубраците. Последва страшен вой на бабуини, който беше усмирен от рева ѝ. Скоро отговори и нейният лъв — сигурно беше само на около петдесет метра. Гласът му като че ли разтърсваше земята и се увеличаваше по сила. От другата страна му отговаряше Елза. Седях между тях и се страхувах — какво ли ще стане, ако влюбената двойка реши да влезе в моята палатка, а нямаше храна, която да им предложи. Все пак от време на време като че ли ревяха и грубо. Ръмженето им скоро замря и от хрусталака не идваше друг звук, освен жуженето на насекоми. За щастие на следващата вечер Джордж се върна с една коза за Елза.

[1] На местния език суахили думата означава дете. ↑

РАЖДАНЕТО НА ЛЪВЧЕТАТА

Беше почти средата на декември и ние чакахме всеки ден появата на Елзините деца. А тя беше толкова натежала, че най-малкото движение ѝ струваше усилие. Ако живееше нормален живот, наистина би правила известни упражнения, тъй че аз се мъчех да я водя на разходка със себе си, но тя предпочиташе да е близо до палатките. Питахме се кое ли място ще избере за раждането на малките и дори мислехме, че понеже винаги смяташе нашите палатки като най-безопасно „скривалище“, ще ги роди там. Затова приготвихме шише за хранене и поставихме малко консервирано мляко и гликоза, а аз прочетох всички книги и брошури, които можех да намеря, относно, ражданията на животните и възможните усложнения.

Тъй като нямах никакъв опит по акушерство, бях неспокойна и се съветвах с един ветеринарен лекар. За да преценя колко Елза е напреднала в бременността си, поставих внимателно ръката си и притиснах корема ѝ точно под ребрата. Не можах да почувствувам нищо и се запитах дали не бъркаме с датата на зачеването.

Реката сега беше придошла и Джордж и аз решихме да походим пет километра надолу по течението и да погледаме водопадите, които са много внушителни по това време. Елза наблюдаваше нашето отдалечаване отгоре на ландроувъра. Не направи опит да се присъедини към нас и изглеждаше заспала. Храсталакът, през който трябваше да минем, беше много гъст и като вървахме, ми се искаше и тя да е с нас, за да ни предизвести за евентуалното приближаване на бивол или слон, защото торът наоколо подсказваше, че са наблизко.

Водопадите бяха величествена гледка: водата се пенеше, провираще се и падаше през теснините, трещеше през скалите и после се изливаше в дълбок водовъртеж.

На връщане, веднага щом се отдалечих от шума на водопадите, чух познатото „хнк-хнк“ на Елза и скоро я видях да бърза по пътеката към нас. Беше покрита с мухите цеце, но ни поздрави най-сърдечно и се хвърли на земята, като се мъчеше да се отърве от мухите с търкаляне.

Бях трогната от нейния опит да дойде към нас, още повече че лъвът ѝ беше ревал отчаяно през цялата предишна нощ и продължи да я вика до 9 часа сутринта. Тя не отиде при него. Това ни правеше удоволствие, но също ни напомняше за опасността, че той може да се отегчи от такова съперничество. Отне ни дълго време, докато ѝ намерим другар; ще бъде непростимо, ако нашата намеса сега го накара да я остави. Искяхме нейните лъвчета да отраснат диви, а това значи, че им беше нужен баща.

Решихме да заминем за три дни. Беше наистина риск, защото малките можеха да се родят всеки момент и Елза да има нужда от нас, но си мислехме, че опасността да я остави нейният лъв е по-голяма от двете злини. Тъй че заминахме.

Върнахме се на 16 декември и намерихме Елза гладна да ни чака. Два дни тя остана в лагера. Вероятно честите гръмотевични бури са я накарали да не напуска подслона си. За наша изненада обаче сама беше направила няколко къси разходки и винаги до Голямата скала, но се е връщала бързо. Яде невероятно много и ние чувствахме, че складираше резерви за дните, които бяха напред.

През нощта на 18 декември Елза пролази в тъмното през трънената ограда, която беше около моята палатка, и прекара нощта близо до леглото ми — нещо, което правеше рядко, и аз го приех като знак, че беше приближило времето за раждане.

На следващия ден Джордж и аз отидохме на разходка. Елза дойде с нас. По всичко личеше, че ѝ е тежко. Често седаше, за да си отдъхне. Щом видяхме това, тръгнахме обратно и вървахме много бавно. За наше учудване тя изведнъж сви в шубрака по посока на Голямата скала. Не се върна и през нощта, но на сутринта чухме как тихо ни вика. Помислихме, че това означава, че има вече малки, и тръгнахме по следите ѝ. Те ни отведоха близо до скалата, но тревата беше толкова висока, че ги загубихме. Скалистият район е около километър и половина дълъг и въпреки че търсихме твърде дълго, не можахме да открием къде беше Елза.

Следобед отново излязохме и я видяхме през биноклите си. Стоеше на Голямата скала и по силуета ѝ разбрахме, че още е бременна. Покатерихме се и я намерихме да лежи на един объл камък, който се намираще върху голяма пукнатина на скалата. Наблизо имаше малко трева, а едно дръвче хвърляше сянка. Това място е било винаги

един от любимите наблюдателни пунктове на Елза и ние чувствувахме, че може да стане отлични детски ясли, тъй като в пукнатината имаше добре защитена и осигурена от дъжд дупка.

Оставихме инициативата в нейни ръце и тогава тя бавно дойде при нас, като вървеше много внимателно и очевидно имаше болки. Поздрави ни предано, но аз забелязах, че от вагината ѝ капеше кръв, сигурен знак, че родилните мъки са започнали. След това тя отиде до Македе и Тото, които бяха изостанали, и потърка главата си в краката им, преди да седне. Когато я приближих, Елза стана и се премести до края на скалата и остана там с глава, извърната към нас. Стори ми се, че избира тази опасна позиция, за да се осигури, че никой няма да я последва. Няколко пъти се връщаше при мен и търкаше главата си нежно на моята и после решително се връщаше на камъка. Беше ясно. Искеше да бъде оставена сама.

Отдалечихме се на известно разстояние и половин час я наблюдавахме през биноклите. Тя се търкаляше от страна на страна, ближеше вагината си и стенеше упорито. Внезапно се надигна, отиде много внимателно долу до стръмната фасада на скалата и изчезна в основата на гъстия шубрак. Тъй като нямаше какво да правим, за да ѝ помогнем, ние се върнахме в лагера. След като се стъмни, до нас достигна викът на нейния лъв, но никой не му отговори.

Лежах будна почти през цялата нощ и мислех за нея, а когато към сутринта започна да вали, моето нетърпение нарасна и аз едва можах да дочакам да се развидели, за да изляза и видя какво е станало.

Двамата с Джордж потеглихме много рано. Първо вървахме по следите на лъва на Елза. Той беше идвал близо до лагера. Дръпнал беше вмирисания труп на козата, който Елза не беше докосвала три дни, и го беше изял в храсталака. След това беше ходил до шубрака близо до мястото, където Елза изчезна.

Какво да правим по-нататък? Не искахме нашето любопитство да донесе какъвто и да е риск на малките, а знаехме, че пленени лъвици, попаднали в неволя наскоро след като са дали живот на лъвчета, са убивали малките. Мислехме също, че баща им може да е много наблизил. Решихме да спрем нашето търсене. Вместо това Джордж отиде и уби една антилопа, за да достави на Елза и съпруга ѝ повече храна.

Междувременно се изкатерих на Голямата скала и чаках там цял час, заслушвайки се за някакъв звук, който би ни позволил да отгатнем приблизителното местонахождение на Елза. Напрягах ушите си, но напразно. Всичко беше тихо. Накрая не можех да понасям неизвестността повече и извиках. Нямаше отговор. Мъртва ли беше Елза?

Надявах се, че следите на лъва биха могли да ме отведат до Елза, и тръгнах по неговите дири. Стигнах до сухо речно корито близо до скалата. Там оставихме яденето, като разчитаме, че ако той дойде за антилопата, може да ни помогне да намерим Елза.

През нощта го чухме да реве в далечината и затова бяхме изненадани, когато намерихме следи от лапите му близо до лагера. Не беше взел месото, което бяхме сложили близо до лагера, а беше отишъл до антилопата, която му бяхме оставили близо до скалите. Беше я теглил поне на осемстотин метра през ужасно тежък терен, през клисури, скалисти пластове и гъсти шубраци. Нямахме желание да го безпокоим, когато се храни, затова се заловихме да търсим Елза, но не намерихме и следа от нея. Тогава се върнахме в лагера на закуска и скоро през далекогледите си видяхме грамадно ято лешояди, накацали по дърветата, които растяха близо около мястото, където допускахме, че лъвът се угощава. Предполагахме, че е свършил да яде. Приблжихме мястото. Когато стигнахме там, намерихме всички храсти и дървета отрупани с птици, готови за плячка. Всяка гледаше към сухото речно корито, където беше трупът, проснат на палещото слънце. След като месото беше на открито и лешоядите не напускаха мястото си, заключихме, че лъвът е наблизо и пази „плячката“ си. Доколкото можехме да видим, той не беше я докосвал. Може би Елза е някъде наблизо и нейният галантен другар е дотърлил двеста килограмовата тежест на такова дълго разстояние заради нея. Смятахме за неблагоприятно да продължаваме нашето търсене и се върнахме обратно в лагера за обяд. Следобед потеглихме отново.

Когато видяхме, че лешоядите са още по дърветата, оградихме мястото и като се движехме срещу вятъра, го приплыхме много предпазливо от високо.

Джордж, Македе и аз точно бяхме минали през един гъсталак, който се надвесваше над дълбока пукнатина на земята, когато изведнъж ме обзе странно неприятно чувство. Спрях и погледнах

назад. Видях Тото, който беше близо до мен, загледан внимателно в храста. Последва ужасен рев и чупене на клони. Секунда по-късно всичко беше отново тихо — лъвът беше изчезнал. Бяхме минали на около два метра от него. Мисля, че чувството ми на неудобство се е дължало на това, че той ни е наблюдавал много внимателно. Когато Тото се наведе, за да види какво има в храсталака, лъвът не можа да издържи и си отиде. Те фактически са се гледали един друг в очите и Тото беше видял неговото голямо тяло да изчезва в дълбоката пукнатина. Явно сме имали късмет. Прибрахме се и оставихме три големи парчета месо на различни места, преди да падне нощта.

Веднага щом се развидели, отидохме да проверим оставената храна за лъва. Всичката беше вдигната от хиени.

До реката намерихме следи от лапите на съпруга на Елза. Нейни стъпки нямаше. Много преди това всички малки дъждовни локви бяха пресушени и единственото място, където Елза можеше да уталожить жаждата си, беше реката затова липсата на каквато и да е нейна следа беше обезпокояваща. Всъщност близо до мястото, където я бяхме видели преди три дни, намерихме няколко следи от лапи, които биха могли да бъдат нейни, въпреки че не беше съвсем сигурно. Обнадеждени, направихме обстоен преглед на подножието на Голямата скала, но напразно.

Тъй като лешоядите си бяха вече отишли, останахме без следи за нейното местонахождение.

Отново поставихме месо близо до скалата недалеч от лагера. На сутринта намерихме, че съпругът на Елза беше дърпал част от него към „кабинета“ и го беше изял там. Останалото беше отнесено от хиени.

Вече три дни, откакто не бяхме виждали Елза, и шест откакто тя не беше яла нищо, освен ако не е поделила антилопата с нейния партньор. Вярвахме, че е родила своите лъвчета през нощта на 20 декември. Не мислехме, че може да е съвпадение нейният лъв, който не беше се появявал много дни, да се появи отново същата нощ и оттогава да остане неотклонно близо до скалата — нещо необикновено за него.

На Бъдни вечер Джордж отиде да вземе една коза, докато аз продължих безплодното търсене и виках Елза, без да получа отговор.

С натежало сърце приготвих нашето коледно дърво. В миналото винаги импровизирах такова. Понякога вземах полилеовидни еуфорбия, по чиито симетрични клони окачвах гирлянди, а по сърцевината залепвах свещи. Понякога използвах алое с неговите разперени клончета с цветя, понякога — фиданка на трънесто баланитно дърво, което е много декоративно и има великолепни шипове, на които се закачват украшения. Когато няхах нищо друго подръка, напълвах съд с пясък, закрепвах свещи в него и го украсявах със зелени растения, каквито намирах в нашата полупустинна околност. Тази вечер обаче имах съвсем истинско малко дърво с блестящи сърмени клонки, светещи украшения и свещи. Поставих го пред палатката на масата, която бях покрила с цветя и зеленина. След това събрах подаръците, които бях донесла на Джордж, Македе, Нуру, Ибрахим, Тото и готвача, и запечатаните пликове с пари за момчетата, на които бях нарисувала клонче от коледно дърво. За тях имаше също пакети с цигари, фурми и кутии с мляко.

Бързо се преоблякох и понеже вече беше тъмно, можех да запаля свещите. Извиках мъжете. Те дойдоха, облечени за случая, засмени, но малко смутени. Повечето от тях никога преди това не бяха виждали такова коледно дърво.

Трябва да призная, че самата аз се развълнувах, когато видях малкото сребърно дърво да блести на тъмния фон на околните храсталаци.

На Бъдни вечер винаги се чувствавам като малко дете. За да наруша натегнатата атмосфера, разказах на мъжете за европейския обичай да се празнува Бъдни вечери с елха. След като им раздадох подаръците, всички вдигнахме три тоста в чест на Елза. Звукът като че ли увисна във въздуха. Почувствувах, че някаква бучка застана на гърлото ми. Беше ли жива? Бързо казах на готвача да донесе пудинга от сливи, който бяхме донесли от Изиоло, да го залее с бренди и да го запали. Уви! Не се появи никакъв син пламък, защото нашият коледен пудинг беше една влажна маса, която имаше вкус на уорчестърски сос.

Сигурно готвачът никога преди това не е изпълнявал подобен ритуал. Той не беше обърнал внимание на моите инструкции и твърдо вярваше, че Джордж толкова много обича своето бренди „Леа и Перинз“, че е правилно самият пудинг от сливи да бъде напоен с това питие.

Не бяхме единствените разочаровани на нашата коледна вечер. Бяхме закачили трупа на една коза далеч от хищниците. Можехме да го смъкнем, като се появеше Елза. След като седнахме, чухме съпругът ѝ да мърмори и да реве до дървото и да прави всякакви акробатически номера. Това продължи дълго. После лъвът се оттегли изтощен.

Рано сутринта на Коледа отидохме да търсим Елза. Вървахме по следите на лъва през реката и пак прегледахме храсталака около мястото, до което той беше изтеглил водната коза. След часове на безплодно търсене се върнахме на закуска.

Сутринта Джордж уби една свирепа кобра, която намерихме близо до лагера.

По-късно поехме пак към скалистия район. Нещо като че ли ни подсказваше, че ако Елза беше още жива, би трябвало да бъде там. Промъквахме се през гъсти храсталаци, а аз се промушвах във всяка пукнатина. В душата си се страхувах да не намеря Елза мъртва, но скрита от лешоядите в непроходимите трънливи гъсталаци.

Когато всички се изморихме, седнахме да починем под сянката на една надвиснала скала и обсъждахме какво може да е сполетяло Елза. Бяхме много потиснати и дори Нуру и Македе говореха с понижени гласове.

Мъчихме се да се окуражим, като си спомняхме случаи с кучки, които не оставят малките си през първите пет-шест дни, защото трябва да ги топят и хранят, да масират коремчетата им, за да подпомагат храносмилателните им функции. Разбира се, очаквахме и Елза да има подобни реакции, но това не изключваше липсата на всякакви следи от нея. Кучките често отиват и посещават техните господари след освобождаването от бременността и след като Елза беше показала по-голяма привързаност към нас, отколкото към другаря си, поне до времето на нейните родилни мъки, изглеждаше невероятен и зловещ фактът, че давайки живот на малките, е могла да подивее напълно.

Към обяд се върнахме в лагера и коледният ни обяд беше тъжен и тих. Изведнъж след бързо раздвижване, още преди да възприема какво ставаше, Елза беше между нас, омете всичко на масата, повали ни на земята и седна върху нас, като показваше своята радост и любов. В това време се появиха и момчетата и Елза поздрави и тях със същите чувства.

Изглеждаше съвсем добре, фигурата ѝ беше отново нормална. Гръдните ѝ зърна бяха много малки и, очевидно сухи. Около всяко имаше тъмочервен кръг, широк около пет сантиметра. Внимателно изстисках едното зърно. Нямаше никакво мляко. Дадохме ѝ малко месо, което тя веднага изяде. Междувременно обсъдихме много въпроси. Защо е дошла да ни посети през най-горещата част на деня? Обикновено в тези часове човек не можеше да я мръдне. Може би го е избрала умишлено, тъй като беше най-безопасното време да остави малките. Колко хищници биха търсили плячка в такава жегата? Дали не беше чула гърмежа на Джордж по кобрата и дали не го беше взела като сигнал за нея? А защо зърната ѝ бяха малки и сухи? Дали не беше накърмила току-що малките? Но с това не можеше да се обясни защо млечните ѝ жлези, толкова големи през бременността ѝ, сега бяха в нормалния си вид. Умрели ли са малките? И какво въобще се беше случило, защо беше чакала пет дни, преди да дойде при нас за храна?

След като се наяде добре и пи малко вода, тя се потърка нежно о нас, повървя около тридесет метра надолу към реката, легна и задряма. Оставихме я сама, за да се почувствува свободна. Когато я потърсих към 5 часа (по времето за чая), вече я нямаше.

Известно време следвахме дирите ѝ. Те водеха към скалистия район, но скоро ги загубихме и се върнахме без сведения за малките. Сега, след като бяхме сигурни за Елза, нашето настроение се подобри.

През нощта чухме рева на нейния лъв от другата страна на реката, но тя не му отговори.

На следващия ден тревогата ни за малките ставаше все по-голяма и по-голяма. Ако бяха живи, можеше ли майка им да ги кърми с тези сухи гърди? Мъчихме се да се успокоим, като си казвахме, че червените пръстени около тях се дължат вероятно на енергичното сукане на малките. Тревогата не ни напусна, защото зоолози ни бяха предупредили, че изкуствено хранените лъвици често раждат ненормални лъвчета, които не живеят, и наистина една от сестрите на Елза преживя такова нещастие. Чувствувахме, че трябва да узнаем истината за лъвчетата и да им помогнем, ако беше необходимо. Така на следващата сутрин търсихме пет часа, но не намерихме нищо друго, освен тор или окапали листа. Нямаше никаква следа, която да подсказва къде беше Елзината „детска стая“.

Продължихме безуспешно и следобеда. Докато се тътрехме из шубраците, Джордж едва не стъпи на изключително голяма ехидна и имаше късмет, че я уби преди тя да може да го удари.

Половин час по-късно чухме Ибрахим да стреля с пушка, сигнал, че Елза е пристигнала в лагера. Очевидно тя беше отговорила на изстрела, с който Джордж уби змията.

Елза ни посрещна възбудено и нежно, но се разтревожихме, като видяхме, че зърната ѝ бяха все още малки и сухи. Ибрахим ни увери, че когато пристигнала, млечните ѝ жлези били грамадни, висящи надолу и се люлеели настрани. Каза ни също, че държанието ѝ било съвсем необикновено. Когато взел пушката от кухнята, тя се втурнала нервно подир него. Вероятно е помислила, че той ще отиде при малките ѝ. По-късно, когато отишъл до „кабинета“ да вземе месото ѝ, скрито там на сянка, тя не му дала да го докосне. След това се настанила на ландроувъра и едва тогава Ибрахим забелязал, че зърната и млечните ѝ жлези са се свили в нормалния си вид. Той каза, че ги е „натъпкала“ и че камилите и кравите могат да задържат млякото си, като прибират зърната си. И ако техният собственик настоява да получи мляко, трябва да завърже животното за едно дърво и да сложи няколко бандажа, което повишава наплива на кръв в мускулите, докато стигне предела, при който жлезите автоматично се отпускат, и едва тогава може да почне доенето. Чудехме се дали прибирането на зърната обяснява, необичайното състояние на цицките на Елза. Беше ли възможно лъвицата да е способна на подобна реакция да свива зърната си при ловуване? Наистина, ако тя не би могла да прави това, би се затруднила много от тежкия товар отдолу, а освен това зърната ѝ можеше да се наранят от бодливите храсти.

Докато си задавахме тези въпроси, Елза, след като беше изяла огромни количества, се беше разположила и не показваше никакво намерение да се връща при малките си. Това ме разтревожи, защото се смрачаваше и идваше най-опасният момент да ги оставя сами. Помъчихме се да я склоним да се върне при тях, като тръгнахме по пътеката надолу, откъдето беше дошла. Елза ни последва с неохота, слушвайки се по посока на скалата, но скоро се върна в лагера. Чудехме се дали би могла да се страхува, че може да я последваме и намерим малките ѝ. Междувременно тя се върна при храната си и едва след като свърши последната трохичка, по-скоро за наше успокоение

изчезна в тъмнината. Много вероятно е да е чакала, докато всяка светлина изчезне, за да се увери, че не можем да тръгнем подир нея.

Вече се убедихме, че Елза се грижи за своите малки. След предупрежденията обаче, които имахме от зоолозите, не можехме да сме щастливи, докато сами не видим, че те са нормални.

Направихме още един несполучлив опит на търсене, преди да се върнем в Изиоло, където прекарахме последните три дни на декември. На връщане за лагера едва не се сблъскахме с два носорога, а след това срещнахме стадо слонове. Нямахме друг избор, освен да се втурнем покрай тях, надявайки се да „успеем“, но водачът на стадото се обиди и вървя подир нас доста време. Не бях във възторг от това, тъй като слоновете са единствените животни, от които наистина се страхувам.

Свирихме няколко пъти, преди да достигнем лагера, за да предупредим Елза, че си пристигаме, и видяхме, че ни чака на върха на голям объл камък на мястото, където пътят минаваше покрай Голямата скала. Тя скочи в ландроувъра отзад между момчетата, а след това отиде в ремаркетото, където имаше умряла коза. Рядко съм я виждала толкова гладна.

Забелязах веднага, че зърната на гърдите ѝ са пак малки и сухи. Изстисках ги, но нямаше никакво мляко. Помислихме, че това е лош знак. Елза прекара седем часа в лагера, яде, качва се и слиза от ландроувъра. Уплашихме се, че вече няма малки, за които да се грижи. Елза ни напусна едва в два часа след полунощ.

Станахме много рано и се упътихме по следите ѝ, които водеха към Голямата скала. Наблизо беше мястото, което смятахме идеално убежище за лъвица с малки. Големи обли камъни даваха подслон, заграден с храсталаци, които бяха почти непроходими. Отидохме направо към най-горния камък и от него се мъчехме да погледнем надолу в центъра на „бърлогата“. Не видяхме следи от лапи, но имаше белези, че някакво животно го е използвало за леговище.

Наблизо забелязахме стари следи от кръв. Беше до мястото, където бяхме видели Елза в родилните ѝ мъки, и това ни караше да мислим, че може би тук тя беше дала живот на малките си. От друга страна, бяхме на три крачки от мястото, където бяхме ходили при едно от предишните си търсения, и изглеждаше почти невъзможно Елза да е била там, криейки своите малки, и да не ни осведоми за своето присъствие.

Като че ли за да докаже, че грешим, след като бяхме викали половин час, тя внезапно се появи иззад група храсти само на двеста метра далеч. Изглеждаше малко недоволна, че ни вижда. Гледа ни стреснато, мълчалива и много тиха, като че се надяваше, че няма да се приближим.

Може би бяхме толкова близо до нейната „детска стая“, че е намерила за по-добре да се покаже и по този начин да ни попречи да я открием. След няколко мига Елза се приближи към нас и беше много нежна към Джордж, мен, Македе и Тото, но не издаде звук. За мое успокоение видях, че зърната ѝ бяха двойни в сравнение с нормалния им размер и че козината около тях беше още мокра от сукане.

Скоро тя се върна бавно към храсталака и стоя около пет минути, обърната с гръб към нас, заслушвайки се внимателно за някакъв шум от шубрака. След това седна все още с гръб към нас. С това като че ли искаше да ни каже: „Оттук започва моят интимен свят и вие не трябва да го прекращавате.“

Това беше достойна демонстрация и никакви думи не биха могли да изразят по-ясно нейните желания.

Промъкнахме се надалеч колкото можем по-тихо, като заобиколихме, за да се изкачим на Голямата скала. От нея погледнахме и я видяхме да седи така, както я бяхме оставили. Очевидно тя ни надушваше, знаеше точно какво правим и не възнамеряваше да допусне да открием нейното леговище. Това ме накара да разбера колко сме неосведомени въпреки нашата близост с Елза за проявите на дивите животни. Чудя се, като си спомня, колко се подготвихме за възможността малките да се родят в нашата палатка и как сме се надценявали, като сме предполагали, че Елза го смята за място, където се чувства в най-голяма безопасност. Въпреки че следите, които бяхме намерили, водеха точно към по-долната скала, мислехме, че малките са се родили в каменното прикритие и че по-късно Елза ги е преместила на около триста метра оттам, където са и сега. Ако това беше причината, тя вероятно е направила преместването, след като дъждовете спряха, защото новото леговище не беше защитено от дъжд, въпреки че иначе представляваше идеална детска стая.

Сметнахме, че трябва да съблюдаваме желанията на Елза и да не се опитваме да видим малките, докато тя не ги доведе при нас, което очаквахме да направи един ден. Решихме да стоим в лагера, за да я

снабдяваме с храна, и да не се налага ти да оставя за дълго време семейството си без защита, докато ходи на лов за тях. Също решихме да носим храната ѝ по-близо до леговището и с това да намалим времето, в което тя трябва да изоставя малките си.

Веднага започнахме изпълнението на плана и същия следобед отидохме с кола близо до нейното леговище. Знаехме, че Елза ще свърже шума на мотора с нас и храната.

Като приближихме мястото, където за последен път видяхме Елза, започнахме да викаме — маджи, чакула, ниама — думи на суахили, означаващи вода, храна, месо, които тя знаеше. Скоро Елза дойде. Беше нежна, както винаги, и яде много. Докато главата ѝ беше в легена, който бяхме натъпкали в земята, за да го задържим здраво, и усилено пиеше, ние си отидохме. Тя се огледа, като чу мотора, но не направи опит да ни последва.

На следващата сутрин занесохме дневната ѝ дажба, но тя не се появи, нито беше там, когато отидохме пак следобед. През нощта един чужд лъв се приближи на сто и петдесет метра до нашата палатка и отнесе остатъците от месото.

След закуска тръгнахме по неговите следи, които водеха към Голямата скала, а други следи показваха, че още един лъв е бил с него. Надявахме се, че Елза се радва на тяхната компания и че може би те ѝ помагат в поддържането на дома ѝ.

Слязохме до реката да видим дали не беше оставила някакви следи там. Нямаше нищо, но скоро след това Джордж, който отиде да вземе друга коза, я срещнал близо до скалата. Била много жадна, алуминиевият леген бил изчезнал и се чудехме дали другият лъв го беше откраднал. На връщане Джордж я нахранил и от апетита ѝ разбрал, че не е възможно лъвовете да са я снабдили дори с част от храната, която бяха откраднали.

По-късно през деня Джордж замина за Изиоло. Елза остана в лагера с мен до късно следобед. След това я видях да се промъква нагоре по храсталака и я проследих. Очевидно не искаше да бъде наблюдавана, защото, когато усети моето присъствие, тя се престори, че остри ноктите си на едно дърво. Веднага щом ѝ обърнах гръб, тя скочи върху мен и ме повали, като че ли за да ми каже: „Това, загдето ме следиш!“ Сега вече беше мой ред да се преструвам, че съм дошла уж само за да ѝ донеса ядене. Тя прие моето извинение, последва ме и

започна да яде отново. След това вече нищо не можеше да я накара да се върне при малките си, докато не стана тъмно. Уверена, че не я следя, напусна лагера.

През следващите дни продължих да й нося храна близо до мястото, където смятах, че са малките й лъвчета. Когато срещнех Елза при тези случаи, тя правеше всичко възможно да не я изпратя до леговището. Понякога се връщаше по два пъти по собствените си следи, без съмнение, за да ме заблуди.

Един следобед, като минавах покрай Голямата скала, видях едно странно животно да седи на нея. На неясната светлина то приличаше на нещо смесено между хиена и малък лъв. Като ме видя, то се измъкна с походка на котка. Навярно е подушило убежището на лъвчетата, си помислих с тревога. По-късно, когато занесох малко храна, Елза дойде веднага, щом я повиках. Изглеждаше необикновено възбудена и беше твърде жестока към Тото. Оставих я спокойно да яде на покрива на камиона ми. Там бяхме оставили вечерта месо, за да го запазим от хищниците, от които малко биха се решили да скочат върху непознат обект, дори и да са в състояние да извършат подобно нещо. Не знаех кое е по-добре. Ако продължавах да оставям храна близо до „детската стая“ на Елза, това не би ли привлякло хищници? Обратно, ако държах месото в лагера и Елза трябваше да оставя малките и да идва да го взема, нямаше ли опасност да бъдат убити, докато тя отсъства? Изправена пред тези два незадоволителни избора, все пак реших да продължавам да доставям храна близо до нейното леговище. Като направих това на следващата вечер, чух рева на няколко лъва близо до мен. В този момент се появи Елза, много нервна и жадна.

Прецених, че независимо от неодобрението й е по-добре да открия колко са малките и дали са добре. Тогава бих могла да помогна при крайна нужда. На 11 януари направих нещо непростимо. Оставих един ловен надзирател (Македе беше болен) с пушка на шосето долу и придружена от Тото, когото Елза познаваше добре, изкачих предната страна на скалата, викайки непрекъснато, за да я предупредя за нашето приближаване. Тя не отговори. Казах на Тото да събуе сандалите си, за да не вдига шум. Когато стигнахме върха и застанахме на ръба на канарата, размърдахме хрусталаците отдолу с нашите бинокли. Точно под нас беше мястото, откъдето Елза се беше измъкнала първия път, когато я изненадахме, и беше застанала на пост. Сега нямаше и следа

от нея, но мястото приличаше на добре използвана „детска стая“ и беше идеално за лъвчетата.

Въпреки че се бях съсредоточила върху изследването на храсталака под нас, внезапно почувствувах нещо странно, изпуснах бинокъла, обърнах се и видях Елза да се промъква зад Тото. Имах време само да извикам, за да го предупредя, преди тя да го повали. Елза се беше промъкнала по скалата зад нас съвсем тихо и Тото едва на косъм щеше да се прекатури през канарата и не стана така само защото беше бос, което му даде възможност да се задържи на скалата.

След това Елза повали и мен приятелски, но беше съвсем очевидно, че изразяваше досада, че се намираме така близо до нейните малки лъвчета.

След тази демонстрация тя тръгна бавно по гребена на скалата и от време на време поглеждаше назад през рамото си, за да се увери, че я следваме. Тя ни отведе тихо до най-крайния хребет.

Там ние се спуснахме в храсталака. Веднага щом бяхме на равнището на земята, тя се втурна напред, неколkokратно обръщайки глава, за да се убеди, че я следваме.

По този начин ни върна на шосето, но направи доста голяма обиколка вероятно да избегне минаването покрай малките. Сметнах тишината, с която се движеше, като желание да не ги безпокоим или за да избегне те да се измъкнат и да ни последват.

Когато вървим заедно, аз обикновено галя Елза от време на време и това ѝ харесва, но днес тя не ми позволяваше да я докосна и показва ясно, че съм в немилост. Дори и когато вечеряше на покрива на колата в лагера, ако я приближех се извърщаше от мен. Тя не отиде при малките, докато не се стъмни.

Най-сетне Джордж се върна от Изиоло и ме смени. Елза ми даде да почувствувам, че повече не мога да я шпионирам; Джордж нямаше същото преживяване, тъй че за него забраните бяха по-малко. Любопитството ми беше огромно и чувствувах, че би било щастлив компромис, ако той постъпи „нетактично“ и аз се възползувам от неговото заблуждение.

ВИЖДАМЕ МАЛКИТЕ

Един следобед, докато бях в нашия дом в Изиоло на шестнадесет километра далеч, Джордж се промъкнал много тихо до Голямата скала и надникнал отгоре. Долу видял Елза с двете ѝ лъвчета, които кърмела. Главата ѝ била скрита под една надвиснала скала и той бил сигурен, че не го е видяла. След това Джордж се върнал в лагера и приготвил много запаси от месо.

Бяхме закарали доста кози на лагера, за да снабдяваме Елза с храна. С това искахме да я предпазим да не изоставя малките дълго, докато отива да ловува за тях, и през това време да рискува те да бъдат убити от хищници.

Джордж оставил храната наблизко и почакал да види какво ще се случи. Елза не дошла да я вземе. Това го обезкуражило. Месото, което ние поставяхме там, където смятахме, че е тя, винаги се изяждаше. Дали отказът ѝ да се доближи до „плячката“ показвал, че тя е разбрала, че Джордж я беше шпионирал? Когато и на другия ден не дошла в лагера, Джордж се уплашил, че това е така. През нощта обаче Елза пристигнала и била толкова лакома, че яла дори антилопа дик-дик, която обикновено ненавиждаше. Това било всичко, което той успял да ѝ намери. Аз не се върнах от Изиоло още няколко дни, а на връщане по пътя осигурих нова доставка на кози. Зарадвах се, когато при пристигането си чух добри новини.

Джордж тръгна от Изиоло на следващия ден и пое задължението да снабдява Елза с огромни количества храна, от които се нуждаеше, докато кърми своите малки лъвчета.

Много скоро забелязах, че докато тя беше нежна с мен, както преди, дори приемаше да държа кокалите, докато ги гложга, и еднакво нежна с Джордж, когато беше там, Елза стана много резервирана в отношенията си с африканците и дори с нейните стари приятели Нуру и Македе, които я познаваха, откакто беше малко лъвче. Не им позволяваше да фамилиарничат с нея, както преди раждането на малките.

Веднъж Елза ме разтревожи много. Пристигна в лагера скоро следобед и след като изяде храната, не даваше вид, че ще се върне при семейството си. Когато се стъмни, аз се помъчих да я накарам да отиде при тях, като вървах в тяхната посока, придружена от Тото. Тя тръгна подир нас. След известно време зави в храсталака, отиде напред стотина метра и тогава седна с гръб към нас, блокирайки пътя ни. Нищо не можеше да я помръдне. Ние разбрахме намека ѝ и се оттеглихме, надявайки се, че щом изчезнем от погледа ѝ, тя ще отиде при малките.

На следващия ден Елза отново показва, че е решила да скрие убежището на децата си. Тото и аз правехме следобедната си разходка покрай Голямата скала, като вървахме много тихо. Изведнъж Елза се появи. Потърка главата си в колената ми и после ни поведе тихичко надалеч от Голямата скала, където бяха малките, към едни скали, които наричахме Зум.

Тя влиза, излиза от пукнатината, мина през две тесни пукнатини и изглежда, че се забавляваше, като ни караше да преодоляваме тежки препятствия, пробивайки си път през най-ужасни места. Ако изостанехме, тя ни чакаше, често отмяташе глава, очаквайки да я последваме. Най-сетне седнах, отчасти да покажа, че разбирах, че ме прави на глупава. След това Елза изостави скалите Зум и ни поведе през трънени храсталаци и обли камъни все по-далеч от нейното леговище. От време на време душеше необикновено дълго на някои места и се стараше да ни накара да се развълнуваме, като помислим, че ни води към малките. По-късно минахме покрай едно място, където обикновено ме нападаше из засада. Бях уморена и неподготвена да ме поваля и се отклоних. Когато разбра това, тя се измъкна от нейното скривалище много величествена, но очевидно разочарована, че е измамена в шегата си.

Беглото запознанство на Джордж с малките не му дало възможност да открие дали са нормални или не и, разбира се, не можеше да каже дали е имало и други скрити. Тъй че на 14 януари следобед, когато Елза се хранеше в лагера и аз ѝ правех компания, той се промъкна до скалите Зум. Два дни тя беше непрестанно в този район, затова предполагахме, че е променила мястото на „детската стая“.

Джордж се изкачил догоре на централната скала и вътре в една пукнатина видял три малки лъвчета. Двете спели, но третото дъвчело сансевиериа. То погледнало към него, но очите му били още помрачени и сини и по мнението на Джордж не е могло да го види.

Джордж направил 4 снимки, но не очакваше да получи добри резултати, защото пукнатината, в която лежали малките, била доста тъмна. Докато правел снимките, двете лъвчета, които спели, се събудили и едвам-едвам се раздвижили. Сторило му се, че са в отлично здраве. Когато се върна в лагера и ми каза чудесната новина, Елза беше още там и не подозираше нищо. По здрач ние я закарахме близо до скалите Зум и тактично се отдалечихме... Щом престана да чува гласовете ни, тя скочи от ландроувъра и вероятно отиде при малките си.

Джордж пак се върна в Изиоло. Сутринта, след неговото отпътуване, чух гласа на Елзиния съпруг от другата страна на реката, но напразно се ослушвах да чуя нейния отговор. Следобед обаче тя изрева силно близо до лагера и продължи да реве така, докато не отидох при нея. Изглеждаше много радостна, че ме вижда, и се върна в лагера с мен. Яде малко и си отиде, щом се стъмни.

През следващите два дни тя не намина, но съпругът ѝ викаше непрекъснато и през двете нощи. На третия ден, когато закусвах, чух ужасен рев откъм реката. Втурнах се натам и видях Елза в реката. Вдигаше шум, колкото можеше. Изглеждаше много изтощена, но скоро се обърна и изчезна в шубрака на отвъдния бряг. Бях озадачена от странното ѝ поведение. Към пет часа дойде в лагера, за да хапне набързо, и след това изчезна. На следващия ден не се появи, но вечерта, току-що заспала, бях събудена от някакво голямо животно, което удряше тежко по камиона ми. Беше точно отвън трънената ми ограда. През нощта го използвахме като козя кошара, за да предпазим месото от хищниците. Очевидно някакъв лъв се мъчеше да се добере до козите. Не мислех, че е Елза. Тя обикновено издаваше едно характерно ниско охкане. По-скоро подозирах нейния съпруг.

Слушах внимателно и очаквайки, че наблизо има лъв, не издадох звук. Когато блъскането и трещенето нараснаха до такава степен, че се уплаших да не разбие колата, запалих факла. Грохотът се усили още повече. Внезапно чух гласа на Елзиния съпруг отвъд реката. Значи, все пак тя нападнаше камиона. Явно беше вбесена, но в тъмното не исках да

викам момчетата, за да ме освободят от оградата. Още повече че се страхувах да не предизвикам съпругът ѝ да дойде да помага. Всичко, което можех да направя, беше да извикам: „Елза, не, не!“. Почти не се надявах, че ще ме послуша и много се изненадах, когато тя изведнъж спря атаката и скоро напусна лагера.

Следващия следобед — беше 2 февруари, — докато пишех в „кабинета“, дотича Тото и ми каза, че Елза викала с много особен глас от другата страна на реката. Отидох нагоре по гласа и се промушвах през храстите до едно място близо до лагера, където през сухия сезон има сравнително широк пясъчен бряг откъм нашата страна, а от другата — сухо речно корито, което се спуска стръмно към реката.

Внезапно се спрях, като не можех да повярвам на очите си. Елза беше на пясъчния бряг на няколкостотин метра от мен с едно малко лъвче до нея, друго току-що се измъкна от реката, като се тръскаше, за да се изсуши, а третото беше все още на отвъдния бряг, тъпчеше напред-назад и жално викаше.

Елза погледна внимателно към мен. Нейното изражение беше смесица от гордост и смущение.

Останах напълно спокойна. Тя издаде лек стон към малките си, който звучеше нещо като „м-би, м-би“, след това отиде до лъвчето, което току-що беше прекосило реката, облиза го нежно и се върна отново в реката за третото. То сновеше безпомощно на далечния бряг. Двете, които бяха прекосили реката с нея, веднага я последваха, плувайки смело по дълбоките води, и скоро семейството отново се събра.

Близо до мястото, където излязоха на брега, расте голямо дърво, чийто сиви клони обвиват някаква скала като с мрежа. Елза си почина под сянката му. Златното ѝ руно се открояваше живо върху тъмнозеления листак и сребърносивите обли камъни. Отначало лъвчетата се криеха, но скоро тяхното любопитство взе връх. Те започнаха да надничат внимателно към нас през шубраците, а след това излязоха на открито и загледаха любопитно.

Елза каза своето „м-би, м-би“, което ги успокои. Тогава те започнаха да се катерят на гърба на майка си и се мъчеха да стигнат нейната размахваща се опашка. Търкаляха се нежно върху нея, изследваха скалите, провираха тлъстите си коремчета под корените на фурмата и напълно забравиха за мен.

След известно време Елза се надигна и отиде до края на водата с намерение да влезе отново в реката. Едно лъвче беше близо до нея и явно имаше намерение да я последва; за нещастие в този момент Тото, когото бях пратила обратно да вземе храната за Елза, пристигна. Изведнъж тя наостри ушите си и остана неподвижна, докато момчето не остави месото и не си отиде. Тогава Елза преплува бързо, следвана от едното лъвче, което, въпреки че се държеше близо до нея, изглежда, се страхуваше от водата. Тя се захвана с яденето, а юначето се обърна и започна да плува, за да се присъедини или може би да помогне на другите две лъвчета.

Веднага щом видя, че то плува надълбоко, Елза се гмурна в реката, хвана го, сграбчи главата му с уста и я потопи във водата толкова дълбоко, че аз се разтревожих за него. След като му даде урок да не е толкова дръзко, тя го върна на нейния бряг, наказвайки непослушника.

В това време второ лъвче набра кураж и доплува отсам. Неговата малка глава едва се виждаше над клокочещата вода, но третото стоеше на отвъдния бряг и гледаше уплашено.

Елза дойде при мен и започна да се търкаля по гърба СИ и да показва обичта си към мен. Изглежда, искаше да покаже на лъвчетата, че съм част от семейството им и могат да ми се доверят.

Успокоени, двете лъвчета пролазиха внимателно по-близо и по-близо. Техните големи изразителни очи наблюдаваха всяко Елзино и мое движение, докато стигнаха на три крачки от мен. Беше ми трудно да се въздържа и да не се наведе напред, за да ги погала, но си спомних предупреждението, което един зоолог ми даде: „Никога не докосвайте малки лъвчета, преди те да вземат инициативата.“ Тази граница от три крачки приличаше на преграда, която те почувствуваха, че не бива да преминават.

Докато траеше всичко това, третото лъвче продължаваше да скимти жално на отвъдния бряг, като викаше за помощ.

Елза го наблюдава известно време, след това отиде до края на водата при най-тесната част на реката. С двете смели лъвчета, сгущени до нея, тя извика на третото да се присъедини към тях, но единственият му отговор беше да крачи нагоре и надолу. Беше много уплашено, за да се опита да прекоси само. Когато Елза видя, че е

толкова нещастно, отиде му на помощ, придружена от двете смели лъвчета, които, изглежда, много обичаха плуването.

Скоро всички бяха отново на отвъдната страна, където се забавляваха чудесно; изкачваха се по стръмния бряг на пясъчния нанос, който се спускаше към реката, търкаляха се по него, катереха се и балансираха на дънера на една паднала палма. Елза ги лижеше нежно, говореше им със своя мек скимтящ глас и не ги изпусна от очи. Ако някое от трите отидеше на разстояние, по-голямо от това, което на нея харесваше, догонваше пътешественика и го връщаше.

Наблюдавах ги около час и след това извиках Елза, която ми отговори с обикновения си глас — съвсем различен от този, с който говореше на малките.

Тя слезе към реката, дочака, докато цялото ѝ семейство се събра, и започна да плува насам. Този път и трите лъвчета дойдоха с нея. Веднага щом стъпиха на земята, тя облиза всяко поотделно. Вместо да се хвърли отгоре ми, когато излезе от водата, както обикновено правеше, тя тръгна бавно, отърка се внимателно в мен, претърколи се в пясъка, близна лицето ми и най-сетне ме прегърна. Бях трогната от очевидното ѝ желание да покаже на лъвчетата си, че сме приятелки. Те ни наблюдаваха от разстояние, заинтригувани, но учудени и твърдо решени да стоят по-настрана.

После Елза и лъвчетата отидоха до месото, което тя започна да яде, докато малките го ближеха и дращеха, търкаляха се по него и много се възбудиха. Това беше вероятно тяхната първа среща с „плячка“.

Данните показваха, че са на шест седмици и два дни. Бяха в отлично състояние и въпреки че имаха още синкаво перде на очите си, безсъмнено виждаха превъзходно. Козините им имаха по-малко петна от Елзината и на сестрите ѝ и бяха доста по-тъмни от техните на същата възраст, но много по-фини и по-лъскави. Не можах да позная пола, им, но веднага забелязах, че лъвчето с най-светлата козина беше много по-подвижно и по-любознателно от другите две и особено привързано към майка си. То винаги се гушеше близо до нея, ако беше възможно, дори под брадата ѝ, и я галеше с малката си лапичка. Елза беше много внимателна и търпелива с децата си и им позволяваше да лазят по нея и да дъвчат ушите и опашката ѝ.

Постепенно тя се приближи до мен и като че ли ме канеше да се включа в тяхната игра. Когато помръдних пръстите си в пясъка обаче, лъвчетата, въпреки че повдигаха облите си като на лисица лица, запазваха разстояние.

Когато се смрачи, Елза се послуша внимателно и след това отведе малките си в храсталака на няколкостотин метра далеч. Малко по-късно чух шум от сучене.

Върнах се в лагера. Учудих се, че намерих Елза и малките да ме чакат на около сто метра от палатката. Потупах я, а тя близна ръката ми. След това повиках Тото и двамата заедно донесохме остатъците от трупа. Елза ни наблюдаваше и на мене ми се струваше, че е доволна, че я облекчаваме от задачата да мъкне тежкия товар. Когато обаче бяхме на около двадесет метра от нея, тя внезапно се втурна към нас със свити уши. Казах на момчето да пусне месото и да стои неподвижно, а аз почнах да го дърпам по-близо до малките. Когато видях, че държа „плячката“ сама, Елза се успокои. Щом оставих месото на земята, тя започна да яде. Като я наблюдавах известно време, отидох в палатката си и се изненадах, че ме последва. Тръшна се на земята и повика лъвчетата да дойдат при нас, но те останаха отвън, като скимтяха. Скоро се върнахме при тях.

Всички седнахме на земята. Докато кърмеше семейството си, Елза беше облегната на мене.

Внезапно две от лъвчетата започнаха да се карат за едно зърно. Елза се измести в такова положение, което им даваше по-добър достъп. Така тя се приближи повече до мен и ме натисна с едната лапа. По този начин включи и мен в семейството.

Вечерта беше много спокойна, луната изгря бавно и палмите се откриха като силуети на светлината. Не се чуваше никакъв звук, освен този от сукането на малките лъвчета.

Много хора ме бяха предупреждавали, че след като Елза има деца, ще стане жестока и опасна майка, за да запази своето потомство. Все пак тя ми се доверяваше, беше нежна, както винаги, и сякаш искаше да споделям щастието ѝ. Бях ѝ много благодарна.

ЛЪВЧЕТАТА СРЕЩАТ ПРИЯТЕЛИ

Когато на следващата сутрин се събудих, Елза и малките ги нямаше. През нощта беше валяло и всички следи бяха измити.

Към 5 часа Елза се върна сама много гладна. Държах месото ѝ, докато тя дъвчеше. Междувременно казах на Тото да проследи пресните ѝ следи, за да открие местонахождението на малките. Когато той се върна, Елза скочи на покрива на колата ми. От този подиум тя видя и двама ни, като отивахме по дирите ѝ в храсталака.

Направих това, за да я предизвикам да се върне при малките си лъвчета. Щом разбра къде отиваме, тя веднага ни последва и като взе преднина, стъпваше бързо по следите си. Няколко пъти ни изчаква, докато, задъхани, я настигнем. Чудех се дали най-сетне ще ни отведе до нейното леговище. Щом стигнахме скалата Хуф, наричана така, защото това беше мястото, където веднъж я видяхме с нейния съпруг и те ни подплашиха със страшните си викове, наподобяващи „хуф, хуф“, тя се спря, послуша се, покатери се бързо на половината път по склона, почака, докато я догоня, и след това се спусна напред. Стигна задната част на скалата, от която се отваряше голяма пукнатина. Дойдох до нея почти без дъх. Тъкмо се канех да я потупам, тя сви ушите си и с ядно ръмжене ме удари силно. Ясно, моето присъствие беше нежелано. Оттеглих се. Когато бях на половината път надолу по предната част на скалата, погледнах назад. Видях Елза да си играе с едно от лъвчетата, докато друго се измъкваше от пукнатината. Бях изумена от рязката промяна в поведението ѝ, но уважавах желанията ѝ и не останах да им преча. Присъединих се към Тото, който чакаше в храсталака долу и наблюдаваше Елза с бинокъл. Щом видя, че сме на безопасно разстояние, тя се успокои, а малките излязоха и започнаха да играят заедно.

Едно от лъвчетата беше наистина привързано към нея повече от другите: често сядаше между предните ѝ лапи и търкаше главата си в брадата ѝ, докато другите оживено изследваха околностите.

Джордж се върна на 4 февруари и беше доволен, като чу хубавата новина за лъвчетата. Следобед отидохме към скалата Хуф с надежда и

той да ги види. По пътя чухме тревожни крясъци на бабуини. Решихме, че присъствието на Елза е причина за вълнението, и действително, като наближихме реката, я видяхме. Тя дойде веднага, но въпреки че беше настроена приятелски, очевидно беше объркана и ходеше напред и назад нервно между нас и храсталака покрай реката. Като че ли употребяваше най-голямото си умение да не ни допусне до водата. Изглежда, лъвчетата бяха там. Но защо не искаше да ги покаже на Джордж? Накрая тя ни поведе обратно в лагера по околен път.

Два дни по-късно отново я видяхме до скалата Хуф. Като отивахме към нея, говорехме доста високо, за да ѝ дадем знак, че приближаваме. Тя се измъкна от гъстия шубрак в началото на пукнатината, застана съвсем неподвижно и ни гледаше вторачено. След няколко мига седна с гръб към нас — бяхме на около двеста метра от нея — и даде ясно да се разбере, че повече не трябва да се приближаваме. Няколко пъти тя извърщаше главата си към пукнатината и слушаше внимателно, но независимо от това остана в отбранителна позиция. Сега разбрахме, че тя прави разлика между това тя да доведе лъвчетата да ни видят и ние да ги посетим.

Минаха две седмици, преди Елза да доведе малките в лагера, за да ги представи на Джордж. Това не беше изцяло по нейна вина, защото междувременно ни се наложи да отидем до Изиоло за няколко дни, и докато сме били там, тя и малките идвали в лагера една сутрин да ни търсят, но намерили само момчетата. Македе ни каза, че ходил да посрещне Елза и тя търкала главата си в краката му, а едно дръзко лъвче вървяло смело на късо разстояние от него. Все пак, когато приклекнал и се опитал да го потупа, то изръмжало и побягнало при другите, които се криели по-далеч. Останали в лагера до обяд. Следобед Елза се върнала сама, като търсела месо, но останките от козата били твърде нависоко и тя, недоволна, напуснала лагера по тъмно.

Пристигнах около час след като си беше отишла. Македе беше очарован от дръзкото лъвче. Той не се съмняваше, че е мъжко, и дори го беше кръстил. Името било много популярно всред племето меру. Звучеше нещо като Джеспа. Попитах него и другите момчета, откъде произлиза това име. Казаха ми, че е библейско, но тъй като всяко момче го произнасяше малко различно, трудно го проследих. Най-близкото фонетично сходство, което можах да намеря, беше Джафта,

което значи господ обожава. Ако това беше произходът на името на малкото лъвче, не би било много подходящо. По-късно, когато узнахме, че семейството се състои от два лъва и една лъвица, нарекохме брата на Джеспа, който беше много плашлив, Гоупа — на суахили това означава плашлив, а неговата сестра — Малката Елза.

Елза пристигна на другия ден следобед. Беше изключително доволна, че ме вижда, и много гладна. След малко отидох на разходка, като се надявах, че в мое отсъствие би отишла при малките. Когато се върнах, нея я нямаше.

На следващата сутрин валеше ситен дъжд. Събудих се от типичното пъшкане на Елза, идващо от реката. Изскочих от леглото и я видях точно като прекосява с малките си — Джеспа близо до нея, а другите две малко по-назад. Дойде бавно до мен, облиза ме и седна. След това извика неколккратно лъвчетата. Джеспа се приближи доста смело, но другите запазиха разстоянието. Събрах малко месо, което Елза незабавно издърпа до един близък храст. Семейството закусва почти два часа, а аз седях на пясъчния бряг и ги наблюдавах.

През цялото време Елза говореше на лъвчетата с една серия от ниски мяукания. Те сучеха, но дъвчеха и от месото. Елза не им изплю никакво месо. Съдейки от това, колко много яде напоследък в лагера, беше възможно част от месото да го повръща за тях по-късно. Но това е само предположение. Никога не го видях, че го прави.

Лъвчетата бяха на около девет месеца и сега за пръв път можех да потвърдя предположението на Македе, че Джеспа е лъв.

След известно време отидох да закуся и скоро след това видях, че Елза води лъвчетата в широк кръг по пътя. Бавно ги проследих, надявайки се да направя няколко снимки, но тя внезапно се спря напътно на пътя и сви ушите си. Приех отказа и се върнах. Обърнах глава, за да погледна за последен път към тях и видях лъвчетата да подскачат край майка си по посока на Голямата скала. Вече стъпваха твърдо, уверено, преследваха се, побутваха се едно друго, като се мъчеха да вървят в крак с Елза. Независимо от доброто им настроение те бяха съвсем послушни, щом Елза ги повикаше. Имаха вече хигиенни навици и след като дефекираха, винаги зариваха пътеката.

През следващите няколко дни Елза често идваше да ни посещава сама. Винаги беше нежна, но откакто беше родила лъвчетата, някои от

привичките ѝ се бяха променили. Сега много рядко ни нападаше от засада, беше по-малко игрива, но по-величествена.

Чудех се какво нарежда на лъвчетата, когато излиза на тези дълги визити. Инструктираше ли ги да не се местят, докато се върне? Скриваше ли ги в някое много безопасно място?

Когато на 19 февруари Джордж пое дежурството, аз се върнах в Изиоло да се срещна с лорд Уилиъм Пърси и неговата съпруга, за да ги доведе да видят семейството на Елза.

Обикновено разубеждавахме посетителите, но направихме изключение за тези стари приятели, които познаваха Елза от малка и винаги са проявявали най-голям интерес към нейната съдба.

При пристигането ни в лагера Джордж ни поздрави с новината, че е видял лъвчетата. Сутринта той се събудил още в тъмно и чул бързи, кратки и продължителни звуци от лочене, идващи от посоката на Елзиния съд за вода. Погледнал навън и видял неясните очертания на лъвчетата около съда. Няколко минути по-късно вече ги нямало.

Той каза, че точно в момента, в който чул шума на колата, Елза се канела да прекоси реката. Щом чула, че приближава кола, тя се оттеглила в храсталака. Скоро се появи отново, но изглеждаше нервна и не беше склонна да влиза във водата. За да я накарам да дойде при мен, аз я извиках и поставих месо от коза близо до реката.

Елза не се мръдна, докато не се върнах при приятелите си. Тогава преплува бързо, грабна месото и се втурна обратно при лъвчетата. Примъкна го до една тревиста ивица земя, където цялото семейство се залови с ядене. Наблюдавахме ги през биноклите.

След като се стъмни, чухме ужасно ръмжене и с факлите си открихме как Елза защитава „плячката“ си от крокодил, който, като ни видя, изчезна бързо в реката.

На сутринта проверихме следите. Излезе, че накрая крокодилът е успял да открадне трупа. Елза беше много благоразумна и знаеше докъде може да стигне с тези влечуги. Тя не се боеше от тях, въпреки че в реката имаше много крокодили с размери два метра и половина или повече, но се стараеше да плува на по-плитките места. Нямаше съмнение, че усеща присъствието на крокодилите. Как работеше този усет, не можахме да отгатнем. Ние имахме свои методи за откриване на крокодилите; знаехме, че те безотказно отговарят на известен звук,

които грубо може да се възпроизведе като „имн, имн, имн“, и често се възползувахме от него.

Ако подозряхме присъствието на крокодил, ние се скривахме до реката и повтаряхме „имн, имн, имн“; щом имаше крокодили на четиристотин метра, излизаха на края на водата като привлечени от магнит. Продължавахме, докато видим грозните им ноздри, изправени над водата като перископи. Щом се измествахме и шумът ни идваше от друго място, те го следвахме. Джордж беше научил този трик от африканските рибари на езерото Баринго, което гъмжи от крокодили.

На следващия ден лейди Уилиъм започна да скицира Елза, нещо, което Елза не обича, но днес, изглежда, нямаше нищо против. Независимо от това аз стоях наблизко, в случай че Елза внезапно реши, че не иска повече да бъде модел. Понеже тя се показва съвсем индиферентна към това, което ставаше, успокоих се и след известно време се отстраних. Веднага щом обърнах гръб, тя се втурна като светкавица към художничката и я прегърна игриво. Тъй като Елза тежеше около сто и петдесет килограма, аз се възхитих на спокойния начин, по който лейди Уилиъм прие демонстрацията.

Към 5 часа на другия ден видяхме Елза и лъвчетата на отсрещния бряг на реката. Когато ни забеляза, тя премести семейството си на известно разстояние надолу по течението на реката и тогава я прекосиха. Бързо донесохме малко месо, което Елза прибра и след това го отнесе в храсталака на лъвчетата, които не се виждаха.

По-късно всички ожадняха и дойдоха до края на реката на водопой. Бях радостна, че нашите гости видяха прекрасната гледка — как пият, с глави, изпънати напред между острите лакти на предните крака. Отначало лочеха шумно, след това се потопиха в плитката вода и започнаха да играят. Казват, че котките се боят от водата, но за лъвчетата на Елза това не се отнасяше.

Колко щастливи бяха лъвчетата, че живееха в такова прекрасно и вълнуващо място. Скалистият район, на който бяха родени, започваше от нашата страна на реката, пресичаше я и я заобикаляше на няколко километра от другата страна. Прекъсваше се от пукнатини и пещери, в които дамани и други малки животни си бяха направили дом. Около района на всички страни се простираше гъсталак, който изобилствуваше със следи от лапи и миризми на други животни, и после тук беше реката с нейните скали и пясъчни брегове, върху които

костенурки, прилични на големи камъни, се грееха на сутрешното слънце.

На други места реката граничи със смокинови дървета, акации и финикови палми, от които висят лиани и ластари и се увиват в гъст храсталак и така създават непроходими скривалища за много животни.

Тук живеят грациозните кадифени маймуни, палячовските бабуини, гуцери с тюркоазен цвят и всякакви видове гуцери, някои със светлооранжеви глави, други с живи подвижни сини опашки, а също нашите приятели, големите тропически гуцери. Горски антилопи, малки куду и водни кози идват тук да пият вода, а изравнената утъпкана земя показва, че носорози и биволи също я посещават. От всички обитатели на гъсталака най-омайни за нас са многоцветните птички, които го изпълват; авлигите, брилянтно сините рибарчета, променящите цвета си на слънце птици, орелът — рибар и палмовите лешояди, черни и бели, и много големи, и птиците — носорог, чието ритмично крякане се издига до кресчендо и спада само за да се издигне отново.

След като нашите приятели си легнаха, Джордж и аз се върнахме да видим Елза. Намерихме я да стои на края на реката с лице към един крокодил, чиято глава се беше издигнала над реката на около метър и половина.

Не искахме да плашим лъвчетата, като стреляме, затова подмавихме Елза с нейните любими лакомства. Угощението се състоеше от мозък, костен мозък, калций и рибено масло, което започнах да й давам, когато беше бременна, и много й се хареса.

Елза тръгна подир мен и ми се удаде възможност да я заведа в лагера. Дойде с лъвчетата и седна пред нашата палатка с лице към светлината на лампата. Лъвчетата не се смутиха от блясъка, може би мислеха, че е някаква нова луна.

След като си легнах, Джордж загаси „луната“ и седя известно време в тъмното. Лъвчетата се ближеха на съвсем близко разстояние от него, след това цялото семейство пи вода и се отправи към Голямата скала, от която скоро той чул зова на Елзиния съпруг.

Когато по-късно Джордж отишъл да прибере остатъците от месото, намерил, че са вече отнесени от крокодила към реката. Стрелял по крадеца и спасил месото.

Рано една сутрин Елза посети лагера, преди някой да е станал. Аз я чух и я последвах. Беше вече в реката, когато я повиках. Тя се върна, настани се с мен на пясъчния бряг и започна да мяука на лъвчетата, окуражавайки ги да се приближат. Те дойдоха на около тридесет метра, но очевидно не искаха да бъдат хванати. И тъй като не желаех да се опитомяват, бях доволна от тяхното поведение.

Елза изглеждаше смутена, че лъвчетата още странят от мен, но накрая се отказа от своя опит да ни побратимява, отведе семейството си през реката и изчезна през храсталака. В десет часа се върна сама, душеше неспокойно храстите покрай реката и отново тръгна, душейки пътя, по който беше минала сутринта.

След като я загубихме от погледа си, чухме да рече силно. Тя се появи на пътя, като пак душеше, и най-сетне изрева с всички сили към скалата, след което се спусна в реката и изчезна в храсталака в най-отдалечения край. Не знаехме на какво да отдадем това странно нейно поведение, но помислихме, че може да е загубила лъвчетата. По-късно Ибрахим доведе трима туземци, които ни уверяваха, че търсели една заблудена коза. Те носеха лъкове и отровни стрели. Бяхме сигурни, че сме прави: без съмнение тяхното пристигане беше подплашило малките и те бяха избягали.

Елза не доведе лъвчетата в лагера още няколко дни. Една сутрин бяхме завели нашите приятели да видят великолепните водопади на река Тана, които много малко европейци посещават, защото са труднодостъпни. Като се върнахме, намерихме Елза и лъвчетата в лагера и докато вечеряхме, те се радваха на своята вечеря. Бяхме тихи, защото знаехме колко чувствителни са лъвчетата към звука от говор. Те не обръщаха внимание на бърборенето на момчетата далеч в кухнята, но ако близо до тях кажехме една дума, дори съвсем тихо, те се отдалечаваха незабелязано. А щракането на фотоапарата ги нервираше ужасно.

Лъвчетата бяха на десет седмици и Елза беше започнала да ги отбива. Когато сметнеше, че са сукали достатъчно, тя сядаше така, че да не достигат зърната на гърдите ѝ, или скачаше на покрива на ландроувъра. Ако малките не искаха да гладуват, трябваше да ядат месо. Те късаха червата на „плячката“ от устата на майка си и ги всмукваха като спагети през стиснати зъби, изцеждайки нежеланото съдържание, както правеше и тя, когато беше малка.

Същата вечер едното лъвче беше решило твърдо да получи повече мляко и настоятелно си правеше път под корема на Елза, докато най-сетне тя наистина се разсърди, плесна го и скочи на колата.

Малките негодуваха много от това. Те се изправяха на задните си крачета, като поставяха предните си лапи на колата, скимтейки нагоре към майка си, но тя седеше и лижеше лапите си, като че ли никак не се интересуваше от хленчещите отдолу лъвчета. Когато най-накрая се примириха, те се отместваха от колата и започваха проучвания на местността, които ги отвеждаха далеч от погледа ѝ. Елза ставаше изключително бдителна. Ако не се върнеха веднага щом ги повикаше, скачаше от колата и ги връщаше на безопасно място.

Следващите две вечери Елза дойде в лагера без семейството си. Беше много нежна и омете всичко по масата. На третата вечер доведе лъвчетата със себе си и се държа по същия начин. Бяхме доста изненадани, че лъвчетата не се изплашиха въобще, когато нашата вечеря се намери с трясък на земята. Изглежда, че сега се чувствуваха съвсем като у дома си в наше присъствие. Недоумявахме защо следващите вечери Елза ги остави на солената скала на около сто метра далеч. Интересно как ѝ се удаваше да ги държи да стоят там, когато в същото време тя ядеше месо пред тях.

През цялата нощ валя пороен дъжд без спиране. При такива случаи Елза винаги се криеше в палатката на Джордж и сега влезе, викайки лъвчетата да я последват. Те обаче останаха отвън, очевидно радвайки се на потока, и скоро бедната им майка се почувствува задължена да отиде при тях.

На следващия ден отпътувах за Изиоло с нашите приятели. Джордж остана в лагера. Знаехме, че сега започваха дъждовете, скоро транспортът щеше да се затрудни и трябваше да се подготвим за това по-отрано.

ЛЪВЧЕТАТА В ЛАГЕРА

Когато два дни по-късно се върнах в лагера да сменя Джордж, видях, че трябва да внимавам с пускането на момчетата при Елза, когато е с малките. Дори ако Македе ги приближеше, тя свиваше уши и го гледаше с полуотворени очи, които имаха студено, убийствено изражение. На мен тя се доверяваше напълно и това го доказваше, като понякога оставяше лъвчетата под моя опека и отиваше до реката на водопой сама.

Няколко нощи имаше страшни гръмотевични бури и гръмовете следваха толкова непосредствено след светкавиците, че доста се изплаших. Водата така се изливаше, като че ли се стичаше по тръба.

Понеже палатката на Джордж беше празна, Елза и лъвчетата можеха съвсем спокойно да се подслонят в нея, но вроденият страх у малките към човека беше толкова голям, че те предпочитаха да се мокрят отвън. Тази особеност беше най-очевидният белег за дивата им кръв и беше нещо, което смятахме да поощрим, независимо от Елзиното желание да ги направи наши приятели. Често изглеждаше, че тя играе „кяч ъс кяч кян“ с тях, като обикаляше все по-близо и по-близо до палатката, в която седях, като че искаше да ги докара вътре в нея, без те да усетят какво става.

Два пъти тя се мушна в палатката и като надничаше през рамото ми, ги повика. Каквото и да правеше обаче, те не пристъпваха самостоятелно наложената граница.

Макар че майка им отрасна в домашна обстановка, инстинктът, който всички диви животни притежават и който ги предупреждава срещу приближаваща неизвестна опасност, никак не намаляваше. Нещо повече. Като скри лъвчетата от нас пет-шест седмици, Елза сама показва, че нейният собствен инстинкт да предпазва потомството си беше още жив.

Сега Елза беше разочарована, че опитите ѝ да се погордее с нас бяха неуспешни. Отчасти те се дължаха на това, че лъвчетата се бояха от хората и че ние не искахме да ѝ помогнем. Тя изглеждаше много озадачена от нашата безсърдечност, но нямаше намерение да се

отказва от своя план. Една вечер Елза влезе в моята палатка, преднамерено легна долу зад мен и тогава повика нежно лъвчетата, канейки ги да сучат. Искаше не само да накара малките да влязат в палатката, но също да ги насили да дойдат близо до мен. Без съмнение те щяха да бъдат по-смели, ако аз се оттеглев зад майка им, а тя щеше да бъде доволна, ако бях направила нещо да ги окуража, но аз мълчах и не се помръднах от мястото си. Ако мръднех, това щеше да направи впечатление на Елза, а да ги поощря, щеше да е против нашето твърдо решение да не ги опитомяваме. Съжалявах, защото копнеех да помогна на лъвчетата, и се чувствавах натъжена, когато Елза ме гледа дълго с израз на разочарование в очите си и след това излезе при малките си. Естествено тя не би могла да разбере, че липсата на отговор от моя страна се дължи на нашето желание да запазим дивия инстинкт у малките. Елза явно ме смяташе безсърдечна, докато аз потисках всички мои чувства за доброто на нейното семейство.

Лъвчетата се безпокояха от нашите отношения и ставаха нервни всяка вечер, когато Елза, преследвана от мухите цеце, се тръшкеше при мен, молейки ме да я освободя от паразитите. Когато почвах да мацкам мухите и в този процес да пляскам Елза, лъвчетата бяха много объркани. Джеспа особено се приближаваше и се притаяваше, готов да скочи, стига майка му да има нужда от защита. Без съмнение те намираха, че е странно тя да ми благодари за плесниците.

Веднъж Елза, Джеспа и Малката Елза пиеха пред палатката, а Гоупа се страхуваше да дойде до съда с вода. Като видя това, Елза решително отиде при него и го удари няколко пъти, след което той набра достатъчно смелост да се присъедини към другите.

Джеспа имаше твърде различен характер — той беше много смел. Един следобед, след като всички се бяха нахранили и когато коремчетата им бяха пред спукване, Елза се отправи към скалата. Беше почти тъмно. Двете лъвчета тръгнаха послушно, но Джеспа продължи да гълта лакомо. Елза извика два пъти към него, но той само се заслушваше за момент и после продължаваше да се храни. Най-сетне майка му се върна и решително се отправи към него. Джеспа разбра, че ще има неприятности, налапа месото така, че от двете страни на устата му висяха големи парчета, и тръгна след нея.

В това време трябваше да отида за няколко дни до Изиоло, а Джордж дойде да се грижи за лагера.

Досега Елза спечели сърцата на хиляди хора и стана известна след издаването на първата ми книга за нея, но се страхувахме, че може би ще сподели съдбата на всички знаменитости — липсата на интимен живот.

Хора от цял свят пишеха, че искат да дойдат да я видят. След всички тревоги, които бяхме имали да запазим нея и лъвчетата диви, не можехме да се съгласим Елза и семейството ѝ да станат туристическа атракция. Можехме, разбира се, да апелираме към нейните почитатели, към спортсмените и към нашите приятели да не нарушават нейното уединение, но няхахме легалното право да държим хората настрана и се безпокояхме много, в случай че някой посетител в наше отсъствие би раздразнил Елза, вследствие на което да произлязат неприятности.

Начинът, по който лъвчетата растяха като истински диви лъвове, надминаваше надеждите ни, но голямото наше разочарование беше баща им. Без съмнение ние бяхме за осъждане, защото се бяхме намесили в неговите отношения със семейството му. Действително той не беше полезен доставчик на храна за тях. Напротив, много често крадеше храната им. Нещо повече, често ни създаваше неприятности. Една вечер направи решителен опит да вземе една коза, която беше вътре в камиона, а друг път, когато Елза и лъвчетата ядяха вън от моята палатка, тя внезапно го подуши, стана много нервна, души неколkokратно към храсталака, прекъсна яденето си и бързо отстрани малките. Джордж излезе с факла, за да открие каква е причината. Не бил изминал триста метра, когато пронизващ рев го изплашил. Видял бащата на лъвчетата, скрит зад един храст, точно пред него. Той се оттеглил бързо. За щастие същото направил и лъвът.

На следващия ден се появи друга опасност. Македе докладва, че огромен крокодил спял там, където обикновено Елза прекосява реката. Джордж взе пушката и отиде на мястото. Крокодилът беше наистина грамаден, защото, след като го застреля, Джордж го премери. Той беше три и половина метра, рекорд за тази река. Ако такова чудовище нападнеше Елза, тя не би имала шанс.

Когато се върнах в лагера, взех Нуру със себе си, който тъкмо беше дошъл отново при нас. В продължение на шест месеца той си беше вкъщи, защото страдеше от някаква болест. Сега отново се чувствуваше добре, но обвиняваше Елза за болестта си. Това ме

изненада, защото Нуру винаги е бил много предан към нея. Действително началото на болестта съвпаднаше с времето, когато го ангажирахме да се грижи за Елза и двете ѝ сестри. Поради това той беше убеден, че тя го е погледнала с „лошо око“.

За да разпръсна това убеждение, взех го със себе си в лагера. Докато чакахме на ситния дъжд, аз му разправях за лъвчетата и той, изглежда, се заинтригува.

През нощта реката спадна, така че можахме да стигнем в лагера в ранните часове на другата сутрин. Елза, привлечена от шума на колата, ни посрещна бурно, но измъчени от трудния път, ние не се зарадвахме на този прием.

Следобед, като вярвах, че ще мога да покажа на Нуру лъвчетата, затова отидохме към леговището им. Внезапно чухме Елза да говори на малките в храсталака точно пред нас. Скоро тя излезе и след като ни поздрави, вдигна голям шум около Нуру. Наистина беше изумително щастлива, че вижда своя стар приятел отново след толкова дълго отсъствие и той беше трогнат; започна да я тупа и се отказа от целия си суеверен страх за нейните „лоши очи“. След този подновен съюз Нуру дори стана по-предан, отколкото беше преди своето заболяване. Сега обаче Елза не показва лъвчетата, а ги доведе в лагера след смрачаване.

За разлика от майка си лъвчетата нямаха играчки, направени от човек, но те се боричкаха на светлината на лампата и никога не пропускаха да намерят пръчка, за която да се сбият. В други случаи те играеха на криеница и на „засада“. Често се вкопчваха един в друг, а „жертвата“ се бореше по гръб с четирите си лапи във въздуха. Елза се включваше в техните игри. Независимо от голямото си тегло тя подскочаше, като че ли самата беше малко лъвче.

Бяхме снабдили семейството на Елза с два съда за вода — един здрав алуминиев леген и един стар стоманен шлем, сложен върху дървена поставка. Елза го използваше, когато самата беше малко лъвче. Той беше по-популярният сред лъвчетата. Често го обръщаха и се плашеха от трясъка при падането му. След като се съвземеха от уплахата, те се обръщаха към блестящия движещ се обект и най-сетне с навирени глави започваха да го мушкат предпазливо. Направихме снимки на тези игри със светкавица.

По-трудно правехме снимките денем, понеже тогава лъвчетата бяха по-лениви. Най-интересни снимки правехме късно следобед,

когато лъвчетата отиваха на своето любимо игрище близо до една палма, която беше паднала на края на речния бряг на двеста метра от лагера. Това място позволяваше всякакви удоволствия: оттук се откриваше широк поглед, наблизко имаше гъсти храсталаци, в които можеха да изчезват, ако надвиснеше опасност, беше близо до солената скала и също до реката, ако пожелаеха да утолят жаждата си. Освен това аз често поставях там месо.

Двамата се криехме в храстите и правехме снимки на лъвчетата, когато се катереха и слизаха по падналия дънер и дразнеха майка си, която винаги беше там, за да ги пази.

Те знаеха, че сме наблизко, но това не ги безпокоеше. Ако се появеше обаче африканец дори в далечината, играта спираше веднага и лъвчетата изчезваха в храсталака, докато Елза се обръщаше с лице към натрапника със свити уши и със заплашително изражение.

На 8 април Джордж се върна обратно в Изиоло, но аз останах в лагера с момчетата. През тези дни забелязах, че лъвчетата стават все по-срамежливи, дори и по отношение на мен. Сега те предпочитаха да обиколят през тревата в широк кръг, за да стигнат до месото, отколкото да следват майка си в права линия, ако това налагаше да се приближат много до мен.

За да предпазим храната от хищници през нощта, аз замъквах месото до палмата близо до моята палатка и го прикрепях със синджир. Често това беше тежък товар, а Елза ме наблюдаваше, очевидно доволна, че се бях заела с трудна задача, за да предпазя месото ѝ. На Джеспа обаче моето вмешателство не харесваше. Той понякога ме нападеше по следния начин: първо се навеждаше ниско, а след това се втурваше напред с пълна скорост. Елза идваше винаги в моя помощ. Тя не само заставаше между сина си и мен, но го и плесваше. След това оставаше дълго време с мен в палатката, напълно пренебрегнала Джеспа, който почиваше отвън смутен. Той седеше до шлема с глава, облежната на него, и от време на време лочеше мързеливо.

Бях трогната от отношението на Елза към мен, но разбихах, че Джеспа трябва да е смутен от негодуванието на майка си, и много се безпокоях да не предизвикам ревността му. Беше още твърде малък, за да направи голяма пакост. Разбихахме, че трябва да установим приятелско примирие с лъвчетата, докато те все още по отношение на

храната зависеха от нас и преди да станат достатъчно големи, за да са опасни. Задачата не беше лесна. Докато, от една страна, не искахме да са вражески настроени към нас, от друга, не искахме да се опитомят. Напоследък, изглежда, самата Елза разбра нашето затруднение и започна да допринася в разрешаването на този проблем. Наказваше Джеспа, когато се хвърляше върху мен, и не ми разрешаваше да бъда твърде фамилиарна с децата ѝ. Например няколко пъти, когато ги доближавах, докато играеха, тя ме поглеждаше с полузатворени очи, вървеше бавно към мен и ме поваляше на колене по приятелски, но решителен начин. Подсказваше много ясно, че сграбчването ѝ ще стане още по-здравно, ако не разбере намека ѝ и не се оттегля.

ИНДИВИДУАЛНОСТТА НА ЛЪВЧЕТАТА

Една сутрин бяхме събудени от шума на ландроувъра, който ми носеше известие за пристигането на двама английски журналисти, Годфри Уин и Доналд Уайз. Това ме обезпокои, защото реакциите на Елза не можеха да се предскажат, откакто имаше малките. Напоследък тя се противопоставяше дори на присъствието на Нуру. Изпратих шофьора обратно с молба към Джордж да задържи компанията на шестнадесет километра далеч от лагера, за да ги срещна там.

Въпреки предпазните мерки, които взех, компанията пристигна направо в лагера. Мъчех се да убедя нашите гости да се оттеглят, когато чух Елзиното „мбу, мбу“. Очевидно шумът на мотора я беше привлякъл. При тези обстоятелства всичко, което можех да направя, беше да изчакам развоя на събитията.

Заведох нашите гости в „кабинета“ да пият чай, докато Джордж завърза един труп на падналия палмов дънер, тъй че да можем да наблюдаваме Елза и нейното семейство, като ядат. Казах на г-н Уин, че нямам желание да монополизирам Елза и лъвчетата, и просто искам да останат диви зверове, което налагаше тяхното уединение.

Прекарахме вечерта приятно. Вечеряхме за всеки случай зад палатката. След известно време Елза скочи отгоре на ландроувъра, който беше много далеч от нас.

На следващата вечер завързахме един труп близо до нашата палатка. Скоро Елза дойде за храната си и направи всичко възможно да накара лъвчетата да дойдат към нея. Тя скачаше наоколо, мъчеше се да ги съблазни и по всякакъв начин се опитваше да ги накара да се претрашат, но дори Джеспа не рискува да излезе на светлината. Същата вечер чухме баща им да ги вика, а на следващата сутрин всички си бяха отишли.

Когато на 8 април Джордж замина за Изиоло, аз останах в лагера. Една нощ Елза отказа да яде от месото, което ѝ предложих. По-късно момчетата ми казаха, че козата била болна. Елза беше почувствувала инстинктивно, че месото е заразено. Лъвчетата също не го докоснаха. По начало те бяха забележително лакоми. Ядяха извънредно много и

настояваха да сучат от майка си, независимо че отдавна вече бяха свикнали с месото.

Вечерта прекарахме заедно. Поставила главата си на рамото ми, Елза си почиваше и разговаряше с лъвчетата с един много резониращ глас, въпреки че идваше, през затворени уста. Правеше безплодни опити да ги накара да дойдат при мен.

Винаги се трогвах от различния начин, по който тя се отнасяше при игра с мен и с малките. С лъвчетата често беше твърде груба, дърпаше козината им, хапеше ги нежно и държеше главите им надолу, ако ѝ пречеха в яденето. Би било много болезнено, ако се отнасяше с мен така, но тя винаги беше внимателна, когато играехме заедно. Отдавах това донякъде на факта, че дори когато я удрях, го правех много внимателно, говорейки ѝ в същото време с тих равен глас, на което тя отговаряше спокойно. Сигурна съм, че ако се отнасях грубо, това би я предизвикало да демонстрира кой е по-силният.

Същата нощ, след като си бях легнала, чух съпруга на Елза да вика, но вместо да отиде при него, тя се опита да се промуши през трънената ограда до моята бома. Извиках: „Не, Елза, не“ и тя спря. След това настанях лъвчетата си до ракитовата порта и те прекараха нощта там.

На следващия ден Елза дойде, след като се стъмни. Доведе със себе си само двете лъвчета. Джеспа липсваше. Елза се залови с яденето заедно с Гоупа и Малката Елза. Безпокоях се за Джеспа, но в тъмното не можех да вървя да го търся сама. Помъчих се да накарам майка му да направи това, като имитирах неговото характерно високостепенно „тчянгз“, а в същото време сочех към храсталака. Най-сетне тя отиде. Малките не изглеждаха разтревожени от нейното отсъствие и продължиха да ядат поне пет минути, преди да се решат да я последват. Скоро тримата се върнаха, но още нямаше никакъв знак от Джеспа. Повторих моята тактика и Елза предприе ново търсене. Върна се пак без него. Трети път я накарах да отиде да го намери, но пак без успех.

Открих, че дълбоко в опашката на Елза се е забил голям трън. Трябва да беше болезнено. Когато се опитах да го измъкна, тя стана нервна. За щастие успях да го извадя. Тя облиза раната си и след това ръката ми вероятно за да ми благодари. Джеспа отсъствуваше вече един час.

Внезапно без всякакво подсказване от моя страна Елза и двете лъвчета се отправиха заедно към храсталака и скоро чух познатото „тчянгз“ на Джеспа. Сега той се появи с другите, яде от месото и легна на метър и половина от мен. Камък падна от сърцето ми, когато го видях. Часът, който беше избрал за разходка сам, беше най-опасният, що се отнася до хищниците, а той беше все още млад, за да се пребори дори с хиена. Съмнявах се да не е бил при болната коза, която майка му отказа да докосне и която наредих да изхвърлят далеч от лагера.

За да му доставя нещо безопасно, на което да изразходва енергията си, взех една вътрешна гума и я завъртях пред него. Той я атакува изведнъж и скоро брат му и сестра му се включиха в новата игра. Биха се и я дърпаха, докато от гумата останаха само парчета.

През нощта валя. На сутринта се изненадах, като видях не само следите на Елза, но и на лъвчетата в празната палатка на Джордж. За пръв път някое от малките се беше претрашило да влезе в само наложената забранена зона.

На другата нощ, като забеляза, че момчетата бяха забравили да поставят трънени клони пред входа на моята ограда, Елза отмести ракивата врата настрана, влезе в палатката и незабавно легна на моето легло. Увита в скъсаната мрежа против комари, тя изглеждаше толкова довольна, че се приготвих да прекарам нощта на открито.

Джеспа последва майка си в палатката и застана на задните си крака, като разглеждаше леглото, но за щастие не пожела да го пробва. Другите лъвчета останаха отвън.

Прекарахме по-голямата част от нощта в опити да примамим Елза да излезе от моята палатка. Това беше трудна задача, тъй като не смеехме да отворим вратата, за да не би всичките лъвчета да нахлуят при майка си. Искяхме Елза да излезе през направената от ракивата врата. Известно време опитите ни бяха безуспешни. След това започнах да ходя около лагера, като виках „тчянгз“ и палех факлата си. Преструвах се, че лъвчетата са се загубили и че ги търся. Това накара Елза и Джеспа да се втурнат навън. Елза дойде през вратата. Как излезе Джеспа, не знам. Сега палатката беше моя, но не можах да заспя, защото Елза шумно нападаше камиона ми. Както при други случаи обаче за моя изненада тя спря, щом извиках. „Не, Елза, не!“ Не можех да разбера защо отиде на платформата с козите. Гладна ли беше? Имаше още месо долу при реката.

Лъвчетата бяха шестнадесетседмични и вече семейството би трябвало да пази „лова“ си. Толкова мързелива ли беше станала Елза, че очакваше всичко наготово: да я снабдяваме с храна и дори да я освобождаваме от задължението да я пази? Рушахме ли вродените ѝ инстинкти и трябваше ли да я оставим сама? Моментът не изглеждаше благоприятен за това, защото бяхме намерили следите на двама непознати африканци близо до лагера. Без съмнение те бяха разузнавали нашето местонахождение, защото сушата беше отново наш спътник, и вероятно възнамеряваха да доведат стадата си на паша в резервата, въпреки че беше незаконно. При тези обстоятелства чувствах, че трябва да продължа да снабдявам семейството с храна. Иначе Елза положително щеше да убие някоя от преминаващите кози. Успокоявах се, че дъждовете ще дойдат много скоро, туземците ще отидат надалеч и до следващия сух сезон Елза ще научи лъвчетата да ловуват с нея.

Междувременно с интерес наблюдавах тяхното развитие. Те разтягаха своите сухожилия. Изправяха се на задните си крака и забиваха лапите си в грубата кора на някое дърво, обикновено акация. Така откриваха розовата основа на лапите си. След тези упражнения по кората на дървото оставаха дълбоки бразди.

От време на време изследвах изпражненията на Елза, които преди често проверявах за паразити. Преди да роди лъвчетата винаги намирах тения и глисти. Бяха ми казали, че тенията е полезна за лъва, и действително при аутопсиите, които правехме на всеки лъв, който Джордж беше помолен да убие, намирахме големи количества от тях. Независимо от това аз бях тъпкала Елза с лекарства, за да ги отстраня. Откакто имаше семейство обаче, не намерих вече следа от глисти в изпражненията ѝ, нито имаше от тях в лъвчетата. Едва когато малките станаха на девет и половина месеца, намерих глисти в изпражненията им.

Имаше и друга промяна. В миналото Елза често намокряше долните чаршафи вътре в палатката, а понякога и брезентовия покрив на ландроувъра. Откакто стана майка, никога не си позволяваше това и караше лъвчетата да се отстраняват от пътеката, когато трябваше да се облекчат.

Нито едно от тях нямаше характерната за лъвовете „гръбна ивица“. Тази ивица представлява петно, дълго тридесет сантиметра и

широко шест-седем сантиметра, под средата на гръбнака, космите на което растат в обратна посока на другите косми на козината. На Елза и на едната ѝ сестра — Голямата — гръбната ивица се появи рано, но Лустика нямаше такава.

Лъвчетата се разпознаваха много лесно. Джеспа беше с най-светъл цвят, отлично сложен, остронос и с очи, така наведени, че придаваха леко монголска форма на живото му лице. По характер той беше не само най-смел, своеволен и любознателен, но и най-нежен. Ако не се гушеше в майка си и не я прегръщаше с лапите си, той демонстрираше своите чувства към брат си и сестра си.

Когато Елза ядеше, често го виждах да се преструва, че яде, а всъщност само се галеше в нея. Следваше я навсякъде като сянка. Неговият свенлив брат Гоупа беше най-мил. Имаше много тъмни петна по челото си, но очите му, вместо да са светли и отворени като на Джеспа, бяха доста замъглени и малко кривогледи. Беше по-голям, потромав и толкова шкембест, че по едно време се уплаших, че има херния. Съвсем сигурно беше и глупав. Беше му необходимо много време, за да вземе решение, и противно на Джеспа не беше предприемчив. Винаги оставаше назад, докато се увери, че всичко е безопасно.

Малката Елза напълно отговаряше на името си, защото беше копие на майка си на тази възраст. Имаше същото изражение, същите белези, същото нежно устройство. Нейното държане беше същото като на Елза и обещавахе да стане не по-малко обаятелно същество от майка си.

Знаеше, разбира се, че за момента беше в неизгодно положение в сравнение със своите двама по-силни братя, но използваше лукавство, за да осигури баланса. Въпреки че всичките лъвчета бяха добре дисциплинирани и при сериозни случаи слушаха Елза безпрекословно, когато играеха, не се страхуваха от нея и често бяха наказвани за нахалството си.

Една вечер цялото семейство лежеше пред палатката. Започнах да паля лампата. Внезапно тя избухна в пламъци и имах време само да я хвърля на земята извън палатката, преди да лумне. Изтичах при Ибрахим да ми помогне да я угася. Събрахме някакви стари парцали, но, докато се върнем, лампата беше угаснала. През време на цялата суматоха лъвчетата лежах много наблизко и спокойно наблюдаваха

странното държане на тяхната „луна“. Елза също дойде да изследва пламъка и аз трябваше да извикам „Не, Елза“ с най-заповеднически глас, за да я предпазя да не опърли мустаците си. Тогава тя и малките се настаниха във от палатката ми и стояха там през цялата нощ.

Преди да заспя, чух звуци от любовна двойка носорози. Тези мастити зверове издават най-неочаквани кротки тонове, когато се любят. Възможно беше шумът да идва и от двойка биволи. Но каквото и да беше, бях доволна, че пушката ми беше близо до леглото. Все пак нищо повече не стана и аз заспах, за да се събудя на следващата сутрин от звука на пръстени съдове, тракащи по земята. В следващия момент Тото се втурна при мене без подноса с чай. Почти без дъх той ми каза, че докато го носел към палатката, бил почти повален от един бивол. Успял само да достигне вратата на моята ограда преди звяра и да я затвори под носа му. Усмихнах се, като си помислих, че една лека ракитова врата е могла да даде на бедното момче чувство за сигурност, когато е било преследвано от нападащ бивол.

Когато лъвчетата станаха осемнадесетседмични, Елза видимо се примири с факта, че те никога няма да се отнасят към нас така, както тя. С всеки ден те ставаха по-срамежливи и предпочитаха да ядат подалеч от палатката, където не стигаше светлината на нашата лампа. Само Джеспа, който следваше майка си навсякъде, често идваше с нея в „опасната зона“. Сега Елза се настаняваше между нас и лъвчетата в отбранителна позиция.

Тъй като малките бяха в отлично състояние, помислихме, че все пак можем да рискуваме да ги оставим да ловуват с Елза за няколко дни. Баща им напоследък се навърташе наоколо и тъй като семейството беше идвало в лагера на кратки визити за храна, предположихме, че те прекарват повече от времето си заедно.

Докато момчетата разваляха лагера, аз отидох в „кабинета“ и седнала на земята с гръб, облегнат на дървото, започнах да чета голям сноп писма от читатели на „Родена свободна“. Те бяха пристигнали с ландроувъра, дошъл да отнесе нашите вещи. Как ли ще успея да отговоря на всичките? Исках да го сторя. Внезапно бях блъсната от Елза. Като се борех, за да се освободя от нейните сто и петдесет килограма, писмата се разпръснаха наоколо. Изправих се на краката си и започнах отново да ги събирам. Елза скачаше върху мен всеки път, щом се наведях да взема някое, и ние се търкулвахме на земята.

Лъвчетата помислиха, че това е чудесна закачка, и се нахвърлиха по разпиляната хартия. Помислих, че почитателите на Елза биха се радвали да видят колко се ценят писмата им. На края бях доволна, че успях да възстановя всяко едно от тях. Повиках Елза за обяд и с това отклоних вниманието ѝ и това на лъвчетата.

По това време момчетата бяха свършили с опаковането, бяха натоварили колите и чакаха на известно разстояние. Независимо от всичкия шум на водопадите Елза изведнъж чу шума на моторите. Послуша внимателно и след това погледна към мен. Зениците ѝ се разшириха, така че очите ѝ ми се сториха почти черни. Както винаги, тя разбра, че сме на път да я изоставим, и като че ли очите ѝ говореха: „Как можеш да оставиш мен и децата ми без храна?“ След това изостави наполовина изяденото месо, тръгна бавно надолу към пясъчната луга с децата си и изчезна.

ЕЛЗА СЕ ЗАПОЗНАВА СЪС СВОЯ ИЗДАТЕЛ

На 28 април след петдневно отсъствие се върнахме в лагера; десет минути по-късно Елза пристигна сама. Беше в отлично състояние и доволна, че ни вижда, но се отдалечи с трупа, който ѝ бяхме донесли, преди да успеем да го завържем за през нощта. Двадесет и четири часа не се появи. После дойде пак сама, яде извънредно много и сутринта си отиде.

Отсъствието на лъвчетата ни безпокоеше, още повече че зърната на Елза бяха набъбнали с мляко, но се успокоихме. Следващия следобед намерихме цялото семейство да играе на изсъхналото речно корито. В лагера се върнахме заедно. Скоро след това се разрази гръмотевична буря. Елза веднага дойде при нас в палатката, но лъвчетата седяха отвън, като от време на време изтърсваха водата от козината си.

Никой не изглежда добре, когато, е наквасен с вода и замръзнал, но лъвчетата бяха извънредно мили, дори очарователни. Мократа им кожа беше прилепнала така, че ушите и лапите им изглеждаха двойно по-големи. Веднага щом се изля дъждът, Елза отиде при тях и те изиграха един много енергичен гейм вероятно за да се затоплят. След това се заловиха с вечерята и разкъсваха месото така ожесточено, че под козината им, която беше вече суха, можахме да наблюдаваме играта на добре развитите им мускули. На края на яденето за пръв път видяхме да зариват неизядената част от „лова“ си. Най-внимателно засипваха с пясък малката купчинка, докато нищо не можеше да се забележи. Вероятно майка им ги беше научила на това през петте дни, в които бяха живели напълно диво. След като всичко беше добре почистено, лъвчетата се настаниха около Елза и тя дълго време ги кърми.

Тъй като бяхме решили това посещение да бъде кратко, бързахме да направим снимки, но Елза проваляше всички наши планове, като прекарваше повечето от времето си далеч от лагера. Освен това искахме да я поохраним малко, преди да заминем, тъй че рано една сутрин я повикахме от подножието на Голямата скала. Тя дойде с

Джеспа по петите ѝ. Другите две лъвчета стояха настрана, но скоро и те ни последваха по черния път — лъвчетата подскачаха и се бореха, а Елза често спираше да ги изчака. Беше чудна сутрин, въздухът беше още свеж и хубавите облаци, които обикновено украсяваха небето на Кения дори и в най-слънчевите дни, не се бяха появили. Жизнерадостните лъвчета се бутаха край нас и се поваляха едно друго, докато Елза сви в храсталака вероятно да вземе краткия път към лагера. Малката Елза и Гоупа я последваха, а Джеспа остана на пътя. Сигурно той се смяташе за отговорник по безопасността на семейството и след като не бяхме негови членове, искаше да се увери, че няма да ги последваме. Не обърна внимание на вика на майка си и тръгна към нас по най-решителен начин, понякога поспираше, а след това се втурваше. Когато приближи доста, спря, погледна ни и завъртя главата си на едната и на другата страна, но се затрудни и като че ли не знаеше какво трябва да направи после. Междувременно Елза се върна да вземе своя непокорен син, който отстъпи настрана, избягна едно силно ухапване и закрачи подир брат си и сестра си.

Прекарахме един щастлив ден в „кабинета“, където семейството гълташе лакомо месото. Когато не можеха повече да ядат, лъвчетата се търкулнаха по гърбовете си и задрямаха с лапи във въздуха. Прислоних се при Елза, а Джеспа се настани под муцуната ѝ. След като се свързех от угощението лъвчетата обследваха ниските клончета, които висяха над водата до средата на реката. Те, изглежда, не се страхуваха от височините и от течащата отдолу вода и с лекота се изкачваха дори на най-тънките клони.

Когато беше почти тъмно, започнах да дърпам останките от месото към лагера. Докато правех това, Джеспа ме нападна два пъти, но Елза му хвърляше такива неодобрителни погледи, че той спираше и се измъкваше надалеч.

Един следобед Джордж трябваше да отиде да обходи района, а аз се опитах да направя снимки. Взех Тото със себе си, за да ми помага да носи апаратите. Намерих семейството, всички сънени, на мястото, което наричахме „кухненска луга“ — една пясъчна част на изсъхналото речно корито. Когато ги забелязах, казах на Тото да се върне в лагера. Беше много горещо, но небето беше заоблачено и имаше дъждовни облаци. Поставих апаратите заредени. Елза се приближи и се търколи между триножниците, без да ги събори.

Появиха се лъвчетата. Бяха много заинтригувани от лъскавите предмети и нетърпеливи да изследват чантите, които бях закачила нависоко, където не можеха да ги стигнат. Скоро започна да ръми, но тъй като беше от този дъжд, който не продължава дълго, сложих пластмасови калъфи на апаратите и не изместих камерите.

Внезапно видях Елза да гледа с полуотворени очи сърдито към посоката, от която бях дошла. След това със свити уши се втурна в храсталака като светкавица. Чух изплашения вик на Тото и отидох подир нея, викайки: „Не, Елза, не!“ За щастие навреме я спрях. Казах на Тото да се отправи към лагера бавно и спокойно, тъй че да не дава повод на Елза да го последва. Разбрах, че като видял дъжда, той решил въпреки нареждането ми да се върне и да ми помогне да изместим тежките камери. Едва не пострада за своите добри намерения.

Веднага щом Тото се отдалечи, аз успях да смиря Елза, като я милвах и ѝ казвах непрекъснато със спокоен глас, че това е Тото, Тото, Тото, когото тя познава така добре. След това опаковах апаратите и се отправих към къщи. Обратният път не беше много лек. Съмненията не напускаха Елза. Тя продължаваше да се втурва пред мен, за да се увери, че всичко е безопасно. В резултат на това често се намирах между нея и лъвчетата. Това никак не им харесваше. Джеспа продължаваше да ме напада. Стараех се аз да водя групата. Не ми се искаше Елза първа да пристигне в лагера. Бях в неудобно положение. Трябваше да не ги изпусна от погледа си. Вървах отзад, с тежкия товар и постоянно говорех на Елза с ласкав, спокоен тон в гласа, надявайки се да я омиротворя, преди да стигнем у дома. Когато дойдох наблизо, извиках на момчетата да приготвят месо и задържах Елза. Така нашето завръщане мина спокойно.

След завръщането на Джордж предприехме друга фото — експедиция. Отидохме близо до скалата, където сутрин бяхме виждали Елза, но въпреки че, я викахме, тя не се появи. Едва когато светлината съвсем отслабна, тя внезапно се измъкна от храсталака само на десет метра от нас. Изглеждаше много спокойна; може би целия следобед ни беше наблюдавала. Търкаше главата си в коленете ми, но не издаваше никакъв звук. Знаехме, че мълчи, когато не иска лъвчетата да я последват. Както безшумно се появи, така безшумно изчезна... По-късно видяхме следи от лапите на нейния лъв и решихме, че може би са заедно.

На следващия ден следобед видяхме Елза през далекогледа си на мястото, където изчезна предишния ден. Стоеше на гребена на скалата, открояваща се на фона на небето. Наблюдаваше малка пукнатина между две скали. Въпреки че ме видя, тя не ми обърна внимание. Останах там, докато почти се стъмни, и през цялото това време тя не помръдна, като че беше на пост. После вниманието ѝ беше привлечено от нещо на пътя. Вероятно чу звука на колата на Джордж, който се връщаше от обиколка.

Скоро колата се появи, спря и аз се качих в нея. Разказах за последните събития на Джордж. Забелязах токачки, които беше убил по пътя си. Зарадвах се, защото ми беше омръзнала консервираната храна, с която живеехме.

Изведнъж Елза скочи при нас и, намери птиците. Започна да хвърчи перушина на всички посоки. Елза правеше опити да оскубе птиците. Боях се, че нищо няма да остане от тях, затова Джордж грабна една токачка и я хвърли на лъвчетата. Елза веднага се втурна подир нея и така имахме възможност да запалим мотора и да потеглим. Като видя това, Елза скочи на покрива на ландроувъра и настоя да бъде откарана вкъщи. Надявахме се, че след като изминем сто метра, майчинският ѝ инстинкт ще я накара да се върне при лъвчетата, но тя не показва такива намерения и трябваше да удряме по брезентовия покрив, докато ѝ стана съвсем неудобно. Едва тогава тя скочи от колата и отиде при своето смутено семейство.

По-късно всичките дойдоха в лагера и се забавляваха много с токачките. Наблюдавахме колко хитра беше станала Малката Елза. Тя позволяваше на братята си да изскубят остриите пера и когато птицата беше добре почистена, възползуваше се от случая, грабваше я и я пазеше с ръмжене, реване и дращение, така че братята ѝ смятаха за благоразумно да отидат да оскубят друга птица. Понякога битките за храна между лъвчетата бяха доста груби, но след това никога не се цупеха и не проявяваха нито злоба, нито обида. Изненадахме се, че предпочитат токачки пред козе месо. Когато Елза беше малка, приемаше токачката като играчка и рядко като нещо за ядене.

Семейството прекара нощта близо до лагера и на сутринта разбрахме причината. Следите на баща им се виждаха наоколо и заключихме, че той е чакал да сподели яденето с тях. Елза очевидно не е била съгласна с този план, защото беше издърпала трупа между

нашите палатки и реката, където той не можеше да дойде. Тя остана с лъвчетата си в тази цитадела през следващите двадесет и четири часа и я напусна едва когато чу Джордж да се връща от обиколка с ландроувъра си. Той беше убил още токачки и забавлението и угощението от предната вечер се повтори.

По здрач отидох на разходка и с изненада видях следите на съпруга на Елза върху следите на колата на Джордж, който тъкмо беше пристигнал. Вероятно беше наоколо. Когато се върнах, намерих Елза да се ослушва много внимателно и скоро след това премести лъвчетата и месото в цитаделата. Няколко минути по-късно чухме лъва да вика съвсем наблизко. Той рева цялата нощ.

На сутринта трябваше да се върнем в Изиоло за осем дни. Въпреки че разбра нашето намерение, Елза не се измъкна от укреплението си.

С пристигането си в Изиоло научихме, че през последните няколко дни на три пъти са ни търсили по телефона от Лондон и сега имаше покана за следващата сутрин. Да говориш по телефона с някого в Англия от шест хиляди километра бе много вълнуващо събитие. И ето чухме Били Колинз, който приемаше нашата покана да дойде и да се запознае с Елза.

Наехме самолет да го докара от Найроби до най-близкото летище и потеглихме два дни предварително. Бяхме решили да намерим Елза и да се опитаме да я задържим с лъвчетата близо до лагера, така че да посрещне своя издател.

Пристигнахме в лагера рано. Джордж стреля, за да съобщи това на Елза и скоро чухме нейното „бнк-бнк“, но не дойде при нас. Тъй като гласът ѝ идваше от „кабинета“, отидох до него и я видях с малките до реката на водопой. Хвърли ми само един поглед и продължи да лочи, като че ли не беше изненадана ни най-малко, че ме вижда след осемдневно отсъствие.

По-късно дойде и ме облиза, а Джеспа се настани на около 30 сантиметра разстояние. След това Елза скочи на масата и легна върху нея, просната с цялата си дължина. Джеспа стоеше на задни крака и търкаше нос в майка си. Ядоха малко от месото, което им бях донесла — явно не бяха гладни. Когато обаче Джордж се опита да вземе останките, Елза ги издърпа внимателно от него и ги отнесе да ги скрие. През нощта чухме Елзиния съпруг да я вика. Около полунощ Джордж

се събудил. Елза седяла на неговото легло и го ближела, докато лъвчетата стояли вън от палатката и я наблюдавали.

На следващата сутрин отидохме с Ибрахим да посрещнем Били Колинз. По обяд пристигнахме в малкото село Сомали, където очаквахме да се приземи самолетът. Помолехме африканките да пазят добитъка настрана от пистата, тъй като самолетът можеше да пристигне всеки момент.

Първоначално този плац бил предназначен за самолети, с помощта на които изстребвали скакалци. Трябвало да се разчистят само няколко храста, за да стане летище. Сега се използваше рядко и затова често по него минаваха стада. Сливаше се с околността и трудно се различаваше от въздуха.

Към 5 часа чухме шума на мотора, но мина доста време, докато кръжашката машина най-сетне се приземи. И изведнъж по пистата плъпна като че цялото местно население, шумно и развълнувано. Разноцветните тюрбанлии мохамедани, облечени в свободно падащи халати, наблюдаваха как Били Колинз и пилотът излизаха от малката кабина. Били беше пристигнал само 3 часа преди това в Найроби след денонощен полет с „Комета“. Помислих, че е много спортменско от негова страна веднага след това да предприеме тъй различен полет с четириместен самолет, бучащ през въздушните ями около връх Кения и търсещ малката писта сред обширната пясъчна долина на северната граница.

Очаквахме, че Били е уморен след дългия полет от Лондон и няма да се чувства особено щастлив от среща със слонове в тъмното. Предложихме да лагеруваме тук през нощта, но след обсъждане с Ибрахим и ловния надзирател решихме да продължим.

Когато стигнахме мястото, където бяха складирани козите за Елза, инспекторът ми даде бележка за Джордж. Настоявах да дойде на следващия ден в най-близкия административен пост за разглеждане на случай със забранен лов на дивеч. След още два часа пътуване през гъсти храсталаци пристигнахме в лагера, готови за ободряващо пийване. Преди Джордж да има време да налее питието, чухме познатото „бнк-бнк“ и след няколко минути се втурна Елза, следвана от лъвчетата си. Тя ни поздрави по нейния обичаен начин и след няколко внимателни подушвания отърка главата си и по Били, докато лъвчетата наблюдаваха от разстояние. После тя взе месото и го

помъкна в тъмнината близо до палатката, където се настани с децата си на ядене. През това време ние вечеряхме. Бяхме направили специална трънена ограда близо до палатката на Джордж за палатката на Били. След като го запознахме с дома му, барикадирахме отвън ракитовата му врата с тръни и го оставихме спокоен да спи.

Елза легна пред моята палатка и докато заспах, я чувах да говори нежно на лъвчетата си. В зори се пробудих от шум откъм палатката на Били. Разпознах неговия глас и гласа на Джордж. Очевидно се мъчеха да накарат Елза да напусне леглото на Били. На разсъмване тя се провряла през барикадираната ракитова порта, скочила на леглото на Били и го милвала нежно през скъсаната противокомарна мрежа. Под тежкото ѝ тяло Били не можел да мръдне, бил учудващо спокоен, като се има предвид, че за пръв път преживявал такова нещо — да бъде събуден от лежаща върху него голяма лъвица. Дори когато Елза го ухапала леко по ръката, за да изрази нежните си чувства, той не направил нищо, а само ѝ говорел спокойно. Скоро това забавление доскучало на Елза и тя се съгласила да последва Джордж вън от оградата, където започнала да се бори с лъвчетата. После семейството се отправи към Голямата скала. По-късно Джордж замина, за да разследва случая с браконьерите, а ние с Били разговаряхме на издателски теми в „кабинета“.

Когато към 5 часа Джордж се върна, каза ни, че току-що е минал покрай стадо слонове близо до лагера, тъй че ние привършихме чая набързо и потеглихме към шосето, за да ги снимаме. Стигнахме до Голямата скала и забелязахме Елза на върха, позирайки великолепно на фона на небето. Забравихме за слоновете и отидохме до основата на скалата с надежда да снимаме Елза с лъвчетата ѝ. Тя се заслушваше през цялото време за някакъв звук, който идваше от облия камък наблизо. Ясно, там бяха лъвчетата. Елза следеше всяка наша стъпка, но не мръдна, макар че ние я увещавахме и я викахме. Тя остана неподвижна и лъвчетата не се появиха. Чакахме доста време и след това решихме да опитаме късмета си със слоновете.

Веднага щом застанахме до колата, Елза се изправи и повика малките. Като че ли да ни раздразнят, всички позираха чудесно. Точно това бяхме чакали повече от час. Елза обаче ни показва достатъчно ясно, че не беше в настроение да се снима, затова се отправихме към

мястото, където Джордж беше видял слоновете. Не намерихме нищо, освен следите им и отново се върнахме при Елза.

Когато стигнахме скалата, светлината беше твърде слаба за снимки и ние само наблюдавахме с бинокли семейството. Лъвчетата се гонеха и блъскаха по камъните, докато Елза през цялото време ни следеше. Повикахме я и като се провря през храсталака, тя веднага слезе при нас, поздрави всички нежно и скочи на покрива на ландроувъра. Гледахме лапите ѝ, които се люшкаха над предното стъкло, а тя наблюдаваше лъвчетата. Те още играеха на скалата, неразтревожени от нейното отдалечаване. На Елза ѝ беше приятно нашето внимание, но не отмести поглед от малките, докато не се спуснаха от скалата. Тогава тя скочи от колата и изчезна в храсталака, за да ги посрещне.

Възползувахме се от случая да потеглим за вкъщи и да приготвим храна за семейството. Тъкмо всичко беше готово и те пристигнаха. Започнаха да разкъсват месото, докато ние вечеряхме няколко метра по-далеч. Тази вечер наблюдавахме лъвовете, които, изглежда, признаха Били за приятел.

Преди да настъпи денят, бях събудена от шум, отново от неговата палатка. Елза пак беше успяла да се вмъкне, за да му каже добро утро. След дълги увещания от страна на Джордж, който беше отишъл на помощ, тя излезе. Джордж натрупа още тръни пред ракитовата порта и съвсем сигурен, че Елза няма да може да преодолее тази барикада, се върна да си доспи. Елза не се остави да бъде победена от няколко бодила и след кратко време Били отново се намерил в прегръдките ѝ и запъшкар под нейната тежест. Докато той се борел да се освободи от противокомарната мрежа, в която се бил заплел, Джордж отново тръгнал на помощ. Доста време му отнело да отстрани бодлите отвън на портата и когато влязъл вътре, Елза била успяла да вкопчи лапи около врата на Били и държала скулите му между зъбите си. Често сме я наблюдавали да върши това с малките. То беше знак на нежност, но ефектът върху Били трябва да е бил доста по-различен.

Бях много разтревожена от необикновеното държание на Елза. Никога не беше правила подобно нещо с гост и можех да го окачества само като израз на нежност. Ако не го правеше на шега, би постъпила по съвсем различен начин. Независимо че останах при Били, тя премина за трети път през ракитовата порта, преди дори Джордж,

който беше отвън, или аз, която бях вътре, да успеем да я спрем. Този път Били беше станал. Висок и здрав, той се изправи срещу Елза, а тя стоеше на задните си крака, положила предните на раменете му, и хапеше ухото му. Щом го освободи, така я напердаших, че тя, смутена, напусна палатката и по доста странен начин изля чувствата си върху Джеспа: търкаляше се с него по тревата, хапеше го и го прегръщаше, както беше правила с Били. Най-сетне цялата фамилия затича към скалата. Не зная кой беше по-потресен — бедният Били или аз. Можехме само да мислим, че с тази необикновена реакция към Били Елза показваше по свой начин приемането му в семейството. Само към лъвчетата си и към нас някога бе показала своите чувства така. Не искахме да рискуваме още веднъж демонстрацията към нашия приятел, тъй че решихме да съкратим неговия престой и да напуснем лагера веднага след закуска.

След няколко километра видяхме два слона на около 30 метра от шосето. Те ни подушиха с вдигнати хоботи, направиха няколко нерешителни, клатушкащи се движения и отминаха. Тогава Ибрахим се отправи на разузнаване. Имахме много багаж на ремаркетото и не можехме да маневрираме бързо с колата. Неговата проверка предотврати срещата със самотен мъжки слон, застанал на шосето. Дадохме му време да се отмести, но той се забави повече, отколкото ни беше необходимо, за да му направим снимка, преди да изчезне в храсталака. Продължихме нататък без повече вълнения, ако не броим двете пуквания на гума, заради които стояхме в една канавка. Два часа преди да стигнем Изиоло, трябваше отново да спрем. Едното колело на ремаркетото беше паднало. Не можеше да се направи нищо друго, освен да оставим един надзирател на мястото на аварията и после да изпратим камион да го изтегли до вкъщи. Пристигнахме в Изиоло след полунощ.

ПОЖАР В ЛАГЕРА

В началото на юни след десетдневно отсъствие тръгнахме за лагера. Точно преди залез-слънце стигнахме на около десет километра от него. Видяхме много хищници по дърветата и храстите. Карахме бавно към тях. Неочаквано се намерихме всред слонове, които ни приближаваха от всички страни. Беше стадо, наброяващо тридесет-четиридесет животни, които са били в околността през последните седмици. Имаше и много малки слончета, чиито майки дойдоха разтревожени до колата и с повдигнати хоботи и разперени уши клатеха ядно глави към нас. Не се чувствувахме много удобно. Обстановката не се подобри и с пристигането на камиона, който Ибрахим караше близо до колата. Джордж скочи на покрива на ландроувъра и застана там с пушка в ръка. Като че мина цяла вечност и едва тогава някои от слоновете започнаха да прекосяват пътя на около двадесет метра от нас. Гледката беше величествена. Гигантите се движеха един подир друг, мятайки масивните си глави неодобрително към нас. За да запазят малките си, те ги прикриваха с огромните си тела. Показвайки своя протест, слоновете се отдалечаваха. Най-решителните останаха в храсталака. Накрая всички се източиха, освен две групи. Те стояха на мястото си. Явно нямаха намерение да се махнат.

Все пак Джордж искаше да узнае какво е привлякло хищниците. Денят преваляше, смрачаваше се вече и той реши заедно с Македе да мине между останалите две групи слонове. Ибрахим и аз стояхме на колата и наблюдавахме животните, за да можем да предупредим Джордж от евентуална опасност. Скоро той намери една убита водна коза и следи от лъв. Беше ял съвсем малко. Ясно беше, че слоновете бяха нарушили спокойствието му.

Вече се смрачаваше, когато Джордж се върна до колата, а пътят ни все още беше блокиран от слоновете. Не можехме да ги заобиколим, затова решихме да си пробием път между тях. И двете коли минаха благополучно.

Дали Елза беше убила водната коза? Нейното място за ловуване беше далеч оттук. Освен това да напада звяр с такива грамадни рога и по-тежък от нея самата (козата може би тежеше двеста килограма), когато се грижи за малките, е много рисковано. Би направила подобно нещо само ако наистина е била много гладна.

Един ден след като се върнахме в лагера, видяхме Елза и малките на Голямата скала. Веднага щом ни забеляза, тя се втурна надолу към нас и се хвърли с цялата си тежест върху Джордж, който беше повален от нежността ѝ. След това търкулна и мен. Малките лъвчета протягаха в недоумение главите си над високата трева. Искаха да видят какво става.

С връщането си в лагера ние им осигурихме храна. Нахвърляха ѝ се с резове, ръмжене и пляскане. Разбрахме, че здравата са огладнели. Малката Елза взе най-големия пай и избяга с „лова“ си. Остави братята си почти гладни и ние се почувствувахме задължени да им доставим друго месо.

По-късно, докато почивахме, Джеспа с учудваща смелост започна да дъвчи сандалите ми и да бута пръстите на краката ми. Челюстите и зъбите му бяха доста здрави и това ме накара много скоро да подвия крака. Джеспа изглеждаше разочарован, затова приятелски протегнах ръката си. Той я погледна внимателно, после мен и си отиде.

Вечерта Елза зае своето обичайно положение на покрива на ландроувъра. Вместо да лудуват, малките се проснаха на земята и не мръднаха. Много се изненадахме. Това беше времето, когато те бяха буйни. През нощта чух Елза да им говори с нисък глас. Чух също шум от сукане. Наистина трябва да са били много гладни, щом се нуждаеха от кърмене, след като за двадесет и четири часа бяха изконсумирали две кози.

На сутринта ги нямаше. Следите им ни отведоха до трупа на водната коза. Значи, все пак Елза беше издебнала и нападнала този страшен звяр преди два дни. За нещастие появата на слоновете е попречила на голямото угощение. Едва сега разбрахме защо цялото семейство беше толкова гладно и изтощено.

Прибрахме разкошните рога на водната коза и ги закачихме в „кабинета“ в памет на първия голям улов на лъвчетата с майка им. Бяха вече на пет и половина месеца.

Една вечер Елза, малките и ние се връщахме в лагера. Елза и Джеспа вървяха отпред, а Гоупа и Малката Елза изоставаха. Това тревожеше много Джеспа. Той се втурваше напред и назад. Най-сетне Елза се спря, застана между него и нас и ни пропусна напред. Така семейството се събра. Елза се потърка нежно по коленете ми, явно да ми благодари, че сме разбрали намека ѝ. Същата вечер една варена токачка изчезна от кухнята. Крадецът се оказа бащата на лъвчетата, чиито следи намерихме до палатката.

На следващата сутрин се събудих от мяукането на Елза. Говореше на малките си наблизо в гъсталака. Откакто се бяха родили, не бяхме пускали радио, за да не се изплашат. Този ден Джордж го отвори за сутрешните новини. Елза дойде веднага, погледна апарата, изрева срещу него с пълно гърло и продължи да реве, докато не го затворихме. След това се върна при лъвчетата. Малко по-късно Джордж го включи пак. Елза отново се втурна, пак зарева и не се успокои, докато не го изключихме. Аз я галех, увещавах я с тих глас, но докато не направи обстоен преглед на палатката, не се успокои. Тогава се върна при семейството си. Често съм се питала как Елза реагира на различните звуци. Ласкала съм се, като съм си мислела, че мога да отговоря на тези въпроси. Сега поведението ѝ ме озадачи. Преди майчинството си, когато живееше с нас, всеки ден слушахме радио. Наистина тя се плашеше отначало, плашеше се, ако засвирвах и на пианото, но щом разбереше откъде идва звукът, не му обръщаше повече внимание. Елза различаваше шума на мотор от кола и самолет. Колкото и голям да беше шумът от самолета, тя оставаше равнодушна, но най-слабият шум от кола я възбуждаше, дори преди ние да го чуем. Опитвала съм се да ѝ пея, за да проверя реакциите ѝ. Каквато и да е мелодията, тя оставаше равнодушна. Щом обаче почнех да имитирам малките, за да я накарам да ги търси, веднага реагираше. Ако го правех на шега, оставаше безучастна.

Като диво животно, Елза, разбира се, различаваше различните животински звуци и определяше настроението на приближаващия се звяр. По интонациите отгатваше и настроенията ни. С право твърдя, че тя предпочиташе ниския човешки тон пред отривистия, дори и когато високите тонове съвсем не означаваха тревога.

На 7 юни отидохме в Изиоло. Останахме десет дни и половин час след като се върнахме в лагера и запалихме ракета, Елза дойде.

Малките бяха с нея. Устрои ни възторжен прием, но забелязах по брадата и главата ѝ рани и една по-дълбока на десния ѝ глезен, който беше много подут. Сигурно я болеше, понеже се движеше само при нужда, но отказа да я промия. Цялото семейство беше много гладно — две кози едва ги наситиха.

На следващата сутрин тръгнахме, по следите им. Искахме да узнаем къде са живели, преди да дойдем. Знаехме, че Елза предпочита другия бряг на реката, въпреки че не намирахме разлика между двата. Нейният избор ни тревожеше, защото там често имаше браконieri. Нямаше опасност, ако беше сама, но с трите малки положението беше друго.

Бяхме избрали тази област да я пуснем на свобода, защото от другата страна на реката в един район от няколко километра мухите цеце бяха много дейни. Ухапванията от този вид цеце бяха опасни за човека и за повечето диви животни и фатални за добитъка, затова нямаше кози, които привличат Елза. Тя беше много консервативна в навиците си и въпреки че всеки два-три дни сменяше леговището си, се движеше в ограничена област и това ни успокояваше.

Напоследък имахме данни, че туземците браконьерствуват. Трябваше да узнаем леговището, което Елза най-често използваше, за да ѝ се притечем на помощ при нужда. Следите ѝ ни заведоха от реката покрай изсъхналото речно корито до оголена скала на около километър и половина от лагера, която нарекохме Пещерната скала. В скалата имаше кухня, добре запазена от дъжд, с няколко „платформи“, чудесни места за почивка, от които можеше да се наблюдава и околният храсталак. Освен тези удобства имаше и подходящи дървета, по които малките да се катерят. Очевидно това беше сегашното Елзино леговище.

В лагера Елза ни очакваше с малките. Беше нервна, но много нежна с мене, позволи ми да я използвам за възглавница и дори ме прегърна с лапите си. Джеспа, който ни наблюдаваше, очевидно не одобряваше това, защото, щом майка му ме напусна, той се сниши, но после се изплаши да нападне. Направи това три пъти и въпреки че се престори, че се интересува от някакъв слонски тор, неговите настръхнали уши и гневни ръмжения подчертаваха без съмнение ревността му. Забележително беше, че за атаките си избираше, момент, когато майка му не го наблюдаваше. За да го умилостивя, аз му дадох

няколко залъка, а после завързах една вътрешна гума за въже, дълго метър и половина, и му я метнах. Докато продължаваше играта, чухме грохот на слонове в „кабинета“ — сякаш провеждаха някакви състезания.

На 20 юни малките направиха шест месеца. По случай първата им полугодишнина Джордж уби една токачка. Разбира се, Малката Елза я грабна и изчезна в храсталака. Възмутените ѝ братя хукнаха подир нея, но се върнаха победени и премятайки се през глава по пясъчния бряг, се настаниха до майка си. Тя лежеше по гръб с вдигнати във въздуха крака. Хвана малките и пъкна главите им в устата си. Те се бореха да се освободят и стискаха до болка майчината си опашка. След като чудесно си поиграха заедно, Елза се поизправи и величествено дойде при мен и ме прегърна нежно, като че ли да покаже, че аз съм също „своя“. Джеспа гледеше объркан. Какво да направи сега? Майка му си играеше приятелски и с мен. Значи, не може да съм лоша. А пък съм толкова различна от тях. Щом се обърнех с гръб към него, Джеспа започваше да ме дебне, щом се извъръцах с лице, той спираше и въртеше главата си от една страна на друга и сякаш се чудеше какво да прави после. Накрая, изглежда, намери разрешение: тръгна направо към реката с намерение да мине на отвъдния бряг. Елза се втурна подир него. Извиках „Не, не!“, но без ефект. Цялото семейство го последва. Без оглед на младостта си, Джеспа беше поел водачеството на семейството, а те го приемаха.

Когато се върнаха, Елза задряма на скута ми. Това беше твърде много за Джеспа. Той дойде при мен и започна да ме дращи с острите си нокти. Не можех да помръдна краката си от тежката глава на Елза, тъй че, за да го спра, протегнах бавно ръката си към него. Без да се церемони, той я захапа и нарани палеца ми. Добре, че винаги нося сулфамиди на прах, та дезинфекцирах веднага раната. Цялата драма се разигра на няколко сантиметра от Елза, но тя дипломатично не обърна внимание на случката и затвори очите си сънливо.

После всички се върнахме в лагера, а Джеспа беше така приятелски настроен, че се чудех дали ухапването не беше само на шега. Наистина хапането между него и майка му беше израз на нежни чувства, но ние вече се тревожехме за отношенията му към нас. Бяхме се постарали да запазим естествените инстинкти на лъвчетата, за да си останат диви зверове, а това неизбежно би довело до положение да

нямаме контрол над тях. Малката Елза и нейният боязлив брат бяха, както винаги, срамежливи и никога не предизвикваха стълкновения или поводи за наказание. Джеспа обаче беше съвсем различен по характер и не можех да го накарам да скрие острите си дращеци нокти, като му казвам: „Не, не!“. Когато Елза беше малка, аз я научих да крие ноктите си при игра. От друга страна, не исках да употребявам пръчка. Може би Елза щеше да негодува, ако го направех, и можеше да престане да ми се доверява. Надявахме се единствено на самия Джеспа, за да установим приятелски отношения с него, но поне в момента разнообразните му прояви предполагаха по-скоро някакво примирие, отколкото приятелство.

След петдневен престой в лагера се върнахме в Изиоло. Вкъщи разбрахме, че Джордж ще трябва да замине на север за три седмици.

Не искахме да оставим Елза сама толкова дълго. Без Джордж и без ландроувъра аз не можех да се придвижвам лесно от Изиоло до лагера, затова реших да прекарам тези три седмици в лагера, дори и моето присъствие да наруши режима на малките. Дотогава обаче имаше две седмици. Щях да остана в Изиоло и след това да се срещна в лагера с Джордж, който щеше да мине оттам след една обиколка на път за Изиоло, а после щеше да се приготви за пътуването на север.

Наближавах лагера, но се изплаших доста, защото Джордж не се виждаше. Продължих да кормувам, изпълнена с лошо предчувствие, което с приближаването се засилваше. Въздухът се изпълни с пушек. Едва дишах. Като стигнахме, едва можех да повярвам на очите си. Трънените храсти бяха пепелища, тлееха дънери, беше горещо като в пещ. Двете акации, които даваха сянка и бяха дом на много птички, бяха изгорели. Зелените брезентови палатки се открояваха рязко на този въгленочерен фон. Успокоих се, защото намерих Джордж да обядва. Колко много имаше да ми разказва! Когато пристигнал два дни по-рано, намерил лагера в пламъци и открил следи на дванадесет браконieri. Те не само подпалили дърветата и трънените огради, но разрушили всичко, което намерили. Дори изкоренили малката зеленчукова градина, която Ибрахим беше засадил. Джордж се изплашил за Елза и пуснал няколко ракети между 7 и 10 часа вечерта, без да получи отговор. После в 11 часа тя и малките внезапно се появили много гладни. За два часа изяли цяла коза. Елза била много нежна и няколко пъти през нощта идвала да ляга на леглото му. Той

забелязал, че има някакви рани. Призори си отишла. Скоро след това той проследил стъпките ѝ и я видял да седи на скалата Хуф. Опитал се да открие откъде е дошла предната нощ. Нейните следи идвали откъм реката, но се смесвали със следите на браконьерите. Чудел се дали Елза и малките не са били преследвани. Следобед той изпратил трима надзиратели да потърсят хората, които са подпалили лагера. Върнали се с трима престъпници. Той ги задържал да възстановят лагера, което било непосилна задача, като се има пред вид количеството трънени храсти, които е трябвало да набавят за нашите огради.

Елза и малките напуснали лагера, щом се пукнала зората. Час и половина след това Джордж чул рев откъм Голямата скала, там, накъдето отишли те, тъй че предположил, че е Елза. Много се изненадал, когато след малко чул гласа от другия бряг на реката. После дошла сама, мокра и много възбудена. По задните ѝ крака имало кръв. След няколко минути забързала към Голямата скала, като ревяла високо. Джордж бил напълно сигурен, че се е срещнала с неприятел, защото раните ѝ не били от ловуване. Нейната нервност също подсказвала, че тя знае, че врагът е още в околността. Сега Джордж разбрал, че ревят, който първоначално взел за Елзин, е бил вероятно на свиреп лъв, който я нападнал. Докато двамата са се борили, малките са се разпръснали, а след битката Елза е избягала през реката. Джордж тръгнал след нея да търсят семейството. Двамата се изкачили на Голямата скала, викайки отчаяно малките. Лазели по билото, надничали във всички пукнатини. Намерили следите на лъв и лъвица. Елза била доста смутена. Сутринта тя искала да върви напред, но сега предпочитала да следва Джордж. След като стигнали края на скалата, там, където се родиха малките, Елза душила в една пукнатина много продължително. Изведнъж Джордж видял едно лъвче да наднича от скалата над тях, а след това се показало и друго. Били Малката Елза и Гоупа. Липсвал Джеспа. Като видели майка си, те се спуснали надолу, потъркали носовете си в нея и накрая си тръгнали към „кухненската луга“.

Всичко това се случило точно преди да пристигна и Джордж възнамерявал да отиде да търси Джеспа веднага щом свърши обяда си. Естествено отидох с него.

Около един час по-късно Елза се появи в подножието на Голямата скала и ме посрещна сърдечно. Докато пъдех мухите цеце от

козината ѝ и промивах раните ѝ, двете малки лъвчета ме следяха от шестдесет метра, а след това побягнаха. Елза имаше дълбоки рани не само на задните си крака, но големи драскотини по страните, и брадата си.

Докато се занимавах с нея, малките останаха в храсталака, но тя не им обръщаше внимание. За да ги окуражим да се приближат до майка си, ние се оттеглихме настрана и действително те се втурнаха към нея. След като се настаниха на безопасно място отгоре на скалата, Джордж отиде да търси Джеспа на скалата Зум. Аз останах да изследвам подножието на скалата. Обърнах се назад към Елза и видях, че тя прави някакви гримаси и души в един шубрак, на който се бе спирала и сутринта. Когато я повиках, тя не се помръдна. Земята беше пълна с лъвски следи. Разбрах тревогата на Елза. Когато Джордж се върна, тя заедно с малките дойде при нас под скалата, но скоро тръгна към интересния шубрак. Като го отмина, видях, че не две, а както обикновено, три лъвчета галопираха пред нея. Еднодневното отсъствие на Джеспа се приемаше от семейството съвсем естествено. Ние се успокоихме и вървахме подир тях до реката, където дълго пиха вода. Избързахме, за да им приготвим храна в лагера. Когато най-сетне седнахме да вечеряме, обсъдихме странното поведение на Елза. Защо не постоянствуваше в търсенето на Джеспа? Знаеше ли през цялото време, че той се крие в гъсталака? Възможно ли беше? Защо трябваше сам, да прекарва дванадесет часа съвсем близо до лагера, реката и скалите, където бяха останалите от семейството, и защо не отговаряше нито на майчиния си зов, нито на нашия? Ако неизвестните лъвовете бяха още близо до скалите, това би обяснило страховете на Елза и Джеспа, но ако причината беше тази, защо другите две лъвчета избраха убежище тук?

След вечеря Джордж трябваше да се върне в Изиоло, за да се приготви за триседмичното си отсъствие. Не бях доволна, че тръгва в такъв късен час, когато се раздвижват всички диви животни. Скоро след като тръгна, лъвовете започнаха да реват от Голямата скала и реvät се чуваше през цялата нощ. Щом ги чу, Елза веднага се премести с малките съвсем близо до оградата на моята палатка и остана до зори.

Един следобед повиках Елза, която беше на отвъдния бряг. Появи се веднага и щеше да преплува отсам о малките, но изведнъж всички замръзнаха и загледаха внимателно реката. После Елза поведе малките

нагоре по брега срещу „кухнята“. Там водата е много плитка през сухия сезон, но един час нито я прекосявах, нито си позволявах да се плискат или да се потопят, както обикновено. Съвсем по друг начин постъпиха през следващия ден. От същото място повиках Елза. Всички преплуваха веднага без ни най-малко колебание. Тогава забелязах, че Елза има рана голяма около един шилинг на езика си с много дълбока дупка в средата, която кървеше. Въпреки това тя продължаваше да бъде малките си, което ме изненада. Вечерта всички седяхме на брега. Изведнъж Елза и лъвчетата погледнаха към реката, задушиха и започнаха да правят гримаси. На три-четири метра видях един крокодил. Сигурно беше голям, защото главата му беше около половин метър. Грабнах пушката си и го убих. Малките не се стреснаха от гърма, въпреки че бяха само на метър и половина от мен. После Елза дойде и потърка главата си в коленете ми сигурно за да ми благодари.

Почти всеки следобед тя извеждаше малките на пясъчния бряг, където много им харесваше. Винаги имаше тор от биволи, а понякога и от слонове. Малките се търкаляха в него с най-голямо удоволствие. Лъвчетата играеха и по падналите палмови клони. Когато падаха, а това често се случваше, съвсем не го правеха като котките, за които се говори, че винаги падат на краката си. Нашите лъвчета се строполяваха като чувал с картофи и много се изненадваха, че са се намерили на земята.

По това време Джеспа стана по-дружелюбен. Сега понякога ме лижеше и дори веднъж застана на задните си крака, за да ме прегърне. Елза се стараеше пред малките да не показва съвсем открито чувствата си към мен, но когато бяхме сами, беше предана, както обикновено. Винаги ми се доверяваше и дори позволяваше да вземам месото от лапите ѝ и да го премествам на по-подходящо място, когато беше необходимо. Позволяваше да пипам и месото на малките. Например, когато вечер исках да преместя неизяденото месо от брега на реката, така че да не го намери някой крокодил, никога не се бъркаше. Разрешаваше дори да го дърпам от нея или когато малките висяха по него, стига да го запазя.

По здрач малките винаги кипяха от енергия. Те играеха върху майка си, което я затрудняваше да запази достойнството си. Джеспа например беше открил, че когато застане на задните си крака и държи опашката на майка си, тя доста трудно се освобождава. Така уловени,

двамата се въртяха в кръг, а Джеспа се правеше на палячо. Щом сметнеше, че му е достатъчно, Елза седнаше върху него. Изглежда, че той харесваше начина, по който майка му слагаше край на играта, и я лижеше и нападаше, докато най-сетне тя се скриваше в нашата палатка. Обаче не за дълго, защото той отиваше и там. Хвърляше набързо един поглед и след миг помиташе на земята, каквото достигнеше. Нощем често чувах как упорито сортира кутиите с хранителни припаси и касите с бира. Шумът от бутилките му доставяше безкрайно удоволствие. Една сутрин момчетата намериха парчета от скъпоценната ми гумена възглавница в реката. Джеспа не беше виновен. Аз постъпих необмислено предишната вечер, като не я прибрах от стола си. Той се чувствуваше като у дома си в палатката, докато брат му и сестра му не рискуваха. Те винаги оставаха отвън.

ЕЛЗА СЕ СРАЖАВА

Една сутрин Македе забелязал да кръжат хищни птици и се отправил надолу по течението. На около километър и половина намерил остатъци от носорог. Звярът бил убит с отровни стрели предишния ден, когато пиел вода.

Бракониерите бяха оставили много следи и бяха издигнали махани до мястото за водопой.

През нощта на осми юли имах истински концерт: съпругът на Елза издаваше своя обичаен звук „хуф“, един леопард кашляше, и хиена виеше. На следващата вечер чистех Елза от мухите цеце. Тя седеше в палатката с глава на скута ми. Стресна ме силният рев на нейния лъв, при който тя изхвъркна като стрела по посока на „кухнята“. Малките се втурнаха подир нея, но скоро се върнаха и седнаха извън палатката, твърде объркани. По-късно се върна и Елза и остана в лагера, а лъвът не престана да реве. Щом тя си отиде, чух хрускане на кокали и разбрах, че хиените се хранят.

На следващата вечер Елза доведе малките със себе си. След като си легнаха, тя три пъти тръгва да прекосява реката, но тъй като не исках да храня безплатно кой и да е хищник в околността, аз я извиквах обратно. Нека сама пази „лова“ си. Елза си отиде едва в зори, когато нямаше нужда да се пази месото.

Три дни Елза идва в лагера по тъмно. На четвъртия (15 юли) доведе само две лъвчета; Джеспа отсъствуваше. Разтревожихме се много и след като почакахме известно време, започнах да повтарям името му. Най-сетне Елза реши да го търси нагоре по течението, вземайки двете лъвчета със себе си. Повече от час чувах, че го вика, докато гласът ѝ замря в далечината. Внезапно след това зарева някакъв свиреп лъв и бабуини започнаха да крискат пронизително. Беше тъмно и не се реших да отида да видя какво става. Изчаках изхода, чувствайки се нещастна, защото бях сигурна, че Елза е нападната от лъвовете. След малко тя се върна. По главата и раменете ѝ имаше кървави драскотини и основата на дясното ѝ ухо беше съвсем отхапана. Имаше такава дупка, че можех да пъхна двата си пръста.

Това беше най-лошото нараняване на Елза. Малката Елза и Гоупа се върнаха с нея и седнаха уплашени настрана. Помъчих се да сложа сулфамид в раната на Елза, но тя беше безкрайно възбудена и не ми позволи да я доближа. Не се интересувах дори от месото, което ѝ донесох. Поставих го по средата между малките и мен. Те скочиха върху него, издърпаха го в тъмното и скоро започнаха да го разкъсват.

Седях дълго с Елза, която държеше главата си на една страна и кръвта капеше от раната ѝ. После стана, извика малките и изчезна през реката.

Едва дочаках да се развидели, за да отида да търся Джеспа. Македе, Нуру и аз отидохме по следите на Елза към Пещерната скала и се успокоихме, когато намерихме семейството в пълен състав. Бях щастлива, че Джеспа е жив, и сега можех да обърна по-голямо внимание на майка му. Раната на ухото ѝ още кървеше и от време на време тя разтърсваше главата си, за да пресуши кухината. Не можеше да стигне раната, за да я оближе, но постоянно я дращеше. По този начин пъдеше мухите. Естествено така тя я замърсяваше. Всичките лъвчета бяха кротки, а Джеспа лижеше нежно майка си.

Момчетата стояха настрана, докато аз се мъчех да сложа лекарство в раната, но Елза се дърпаше и всеки път, щом я приближех, отмяташе главата си очевидно с усилие. Уплаших се внезапно от някакви гласове. Сигурно бяха браконieri. Какво да правя? Така ли трябваше да стоя? Вероятно не. А и Елза като че ли не харесваше компанията ни и всеки момент можеше да излезе с малките си и да попадне в ръцете на браконьерите. Върнах се в лагера. Надявах се, че гладът ще я застави да ни последва. Минахме по обиколен път, за да разгледаме полесражението от предишната вечер. Открихме го на пясъчния бряг на реката на около километър от лагера. Имаше много следи от лъвовете, смесени със следите на бабуини. Въпреки че съвсем ясно можахме да различим следите на един мъжки лъв, не бяхме сигурни дали е бил сам.

Следобед чакахме Елза и семейството ѝ. Реших да сложа малко лекарство в храната, която тя взе от ръката ми. Мислех, че ако мога да ѝ давам по петнадесет таблетки дневно, раната ѝ няма да се инфектира. Ухото ѝ клюмна, което показваше, че мускулите са засегнати, а тя постоянно отмяташе главата си, за да се освободи от лепкавата течност. Джеспа, виновният за схватката, беше много

дружелюбен. Той ме лижеше и на няколко пъти извива главата си, като ме гледаше продължително.

Има поверие, че индивидите от вида Котки не могат да гледат човек в очите продължително време. Това не се отнасяше за Елза и сестрите ѝ, нито за малките. Бях открила, че те могат да предават настроенията си чрез различен израз на очите много по-точно, отколкото ние можем да ги изкажем с думи.

След като Елза се беше настанила за нощта, един лъв започна да реве. Това, изглежда, я стресна и скоро след това тя излезе с малките си.

Зарадвах се, когато всички се върнаха през следващия следобед. От време на време Джеспа приятелски мушеше муцуната си зад гърба ми, но очевидно Елза не одобряваше, защото заставаше между него и мен.

Когато се свечери, Нуру поведе козите към камиона. За пръв път забелязах, че малките проявяват интерес към тях. Разбира се, винаги сме се старали да избегнем контакта на лъвчетата с живи кози и те никога не са реагирали на тяхното блеене.

През нощта чух ръмженето на два лъва. Те чупеха костите на трупа, който се намираще пред палатката на Джордж. Прекараха доста време над яденето си и едва призори, когато момчетата започнаха да разговарят в кухнята, си отидоха. След това пресякоха реката, придружени от лая на бабуините, на който отговаряха със силно ръмжене. Намерихме следите на голям лъв и лъвица.

Елза не се върна няколко дни. Мислех, че отсъствието ѝ се обяснява с тази двойка, която беше наоколо и през следващата нощ ръмжа около камиона с козите.

Момчетата и аз търсихме на няколко пъти Елза, но напразно. Унесени в търсенето, вдигнахме един носорог и няколко бивола.

Елза отсъства четири дни. Започнах много да се безпокоя, защото вероятно раните ѝ пречеха при ловуването, а се страхувах също, че браконьерите могат да ѝ напакосят.

Когато на 20 юли вечерта видях да кръжат лешояди, сърцето ми замря. Отидохме да проверим, но се добрахме до следите на браконьерите. От двете страни на реката те бяха направили скривалища до всяко място за водопой. Намерихме и пепел от скорошно огнище и овъглени животински кости.

Три часа по-късно се върнахме в лагера и двама ловни надзиратели ми казаха, че са видели Елза и малките под един храст от другата страна на реката на около километър и половина навътре в сушата. Тя лежала, на сянката, а малките спели. Видяла, че приближават хора, но не се помръднала.

Звучеше странно. Нима е толкова болна, че ѝ е безразлично дали има чужди хора наблизко?

Македе предложи да ѝ отнесем малко месо, но не толкова, че да задоволи глада ѝ, и по този начин да я примамим да се върне в лагера. Като приближихме леговището ѝ, дадох знак на мъжете да изостанат и я повиках. Тя се измъкна. Вървеше бавно, с глава, наклонена на една страна. Бях изненадана и изплашена, че се е настанила на такова, опасно място, където лесно може да бъде открита от браконьерите. Видях, че ухото ѝ е инфектирано и отделя гной. Очевидно изпитваше силни болки, когато отмяташе главата си (а това правеше много често) и изглеждаше, като че ли ухото ѝ беше пълно с течност. Освен това тя и Малката Елза бяха оплутити от мухи. На майката помогнах да я избавя от мухите, но дивачката — дъщеря не ми позволи да направя същото и с нея. Междувременно тя и братчетата ѝ се сбиха за парчето месо, което им бях занесла, и скоро за Елза не остана нищо друго, освен оглозгани кокали. Тя гледаше безропотно и опроверга легендата, че лъвиците първи се насищат, а остават малките си гладни. Джеспа ми благодари за яденето, като облиза ръката ми с грапавия си език. Помъчих се да склоня Елза да се върне в лагера, като виках „маджи, чакула, миами“, но тя не мръдна и сама се върнах вкъщи.

Тъй като бях направила много снимки, дойдох в лагера да взема друг филм. Тогава чух, че малките пристигат от отвъдния бряг, и се отбих за малко към реката. Внезапно Елза изскочи от един храст и ме повали. Явно тя се съмняваше, че съм се върнала от друга посока, и се страхуваше за малките. Беше нервна целия следобед и страдаше от силни болки, защото, когато случайно лъвчетата я докоснеха, тя изръмжаваше и ги удряше раздразнено. Изглежда, Джеспа знаеше най-добре състоянието ѝ и постоянно я лижеше.

Вечерта, скоро след като си легнах, Елза и малките напуснаха лагера. Тогава чух да се обаждат леопард и лъв. Станах и извиках на момчетата да отстранят трънената ми ограда, за да мога да изляза и прибера останките от месото в колата си. Не исках да поощрявам

всички хищници в околността да делят храната на Елза и по този начин да я пропъдят.

Бях решила да напусна лагера веднага щом ухото ѝ оздравее и вече може сама да ловува. Ето три седмици бях сама, а Джордж все още го нямаше. Искях да се върне, защото, когато неговата палатка е заета, хищниците никога не се приближаваха до месото, което висеше до нея. В негово отсъствие лъвовете дебнеха около лагера всяка нощ и въпреки че Македе и Нуру можеха да изпробват пушките си, ако се появеше беда, страхувах се за безопасността на момчетата.

Накрая Джордж пристигна и беше поздравен от рева на чужд лъв. Като чу, че Елза не се е мяркала от няколко дни, той реши да отиде да я търси и искаше да сплаши чуждия лъв и неговата свирепа лъвица, които така често нараняваха Елза. Досега вече познавахме нея и съпруга ѝ добре поне по гласа им и разпознахме следите им. Те се разхождаха около реката на разстояние около петнадесет километра. Разбира се, деляха земята и с други лъвове, освен с Елза, но тя беше единствената, която постоянно се навърташе наоколо. Свирепата лъвица беше живяла в тази околност много преди Елза, но ние не знаехме какво беше направила тя, за да ядоса този отблъскващ звяр. Бяхме съвсем сигурни, че Елза не се е мъчила да привлече вниманието на нейния съпруг, а е била вярна на своя млад лъв. Може би Елза се е намесила в ловуването или в териториалните домогвания, или може би това същество си беше просто злонраво. Така или иначе бяхме сигурни, че е прогонила Елза и малките през реката към браконьерите, а тя и съпругът ѝ са обсебили Голямата скала.

Като вървахме от другата страна на реката, случайно видяхме следи от малките. Те водеха към някакви скали, които нарекохме Граничните скали, тъй като бяха на граничната линия на Елзината територия. Беше вече доста тъмно, за да предприемем нещо, затова се върнахме в лагера. На следващата сутрин открихме върху следите на лъвчетата следи от лъв и лъвица. Зарадвахме се, когато установихме, че те водеха твърде далеч, нещо необичайно за Елза. На връщане близо до реката забелязахме специален капан за лъвове. Беше надвесен от едно дърво над пътеката на дивеча.

Копиевидният капан е смъртоносен уред, който се състои от прът с диаметър тридесет сантиметра и дължина шестдесет сантиметра. Напречно към земята е прикрепен отровен харпун. Щом той се

освободи, прътът пада върху животното, което минава отдолу, и тежестта му е достатъчна, за да пробие най-дебелата козина.

На следващия ден търсихме Елза нагоре по течението на откъдния бряг. Тук също имаше много следи от лъвов, включително и на лъвица с три лъвчета. Те ни отведоха на осем километра от лагера в една местност, до която не знаехме Елза да е стигала. Като приближихме един баобаб, някакви подплашени животни побягнаха. Тото зърнал лъв с три лъвчета, които можеха да бъдат Елзините. Изчезнаха като стрела. Викахме, но нямаше отговор.

Двамата с Джордж проследихме пътя им до известно място и бяхме озадачени. Ако това беше семейството на Елза, защо побягнаха от нас? От друга страна, възможно ли беше да има наоколо друга лъвица с три лъвчета колкото Елзините? На връщане намерихме следи от лъв, водещи към посоката, от която току-що идвахме.

На следната сутрин дойдохме на същото място. На разстояние петстотин метра намерихме пресни следи от лъв, лъвица и малки. Те ни отведоха до сухо речно корито, после към някакви скали, но преди да ги достигнат, дирите неочаквано се обърнаха по посока на реката. Следите на другия бряг бяха още мокри. Очевидно беше, че щом семейството ни е чуло, веднага е побягнало. Единственото, в което можехме да бъдем сигурни, беше, че са се разпръснали и побягнали много скоро.

След двучасово ходене намерихме, че семейството се е събрало наново при едно пясъчно дъно. Пазехме тишина, докато чухме възбуждения рев на бабуини едновременно с рев на лъв. Беше много близо до нас. Гласът ни беше познат, понеже го бяхме чували нощем. Звучеше прегракнал и момчетата казваха, че го е хванала „малария“.

Джордж реши да го издебне. Приближихме толкова много, че едва ли не оглушах от следващия му рев. Внезапно видях задните му крака на тридесет метра, а момчетата дори видяха главата и гривата му.

Необичайно е да реве лъв в единадесет часа сутрин. Очевидно той викаше лъвицата, която чухме по това време да се обажда от посоката на крещящите бабуини. Надявайки се, че това може да е Елза, ние отминахме прегракналия лъв и се поогледахме, но не видяхме нищо.

Най-сетне, уморени и жадни, седнахме да пием чай. Тук обсъдихме двете възможни обяснения за изчезването на Елза. Вместо да стои в лагера и да рискува да бъде тормозена от злонравната лъвица, тя може би е решила да сподели опасностите на живота на лъва с дрезгавия глас, чиито следи са вероятно тези, които ние намерихме предишния ден. Това беше оптимистичното решение на мистерията. Песимистичната алтернатива беше, че Елза е умряла от инфектираното си ухо и че малките са осиновени от двойка диви лъвове.

На връщане видяхме ято хищници около „кухненската луга“ и момчетата отидоха напред да видят „жертвата“. Аз изостанах, защото се ужасявах от това, което ще открият, но скоро те извикаха, че са намерили трупа на малко куду, което вероятно е било убито през нощта от диви кучета.

Следващите два дни прекарахме, като прекосяхме територията на Елза било пеша, било с колата. Джордж си замина през последната седмица на юли, а аз продължих да търся Елза. На следващата сутрин, като вървах с Македе по пътя към Голямата скала, проследих стъпките на някакъв самотен лъв, който очевидно е идвал към лагера. Видях също стъпки от островърхи обувки, които Македе откри, че са еднакви със стъпките, които видял близо до убежището на един браконьер. И двете следи бяха върху отпечатъците от гумите на колата на Джордж.

Явно браконьерите следяха нашето движение и без съмнение, след като са чули, че колата на Джордж замина, още на следващата сутрин са дошли ща разузнаят. Колко ли разочаровани са били, като са открили, че съм още в резиденцията си.

Изминаха 14 дни, откакто свирепата лъвица беше нападнала Елза, и освен онзи случай, когато ловният надзирател я беше видял до храста, никой не беше я виждал, нито имаше никакви следи от малките.

Чувствах се много нещастна и попитах Македе дали обича Елза. Той погледна уплашено, но отговори топло: „Къде е, за да я обичам.“ Това още повече ме потисна. Македе ме погледна и ми се скара: „В главата си нямате друго, освен смърт, вие мислите за смърт, говорите за смърт и се държите, като че ли няма Мунго (бог), който да се грижи за всичко. Не можете ли да му се доверите да се грижи за Елза?“

Окуражена, аз станах и продължих търсенето, но минаха два дни без никакъв резултат. Вечерта на шестнадесетия ден, откакто Елза и малките бяха изчезнали, запалих лампите и си сипах нещо за пиене.

Седях в тъмното, напрегнала слух, с надежда да чуя някакъв шум. И изведнъж — едно бързо раздвижване и от нежния поздрав на Елза едва не паднах от стола си. Изглеждаше слаба, но невредима и видях, че раната на ухото ѝ беше зараснала отвън. Само в средата беше още инфектирана. Явно беше много гладна и когато момчетата се упътиха към нас с месото, за което бях помолила, тя се втурна към тях. Извиках: „Не, Елза, не!“ Тя спря послушно, върна се при мен и се овладя, докато те прикрепиха месото на един синджир пред палатката. Тогава се втурна към него и лакомо яде. Изглежда, че много бързаше, налапа се с половин коза и се оттегли от светлината, а после се отдалечи ловко и изчезна по посока на „кабинета“.

Успокоих се съвсем, че е добре, но къде бяха малките? Посещението продължи само половин час и дълго чаках през нощта, надявайки се, че може да се върне с тях, за да довършат козата. Понеже това не стана, отнесох остатъците в колата си, за да ги запазя да не ги изядат хищниците, и си легнах.

Призори на 1 август се събудих от мяукането на лъвчетата и ги видях да се промушват през трънената ми ограда. Извиках на момчетата да донесат месото и отидох при Елза, която наблюдаваше как малчуганите се борят за него.

Скоро стана ясно, че останките от Елзината вечеря от предната нощ няма да бъдат достатъчни да задоволят четири гладни лъва, затова наредих на Македе да убие друга коза и успях да държа Елза мирна, докато стане това. Нейното самообладание беше учудващо и едва когато мъжете оставиха трупа на около десет метра, тя стана и издърпа месото в храста близо до реката. Малката Елза и Гоупа я последваха, но Джеспа беше много зает с хрускане на кокали, за да обърне внимание на това, което ставаше. Не след дълго обаче реши да се присъедини към семейството и захапал останалото от „плячката“, го отнесе към реката.

Седях под един храст гардения и чаках удобен момент, за да сложа лекарство в храната на Елза и да ускоря лекуването на възпаленото ѝ ухо. Успокоих се, че нямаше никакви нови драскотини

по нея и малките, въпреки че са ловували през всичкото време, докато отсъствувах от лагера.

Лъвчетата ръмжаха, ревяха и се биеха за най-хубавите късчета месо. Животът в гъсталака вероятно ги беше направил по-диви, защото сега при всеки подозрителен звук бяха нащрек и изпадаха в паника от неочаквания вой на бабуините. Двете лъвчета бяха станали по-срамежливи и се плашеха от всеки мой жест, но Джеспа ме удиви: дойде близо до мен, наклони главата си на една страна с въпросителен поглед и облиза ръката ми — явно искаше да си останем приятели.

Слънцето беше високо, ставаше горещо и затова, щом се нахраниха до насита, малките си поиграха чудесно на плитчините, като се гмуркаха, бореха, плискаха и разпенваха водата. Най-сетне се тръшнаха под сянката на една скала, където отиде и Елза.

Наблюдавах как дремят доволни, с лапички, отпуснати върху камъка. Спомних си думите на Македе, че мунго се грижи за Елза — и наистина по-щастливо семейство човек трудно можеше да види. За да открия какво са правили през дългото си отсъствие, аз го помолих да разбере по следите им откъде са дошли до лагера. Междувременно промих раната на Елза, докато беше още сънлива и не можеше да се противопоставя на лечението ми. Когато се стъмни, отидох при Македе, за да ми каже какво е открил. Следите стигали до границата на нейната „територия“ и там на някакви скали открил не само нейните следи и следите на малките, но дори на още един, ако не и на два лъва.

Това донякъде обясняваше как тя и малките са се хранили, а също и нейното особено държане, когато я изненадахме с ловния надзирател. Реакциите ѝ бяха типични за лъвица в любовен период.

Може би е чудно, че не сме се сетили за това, но след като Елза кърмеше малките, не очаквахме да се интересува от любов. Смятахме, че дивата лъвица може да ражда всеки три години, защото този период е необходим, за да се научат малките да ловуват и да станат независими. Дали Елза се беше възстановила по-бързо поради храната, с която я снабдявахме, за да е в състояние да отглежда други малки. На седем и половина месеца лъвчетата можеха да живеят с месна храна. Разбира се, Елза не знаеше, че ние стоим, за да лекуваме раните ѝ, да ѝ помагаме да се възстанови и да може да научи поколението си да ловува.

ОПАСНОСТИ В ГЪСТАЛАКА

Около 9 часа вечерта Елза и малките дойдоха до реката и се настаняха пред моята палатка да чакат вечерята. Тъй като останките от месото бяха още до храста гардения, повиках Македе и Тото и ги помолих да дойдат, за да го издърпаме. Взех лампа и отидохме долу под тясната пътека, която бяхме проправили през гъстия храсталак от лагера до реката. Македе с палка в ръка и фенер отиде напред. Тото го следваше, а накрая вървах аз с лампата. Тихо отидохме на няколко метра надолу по пътеката. Последва ужасен сблъсък и лампата на Македе изчезна. Една секунда по-късно изхвъркна и моята лампа и някаква голяма черна маса ме блъсна и повали. Следващото нещо, което помня, беше, че Елза ме ближеше. Веднага щом се свързах, седнах и повиках момчетата. От Тото, който лежеше до мен, дойде слабо стенание. След това той се надигна, като държеше главата си, клатушката се и заекваше: „Бивол, бивол.“ В този момент чухме гласа на Македе от посока на „кухнята“. Викаше, че е съвсем добре. Помагайки ми да стана, Тото каза, че видял как Македе изведнъж скочил настрана от пътеката и започнал да удря с палката си един бивол. В следващия момент Тото бил повален, а след това — аз. Какво се е случило, когато Елза и биволът са се срещнали лице с лице, никой от нас няма да узнае. За щастие Тото нямаше лоши наранявания, освен една подутина на главата, причинена от дънера на паднала палма. Почувствувах, че от ръцете и бедрата ми тече кръв, и ме болеше, но исках да се прибера в лагера, пък после да видя раните си. Тази случка наистина опроверга популярното вярване, че лъвицата, колкото и питомна да е, става жестока при миризмата или вкуса на кръв.

Елза несъмнено бе дошла да ни защити от бивола. Разбрала, че сме наранени, тя беше най-нежна и внимателна.

Не се съмнявах, че бе бивол, тъй като от няколко седмици непрестанно виждахме следите му, които водеха от „кабинета“ през речния храсталак до пясъчния бряг, където триъгълна линия от следи отбелязваше мястото му за водопой. След като задоволеше жаждата си, той обикновено продължаваше нагоре по течението. Никога не отиваше на водопой преди полунощ. Тази вечер, изглежда, е бил необикновено

жаден и е пристигнал по-рано. Вероятно Елза го бе чула и затова доведе малките в лагера в 9 часа. Когато ни е видял да слизаме с лампите към реката, биволът очевидно се е уплашил и се е втурнал по най-близката пътека, за да се спаси, и се сблъскал с нас. Аз получих няколко ритника, които оставиха следи на бедрото ми, и бях благодарна, че не бяха на много по-уязвими места от моята анатомия.

Елза се върна с нас в лагера, където намерихме малките да ни чакат. Озадачи ме как ги е изхитрила да не я последват. Тревожех се за Македе и веднага отидох в кухнята да видя как е. Намерих го в добро състояние да разказва на захласнатите си приятели за самостоятелната си разправа с един бивол. Страхувам се, че неговата героична фигура слабо потъмня от появата ми с кървящи крака, но главното е, че всички бяхме спасени.

Прекарах много неприятна нощ, защото освен болките от раните ми всички стави започнаха да се подушат и беше трудно да намеря поза, в която да се отпусна или да дишам, без да се увеличава болката в ребрата ми.

През следващия следобед Елза издърпа „лова“ си твърде далеч по течението, премина с него реката и после продължи нагоре по стръмния бряг. Дотам не можеше да се добере никой друг звяр. Чудех се дали необикновеното поведение на Елза не се дължи на това, че се беше уплашила от бивола точно толкова, колкото и аз.

В началото на август тя беше необикновено общителна, но синът ѝ Джеспа не следваше примера ѝ. Всеки ден той ставаше по-буен. За разлика от Елза той живо се интересуваше от стадото кози.

Една вечер, когато Нуру ги пасял около камиона, Джеспа минал през кухнята на десетина сантиметра от предания Ибрахим, който бил коленичил на килимчето си, погълнат от вечерната си молитва, промъкнал се между контейнерите с вода, покрай откритото огнище и пристигнал при камиона точно когато козите щели да влизат. Нямаше съмнение за намеренията му. Аз изтичах, грабнах една пръчка, изпречих я пред него и извиках: „Не, не!“ с най-заповеднически глас. Джеспа погледна объркан, подуши пръчката и започна да я удря на игра, което позволи на Нуру да вкара козите в камиона. След това Джеспа се върна с мен при Елза, която наблюдаваше играта.

Често тя ми помагаше да го контролирам било като прибавяше няколко плесника към моето „не“, било като заставаше между него и

мен. Докога ли още моите заповеди и пръчката ми щяха да имат ефект, дори и при нейната подкрепа? Джеспа беше така жизнен, любопитен и закачлив, беше величествен малък лъв, който много бързо расте, и беше крайно време да оставим него, брат му и сестра му да живеят своя нормален живот. Докато мислех това, той преследваше другите лъвчета, катурна съда с вода върху Елза и я измокри. Елза му удари една плесница и след това го натисна под тежкото си измокрено тяло. Зрелището беше забавно и ние се засмяхме неволно, но беше нетактично и засегна Елза, която, след като ни отправи неодобрителен поглед, си отиде с двете послушни лъвчета. По-късно скочи на покрива на ландроувъра, а аз отидох, за да се сприятелим отново и да ѝ се извиня.

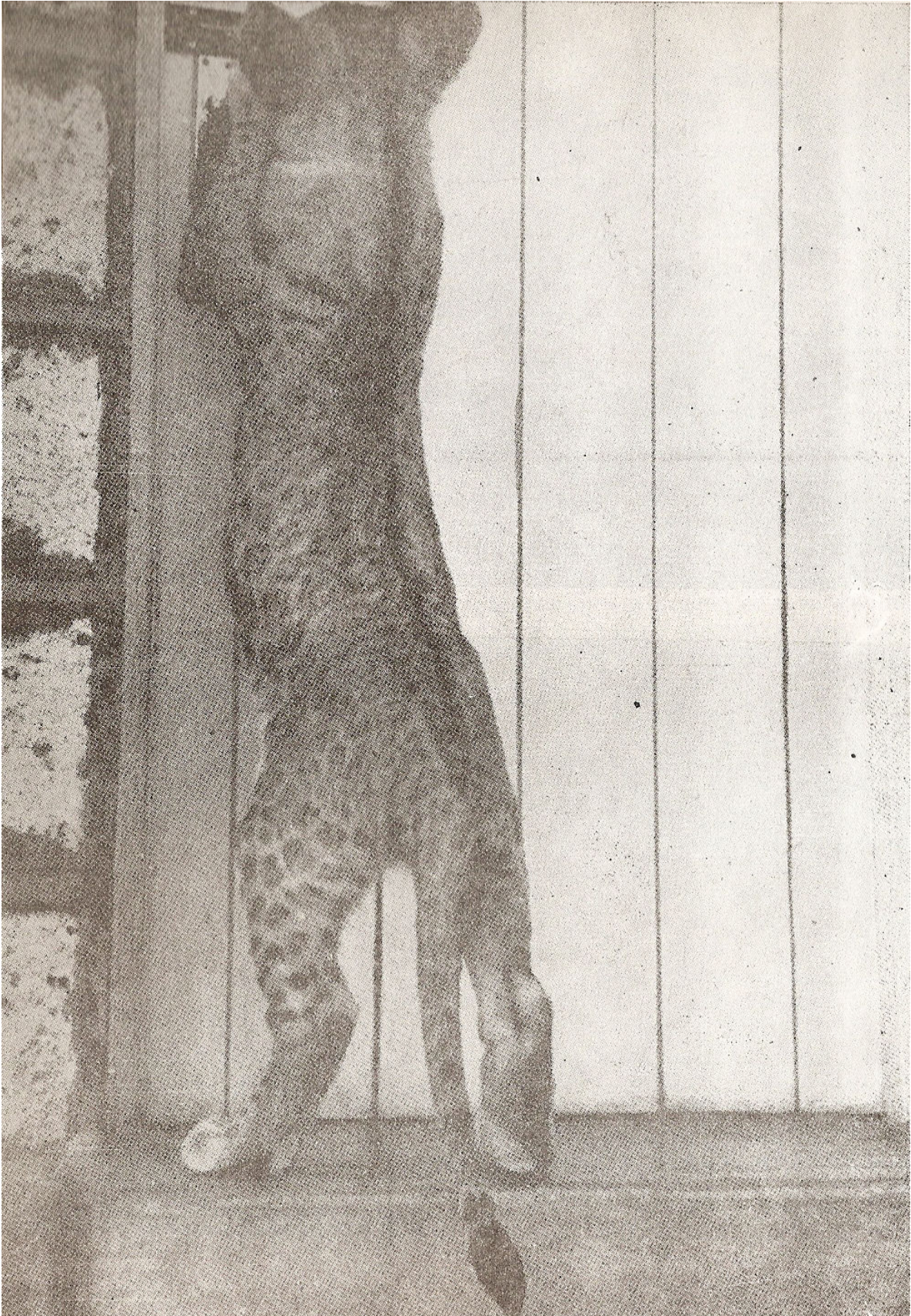
Имаше пълнолуние и звездите в небето блестяха като брилянти. Елза гледаше надолу към мен със сериозно изражение и големите ѝ почти черни очи като че ли казваха: „Защо подронваш моя авторитет?“ Дълго останах при нея, като галех меката ѝ копринена глава.

След малко чухме скимтенето и грухтенето на любещи се носорози, които идваха откъм солената скала. Елза погледна към малките, но като забеляза, че са напълно погълнати от яденето си, реши да не обръща внимание на влюбената двойка. По-късно ги чухме да пресичат реката.

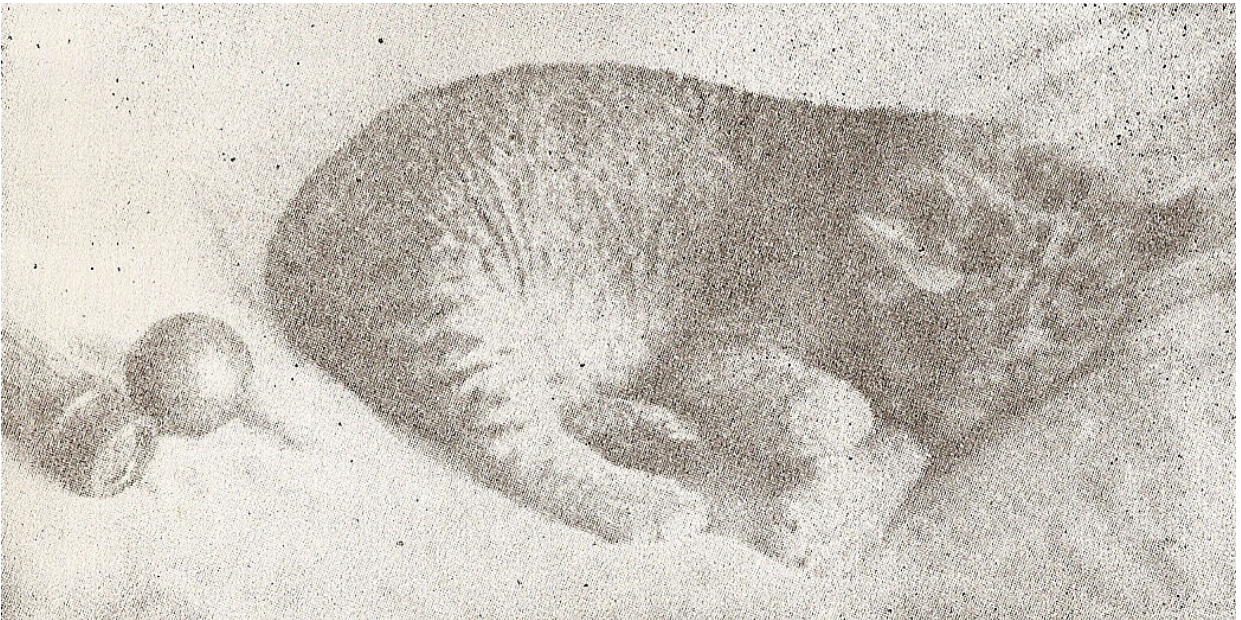
Джордж се върна отново при мен, като доведе група за борба с браконьерите. Групата щеше да действа по цялата северна граница. Първото нещо, което искаше да направят, беше да намерят човек от местните жители на отвъдния бряг на реката, който срещу прилично възнаграждение да дава сведения за браконьерите.

Възнамерявахме да оставим семейството да се грижи за себе си веднага щом настаним хората. Раните на Елза бяха повече или по-малко излекувани и ние искахме лъвовете да заживеят своя нормален живот. Когато обаче ловните надзиратели се върнаха, разбрахме, че трябва да променим планове си. Те доведоха няколко браконieri, а един донесъл на Джордж, че браконьерите са решили твърдо да убият Елза с отровни стрели веднага щом напуснем лагера. Каза също, че след подпалването на лагера трима от престъпниците изкачили Голямата скала на Елза на лов за дамани, но се отказали, след като един от тях бил ухапан от змия.

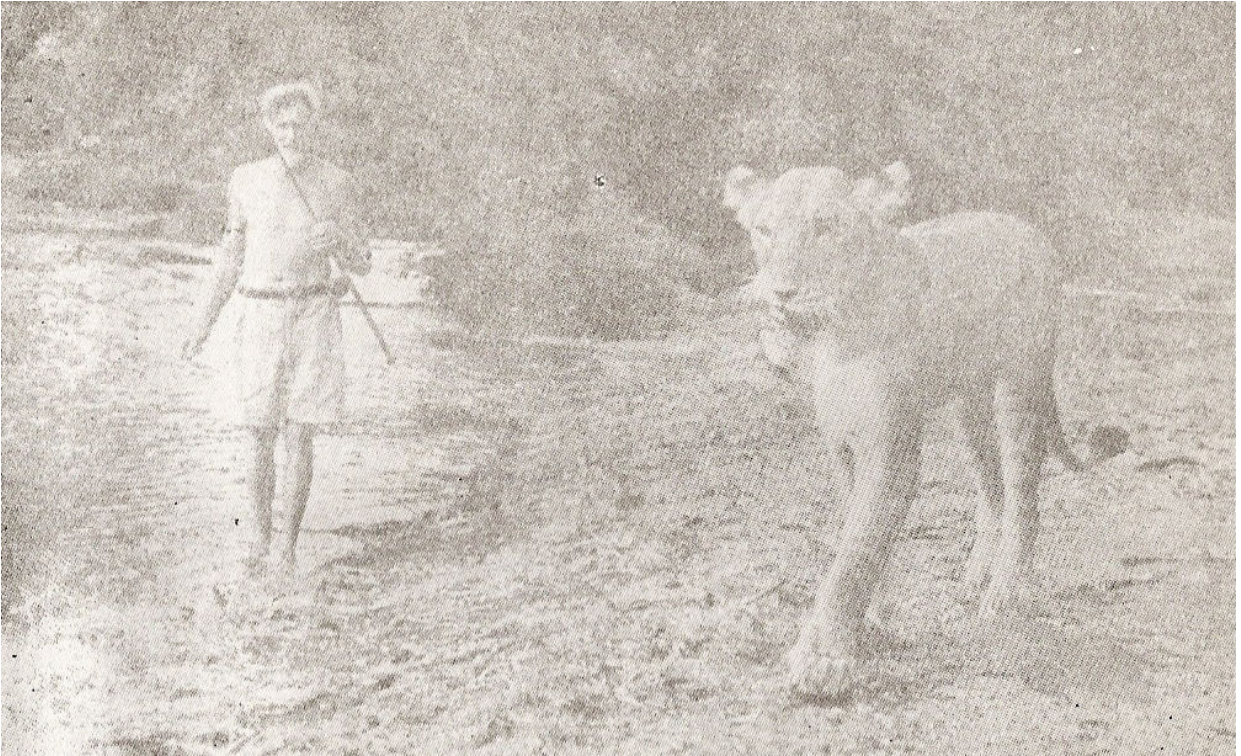

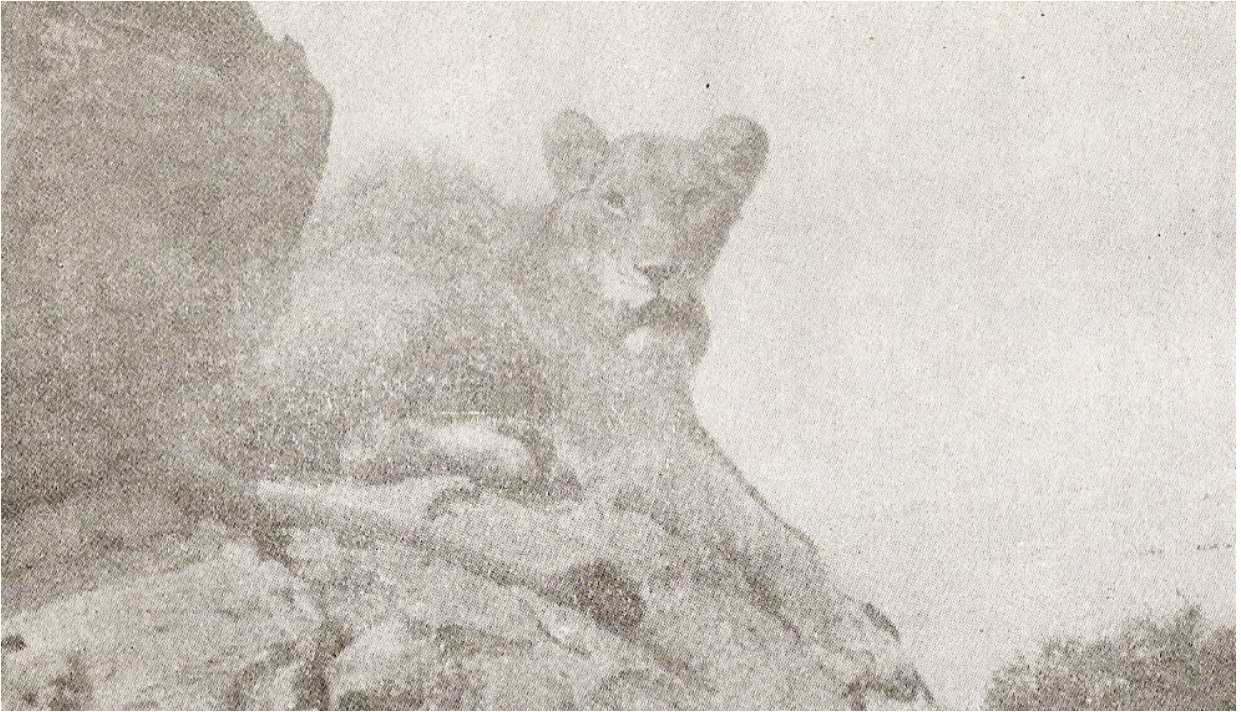

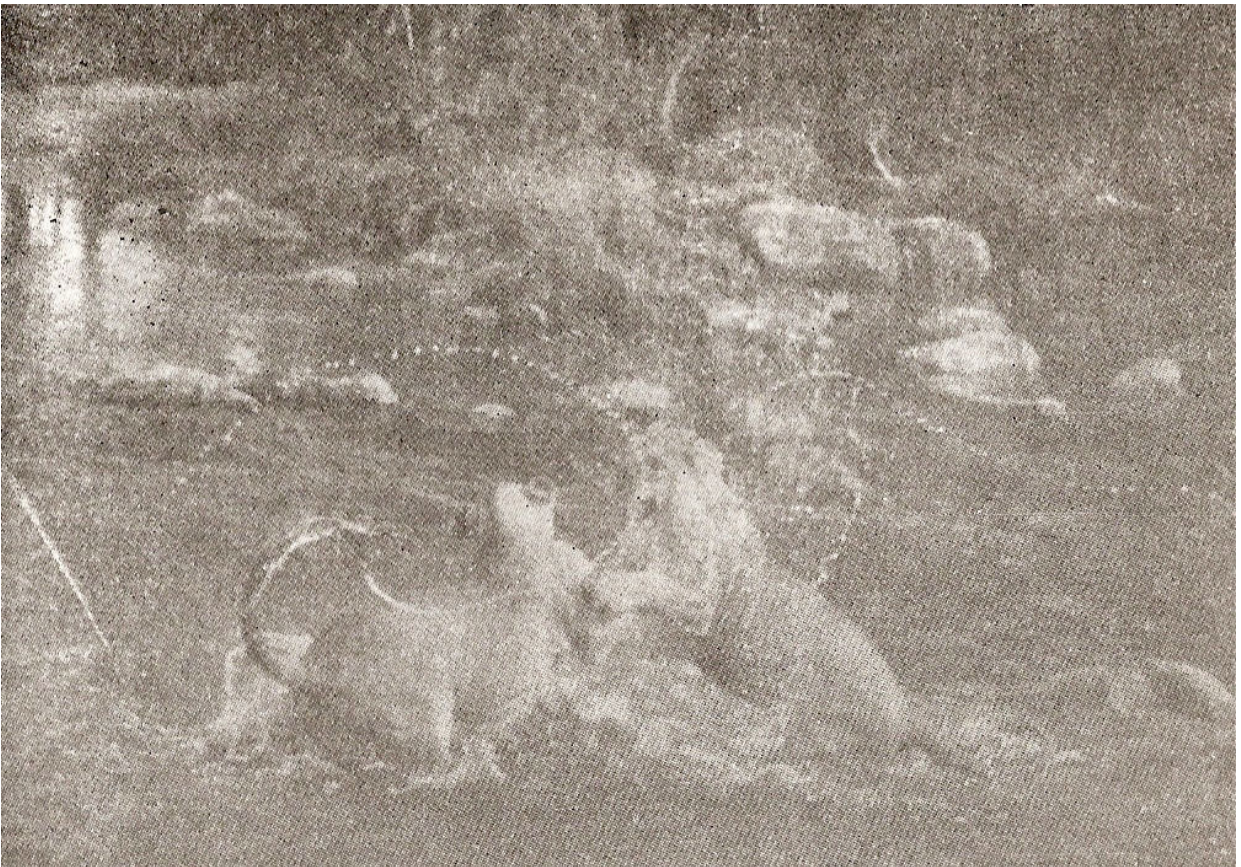

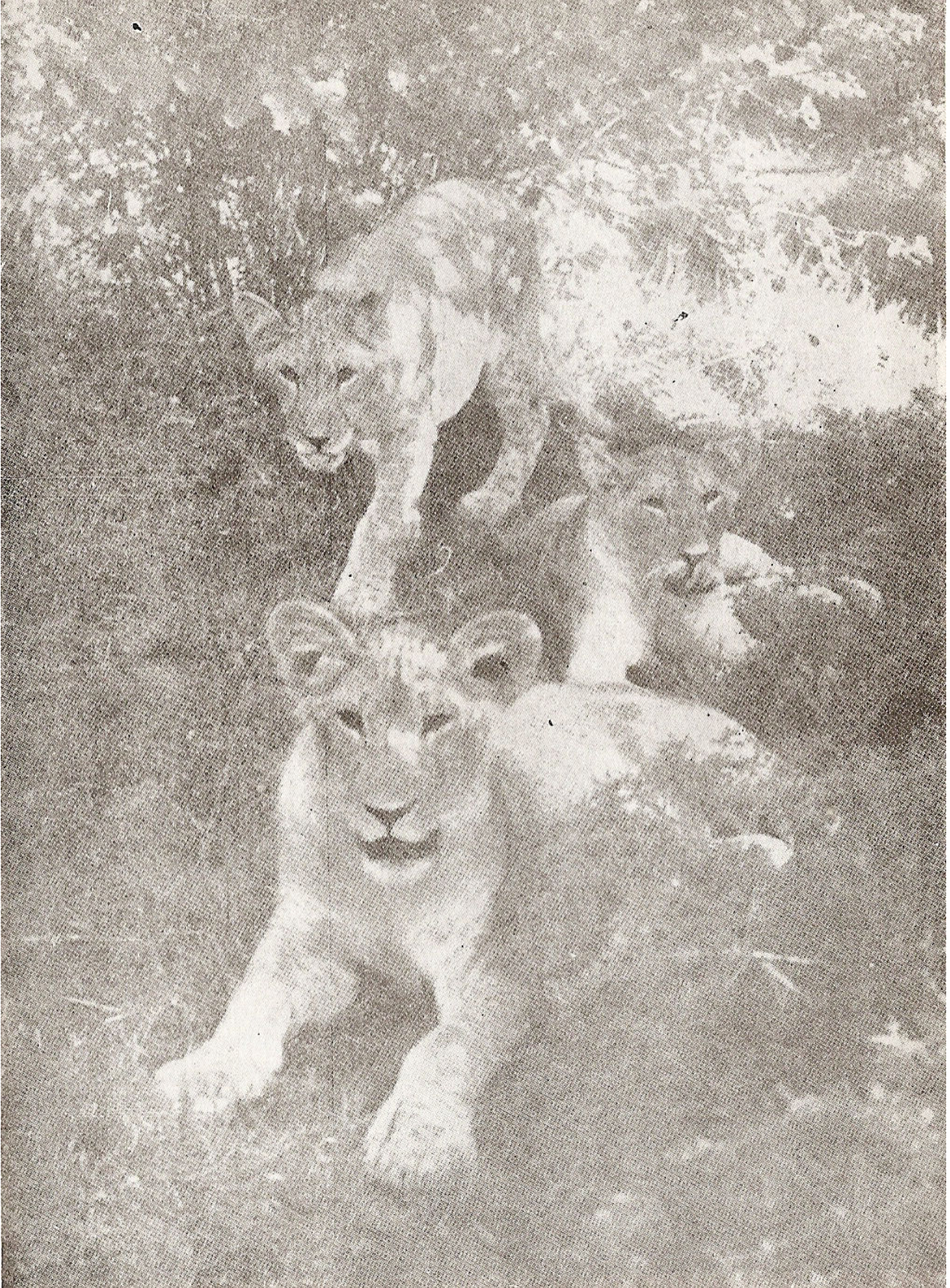

Разбрахме, че с нарастване на сушата ще нарасне и дейността на браконьерите, и колкото и ефикасни да са надзирателите, ще им бъде невъзможно да предпазят Елза. Тя ще трябва да ловува надалеч и така ще рискува да се срещне с местни жители.

Очевидно, ако продължавахме да стоим, възпитанието на малките в суровия начин на живот ще се забави и те може би ще се разглезят, но по-добре това, отколкото един трагичен край.

Една вечер мухите цеце бяха особено досадни. Елза и двамата ѝ сина се търкаляха по гръб в палатката, за да смачкат мъчителите си. Като правеха това, те събориха две походни, легла, облежнати на стената. Елза легна на едното от тях, а Джеспа — на другото, докато Гоупа трябваше да се задоволи със земята. Гледката на двата лъва, излегнати в легло, различна от нашата представа за дивия живот, беше твърде комична. Само Малката Елза остана отвън. Както винаги, тя беше дива и нищо не можеше да я съблазни да влезе в палатката, тъй че поне тя успокояваше моята съвест.

Един следобед, когато бяхме на брега на реката с Елза и лъвчетата, имах възможност да прегледам раните на Елза. Открих, че въпреки големите количества сулфамиди още не бяха заздравели. Възползувах се от случая също да проверя зъбите ѝ и видях, че два кучешки зъба бяха счупени. Анкилостомата, от която страдаше, когато беше малка, беше оставила нарязи на края на зъбите ѝ и точно там те се бяха счупили. Мислех, че това пречи при ловуването, въпреки че челюстите ѝ бяха нейното най-мощно оръжие.

Когато се стъмни, ние се прибрахме в палатката. Цялата вечер Елза беше неспокойна, и възбудена и ненадейно тя и малките си отидоха.

Към полунощ ме събуди рев на няколко лъва. Чу се ужасен шум от борба, след малка пауза последва друга борба, а по-късно — трета. Накрая чух плач на лъв, който очевидно беше ранен в битката, и можех само да се надявам, че не е Елза. След това някой от групата прекоси реката. После всичко утихна напълно.

Призори отидох по следите, оставени от нашите войнствени посетители. Открихме дирите на Свирепата лъвица и нейния съпруг. Очевидно Елза се беше борила с тях, когато се бяха приближили до лагера. Шест часа изследвахме отпечатъците, които водеха през реката към Граничните скали; те се свързваха със следите на лъвчетата.

В безплодно търсене мина целият ден и към залез-слънце дадохме изстрели. След малко чухме гласа на Елза от много далеч, а след това се появи и тя, придружена от Джеспа. Куцаше много лошо, но искаше да стигне до нас колкото се може по-бързо. Обърна се един-два пъти и гледаше назад да види дали другите лъвчета я следват. Когато дойдоха до нас, и тя, и Джеспа показаха колко са доволни, като се търкаха в краката ни. Тогава видях, че на предната си лапа Елза има дълбока рана, която кървеше и очевидно я болеше много. Единственият начин да ѝ помогна беше да я заведа къщи и да промия раната. Лагерът беше далеч. Стъмваше се и множеството следи от носорози и биволи напомняха, че не трябва да замръкваме. Необходимо беше да бързае. Въпреки нетърпеливите викове на Джордж да не се бавим, често спирахме и изчакахме малките, чиито крачки бяха доста бавни. Джеспа тичаше като овчарско куче между Джордж и ариергарда и се мъчеше да ни събере заедно.

За пръв път мухите цеце се оказаха полезни. Елза беше покрита с тях и вървеше с мен, като се надяваше, че ще ги махам от гърба ѝ. Джеспа също беше нападател от мухите и за пръв път бутна коприненото си тяло в краката ми, молейки ме да го отърва от тази чума. Беше против моите принципи да го докосвам, но не можах да устоя. Елза често спираше и въздишаше към храстите. Влюбена ли беше?

Напълно изтощени, ние се върнахме в лагера. Елза отказа да яде, но седна на ландроувъра и наблюдаваше как малките късат месото. От време на време гледаше съсредоточено в тъмнината. Нямаше още 9 часа, когато семейството напусна лагера, и около полунощ чухме лъв да рече откъм Голямата скала.

През следващите дни Елза идваше в лагера всеки следобед и аз промивах раните ѝ. Когато състоянието ѝ се подобри, заедно с малките тя дойде до реката с нас на лов за крокодили. Тогава видяхме друг неин начин да накара лъвчетата да стоят мирно и да слушат. Тя подуши една антилопа и започна да я дебне безуспешно. През цялото време малките стояха като вкаменени. Очевидно не можеше да става въпрос те да участвуват в ловуване. По-късно пак бяха много живи, пляскаха във водата и се катереха по дърветата, забиваха ноктите си в кората и се протягаха нагоре, понякога достигайки на височина три метра.

Наблюдавахме и другата реакция на Елза. Малките играеха на около сто метра от един крокодил, който живееше в дълбок вир. Тя явно го смяташе за безопасен. Може би знаеше, че е преситен, и никак не се интересуваше от неговото съседство, въпреки че обикновено най-малкото раздвижване на водата я правеше подозрителна. Бяхме констатирали, че Елза прави разлика между безопасна игра като дърпане на въже между Джордж и Джеспа над някой труп и игра, която можеше да стане опасна и страшна, както когато Джордж хвърли пръчка в реката. Тогава тя веднага заставаше между лъвчетата и реката, за да ги предпази да не скочат в нея, или ако са уплашени, може би да ги успокои, че това, което виждат, е само плаваща дъска, а не муцуната на крокодил.

На 12 август отидох в Найроби за шест дни и се върнах на 18-и. Докато вечеряхме, чухме да реват два лъва. От шума доловихме, че те приближават лагера откъм потока. Елза се втурна насреща им, изоставяйки малките. Върна се след около час, но дотогава малките си бяха отишли. Тя започна да ги търси навсякъде из лагера и беше много нервна.

Изведнъж ни изплаши оглушителен рев, който идваше точно откъм кухнята, и като погледна в тази посока, Джордж видя факлата да се отразява в светещите очи на лъв. Елза беше близо до нашата палатка и изрева заканащо. За щастие малките пристигнаха. Тя ги отведе веднага и скоро чухме да прекосяват реката. След това всичко утихна и ние си легнахме. След полунощ Джордж се събудил от шум близо до палатката, запалил факла и видял някаква лъвица на около тридесет метра. Тя станала бавно, а той стрелял по нея, за да я накара да побърза, но без ефект. Предизвикал само и друг лъв, който почна да реве. Половин час лъвовете ръмжаха и реваха, а после се отдалечиха.

На следващата вечер Елза дойде много късно и се настани близо до палатките, докато Джеспа, който беше в едно от своите най-оживени настроения, се забавляваше, обръщайки всичко, което се намираше подръка. Масите бяха изчистени от бутилки, чинии и прибори, пушките бяха измъкнати от стойките им, а чантите, пълни с амуниции, бяха отнесени. Картонените контейнери бяха извадени напълно пред другите лъвчета и после нахвърляни на парчета. На сутринта намерихме семейството още в лагера — нещо съвсем необикновено. Момчетата стояха зад оградата на кухнята и ги чакаха да си отидат; понеже

семейството нямаше такива намерения, Джордж отиде до Елза, но тя го повали. Тогава Джордж ме освободи от трънената ограда и ми даде възможност и аз да опитам късмета си. Приблжих се до Елза, като я увещавах, но тъй като тя ме гледаше с полузатворени очи, стоях настрана, докато тя дойде бавно при мен. Ненапразно се страхувах, защото, когато беше на десет метра от мен, тя се втурна с всички сили, повали ме, седна върху мен и започна да ме лиже. След това стана много нежна. Тя знаеше добре, че трикът със събарянето не ни харесваше, и сега за пръв път след раждането на малките си го позволи. По-късно Елза заведе лъвчетата на едно място под „кабинета“, а следобед отидохме при тях и ние. Джеспа се интересуваше много от пушката на Джордж. Той правеше всякакви опити, за да му я грабне, но скоро разбра, че е невъзможно, още повече че собственикът ѝ беше нащрек. Беше интересно да се наблюдава как лъвчето се опитваше да отвлече вниманието на Джордж, като се преструваше, че гони брат си и сестра си. Когато съмненията на Джордж изчезнаха и той остави пушката, за да вземе фотоапарата си, Джеспа се хвърли и я възседна. Последва истинска игра на война, която Елза наблюдаваше внимателно. Най-сетне тя дойде на помощ на Джордж, като седна върху сина си и така го принуди да пусне пушката. Тя толкова дълго седя на лъвчето, че започнах да се безпокоя за него. Когато най-после го освободи, Джеспа гледаше с желание към пушката и дебнеше близо до нея, но беше много послушен и я остави. Въпреки това за известно време Елза продължи да се съмнява в неговото добро поведение и от време на време заставаха между него и пушката. Накрая тя се търколи по гръб с лапи във въздуха и застана тихо. Малките веднага засукаха. Елза изглеждаше напълно щастлива, но аз не можех да не се чудя как малките не я нараняват с острите си зъби. Това беше най-идиличната гледка и точно в този момент една райска мухоловка прелетя над нас, влачеща белоперестата си опашка като дълъг воал след себе си. Лъвчетата бяха на девет месеца и Елза имаше пълно право да се гордее с тях.

Лъвчетата задряхаха с коремчета, надути до пукване, Елза се изгърби, протегна се, дойде до мен, близна ме, седна и постави лапата си на рамото ми за известно време, после сложи глава на скута ми и заспа. Докато тя и двата малки лъва спяха, Малката Елза стана да пази семейството и на два пъти безуспешно дебна една водна коза.

Кога то си легнахме, чухме звуци от мляскане, което продължи до сутринта. Очевидно семейството прекарваше нощта в лагера, довършвайки месото. През следващия ден те останаха много близо до палатките. Тази вечер чухме вика на бащата на лъвчетата и помислихме, че той е наблизо. Елза предпочете да не отива. Остана при нас цели три дни.

МАЛКИТЕ И КАМЕРИТЕ

Живота около лагера беше като в „райска градина“, защото животните, които деляха тази територия с нас, бяха свикнали толкова много с нашето присъствие, че ни приближаваха без всякаква тревога. Бяхме се сприятелили дори и с рибите и когато ни видеха, те плуваха към нас.

Като пиша тези редове, една орда от петдесет бабуина врякат от брега срещу мен. В средата им има три горски антилопи, един коч, един воден козел и техните малки. Изглежда, че са се събрали на група за по-сигурно и ни най-малко не се интересуваха, когато край тях минаваше някой бабуин.

Обикновено се приема, че бабуините разкъсват малките животни на парчета, а картината, която наблюдавахме, беше така спокойна. Мислех си, че ако не беше заплахата от браконьерите, дивият живот тук би бил идеален, защото дори Свирепата лъвица е по-малко опасна, отколкото тези мъже. Във всеки случай тя е част от живота в гъсталака. А враждата между лъвовете е наследствена.

Окуражихме се, че Елза започна да излиза срещу врага си. За пръв път забелязахме това през третата седмица на август, нощта, когато Елза и малките вечеряха пред палатката. Внезапно тя изръмжа и изчезна. Върна се след час. Същата вечер чух два лъва да приближават лагера и скоро след това се разрази страшна свада. Към разсъмване чух Елза да премества малките по посока на Голямата скала. Следобед я срещнахме в хресталака на път за лагера. Главата ѝ, по-точно близо до раненото ѝ ухо, беше нахапана до кръв.

След като Елза стигна до къщи, аз извадих останките от тяхната вечеря; не беше много. Тя не ги докосна, но лъвчетата ядоха лакомо. Когато момчетата донесоха прясно месо, тя също започна да яде. Чудех се, ако наистина беше много гладна, защо се беше въздържала първия път, когато ѝ дадох ядене. Беше ли причината тази, че тя видя, че храната бе недостатъчна, и искаше първо малките да напълнят коремчетата си, преди да получи своя дял?

Вечерта Ибрахим пристигна с новия ландроувър, който бях поръчала наскоро. Донесе също пощата и аз зачетох една статия за Елза в „Илюстрейтид Ландан Нюз“. Тя беше описана като световноизвестно животно. Това ме задоволяваше, но в момента бедната Елза страдаше толкова много.

Когато на следния ден дойде при нас в „кабинета“, Елза беше умърлушена, но това не ѝ попречи да дисциплинира Джеспа с няколко плесника, защото ме безпокоеше, заинтригуван от тракането на пишещата машина.

Бедният Джеспа, той имаше да учи още много не за неговия див живот, а за странния свят, който е наш и който така много го занимаваше. Една нощ например го чух да работи „усилено“ в палатката на Джордж. Колко „усилено“ беше работил разбрах едва на сутринта, когато липсваше бинокълът ми. Случайно намерих парчета от кожената му калъфка в храста под палатката. Те носеха белези от млечните зъби на Джеспа. Наблизо бяха стъклата и за щастие по някакво чудо лещите не бяха засегнати. Да, не ще и съмнение, че Джеспа създаваше неприятности, но беше обаятелен и не можехме да му се сърдим за дълго време. На осем месеца вече нямаше пух, но кожухът му беше мек като на заек. Беше започнал да имитира майка си и желаше да се отнасяме с него така, както с нея. Понякога идваше и лягаше в краката ми. Очевидно чакаше да го погала. Въпреки че беше против моите принципи, понякога го правех. Често искаше да играе с мен, но макар намеренията му да бяха съвсем приятелски, никога не можех да бъда сигурна, че няма да ме ухапе или одраска, както би постъпил със семейството си. Той не беше като Елза, която можеше да контролира силите си при такива случаи, докато той беше по-близо до дивите лъвовете.

Джордж и аз с интерес наблюдавахме колко различно се отнасят лъвчетата към нас. Джеспа, предизвикан от неутолимо любопитство, беше преодолял някои от своите по-раншни забрани и се сприятели с нас. Беше дружелюбен, но не позволяваше много фамилиарности.

Малката Елза беше наистина дива, ръмжеше, ако се приближихме, и побягваше. Въпреки че беше по-малко буйна от своите братя, тя по тих и ефикасен начин можеше да получи това, което иска. Веднъж наблюдавах как Джеспа искаше да издърпа прясно заклана коза в храсталака. Той се премятеше през нея, дърпаше я, но не

можеше да я помръдне. Тогава Гоупа му дойде на помощ и двамата опитаха силите си, но накрая, изтощени, се отказаха и седнаха задъхани до месото. Малката Елза, която беше наблюдавала усилията им, дойде и дърпайки упорито, отнесе тежкия товар на безопасно място, където веднага се присъединиха нейните запъхтени братя.

Гоупа често използваше палатката, когато мухите цеце бяха най-нахални, и при тези случаи забелязах колко беше ревнив. Например, ако седнех близо до Елза, той ме гледаше дълго и критично в очите с неодобрение и показваше съвсем ясно, че тя беше негова майка и че той предпочита да я оставя сама. Една вечер седях на входа на палатката, той беше в преддверието, а Елза лежеше между нас и наблюдаваше и двамата. Когато Гоупа започна да дъвчи брезента на палатката, извиках, колкото можех строго: „Не, не!“ За моя изненада той изръмжа към мен, но спря да дъвчи. Малко по-късно започна отново да дъвче и въпреки че на моето „не“ отговори със същото ръмжене, пак спря.

Досега всички лъвчета слушаха, когато кажехме „Не!“, въпреки че никога не налагахме нашите забрани с пръчка или с нещо друго, което може да ги изплаши.

След едно спокойно денонощие из лагера Елза и малките го напуснаха рано една сутрин и прекосиха реката. Изненадах се, когато скоро след това Македе каза, че е намерил следи от лъвица, която предишната нощ е дошла откъм потока чак до „кухнята“ и се е върнала по същия път. Не е ли била Свирепата лъвица? Въпреки че Елза не показва никакъв признак на страх, тя стоя настрана ден и половина и се върна, когато се стъмни. Тя пазеше малките скрити на известно разстояние, издърпа месото бързо и заедно с децата се криеше през цялото време. На следващата сутрин бяха преминали през реката. Няколко нощи по-късно, докато семейството беше още в лагера, призори чухме, че два лъва се приближават откъм потока. Елза веднага отведе децата си и аз ги видях в мъждукащата светлина да бързат към „кабинета“. Скоро след това тя се върна сама и крачеше решително по посока на лъвовете. Нито аз, нито момчетата чухме никакъв звук, въпреки че слушахме внимателно, а половин час по-късно Елза се върна и повика малките си. Не последва никакъв отговор. Тя се втурна наоколо и викаше отчаяно. Веднага щом се освободих от трънената

ограда, аз се присъединих към нея в търсенето, но тя само ръмжеше към мен и душейки по шосето, изчезна по посока на Голямата скала.

Малко по-късно чух многократно познатото ръмжене, идващо от тази посока, но допускайки, че двата лъва са наблизко, не последвахме Елза. Следобед всичко утихна. По шосето намерихме отпечатъци от лапите не само на Елза, но и на друга лъвица. Те водеха към скалата.

Тази нощ Елза не дойде в лагера, но на другия ден следобед, два часа след като Джордж се върна от Изиоло, тя пристигна с лъвчетата си. Всичките бяха невредими, но много възбудени. Елза провери храсталака около лагера няколко пъти и си отиде доста преди разсъмване.

В началото на септември чухме, че сър Джулиън Хаксли ще пристигне скоро с мисия, възложена от ЮНЕСКО, да изследва проблема за запазване дивия живот в Източна Африка. Когато ни писа с молба да му покажем някои места в Северната гранична провинция, бяхме много доволни, че това ще ни даде възможност да го запознаем с местните проблеми и необходимостта от намиране на начин за разрешаването им.

Вярвахме, че посещението на сър Хаксли ще бъде от голяма полза за всички, които се интересуват от запазването на дивите животни. Знаехме, че желае да види Елза. Ограничавахме посетителите ѝ, но не тези, които имаха основателна причина да я видят. Тъй като сър Джулиън явно имаше такава причина, смятахме, че той ще намери време да го направи.

Между 7 и 9 септември му показахме част от Северната гранична област и късно един следобед пристигнахме в Елзиното владение. Дадохме обикновения сигнал и двадесет минути по-късно чухме крякането на бабуини, които предизвестяваха обикновено идването на Елза и лъвчетата. С ентусиазираното си посрещане тя едва не ме събори, а след това скочи на ландроувъра. Междувременно малките упорито дърпаха месото, което им дадохме и поставихме на „сигурно“ място. Наблюдавахме ги половин час. Елза имаше уплашен вид, когато колите потеглиха след толкова кратък престой.

През моето следващо посещение при Елза Джордж пристигна с камион и с колата си. Привлечена от шума на моторите, Елза скоро дойде с лъвчетата си. Джордж ми каза, че на следващата сутрин Дейвид Атенбъроу и Джеф Малиган пристигат от Лондон и че ще

трябва да ги посрещнем на най-близкото летище. От известно време си кореспондирахме с Дейвид Атенбъроу за създаването на филм за Елза и малките за Би Би Си.

И преди ни бяха правили предложения за филмирането ѝ, но отказвахме, защото се страхувахме, че присъствието на голяма филмова група може да разтревожи Елза, Идването само на двама не беше така страшно, но дори и те се нуждаеха от постоянна защита. Надявахме се да осигурим безопасността им, като единият от тях спи в моя лъвозащитен ландроувър, който беше паркиран всред голяма трънена ограда. Квартирата на другия ни гостенин щеше да бъде една палатка, настанена на камион пак вътре в оградата. Друга палатка щеше да служи като тоалетна, баня, лаборатория и склад на екипа.

След като си бяхме легнали, чухме рев на лъв нагоре по течението и забелязахме, че Елза веднага напусна лагера. На следващата сутрин — 13 септември — Джордж ме повика рано в палатката си и там видях Елза в ужасно състояние: главата, гърдите, раменете и лапите ѝ бяха с дълбоки кървави рани. Изглеждаше много слаба и когато коленичих зад нея, за да видя раните, тя само ме погледна. Изненадахме се, защото не чухме никакво ръмжене през нощта и не бяхме разбрали, че е имало схватка. Когато започнах да промивам раните, Елза се изправи с усилие и очевидно с много болки бавно се завлече към реката. Веднага отидох да сложа таблетки в храната ѝ, надявайки се по този начин да предотвратя инфекцията. Всякакво външно лекуване щеше да ѝ причини болка и да я раздразни. Когато всичко беше готово, изгубих двадесет минути да я търся, но не намерих и следа от нея. Трябваше да тръгвам да посрещам гостите си, а Джордж оставих да търси лъвчетата. Това беше най-неподходящият момент за посетители, още по-малко за филмови продуценти, и се страхувах, че може би нямаше да имат случай да свършат работа. Посрещнах ги с тази неприятна новина. Скоро разбрах, че сме били щастливи, като сме намерили такива любители на животни като Дейвид и Джеф.

По обед пристигнахме в лагера и заварихме Джордж, който току-що се беше върнал от безплодно търсене на лъвчетата. Докато гостите ни се настаняваха, аз отидох да потърся Елза и я намерих под един храст до „кабинета“. Дишаше много бързо и лежеше съвсем мирно, докато отстранявах мухите от раните ѝ. Върнах се в лагера да взема

вода и поставя таблетки в месото. Когато Дейвид разбра къде отивам, пожела да ми помогне и дойде с мен в „кабинета“, носейки водата. Накарах го да остави легена по-далеч от Елза и аз се приближих сама.

Бедната Елза, никога преди не съм я виждала толкова болна. Не направи дори опит да изправи главата си и едва когато я повдигнах аз, започна да пие. След това лочи дълго време. Яде от месото, но ясно показва, че не иска компания. Оставихме я сама.

Нямаше нищо друго, което можехме да направим за Елза. Джордж и аз се отправихме да търсим малките на другия бряг на реката. Вървахме, като викахме имената на всички — на Елза, на Джеспа. Най-послед зад един храст зърнахме лъвче, но щом го доближихме, то побягна. За да не го плашим повече, решихме да си отидем и се надявахме, че лъвчетата ще се върнат сами при майка си. Джеспа го направи пръв. Около 6 часа вечерта той прекоси реката и се втурна към Елза. Тогава чухме, че друго лъвче скимти от отвъдния бряг. Елза също го чу, дотътри се до брега и започна да го вика. Беше Гоупа. Когато видя майка си, той доплува отсам. Донесох малко месо, което лъвчетата унищожиха, но Елза не го докосна. Докато Гоупа и Джеспа ядяха, заведохме гостите на разходка край реката и бяхме изненадани, че когато се върнахме, заварихме Елза на покрива на ландроувъра, който беше паркиран пред палатките. Седнахме да вечеряме и пийнем на няколко метра от нея, но тя не ни обръщаше внимание. Тревожихме се за Малката Елза и едва като си легнахме, Джордж забелязал, че и тя е дошла в лагера.

Семейството си отиде скоро след полунощ и малко по-късно чухме рева на Свирепата лъвица. През следващия ден Елза стоя надалеч. Знаехме защо. Джордж беше видял Свирепата лъвица на Голямата скала. През нощта чухме и рева ѝ. Тревожихме се за Елза, затова веднага щом се съмна, Джордж отиде нагоре по реката да я намери, а аз тръгнах в противоположна посока, придружена от Македе, Нуру и един ловен надзирател. Носехме вода със себе си, в случай че я намерим. Нейни следи имаше на около осемстотин метра отвъд Граничната скала, което беше по-далеч от крайното място, до което мислехме, че тя ходи. Започнахме да викаме и тя излезе иззад някакви скали. Първо разузна околността, за да види дали всичко е сигурно, и тогава се появиха и малките. Бяха ужасно жадни. Наливах бавно водата, за да не ме издраскат и да не разкъсат пластмасовия съд.

Когато тръгнахме за къщи и се присъединихме към момчетата, които стояха назад, Елза и Джеспа започнаха да душат подозрително ловния надзирател. Той послуша съветите ми да стои абсолютно мирно, но лицето му издаваше по-малко спокойствие, отколкото внушаваха действията му. Избрах подходящ момент и го изпратих с Македе обратно в лагера.

Раните на Елза бяха по-добре, но се нуждаеха от още промивки. С мъка убедих семейството да ни последва и потеглихме бавно към лагера. Нуру остана с мен, като носеше пушката ми, но когато сметнах, че сме близо до лагера, му казах да върви и да предупреди Дейвид, че пристигаме, за да се приготи да снима лъвчетата, като прекосяват реката. След като той си отиде, аз се почувствувах малко неуверена и действително се разтревожих, защото бях пресметнала погрешно разстоянието и се бях загубила в храсталака. Беше пладне, горещината беше много голяма и лъвовете спираха под всеки храст да отдъхнат на сянка. Знаехме, че най-разумно беше да намеря най-близката луга и да я следвам, защото тя положително ще води към реката, откъдето ще мога да се ориентирам. Много скоро стигнах до тясна луга и вървах между нейните стръмни брегове. Елза ме следваше, а малките галопираха по-настрана от нас. На един завой се намерих лице с лице с един носорог. Не ще и питане: „Отскачаш бързо настрани и позволяваш на атакуващия звяр да премине.“ Така трябва да постъпи човек при такава среща. А аз се обърнах и побягнах назад по следите си колкото може по-бързо, следвана от едно чудовище, което пръхтеше подир мен. Изведнъж видях на брега малък ров и преди да се опомня, се намерих в храсталака. В този момент, изглежда, носорогът съзря Елза, защото се отклони неочаквано, обърна се и се втурна в обратна посока. Елза стоеше мирно, наблюдавайки и двамата ни. Имах голям късмет и се зарадвах много, че Елза противно на обичая си не последва носорога.

След няколко мига се успокоих, като видях идващия срещу нас Нуру. Тъкмо щях да му благодаря, че ми се притичва на помощ, и той ми каза, че също е срещнал носорог, който го е довел дотук. Посмяхме се доста, на случилото се и после заедно отидохме в лагера. Беше празен, защото, когато Македе дошъл и им съобщил, че съм намерила Елза, Джордж, Дейвид, и Джеф тръгнали да ме посрещнат. Изпратих един пазач да им каже, че всички сме стигнали здрави вкъщи.

Междувременно Елза и малките си играеха в реката и се разхлаждаха след дългата разходка в горещината. После се оттеглиха с месото в храсталака и останаха там почти до среднощ, когато преминаха на другата страна на реката.

Като пресметнахме, че няма да има възможност да филмираме лъвовете до късно на следващия ден, прекарахме сутринта, като снимахме дамани на скалите. Върнахме се сгорещени и изморени, закъснели за обед, и после слязохме до „кабинета“, където бяха закарани походни легла, за една сиеста. Леглата бяха наредени в редица: моето беше най-отвън, на Дейвид — в средата и на Джордж — зад неговото. Джеф беше малко настрана и зареждаше камерите. Скоро заспах, но се събудих внезапно, защото Елза, мокра, седеше отгоре ми, като ме лижеше нежно и ме държеше в плен под огромното си тяло. Дейвид скочи през Джордж и отиде при Джеф. Двамата бързо заредиха камерите. Елза отскочи до Джордж, поздрави го нежно и после тръгна най-тържествено към палатките и се настани в една от тях. Тя съвсем пренебрегна присъствието на нашите гости и се държа по същия начин и по-късно по време на вечерята. Беше в една палатка с Джеспа и като излизаше, мина на петнадесет сантиметра от краката на Джеф, но не му обърна никакво внимание. Ако се съдеше по нея, все едно че го нямаше там.

На следващата сутрин тръгнахме по следите ѝ и я намерихме да спи на половината път до скалата Хуф. Тъй като не искахме да я безпокоим, върнахме се в лагера и дойдохме отново след пет часа. Този път взехме със себе си достатъчно камери, за да правим снимки от всеки ъгъл.

Имахме щастие, защото тя и малките никога не са били толкова изпълнителни и не са позирали по-красиво горе на скалата. Накрая Елза слезе и този път поздрави всички ни, включително Дейвид и Джеф, като търкаше главата си внимателно в колената ни. Остана с нас, докато се стъмни, и ние се върнахме в лагера, а малките, може би възбудени от присъствието на чужди хора, останаха на скалата. Макар че Елза не се смущаваше, че е филмирана, аз се чудех дали ще дойде за вечерната си дажба. Напоследък, ако забележеше дори някои от нейните познати момчета, стоеше настрана от лагера. Нямаше нужда обаче да се тревожа. Тъкмо се канех да обясня на нашите гости, че може да не дойде, и изведнъж бях повалена от един бурен поздрав.

Фактът, че Елза дойде, затвърди моето впечатление, че тя се дразни много повече от африканците, но никак не е подозрителна спрямо европейците.

Разбърках в една чиния любимото ѝ месо с китова мас и тъкмо го носех, когато Джеспа се втурна и облиза съда. През това време Джеф пускаше звукови записи. Като чу запис от рева на Свирепата лъвица, Джеспа наостри уши, наклони главата си настрана и разпознавайки омразния глас, остави хапките и се втурна към майка си, за да я предупреди за опасността.

На следващия ден следобед пак филмирахме Елза на скалата и се уверихме още повече в приятелското ѝ отношение към Дейвид и Джеф. Този път тя доведе и малките да играят с нас. Интересно, Джеспа реагираше с чуждите хора точно както Елза в детството си. Изведнъж разбираше кой го харесва, кой се чувства малко неспокоен или наистина се плаши и се отнасяше с него по съответния начин. Трябва със съжаление да кажа, че Джеспа избра Дейвид за дебнене и нападение и по-голямата част от времето на Дейвид мина в опити да го избягва. За съжаление беше тъмно, за да се снее тази игра.

Последната вечер нашите гости се сбогуваха с Елза, докато тя седеше на ландроувъра. Раздрусаха лапата ѝ и почувствувах, че тя беше станала за тях нещо повече от една филмова атракция. Бях благодарна и на двамата за целия им такт и любезност, които проявиха, докато правеха филма.

ЕЛЗА ОБУЧАВА МАЛКИТЕ

Следобед на 21 септември Джордж, аз и Тото срещнахме семейството в гъсталака. Елза ни поздрави, както обикновено, а Джеспа облиза и двамата ни. Когато се отправи и към Тото, Елза му препречи пътя. Това потвърди, че отношението ѝ се е променило. Нямахме вече слабост към Тото, нито към Нуру и Македе. От раждането на малките тя се противопоставяше, когато приближеше африканец. Очевидно сега анатемата беше стигнала и до Тото.

На следващия ден следобед видяхме семейството да играе в реката. Докато малките се плискаха и се биеха за плаващи пръчки, Елза се настави близо до Тото в позиция, при която да държи под око всички ни.

На път за лагера Джеспа започна да се интересува много от пушката на Тото и непрекъснато го дебнеше и нападеше, Елза се намесва няколко пъти и седна на сина си, за да даде възможност на Тото да отиде напред необезпокояван.

Вечерта мухите цеце бяха особено досадни ѝ Елза се хвърляше на земята в моята палатка, като скимтеше за помощ. Влязох да изпълня задачата си, но Джеспа и Гоупа вече бяха отишли при майка си, търкаляха се и мачкаха мухите. Приближих се до Елза. Те заръмжаха срещу мен. Тогава Елза почна да ближе синовете си, без съмнение, за да потуши ревността им, загдето е позволила да пропъждам мухите ѝ. Обикновено ми беше позволено да правя това и всяка услуга беше приета с благодарност. Изненадах се, когато на следващата сутрин, докато наблюдавах как лъвчетата се забавляват и играят с майка си, Елза ме плесна и дори скочи върху мен.

През нощта тя дойде само на кратко посещение, след като си бяхме легнали. Не се появи до следващата вечер, когато пристигна с малките, но беше много резервирана, прибра месото си, издърпа го от погледа ми и напусна скоро след това.

Когато се върнах на следващата вечер от разходка, през която намерих много пресен тор от слонове, видях Джеспа усилено да превръща моя единствен тропически шлем в безформена маса. Това

беше лошо, защото имах нужда от него, когато излизах на силното слънце. Може би, за да компенсира непокорството на сина си, Елза беше извънредно нежна. Дълго време седяхме заедно близо до реката, наблюдавайки едно синьо рибарче. Изглежда, то не се страхуваше от нас и се приближаваше. Тогава разбрах колко ревнив е станал Гоупа не само към мен, но и към брат си. Когато Джеспа играеше с майка си, той се блъскаше между двамата, а когато Елза се приближеше до мен, се притайваше и ръмжеше, докато майка му не отиде при него.

След като Джордж си замина, спях в ландроувъра, близо до който нощем висеше на синджир месото. По този начин се надявах да го запазя от хищници. Една нощ се събудих от шум на чупене на дървета и рев на слонове. Бяха долу до реката между „кабинета“ и палатките, но постепенно приближаваха, което ме разтревожи. Не знаех какво да направя, ако дойдат до палатките. Елза седеше с лъвчетата до моето легло с лице към шума и може би с подобни лоши предчувствия. Всички се ослушвахме внимателно. Изведнъж видях огромна маса да се движи отгоре по брега, после спря, постоя мирно като че ли безкрайно дълго и след това се загуби в тъмнината. Елза и лъвчетата пазеха тишина като мен и останаха в „защитна“ позиция, докато шумът от чупене замря. После тя си отиде. Скоро след това светлината на факлата ми се отрази в чифт зелени очи, които постепенно се приближаваха. Предположих, че се промъква хищник, и излязох от колата с намерение да покрия месото с тръни. Тъкмо да сложа един голям клон, Елза връхлетя върху мен. Качих се обратно в „спалнята“ си. Когато реших, че тя и малките са свършили яденето и са си отишли, отново излязох. Твърдо бях решила да не оставям готова храна на чакалите. Елза обаче пак скочи върху мен и защити „лова“ си. Останалата част от нощта прекарахме, като се наблюдавахме взаимно. Тя спечели играта, но с цената на това, че изяде повече, отколкото можеше.

Към октомври Били Колинз и аз разбрахме, че ще е полезно да се срещнем и обсъдим плановете за книгата „Родена свободна“.

Отидох в Найроби да го взема. Върнахме се в лагера по вечеря и намерихме лъвското семейство да яде пред палатките. Бях малко неспокойна, но Елза посрещна и двама ни най-приятелски и отново се зае с месото. Останалата част от вечерта прекарахме на няколко метра от нея, но тя не ни обръщаше внимание.

През следващия ден беше наистина много горещо и гъсталакът беше угнетяващо сух. Дори в „кабинета“, който обикновено е хладен, беше душно. На сутринта отидохме там и започнахме работа. Въпреки че бяхме доста стряскани от бабуини, антилопи и различни птици, свършихме много добра работа и едва след пет часа отидохме да търсим Елза. Не я намерихме по пътя. Едва когато се връщахме по една пътека, проправена от животни, усетих, че тя и Джеспа се търкат в краката ми.

Елза се държеше с Били също, както с нас, но Джеспа беше много заинтригуван от белите му чорапи и обувките за тенис. Като дебнеше ниско и се криеше зад всяко храстче, той се приготви да го нападне, но се намесихме ние. Джеспа се възмути, че му пречим, и отиде при другите лъвчета. Елза прекара вечерта на покрива на ландроувъра.

На следващата сутрин тя ме събуди, като ме ближеше през скъсаната противокомарна мрежа. Как е влязла в палатката ми? Обезпокоих се, че може да се е опитала да посети така и Били, и го извиках. Отговори ми, че Елза е била при него и току-що си е отишла. В този момент Тото донесе сутрешния ми чай. Когато го видя, Елза отстъпи бавно от леглото и се премести към ракитовата врата на трънената ограда, докато Тото я отвори, за да излезе. Тогава тя спокойно събра малките и всички закрачиха към Голямата скала.

Облякох се бързо и отидох с известен страх да видя как е прекарал Били. Каза ми, че Елза се е промушила през ракитовата врата на оградата му, която той барикадирал с тръни, и скочила на ландроувъра. Едва когато разбрала, че няма да може да стигне до него, се отправила към мен.

Елза не обърна внимание на Дейвид Атенбъроу или на Джеф, които спяха на същото място. Единствените легла, които я привличаха и искаше да дели, бяха на Джордж и моето.

Следобед посетихме семейството и го намерихме на скалата Хуф. Веднага щом ни зърнаха, Елза и Джеспа слязоха и ни устроица голямо посрещане. И Македе беше с нас. Елза поздрави и него, но като застана енергично между двамата, демонстративно забрани на Джеспа да потърка главата си в краката на Македе. Гоупа и Малката Елза стояха на скалата, но като отминахме няколкостотин метра в храсталака, Елза ги повика и те слязоха, но се криеха от нас. Едва

когато стигнахме реката, те се появиха отново и бяха много мирни. Седяха във водата, за да се разхладят, и ни наблюдаваха внимателно. По-късно Джеспа дойде при Елза и беше много нежен, но на път за къщи се забавихме заради неговите палячовщини и замръкнахме. Макар че Били махна белите си чорапи, Джеспа още беше омаян от тях. Той се завираше в краката му, гледаше нагоре към него с най-нахално изражение и затрудни напредването ни. Били се опитваше всячески да го заобиколи, но напразно. Джеспа беше непрекъснато до краката му. Елза се намеси два-три пъти и търкулваше сина си, но това, изглежда, го поощряваше и той ставаше все по-непослушен. По едно време Джордж, който беше отишъл напред, изведнъж се намери прегърнат от две лапи и едва не беше повален. За Джеспа това беше наистина чудесна вечер. Едва когато стигнахме лагера и той започна да вечеря, ни остави на мира.

Дванадесети октомври беше последният ден, който Били прекара в лагера. Направихме опит да намерим семейството. Не успяхме, но като се върнахме, намерихме Джеспа и Елза в лагера. Били потупа Елза, докато тя лежеше на ландровъра, и погали главата ѝ, нещо, което тя позволяваше само на мен.

През втората седмица на октомври Джордж се върна в лагера и за няколко дни животът протече без особени произшествия, докато една нощ Свирепата лъвица и Съпругът ѝ възвестиха за пристигането си с внушителни резове откъм Голямата скала. Елза разбра намека им и веднага премести семейството си през реката.

Рано на следващата сутрин Джордж видял Свирепата лъвица на Голямата скала, ясно откроява на фона на небето. Пуснала, го да се приближи на четиристотин метра и тогава си отишла. Същата вечер Елза дойде да хапне набързо, но след това отсъства четиридесет и осем часа. Аз дежурех в лагера. Обезпокоена от отсъствието на Елза, излязох да я потърся, но не я намерих. На следващата сутрин открихме следите ѝ и следите на малките по целия лагер. Странно, нищо не бяхме чули. По следите стигнахме до мястото, където отпечатъците на лъвовете се сливаха с отпечатъците на носорози и слонове.

Вечерта семейството дойде, но Елза беше в особено настроение. Не се интересувахе нито от мен, нито от Гоупа, нито от Малката Елза, а беше всецяло погълната от Джеспа. Почувствувах се наистина засегната и заради Гоупа, който се мъчеше всячески да привлече

вниманието ѝ, като се търкаляше предизвикателно по гръб с разперени лапи всеки път, щом майка му се приближеше, но без резултат, освен че го прескочи веднъж, за да отиде при Джеспа.

Към 8,30 часа вечерта два лъва започнаха да реват. Цялото семейство слушаше внимателно, но само Елза и Джеспа закрачиха бързо към „кабинета“. Гоупа и Малката Елза повървяха малко подир тях, но се върнаха да довършат яденето си. Така продължиха да гълтат до следващото страшно изревяване, което беше от съвсем близо. Тогава се втурнаха с пълна сила след майка си, която вече прекосяваше реката.

Занесох остатъците от храната им на сигурно място. Направих добре, защото лъвският дует продължи през цялата нощ. На следващия ден, когато вече се смрачаваше, Македе и аз видяхме една лъвица да се катери по Голямата скала и седна отгоре на върха. Без съмнение това беше Свирепата лъвица. Взех бинокъла и я видях за пръв път. Беше значително по-тъмна и по-тежка от Елза и твърде грозна. Видях, че ни гледа отгоре и продължи да реве. Цялата нощ не мигнахме, а Елза естествено не дойде.

На сутринта тръгнахме по следите на Свирепата лъвица и на съпруга ѝ. Те водеха нагоре до мястото, в което предполагахме, че обикновено живеят. Без съмнение Елза знаеше това, защото същата нощ доведе семейството си в лагера на вечеря. Докато малките се бяха заловили с вечерята, тя ми обърна малко внимание. Беше, както винаги, мила. Тя прилагаше нова стратегия, така че да не дава повод на децата да ревнуват.

Въздухът потискаше и светкавици шареха хоризонта на чести интервали. Скоро след като си бях легнала, задуха силен вятър, дърветата пукаха и брезентът на палатката плющеше. Паднаха първите капки дъжд и много скоро имах чувството, че се намирам под чучур. Пороят продължи през цялата нощ. Не очаквахме такъв потоп и не бяхме забили здраво коловете на палатките. Стълбовете се сгромолясаха, в резултат на което прекарах нощта, като се мъчех да ги вдигам достатъчно, че да си осигуря поне някакъв покрив, докато река течеше около краката ми. Когато излязох, видях палатката на Джордж, също съборена, а отвътре Елза стенеше с нисък глас. Скоро тя се появи с Гоупа и Джеспа. Бяха доста окаляни, но сухи. Дори и този порой

обаче не накара Малката Елза да потърси подслон. Тя стоеше извън трънените огради, цялата мокра.

Започнах да подреждам намокреното имущество и да го местя в колите, за да го спася от лъвовете. Помагаше ми Джеспа, който се забавляваше, като пазеше всяка кутия, която исках да преместя. Когато свърших работата, Елза, Джеспа, Гоупа и аз пролазихме в моята палатка. Дори Малката Елза се съгласи да влезе в преддверието ѝ, но не и по-навътре. Поне там беше по на закрито.

Дъждът продължи 4 дни.

Домът на Елза, макар и полупустинна област, е заграден от планини, от които се спускат рекички към пустинните райони. Нашата река стана толкова пълноводна, каквато не я бях виждала. Бучащ червен порой трещеше във от бреговете ѝ и наводни „кабинета“ до масата, като наслои много наноси, включително и една изкоренена палма. Бях изключително радостна, че Елза и малките бяха от нашата страна на реката и че имахме достатъчно храна за тях.

За три дни изгорената изсъхнала околност на лагера пищно раззелена, а сухите крехки храсти се надпреварваха в стремежа си час по-скоро да покажат разкоша на многобагрените си цветя. За три-четири дни земята се покри с килим от пъстроцветни венчелистчета.

Промяната от пустош в богато изобилие веднага повлия на животните в гъсталака. След една седмица, когато дъждовете спряха, наблюдавах много новородени животни: светло оцветени тропически гущери се припичаха край реката, но се гмуркаха в пенещата се вода, когато ги приближах. Две дребни костенурки, не по-големи от шилинг, плуваха близо до „кабинета“. Бяха съвсем миниатюрни дубликати на възрастните костенурки с размери около супена чиния, които често бях виждала по скалите на отвъдния бряг. Но най-странната „детска стая“ от всички открих една сутрин, като се разхождах надолу по реката. Близо до едно от любимите места на Елза за прекосяване на реката има дълбок вир. Там видях гигантски попови лъжички. Стояха във вертикално положение и гребяха енергично. Когато ги погледнах по-отблизо разбрах, че са крокодилчета, които бяха около осемнадесет сантиметра дълги и на не повече от два-три дни.

Джордж дойде в лагера веднага щом земята изсъхна и можеше да пътува. Доведе пет ловни надзиратели със себе си. Те щяха да осигурят постоянно дежурство, за да се ликвидира браконьерството.

Необходимо беше да живеят далеч от Елза и от нашия лагер. Джордж наблюдаваше построяването на поста и правенето на път дотам.

Надявахме се, че за две седмици тази работа ще напредне достатъчно и ще започнем да оставяме Елза все по-дълго, за да предизвикаме малките да отиват с нея да ловуват и да започнат своя истински див живот. Нашият неочаквано продължен престой в храсталака ги накара да свикнат с лагерния живот и въпреки че нямахме контрол над тях, Джеспа беше вече в доста приятелски отношения с нас. Независимо от това техните диви инстинкти не бяха нарушени и действително Гоупа и Малката Елза идваха при нас само защото майка им настояваше.

Чудехме се дали Елза беше споделила своето желание да не ни нараняват, което правеха много умело, или те просто ѝ подражаваха? Джеспа, особено когато играеше с нас или ревнуваше, би могъл да направи много пакости, ако не се самоконтролираше, но той винаги го правеше. А когато беше в лошо настроение, ни предупреждаваше за това.

Гоупа беше по-малко дружелюбен, но щом го оставехме сам, не предприемаше нищо, за да предизвика инцидент.

Малката Елза остана свенлива, въпреки че вече по-малко се дразнеше от нас. Изненадахме се, че никое от лъвчетата не се опита да последва Елза на покрива на ландроувъра, въпреки че често гледаха нагоре към майка си с разочаровани изражения. Тя почиваше на брезента, за да избяга, когато я дразнеха. Ако съдим от умението им да се катерят, много лесно биха скокнали на капака и с още един скок биха се намерили на покрива на колата. Елза беше правила така на млади години, но по някакви необясними причини малките приемаха ландроувъра като забранена зона.

През отсъствието на Джордж Джеспа и Гоупа използваха неговата палатка като „скривалище“. Когато се върна, той я намери нощем доста населена. Малко се тревожех. Джордж предпочиташе да спи на ниско легло и се чудех дали с Елза, Джеспа и Гоупа около него някоя нощ няма да има неприятности. Те обаче се държаха забележително добре. Винаги когато Джеспа се опитвал да играе с пръстите на краката му, авторитетното „не“ на Джордж го карало да спира веднага.

Те се чувствуваха у дома си до такава степен, че една нощ, когато Елза се търкаляла наоколо, се катурнала в леглото на Джордж, като го съборила върху гърба на Джеспа. Не последвало никакво сътресение и Гоупа, който спял близо до главата на Джордж, дори не мръднал.

Един ден по-късно, когато се върнахме в лагера, намерихме семейството, с изключение на Джеспа, да ядат. Скоро открихме липсващото лъвче зад палатките да се забавлява с печена токачка, която беше откраднал от масата. Имаше такова нахално изражение, че не можехме да не се разсеем на малкия пакостник. Изненадахме се обаче, че предпочиташе сготвено месо пред прясно. На другия ден имаме още една изненада, когато попаднахме на семейството в храсталака и открихме, че малките бозаят. Бяха вече на десет и половина месеца и надали имаше много мляко в гърдите на Елза, които изглеждаха съвсем празни.

Въпреки че още бозаеха, забелязахме първите признаци на юношество в Джеспа и Гоупа. Около лицата и врата им беше пораснал тънък мъх и поради това изглеждаха като необръснати. Видът им наистина беше много смешен. Елза ни поздрави топло, а Джеспа се намести между нас и искаше да бъде потупан. Тя ни наблюдаваше и после близна одобрително сина си.

Върнахме се в лагера заедно. Пред тях бяха остатъците от снощната им вечеря, но Елза отказа дори да я подуши и искаше ново месо. По-късно се обади един леопард от другата страна на реката и това я накара да се втурне назад, като остави малките. След около петнадесет минути те я последваха. Бяхме радостни, като видяхме, че Елза пое инициативата и беше готова да защитава територията си.

Същата вечер един лъв рева и когато по-късно отидохме по следите му, те ни отведоха до Голямата скала. Очевидно нещо беше уплашило малките, защото на 24 ноември, когато Елза преплува отсам, те отказаха да я последват и тя на два пъти трябваше да се връща, за да ги окуражи да дойдат с нея. Веднъж стъпили на сушата, те играха много. Елза търкаляше Джеспа като сноп по земята, а бедният Гоупа скачаше нескопосно между тях, молейки ги да го забележат. Когато приближих да ги фотографирам, Гоупа изръмжа срещу мен, но Джеспа му удари такава плесница, че той се слиса от наказанието. Всичко беше направено на шега, но показва различните характери на братята. Както винаги, щом се настаниха на вечеря, всякаква ревност беше забравена.

Джордж уби една токачка и аз я изнесох скрита зад гърба ми, защото исках да я дам на Малката Елза. Изчаках момента, в който само тя гледаше нагоре, и ѝ я показах. Видя я веднага и докато ядеше заедно с братята си, не снемаше очи от мен. Изчаках, докато Джеспа и Гоупа се бяха нахвърлили върху месото, и когато Малката Елза ме гледаше, оставих птицата зад един храст. Понеже само тя ме наблюдаваше, продължих да ѝ соча токачката. Изведнъж тя се втурна като светкавица, грабна я и я отнесе в някакво прикритие, където можеше да я изяде, необезпокоявана от другите.

На следващия ден видяхме семейството да седи на някакви скали на отсрещния бряг, под който имаше дълбок вир, обитаван някога от голям крокодил. Малките изглеждаха възбудени и само Елза преплува отсам. Бяхме донесли месо. Тя го грабна и прекоси реката с него, но този път избягна дълбокия вир и плува нагоре по течението, където брегът е доста стръмен, но никога не бяхме виждали крокодили.

Семейството не беше гладно. Не ядоха, но се впуснаха да играят по дърветата. Малките се задържаха на наведените клони, които се надвиснаха над реката, и, изглежда, че имаха намерение да се бутат едно друго и да изхвърлят противника в реката. Най-сетне и Елза се присъедини към тях. Тя като че ли им показваше как да се обръщат на клоните и как да преминават от един клон на друг.

Когато се стъмни, месото още не беше докоснато и ние не искахме да го изгубим, нито да предизвикаме бой между Елза и някой хищник. Джордж реши да го прибере. Първото нещо беше да докараме семейството на нашия бряг, иначе ще се противопоставят на преместване на „плячката“ им. Без да го видят, Джордж отиде до реката и започна да преминава отвъд, а аз размахвах предизвикателно една токачка във въздуха. Този трик доведе лъвовете при мен. За нещастие, когато Джордж стигна месото, Елза го видя, изплува бързо обратно и не му позволяваше да го вземе. Джордж се измъчи, докато я накара да пренесе „плячката“ през реката, и тя плуваше след него с много подозрително изражение на лицето. През това време малките вървяха нагоре и надолу по брега, очевидно много объркани, но не направиха опит да отидат при Елза. Изненадах се, защото обикновено те не се страхуваха от реката и сега тя беше съвсем плитка и проходима. По-късно обаче същия ден те възвърнаха репутацията си: малко след като се стъмни, щом чухме шум от носорог откъм солената

скала, Елза отиде към него заедно с малките и по грухтенето на носорога разбрахме, че е ударил на бяг. Лъвчетата наистина бяха смели, щом дръзнаха да нападат такъв голям и свиреп звяр.

Джеспа със своя игрив характер обичаше да служи за клоун. Един ден му се играеше много, дразнеше и предизвикваше всеки. Поставих кръгъл дървен чаен поднос на един клон, който висеше над реката, за да видя какво ще направи с него. Той се покатери и се опита да захапе двусантиметровата рамка между зъбите си, като с едната лапа се опитваше да го закрепи, понеже се клатеше. Когато го ухапа хубаво, за да може да го носи удобно, слезе долу много внимателно и спираше от време на време, за да се увери, че го наблюдаваме. Найсетне стигна земята и след това шестува със своя трофей, докато Малката Елза и Гоупа го хванаха и сложиха край на представлението.

Отпуската на Джордж беше към края си и трябваше да тръгваме. Браконьерите като че ли бяха напуснали околността. Елза можеше да защитава територията си, а малките бяха станали силни млади лъвове и крайно време беше да ловуват заедно с майка си и да живеят своя нормален живот. Ставаха непрекъснато по-ревниви и сметнахме, че не е честно да ги предизвикваме с нашата любов към майка им и да ги тласнем към някаква простъпка.

Решихме да отсъствуваме по-рядко. При първия случай възнамеряхме да напуснем само за шест дни, но в действителност поради силните дъждове минаха девет дни, преди да мога да се върна в лагера.

Елза не се озова на изстрелите ни, нито пък имаше никакви следи около лагера, но те може би бяха заличени от придошлата река. След известно време отидох до Голямата скала и попаднах на Елза и малките ѝ. Бяха запъхтени. Вероятно бяха изминали доста път, като са чули сигнала ми. Доволни бяха, че ме срещат, а Джеспа се постара да застане между Елза и мен, тъй че да даде и своя принос в посрещането. Гоупа и Малката Елза обаче стояха настрана. Всички бяха в отлично състояние и изглеждаха така охранени, както ги оставихме.

Носех месо, но въпреки че Елза се настани до него, малките не бързаха да ядат и играха наоколо известно време. Когато взе дажба си, Елза дойде при мен. Беше много нежна. Малките бяха ангажирани

с яденето и не можеха да я забележат, затова нямаше демонстрации на ревност. Изглежда, това имаше пред вид майка им.

На следващия ден Елза показва колко много държи да не се създават дразги и недоразумения. Бях дала на малките една токачка и ги наблюдавах как се бият за нея. Гоупа ръмжеше застрашително към Джеспа, Малката Елза и мен. Като чу това, Елза веднага се втурна да види какво става. Щом разбра, че няма нищо сериозно, което да предизвика Гоупа, тя се върна на покрива на ландроувъра.

Няколко минути по-късно, докато малките още ядяха, аз отидох до нея. Тя изръмжа и ме удари няколко пъти. Оттеглих се веднага. Изненадах се, защото не смятах, че заслужавам такова отношение. Скоро след това Елза скочи от колата и ме погали нежно, очевидно да се реабилитира за лошото си държане. Потупах я и тя се настани до мен, като ме прегърна с едната си лапа. Когато малките дойдоха, тя се претърколи на другата страна и аз престанах да съществувам за нея.

Елза винаги показваше колко много иска малките да станат приятели с нас. Една вечер, след като се беше нахранил до насита, Джеспа влезе в палатката. Беше много преял, за да играе, и се търкулна по гръб, тъй като с издутия си корем се чувствуваше по-добре в това положение. Гледаше ме настоятелно. Явно искаше да бъде погалан. Понеже беше послушен, реших, че не бива да се страхувам от грабливите му лапи с остри нокти, тъй че потупах копринената му козина. Той зажумя и замляска, сигурен знак на задоволство. Елза, която ни наблюдаваше от покрива на колата, дойде при нас и близна и Джеспа, и мен, показвайки колко беше доволна, че ни вижда в такива добри отношения.

На тази идилична сцена внезапно сложи край Гоупа, който се промъкна и седна върху Елза с изражение на собственост, което ми подсказа, че не съм желана. Оттеглих се.

Въпреки че имаше слабост към децата си, Елза никога не пропускаше да ги накаже, когато правеха нещо, което тя знаеше, че не одобряваме, дори и да действаха в унисон с естествените си инстинкти.

През нощта винаги пазехме козите заключени в камиона. Наложих се обаче за кратко време да ги държим в едно заградено с тръни място, понеже камионът трябваше да замине за резервни части. През това време Джеспа изведнъж започна да обикаля бомата така

наистоятелно, че се разтревожихме за безопасността на козите. Всички трикове, които приложихме, за да отклоним вниманието му, не произведоха ефект. Тогава се намеси Елза. Тя залудува около сина си, за да го примамва надалеч, но той не ѝ обърна никакво внимание. Тогава тя го напляска. Той също я удари. Чудесно беше да се наблюдава как двамата се надхитрят. Най-сетне Джеспа забрави въобще за козите и последва Елза в палатката, където го чакаше храната.

Щом свърши вечерята обаче, Джеспа се почувствува измамен с козите и потърси друго забавление. Той намери кутия с мляко, която търкаля по пода на палатката, докато всичко се покри с леплива течност. После взе възглавницата на Джордж, но перата го гъделичкаха и той потърси друга играчка. Преди да успее да го спра, грабна един несесер, който бях използвала, и избяга с него в тъмното. Бях ужасена, че може да се отвори от натиска на челюстите му и той ще глътне иглите. Грабнах вечерята ни — една печена токачка — и изтичах подир него. За щастие птицата го съблазни. Той изпусна несесера, като разпръсна иглите, топлийките, ножчетата и ножиците по тревата. Внимателно ги събрахме, за да не се наранят малките.

НОВА ГОДИНА ЗАПОЧНА

Време беше да се връщаме в Изиоло и да оставим малките на очарованието на свободния живот.

На 3 декември посетих областния управител, в чийто район беше домът на Елза. Той ме предупреди, че може да се наложи да изместя Елза, понеже туземците обвинявали нея за строгия надзор над браконьерството, дължащ се на нашето присъствие. Една жена беше убита наскоро в Танганайка от питомен лъв и те използваха този случай, за да засилят лошите чувства към Елза.

Два дни по-късно до нас стигна слухът, че двама местни жители са нападнати и ранени от някакъв лъв на двадесет и пет километра от лагера на Елза. Джордж отиде веднага да провери. Не могъл да осъществи намеренията си, понеже в лагера стигнал късно. Същата вечер Елза и малките щастливо си играели около палатката. Яли лакомо, били в отлично състояние. Това беше добре, тъй като седем дни бяха сами. Щом се развиделило, Джордж отишъл в ловния надзирателски пост. Никой не бил чувал за нараняването на туземци от лъв. Той изпратил надзиратели на мястото да проверят случката и се върнал в лагера.

За да задържи семейството близо до палатката, той им дал месо, което те издърпали в близкия храсталак. Останали там до вечерта.

Един ден по-късно пристигнах в лагера. Беше тъмно, а хората бяха уморени, за да отворят камиона и поставят в него козите, които бях донесла, затова ги оставихме в едно оградено с тръни място.

Дойдохме с две коли. Пристигането ни беше шумно и Елза положително го беше чула, но не дойде да ни посрещне. За пръв път тя пропусна да го направи. След като си легнах, чух малките да нападат бомата на козите. Какво ставаше там, личеше от шума: дърва се чупеха, ръмжаха лъвовے, блееха обезумели от страх кози. Излязохме, но Елза, Гоупа и Малката Елза вече бяха убили по една коза. Джеспа беше повалил една с лапата си, но Джордж успя да я отърве невредима. Минаха два часа, докато приберем избягалите, но оцелели кози от

стадото и ги затворим в камиона, а хиени, привлечени от шума, кръжаха наоколо.

Елза отнесе своята плячка през реката. Джордж отиде подир нея и видял как един огромен крокодил тръгнал към нея. Той стрелял, но не го улучил. Прекарал до два часа след полунощ близо до Елза, за да види дали крокодилът няма да се появи отново, но той не дошъл. Малките били много объркани, като се намерили с плячката, но без майка си отсам реката. Половин час скимтели и отишли при нея, без да ядат козите, които бяха убили.

Следобед ловните надзиратели се върнаха. Не намерили никакво потвърждение на слуха, че местни жители са били тормозени от лъвовете. Бяха обаче събрали доста сведения как местните жители, повлияни от браконieri и политически агитатори, са се настроили враждебно към Елза. Разбрахме, че животът ѝ е в опасност, и обмисляхме какво трябва да правим.

Бяхме прекарвали вече шест месеца в лагера — повече от времето, което първоначално бяхме запланували. За да защитаваме Елза и малките ѝ от браконьерите, неизбежно се бяхме намесили в естествения им живот. Ако още продължавахме да стоим, имаше опасност малките да се опитомят и по-трудно щяха да се приспособят към живота в гъсталака.

Освен това, ако продължавахме да лагеруваме в резервата, сигурно щеше да нарасне още повече антагонизмът на местните жители. Тъй като при тези обстоятелства не можехме да изоставим Елза и малките, единственото разрешение, което измислихме, беше да се потърси нов дом за тях и да ги преместим колкото се може по-скоро.

Намирането на подходящ дом за Елза се оказа много трудно, а да се намери сега ново място за нея и за малките — още по-трудно. Знаехме, че досега с помощта на майка си, която ги учеше да ловуват и ги пазеше от естествените врагове, те можеха да живеят добре в гъсталака. Но как да се намери такова място, където нямаше да ги застрашава най-страшният им враг — човекът?

Джордж ме остави на пост в лагера и се върна на следващата сутрин в Изиоло с надежда да намери разрешение на този проблем.

Следобед отидох на разходка с Нуру до скалата Хуф, където бяхме видели Елза. Тя дойде веднага да ни поздрави, но щом започнах да изкачвам билото, за да отида при спящите лъвчета, не ми позволи да

го направя. Седна на пътеката и едва като поехме за къщи, повика малките. През биноклите видяхме Джеспа и Гоупа да се спускат надолу, но Малката Елза остана горе като часовой.

Когато се стъмни, семейството пристигна в лагера и след като изядоха вечерята, Елза и синовете ѝ играха щастлива в палатката, докато накрая задрямаха прегърнати. Аз ги скицирах. Малката Елза ни наблюдаваше отвън. През нощта един лъв вика и през следващите три дни се навърташе около лагера. През това време Елза стоя в близката околност. Едва когато лъвът напусна лагера, тя се осмели да заведе малките до Голямата скала. Към 5 часа се върна, като че ли за да осигури ранна вечеря, преди да е дошъл другият лъв.

Обикновено срещам семейството на път за лагера и често се трогвам от държането на Джеспа. Когато ние с Елза се поздравявахме, той не искаше да остане по-назад, но струваше ми се, че знаеше, че се плашех от ноктите му, защото заставахе с гръб към мен и стоеше съвсем мирен, като че ли да ме увери, че така няма да ме одраска, ако го погалья. Оттогава, щом искаше да го галят, винаги заставахе в това положение.

На 20 декември беше първият рожден ден на малките. Нивото на реката се беше покачило толкова, че не можехме да я прекосим, за да ги търсим. Към 5 часа семейството дойде. Всички бяха мокри, но невредими. Бях много щастлива. На банкета за рождения им ден имахме токачка, която нарязях на 4 порции — за всеки по парче. След като излапах парчетата, Елза скочи на ландроувъра, а малките късаха месото, което им бяха приготвили. Понеже лъвчетата бяха заети, повиках Македе да ме придружи на разходката. Щом потеглихме, Елза слезе от колата и ни последва. Джеспа видя, че майка му изчезва, захвърли месото и затича подир нас. Бяхме извървели доста, когато забелязахме, че паралелно с нас Гоупа и Малката Елза да се гонят през храстите.

Когато стигнахме до мястото, където пътят минаваше най-близо до Голямата скала, лъвовете седнаха и започнаха да се търкалят по пясъка. Почаках известно време и наблюдавах как залязващото слънце обагря скалата. Изглежда, Елза се бе настанила за постоянно. Тръгнах обратно. Очаквах семейството да прекара вечерта на скалата. Изненадах се, че ме догониха. Елза вървеше близо до мен, за да отстранявам кухите цеце от нея, а Джеспа крачеше до нас като добре

възпитано дете. Гоупа и Малката Елза се забавляваха и изоставаха. Често трябваше да спираме, за да ги дочакаме.

Елза беше дошла просто за да ме придружи на разходката. За пръв път правеше това, откакто се бяха родили малките. Помислих, че това е великолепен начин за отпразнуване на рождения ден.

Като стигнахме лагера, Елза се тръшна на земята в моята палатка. Дойдоха и синовете ѝ, които въвираха муцуни и галеха майка си с лапите. Скицирах ги. Елза се оттегли в ландровъра, а малките започнаха вечерята си. Когато се уверих, че не ме наблюдават, отидох при Елза и я потупах. Тя отговори много нежно. Искях да ѝ благодаря, че през първата година делеше децата си с нас и че бе споделяла своите тревоги през най-опасния за децата период. Но след малко като че ли да ми напомни, че независимо от нашето приятелство принадлежим на различни светове, един лъв започна да реве и след като се послуша внимателно, Елза напусна лагера.

На следващия ден намерихме следи от лъвица нагоре по течението, но никаква следа от Елза. Този ден тя не дойде. През следващата нощ също. През втората нощ чухме два лъва да реват и разбрахме защо Елза не ни посети в лагера. Изненадах се да я видя на следващата сутрин около 9 часа на скалата Хуф. Ревеше с пълно гърло. Кого викаше в такова необичайно време на деня?

През нощта доведе малките за вечеря, но лъвът започна да реве пак и тя ни напусна веднага и прекоси реката.

Елза и малките прекараха нощта на 23 декември в лагера и след закуска, като се разхождах по шосето, за да проверя по следите кой е идвал тук през нощта, тя и малките ме последваха. Повиках Македе и заедно вървахме около три километра.

Джеспа беше особено дружелюбен, търкаше се в мен и дори стоя съвсем мирно, докато махах един кърлеж, впит до едното му око. Наблюдавахме два чакала да се приличат на слънцето. При разходки съм ги виждала на същото място и никога не са се плашели от приближаването ни. И сега, въпреки че бяхме на тридесет метра от тях, не се помръднаха. Когато Елза се втурна към тях, избягаха и щом тя се върна, започнаха да надничат от храсталака, очевидно доста уплашени.

Продължихме, докато стигнахме до една дъждовна локва, където семейството утоли жаждата си. Беше вече много горещо и нямаше да

се изненадам, ако лъвовете решеха да прекарат целия ден на това място. Елза обаче потегли обратно с нас бавно за къщи.

Имах чувството, че бяхме заедно на своята семейна неделна разходка. Фактически това беше сутринта преди Бъдни вечер. Елза нямаше представа от специални дни, но по необикновено съвпадение на обстоятелствата тя дойде с мен на разходка заедно със семейството си в един ден, който чувствах нуждата да отпразнувам.

Когато стигнахме мястото на чакалите, намерихме ги още там. На лъвовете не им се играеше. Чакалите дори не се помръднаха, като минавахме.

Елза и малките чувстваха нарастващата горещина. Често спираха на сянка под някое дърво да починат. Когато стигнахме до Голямата скала, те се втурнаха с всички сили през храсталака и на няколко скока стигнаха върха, където се настаняха между камъните. Запълзях подир тях бързо, колкото можех, но Елза ясно показва, че трябва да ги оставя сега сами. Тя винаги знаеше точно колко трябваше да дава на всеки от двата свята. Задоволих се само с няколко снимки на Елза как пази малките си.

Джордж пристигна към 5 часа с куфар, пълен с писма. Докато се разхождахме да берем цветя за коледна украса, той ми разправи за постъпките, които беше направил по намирането на нов дом за Елза и малките. Смяташе, че областта около езерото Рудолф би била най-подходящото място, в което лъвовете ще са най-сигурни от човешко вмешателство... Беше получил разрешение от местните власти да ги заведе там и щеше скоро да отиде да разузнае района и да намери подходящо място.

Тази част на Кения е много неприветлива и условията — много тежки. Бях угнетена от перспективата. Сърцето ми още повече се сви, когато в този момент Елза се присъедини към нас на път за къщи. Зад нас малките щастливо играеха по шосето. Не можех да понеса представата как те блуждаят по обрулената от вятъра, покрита с лава пустиня, която огражда езерото.

Щом стигнахме лагера, дадохме на семейството вечерята, която ги заангажира, докато аз нареждах коледната трапеза. Украсих я с цветя и с лъскави украшения и поставих малкото сребърно дърво, което бях запазила от миналата година, в средата. Сложих едно още

по-малко, току-що пристигнало от Лондон. Тогава донесох подаръците на Джордж и момчетата.

Джеспа наблюдаваше приготовленията много внимателно и в момента, в който обърнах гръб, за да взема свещите, той се втурна и грабна един пакет, в който имаше риза за Джордж, и избяга с него в храсталака. Гоупа го последва веднага и двамата се забавляваха чудесно с ризата. Когато най-сетне я взехме, видът ѝ не беше за подарък. Стъмни се и започнах да паля свещите. Джеспа реши, че ми е нужна помощ. Успях само да го предпазя да не дръпне покривката на масата с декорациите и горящите свещи върху себе си. Бяха нужни много увещания да го накарам да стои настрана така, че да мога да запаля останалите свещи...

Когато всичко беше готово, той се приближи, наклони главата си, погледна светещото коледно дърво и после седна, за да наблюдава как горят свещите. Щом загаснеше някоя свещ, чувствувах, че беше отминал още един щастлив ден в лагера. Когато всички светлини загаснаха, тъмнината сякаш стана още по-голяма и като че ли беше символ на неяснотата на бъдещия ни живот. На няколкостотин метра Елза и малките почиваха спокойно на тревата, едва забележими сред мрака.

После Джордж и аз прочетохме писмата. Това ни отне много време, през което фантазията ни пътуваше по света и ни водеше до всички хора, които желяеха щастието на Елза и семейството ѝ. Един от последните пликове, който отворих, съдържаше нареждането на Африканския областен съвет за преместването на Елза от резервата.

ТРЕТА ЧАСТ

ЗАПОВЕД ЗА ИЗСЕЛВАНЕТО

Съображенията на съвета бяха, че поради навика си да общува с нас Елза представлявала опасност за други хора.

Смаяхме се. Местните власти сами бяха помогнали да изберем района, в който да я пуснем на свобода, и досега бяха гледали на нея като на голяма придобивка за резервата.

След получаването на такава заповед обаче единственото, което можехме да направим, беше да се опитаме да намерим задоволителен нов дом за лъвовете и да ги преместим колкото беше възможно по-безболезнено.

Запитахме приятели от Танганайка, Уганда, Родезия и Южна Африка дали можеше да се намери подходящо място за семейството в тези страни. Преди окончателно да решим да преместим Елза и децата ѝ от Кения обаче, Джордж пожела да проучи източните брегове на езерото Рудолф в Северна Кения.

Този план ме натъжи. Страната там е много мрачна и аз се страхувах, че поради оскъдния дивеч край езерото Елза и лъвчетата щяха да зависят за прехраната си от нас. Освен това областта е тъй отдалечена, че едва ли можехме да разчитаме на помощ при нужда.

За да подготвим лъвовете за преместването, решихме най-напред да направим рампа и до нея да поставим един 5-тонен камион така, че да бъде на едно ниво с рампата. В камиона щяхме да оставяме вечерята на лъвовете. След като лъвчетата свикнеха да се хранят на новото място, можехме да покрием камиона със здрава телена мрежа и да ѝ оставим един капановиден вход. Входът щяхме да затворим, докато лъвчетата се хранеха, и така да превърнем камиона в пътуваща клетка.

Изкопахме рампата в солената скала близо до „кабинета“. С натъжено сърце наблюдавах лъвчетата. Те бяха възбудени от необичайното оживление, което цареше на любимото им място за игра, душеха любопитно прясно изкопаната пръст и им беше много забавно да се търкалят в рохкавата земя. Изглежда, те си мислеха, че цялата работа се правеше за тяхно забавление.

На 28 декември Джордж тръгна на разузнаване край езерото Рудолф. Този следобед аз срещнах семейството близо до реката и след обичайните приятелски поздрави от Елза и Джеспа се отправихме заедно към брега. Лъвчетата се хвърлиха веднага във водата, гмуркаха се и се гонеха. Елза и аз ги наблюдавахме от брега. Докато те бяха във водата, тя ги пазеше с особено величие и достойнство, но щом излязоха на брега, целите вир-вода, Елза забрави важния си вид, присъедини се към игрите им и им помогна да си намерят ново забавление. Тя избра едно дърво наблизко. Лъвчетата с боричкане се покатериха нагоре по стъблото. С няколко бързи движения майка им ги настигна и скочи високо над тях. Притаих дъх. Елза се изкачваше все по-високо и по-високо, а тънките горни клони се огъваха застрашително под тежестта ѝ. Най-сетне тя стигна върха на дървото. Какво правеше? Учеше децата си как да се катерят по дървета или просто се перчеше? Когато клоните вече не можеха да я издържат, тя с голяма трудност се обърна и като опипваше предпазливо всеки клон, започна да слиза. Със слизането се справи, но приземяването ѝ в никакъв случай не беше величествено. За да ни внуши, че катурването беше само шега, Елза веднага започна да скача около лъвчетата. Те я гонеха и през целия път за къщи играеха на криеница и засади, при които аз често бях жертвата.

На следващия ден следобед Елза ми показва отново каква чудесна майка и другарка беше на своите деца. Семейството се появи на отсрещния бряг на реката срещу „кабинета“. Преди тяхното приближаване бях видяла един двуметров крокодил да се плъзга във водата и затова не се изненадах, когато лъвчетата запристъпваха нервно нагоре-надолу по скалистия бряг, очевидно уплашени да скочат в дълбокия вир.

Елза близна всяко поред и тогава всички заедно се хвърлиха в реката. Като плуваха близо едно до друго, те преминаха безпрепятствено. След като лъвчетата си отдъхнаха и започнаха да се гонят, за да се изсушат, Елза отиде да играе с тях. Тя захапа опашката на Джеспа и започна да го върти, като се забавляваше с играта не по-малко от него. След това Джеспа седна до мен и ми обърна гръб. Когато искаше да го милвам, той винаги правеше така. Изглежда, разбираше, че се страхувам да не ме одраска неволно, защото, за

разлика от майка си, той не беше научен да си прибира ноктите при игра с хора.

Следобед излязох да се поразходя и лъвовете дойдоха при мен. Зарадвах се. Този нов навик за семейна разходка ми даваше възможност да наблюдавам как лъвчетата реагират на всичко, което срещаме по пътя, а също и да бъда повече с Елза, от чиято компания бях лишена до известна степен след раждането на малките. Стигнахме до Голямата скала. Гоупа и Малката Елза изостанаха и аз се опитах да ги накарам да ни последват. Не пожелаха. Елза продължи спокойно напред, сякаш знаеше, че нищо лошо няма да ги сполети. Напоследък тя даваше на децата си по-голяма свобода и не се тревожеше, че проявяват независимост.

Джеспа обаче беше много неспокоен. Той тичаше напред-назад между нас. Най-после с известна неохота реши да последва майка си и мен.

Вървахме около три километра. Когато стана по-хладно, Елза и Джеспа започнаха да играят. Беше много забавно да ги гледаш. Всеки се опитваше да надхитри другия и двамата подскачаха наоколо като малки котенца.

На връщане видях Гоупа и Малката Елза върху една скала на билото. Силуетите им се очертаваха на фона на величествения залез. Те ме наблюдаваха сдържано, докато минавах под тях. Елза и Джеспа се покатериха до върха на Голямата скала и тихо ги повикаха. Двете лъвчета се протегнаха лениво, прозяха се и след това отидоха при майка си.

Очаквах ги цялата вечер с приготвената за тях коза, но нямаше следа от Елза и малките. Късно през нощта чух ръмженето на баща им. Това обясни тяхното отсъствие. На сутринта, за да съм сигурна, че всичко е наред, отидохме с Нуру до скалата. В основата намерихме диря на голям лъв.

Два дни Елза и лъвчетата страняха от лагера и през това време повторно чух рева на баща им. Една вечер Елза дойде късно. Само синовете ѝ бяха с нея, но тя не изглеждаше обезпокоена от отсъствието на Малката Елза. След като се нахраниха добре, те се върнаха при скалата.

Рано на другата сутрин тръгнах по следите им. Видях Гоупа и Малката Елза на скалата. Предполагах, че баща им беше наблизо, и се

върнах вкъщи.

Късно следобед цялото семейство се появи по пътя. Гоупа и Малката Елза гонеха един чакал, когото бях чула да вие недалеч. Докато Елза ме поздравяваше, направих знак на Нуру да се върне в лагера и да приготви месо. Джеспа обаче реши, че Нуру трябва да играе на криеница с него, и въпреки цялото си умение Нуру не можа да се изплъзне от лъвчето, докато Елза не се намеси. Тя събра децата си и заигра с тях, а Нуру побърза да изпълни поръчението ми. Елза действуваше много често по този начин и нямаше никакво съмнение, че помагаше съвсем съзнателно. Стигнахме лагера и лъвчетата се нахвърлиха върху вечерята си. Майка им изглеждаше неспокойна. След няколко кратки разузнавания тя изчезна в храсталака и ги остави сами.

На 1 януари се чувствах много потисната. Какво щеше да ни донесе Новата година? Като че ли за да ме развесели, Джеспа се приближи, зае своята „безопасна позиция“, т.е. с гръб към мен, и ме покани да играя с него. Помилвах го нежно, но той се претъркулна и аз инстинктивно отскочих назад. Джеспа ме погледна с недоумение застана отново в „безопасна позиция“ и наведе глава. Той не разбираше моя страх от неприбраните му нокти. Няколко пъти повтори поканите си за игра. Как исках да му обясня, че когато майка му беше съвсем малко лъвче, аз бях успяла да я науча да контролира ноктите си и затова можех без страх да играя с нея, но не и с него!

Следващия ден се случи същото. Джеспа искаше игра и аз също исках да играя с него, но когато дойдох в обсега на ноктите му, трябваше да се отдръпна. Елза наблюдаваше сцената от върха на ландроувъра. Тя разбра колко разочарован беше Джеспа от моята предпазливост, слезе от колата и близа и гали сина си, докато той отново се почувствува щастлив. Междувременно Малката Елза дебнеше нервно наоколо и се криеше в тревата. Моето присъствие я плашеше да излезе на открито. Тогава Елза отиде и започна да се търкаля с нея, докато тя също се успокои. Когато Джеспа и Гоупа се присъединиха към забавата, Елза се оттегли на своя пост върху ландроувъра. Качих се при нея с намерение да я помилвам като компенсация за недружелюбността, която бях проявила към сина ѝ. Когато приближих обаче, тя ме плесна и през цялата вечер беше въздържана.

На 2 януари Кен Смит и Питър Соу, инспектори от съседните окръзи, пристигнаха с камион. Те бяха дошли със съгласието на Отдела за защита на дивите животни, за да ни предложат помощта си при преместването на Елза и малките. Кен искаше да ни заеме за пренасянето един служебен „Бедфорд“ и се зае да пригоди рампата към него. Той предложи също да поръча мрежа от подходящ тел за камиона. Междувременно, докато приспособленията бъдат готови, решихме да ни изпрати старата „Темза“, за да привикнат лъвчетата да се хранят в камион.

Кен беше участвувал в лова, който въведе Елза в нашия живот, и след това я беше посещавал два пъти, но не беше виждал малките. След като уточнихме всичко, отидохме да потърсим семейството. Намерихме ги в лугата на „кабинета“, но при вида на двамата непознати лъвчетата избягаха. Елза приветствува Кен като стар приятел, но на Питър не обърна никакво внимание. Тя се примири и със снимките. Когато гостите се приближиха до нея, Джеспа подаде неспокойно глава от храстите, готов да защитава майка си в случай на нужда. По-късно той излезе на открито, въпреки че стоеше на почетно разстояние от Кен и Питър.

Не искахме да тревожим лъвчетата и се върнахме при палатките. Камионът отпратихме на няколкостотин метра извън лагера. След малко Елза дойде сама. Известно време ни наблюдава, а после, все още игнорирайки Питър, хвана Кен за коляното с лапата си. Разбрахме — искаше да му покаже, че е време да си върви. Кен разбра намека. Щом те си тръгнаха, лъвчетата веднага се втурнаха и започнаха да играят. Без съмнение те ставаха все по-срамежливи пред непознати хора. Джеспа беше преодолял подозрението си към Джордж и мен, но не се доверяваше на никой друг.

Джеспа даде ново доказателство за доверието си в мен на следващия ден: разреши ми да отстраня един кърлеж от клепака му и да го освободя от няколко ларви. Такива ларви се срещат в повечето диви животни в големи количества. Самите те са безвредни, но причиняват отслабване на организма на животното и го правят податливо на заболявания. Джеспа стоеше съвсем мирен, докато се занимавах с ларвите по него, после облиза раните си и зае своята „безопасна позиция“, за да го погала. Той дори ми позволи за пръв път

да докосна копринените му ноздри. Вероятно това беше израз на благодарност за оказаната помощ.

Тази вечер той влезе сам в палатката, приклепна в „безопасната позиция“ и стоя кротко, докато го милвах. Неговата нужда от нежност създаваше сериозен проблем. Беше ми неприятно да го разочаровам. От друга страна, независимо от страха от ноктите му ние искахме малките да се развият в диви лъвови, а неговата дружелюбност разваляше планове ни за бъдещето му. За щастие Гоупа и Малката Елза бяха различни — те винаги реагираха като диви животни.

Джеспа беше водач на малките. Един следобед го намерих изпаднал в голяма беда. Беше сам на отвъдния бряг на реката. Другите членове на семейството току-що я бяха преплували. Джеспа крачеше нагоре-надолу, гледаше тревожно водата и явно се страхуваше от крокодил. Опитвах се да му помогна. Започнах да хвърлям пръти и камъни в дълбокия вир, през който той трябваше да преплува, но Джеспа само правеше гримаси на невидимото влечуго. След известно време обаче той се реши, хвърли се и заплува с всичка сила, като умишлено пенеше водата. Елза стоеше съвсем спокойна на няколко метра от мен. Тя беше наблюдавала моите опити да пропъдя крокодила. След като Джеспа излезе на брега благополучно, тя се приближи и ме близна нежно. Той също беше особено приятелски настроен този следобед.

По-късно, когато се изкачвахме по тясната пътека към палатките, Гоупа ме нападна от засада със свирепи ръмжени. Уплаших се не на шега. Не можех да разбера какво го беше ядосало толкова. Най-после видях, че беше донесъл вечерята си на това място, и тъй като бях минала на няколко крачки от „лова“ му, той се почувствувал задължен да го брани.

На следния ден пристигна темзата. Измислих я основно и я паркирахме до рампата. Камионът обаче миришеше на бензин и масло и нищо не можа да убеди лъвчетата да се приближат до него. Дори Елза не искаше да влезе вътре с мен, въпреки че опитах всички трикове, които можах да измисля, с надежда, че нейният пример ще окуражи малките. Нямах какво да се прави! Трябваше да чакам, докато лъвовете превъзмогнеха подозрението си спрямо камиона. При това досега те никога не бяха влизали в превозно средство, тъй че исках твърде много от тях.

На 8 януари около обяд чух възбуденото бърборене на бабуини откъм брега срещу „кабинета“. Това обикновено означаваше, че лъвовете са наоколо. Тръгнах към лугата с блока си. Намерих Елза и синовете ѝ там. Бяха много сънливи и ми дадоха прекрасна възможност да ги рисувам. Бедната Елза бе нападната от ларви, но когато се опитах да ги изстискам, тя сви уши и заръмжа. Оставих я на мира.

Стъмни се, а Малката Елза все още я нямаше. Станах неспокойна, но майка ѝ не се тревожеше ни най-малко. Помъчих се да не се безпокоя, защото имах доказателства, че на Елзиния инстинкт можеше да се разчита повече, отколкото на моя. Когато в околността се появеше неприятел, тя винаги усещаше опасността и по някакъв напълно невидим начин предаваше волята си на лъвчетата. Колкото и внимателно да следяхме за някакъв зрителен или звуков израз на тази връзка между нея и децата ѝ, нищо не забелязахме. Елза можеше да накара малките да се заковат на място в случай на нужда. Тя усещаше къде под водата се крие крокодил или присъствието на зверове в гората, опасни за семейството ѝ. Тя разбираше, когато пристигаме в лагера, колкото и далеч да беше в момента и колкото и дълго да бяхме отсъствували. Тя също безпогрешно определяше дали някой искрено я обича или не, и то съвсем независимо от неговото поведение към нея. Как да си обясним всичко това? Каква беше тази нейна, а и на други диви висши животни способност? Мисля, че това е силна телепатия. Може би тя е била свойствена и на нас, хората, преди да се развие способността ни да говорим.

Привърших рисуването. Върнахме се в лагера и лъвовете вечеряха. След вечеря Елза внезапно се изправи, послуша се напрегнато към реката и се отправи нататък. Последвах я. Повървахме малко по брега, след това тя рязко сви, пресече лугата при „кабинета“ и запълзя през храсталака към водата. Настигнах я и в угасващата светлина на деня едва можах да различа Малката Елза на отвъдния бряг. Тя страхливо пристъпваше напред-назад. Водата на това място беше доста дълбока и аз неведнъж бях виждала тук един голям крокодил. Елза измяука тихо и ласкаво и тръгна бързо нагоре по течението, без да сваля очи от Малката Елза. По отсрещния бряг малкото я последва. Когато стигна до една плитчина, Елза спря и промени тона на гласа си. Най-после дъщеря ѝ събра кураж и преплува на нашия бряг.

Беше почти тъмно. За да не създавам нови страхове на Малката Елза, тръгнах към къщи. Когато излязох от гъсталака, с изненада намерих Джеспа и Гоупа, които очевидно чакаха завръщането на майка си и сестра си. За да не смуцавам с присъствието си срещата на семейството, свърнах по един пряк път към къщи. По-късно Елза дойде в палатката и нежно се потърка о мен. Искаше да ми покаже колко щастлива се чувствуваше, че децата ѝ са пак заедно и тревогата, която бяхме споделили, е отминала.

Преди да свърши денят обаче, ново вълнение очакваше Елза. Както се търкаше в мен, внезапно се вцепени и снишила глава, побягна в мрака. Скоро се върна, но само за да се втурне веднага пак навън. Тя направи това няколко пъти, преди да започне да вечеря с малките. Изведнъж силен рев огласи лагера. Това беше бащата на лъвчетата на не повече от двадесетина метра. Преброих звуковете „хуф“, които последваха рева. Бяха дванадесет. Семейството спря да яде и застана неподвижно, раздвоено между него и вечерята си. Изчакаха той да се отдалечи и тогава продължиха да ядат. Нощта прекараха близо до лагера, но рано на другата сутрин си отидоха и не се върнаха двадесет и четири часа. Когато дойдоха отново, дадохме им месо. Лъвчетата го замъкнаха в храстите, но не го ядоха и дойдоха при Елза и мен на солената скала.

Вече шести ден, откакто бяхме поставили камиона до рампата, но доколкото можех да съдя по следите, лъвчетата дори не се бяха приближавали до него. Качих се на платформата и повиках Елза. След известно колебание тя ме последва, но се спря напърно на входа, така че нито аз можех да изляза, нито Джеспа, който вървеше подире ѝ, да влезе. След известно време се върна при палатките и скочи на покрива на ландроувъра. Лъвчетата започнаха да ядат, а аз отидох при майка им и започнах да играя с нея. Забелязах, че две от подутините, причинени от ларви, бяха загнойсали. Искях да ги изчистя, но щом я докоснах, тя рязко се дръпна. На другия ден пак се опитах да ѝ помогна. Тя беше дори по-чувствителна.

Винаги носех със себе си малко сулфатиацол за дезинфекция при ухапване от насекоми и на драскотини. Джордж смяташе обаче, че независимо от благотворния ефект, който такива лекарства имат върху хората, те не трябва да се дават на животни, освен ако сме убедени, че антителата на организма не са достатъчно силни да се справят сами.

Поради това аз не дадох на Елза сулфатиацол. Разчитах на съпротивлението на организма ѝ и на това, че тя щеше да изчисти раните си с близане, както винаги досега.

Лъвовете прекараха следния ден в лугата на „кухнята“. Там ги намерихме следобед с Нуру. Аз го върнах в лагера да приготви месо. Досега Елза успяваше да държи малките настрана от козите, въпреки че интересът им към тях растеше. Без нейна помощ ние не бихме се справяли. Ето например този ден тя пак прояви обичайния си такт и чувство за справедливост: лъвчетата започнаха да се хвърлят върху мен из засада. Нищо страшно, обикновена игра, но ноктите им бяха много остри. Елза се притече на помощ и след като натупа децата си, плесна леко и мен, с една дума, погрижи се изненадата на лъвчетата от моето нежелание да играя с тях да не се превърне в неприязън.

Без съмнение тя се стараеше да се поддържат добрите отношения между нас. На следващия ден следобед получих друго доказателство за това. Нуру и аз видяхме лъвовете на скалата Хуф. Щом я повиках, Елза дойде и беше много мила с мен. Да, тя наистина се стремеше да използва най-пълноценно редките моменти, в които бяхме сами. Щом Джеспа се появи, тя веднага стана въздържана. Разбрах, че не искаше да предизвиква ревността на лъвчетата. И докато в присъствието на Джеспа Елза беше внимателна, когато Гоупа и Малката Елза бяха с нас, ние не си позволявахме никакви прояви на нежност, защото те бяха по-ревниви от Джеспа.

Спуснахме се през гъстия храсталак към реката и Нуру прекара тежки минути с Джеспа: като използваше всяко прикритие, той се хвърляше върху него и се опитваше да му вземе карабината. И ако не беше Елза, която заставаше между сина си и Нуру, Джеспа не би ни позволил да направим крачка.

Стигнахме реката и Нуру тръгна по един кратък път за къщи, за да приготви вечерята на лъвовете. Той се стараеше да се измъкне незабелязано, но Джеспа не искаше да се лиши от забавлението си и се прокрадна след него. Дори моето „Не!“ не го спря. За щастие можех да разчитам на Нуру. Надявах се, че неговият такт щеше да го избави от затрудненията. Наистина Нуру имаше неповторим подход към животните. Той винаги беше много внимателен към тях и когато бяха непослушни, си служеше с различни хитрости, за да отклони вниманието им, но никога с грубост или наказание. През

многогодишното си всекидневно общуване с нашите възпитаници той никога не получи драскотина, защото истински обичаше работата си. Не би могло да се намери по-добра „бавачка“ за нашите лъвчета!

Докато Нуру си проправяше път към лагера, аз се върнах с останалите членове от семейството при реката. Джеспа ни настигна в лугата при „кабинета“. Като го гледах как въодушевено подскача, можех да си представя как се беше забавлявал с бедния Нуру. В лагера лъвчетата се нахвърлиха върху вечерята си, а Елза се покачи внимателно върху покрива на ландроувъра. По всичко личеше, че раните я боляха много, но не ми разреши да се докосна до подутините ѝ, а още по-малко да изстискам ларвите.

ЕЛЗА БОЛНА

Вече две седмици, откакто Джордж замина на разузнаване около езерото Рудолф. С него отидоха Кен Смит и окръжният инспектор по охраната на дивите животни. Очаквах да се завърнат всеки ден и се ослушвах за колата, но едновременно се страхувах, защото шумът на мотора означаваше край на Елзиния щастлив живот. Какво я чакаше на новото място? Колко лъвици трябваше да победи, преди да осигури спокоен дом за децата си? Тук се чувствуваше добре, беше съумяла да отстои правата си. Тя и малките трябваше да забравят всичко близко, преди да се почувствуват щастливи на чуждото място. Щом човекът със своята способност да разсъждава често дава трагични доказателства за невъзможността да се приспособи в изгнание, как можехме да очакваме, че дивите животни, които са много по-консервативни и зависими от средата си, ще се приспособят към напълно чужди условия?

Едно от любимите леговища на лъвовете беше лугата на „кабинета“. Оградена с гъсти храсти и засенчена от големи дървета, тя предлагаше защита от жаркото слънце, мек пясък за дрямка, а обикновено и лек бриз, който подухваше откъм реката. Семейството беше там от сутринта. Следобед отидох с блока си. Докато рисувах, слушах чуруликането на птиците и успокоителното бълбукане на реката. Какъв мир царуваше и колко доволни бяхме всички!...

Когато се позахлади, Елза се събуди, протегна се, отиде при Джеспа и го близна. Той се търкулна по гръб и я прегърна с лапите си. След това тя се приближи до мен, потърка лицето си в моето и също ме близна. После отиде при Гоупа и повтори израза на нежността си, а накрая — и при Малката Елза. Така тя поздрави всички поред, като започна с най-близкостоящия до нея и завърши с този, който беше най-далеч. Това беше знак, че е време за прибиране. Елза се отправи към лагера и всеки няколко метра се обръщаше, за да се увери, че я следваме. Не можах да се подчиня веднага на дадения знак. Джеспа пожела да разгледа моите вещи и едва успях да спася блоковете и фотоапаратите, като ги оставих в чантата и я окачих на клон, който той

не можеше да достигне. Гоупа и Малката Елза бяха отишли напред. Когато ги настигнах, те блокираха пътя ми. Нямаше как, седнах на пътеката и се правех, че техните лудории не ме интересуват. Здравчаваше се и комарите бяха много нападателни, така че моята принудителна почивка беше твърде неприятна. За щастие Елза ми дойде на помощ. Игриво потупа децата си и те веднага ме забравиха. Като се боричкаха и гонеха, всички тръгнаха след нея, а аз продължих пътя си.

За пръв път тази вечер забелязал у Гоупа проява на половин инстинкт — първо, когато играеше с Елза, а по-късно — с Джеспа. Това беше само игра и без съмнение той се подчиняваше на някакъв неясен импулс, значението на който не разбираше. Изненадах се — лъвчетата бяха само на дванадесет и половина месеца и все още имаха млечни зъби. През нощта семейството бродеше около лагера. Едва след закуската те затичаха към палмовите дънери отвъд солената скала. Елза застана и загледа камиона. След известно време стъпи предпазливо върху покрива на кабината и седна. От десет дни чаках този момент, но сега, като гледах как доверчиво седи върху камиона, който щеше да я отведе от дома ѝ, ми стана мъчно. Отидох при нея и се опитах да махна ларвите ѝ. Не ми позволи. Отоците бяха седем и тя ги ближеше. Друг път беше имала и по петнадесет, затова не се разтревожих.

След известно време лъвчетата се скриха в храстите. Елза ги последва. Следобед се върнаха и започнаха да играят върху дънерите. Малките не оставяха Елза на спокойствие. За да не я дразнят, тя потърси убежище върху кабината на камиона. За лъвчетата не беше трудно да се покатерят, но те нямаха доверие в камиона и предпочитаха да го заобиколят отдалеч.

Целия следобед Елза си почиваше върху покрива на кабината и оттам наблюдаваше децата си и мен. Отидох да се поразходя, но тя не тръгна подир мен. Когато се върнах, заварих я в същото положение. След като се стъмни, дойде и легна пред палатката ми, но не скочи на покрива на ландроувъра, както обикновено правеше. Отидох при нея, но Джеспа и Гоупа лежаха във високата трева наблизо и ме дебнеха.

Рано на следващата утрин чух Елза да вика малките с нежното си „мхн, мхн, мхн“. Този ласкав и успокоителен звук винаги ми действуваше добре. Скоро те изчезнаха към лугата на „кабинета“.

Следобед взех блока си и отидох там. Елза ме приветствува нежно и с привързаност и дори Гоупа изрази дружелюбност, като благоволи да наведе глава към мен. Прекарах чудесен следобед — лъвчетата играеха, а аз рисувах. Бих била съвсем щастлива, ако не ме измъчваше мисълта за жестокото преместване, от което само по чудо можехме да се спасим. Надявах се, че Елза не чувства моята тревога и безпокойство — тя самата достатъчно страдаше от възпаленията си.

Когато реши, че беше време да си отиваме вкъщи, Елза даде обичайния сигнал, като близна поред всеки от нас. Чудех се докога щеше да се запази приятелството между нас петимата. Докога щях да бъда приемана като член на семейството? Ако успеехме да осигурим на лъвчетата условия за естествен живот, това безспорно означаваше край на нашата близост. Интимните ни отношения продължаваха досега само защото бяхме принудени да останем със семейството, за да го пазим от браконieri. Ако преместехме лъвовете край езерото Рудолф, тяхното приобщаване към див живот щеше да се отложи или дори да стане невъзможно. Каквото и да се случеше обаче, аз нямах право да ги лишавам от естествен живот преднамерено само за да запазя своето положение на член от семейството.

Елза непрекъснато ближеше раните си. Надявах се, че това помагаше за по-бързото им излекуване. Тази нощ тя прекара на тревата пред палатката ми и отказа да яде. Докато я наблюдавах, Гоупа се приближи и пожела да се сприятелим. Това беше необичайно и аз исках да отговоря на предложеното приятелство, но както Джеспа, и той не беше научен да прибира ноктите си, когато играе с хора. Макар и с нежелание, трябваше да го разочаровам. Седнах по турски близо до него, гледах го в лицето и го назовавах по име. Надявах се някак да разбере, че макар да не играя с него, аз пак го обичам. Джеспа сложи край на мъчителното положение, като се хвърли върху брат си. Напоследък гривите на двете мъжки лъвчета бяха пораснали значително. Гривата на Гоупа беше много по-тъмна и почти два пъти по-дълга. Ръмженето му беше дълбоко и понякога дори страшно. Във всяко отношение той се развиваше като млад и силен лъв.

Следващия следобед отново намерих семейството в лугата на „кабинета“. Бях си взела блока, но предпочетох да седна до Елза и да я успокоявам. Тя лежеше съвсем неподвижна и ми разреши да я милвам, но когато докосвах гърба ѝ или ръката ми се приближаваше до раните

й, тя ръмжеше и ясно показваше, че не иска моята намеса. Носът й беше влажен и студен — сигурен признак за неразположение. Две от раните беряха и гной течеше от тях. Надявах се, че сами ще се прочистят. Все още се въздържах да й дам сулфатиазол, за да не отслабя естественото съпротивление на организма й. Бях така убедена, че причината за болестта й бяха ларвите, че и през ум не ми мина да й взема кръв за изследване.

Когато се стъмни, Елза се премести в храстите. Тръгнах към лагера, но тя остана там заедно с лъвчетата. Почаках известно време. Започнах да се тревожа и я повиках. За мое успокоение тя дойде скоро, влезе бавно в палатката ми и нежно ме близна, а след това изчезна в тъмнината. Тази вечер повече не видяхме нито нея, нито малките.

На сутринта тръгнах по дирята й. Съзрях лъвовете на скалата. Не желяех да ги безпокоя и останах да рисувам от разстояние, докато излелият се внезапно пороен дъжд прекрати заниманията ми.

Върнах се следобед. С помощта на бинокъла открих две лъвчета на скалата. От Елза нямаше следа, но предполагах, че тя и Джеспа, макар и скрити от погледа ми, бяха някъде наблизо. Повиках. Отговор не последва.

Тази нощ лъвовете не дойдоха в лагера. Това се случваше понякога, но сега аз се тревожех поради състоянието на Елза. Щом се зазори, отидох при скалата. С облекчение видях семейството на хребета. Повиках Елза и тя вдигна глава. Малките не се помръднаха.

Следобед се върнах с Нуру. Елза веднага излезе от храстите под скалата, следвана от Джеспа. Поздрави ни мило, но аз забелязах, че диша тежко и всяко движение й струваше усилие. Джеспа изпълняваше ролята на телохранител и не ми позволи да я помилвам. Седях до нея, докато Гоупа и Малката Елза дойдоха при нас, и тогава всички се отправихме за къщи. Елза беше много нетърпелива към малките и извънредно чувствителна на докосване. При всяко допиране тя свиваше уши и ръмжеше. Нямаше нищо против да вървя до нея и да пъдя мухите цеце, но истински се ядосваше, когато някое от лъвчетата се завираше в нея. За пръв път виждах да реагира по този начин. Изкачването през храстите до пътя беше кратко, но тя на няколко пъти спира да почива. След това ходенето стана по-леко. Стигнахме лагера. Тя отиде направо при ландроувъра и легна на покрива много внимателно, за да не притиска раните. Цялата вечер остана в това

положение. Донесох ѝ костен мозък — любимото ѝ ядене, но тя само го погледна и извърна глава. Опитах се да я помилвам по лапите, тя обаче ги премести така, че да не мога да ги достигам.

Събудих се. Лъвчетата се гонеха около палатките, а от Елза нямаше следа. Ослушах се за познатото мяукане, но чух само високото „тчянгз“ на Джеспа. Той пъхна глава през отвора на палатката. Станах. Гоупа стоеше на брега и се готвеше да преплува реката. Щом ме видя, подплашено изсумтя и се хвърли във водата. Останалите членове от семейството го поздравиха високо от другия бряг.

Скоро щяха да се навършат четири седмици от получаването на заповедта за изселване и вече три, откак Джордж беше отишъл на разузнаване край езерото Рудолф. Преди да замине, планирахме преместването до 20 януари. Днес беше 19-и.

Лъвовете нито веднъж не бяха влезли в камиона. Бедфордът не беше пристигнал, Елза беше болна, не бяхме намерили нов дом за малките, нито начин да ги придвижим. Очевидно не можехме да спазим срока.

СМЪРТТА НА ЕЛЗА

Джордж пристигна тази вечер, но новините не бяха добри. С два ландроувъра и един камион той и Кен Смит отишли най-напред до залива Алия, северно от хълмовете Лонгендоти. Ние бяхме водили Елза там на едно сафари, описано в книгата „Родена свободна“. От тази верига към езерото Рудолф се спущат няколко отделни речни долини, където Джордж се надяваше да намери подходящо място за Елза.

Джордж разучил подробно района и намерил, че долината на река Моите била най-подходяща. Разбира се, първо трябваше да ни се разреши да наемем земята и да се направи път, тъй като до тези отдалечени долини никой не беше ходил с кола и нямаше шосе.

Преди да се върне в Изиоло, Джордж се срещнал с окръжния управител в Марзабит. Казал му, че искаме да наемем земя край река Моите, и го помолил за помощ при построяването на стокилометровия път и в разчистването на една малка площадка за летище. Окръжният управител се съгласил да ни съдействува, но разходите оставали за наша сметка. Отнасяше се до значителна сума и Джордж поискал да се посъветва с мен.

Това беше цялата история.

Никак не ми се искаше да заселим животните около езерото Рудолф и затова се зарадвах, когато сред писмата, които Джордж донесе от Изиоло, намерих отговори от Северна и Южна Родезия, Бечуаналенд и Южна Африка. Всички бяха готови да приемат нашите лъвовете.

Не познавахме екологическите условия в тези области и Джордж предложи да отида веднага в Найроби, за да се посъветвам с майор Йен Гримуд, нашия главен инспектор. Той познаваше добре тези места и ако преценеше, че условията там са неподходящи, щях да телеграфирам на окръжния управител в Марзабит да започне веднага работа по прокарването на пътя и разчистването на мястото за летище. В мое отсъствие Джордж щеше да учи лъвчетата да се хранят в бедфорда, който очаквахме да пристигне заедно с телената мрежа.

Нямаше време за мислене и аз се съгласих да отида, но първо исках да се уверя, че мога да оставя Елза. Тази вечер не видяхме лъвовете, но ги чухме от другия бряг. Рано на другата сутрин прегазихме реката и намерихме семейството на няколко метра от водата. Елза излезе от гъсталака и нежно се потърка в мен. Почесах я по главата и зад ушите. Кожата ѝ беше като кадифе, а тялото ѝ — здраво и силно. Милвах я дълго. След това тя поздрави Джордж и Нуру и на края се върна в храстите, където се криеха лъвчетата.

Джордж намери, че тя не изглежда по-зле, отколкото при други такива случаи. Това ме успокои. Елза не беше яла от два дни и преди да замина, поставихме месо на брега на реката. Елза ни наблюдаваше от другия бряг. Тя не направи никакъв опит да дойде и да го вземе. Тогава Джордж го пренесе отвъд и го постави точно пред нея, за да я накара да стане. Тя обаче не яде нищо и го замъкна по стръмния склон в храстите, където бяха лъвчетата.

С тази последна картина на Елза, грижовна майка на своите малки, аз тръгнах неохотно за Найроби. Там получих телеграма от Джордж:

„Елза по-зле. Висока температура. Прати ауреомицин“.

Кен беше предал съобщението по телефона от Изиоло и беше помолил майор Гримуд да ми каже, че лекарството е изпратено.

Ужасно се разтревожих, но помощта беше вече на път, а преместването трябваше да се уреди час по-скоро. Затова реших да остана още една вечер в Найроби.

Майор Гримуд мислеше, че екологическите условия в предлаганите в Родезия и Бечуаналенд места не бяха подходящи за Елза и лъвчетата. Той посъветва да ги преместим край езерото Рудолф. Предложи също клетката да се раздели на сектори, защото, ако превозим лъвовете в обща клетка и по време на пътуването един от тях изпадне в паника, той може да нарани другите.

Телеграфирах на окръжния управител в Марзабит с молба да започне работата, която бяха уговорили с Джордж.

На сутринта станах рано, за да се погрижа за някои спешни неща, преди да напусна Найроби. Когато слязох долу, намерих Кен. Беше много уморен, пращен, току-що пристигнал от Изиоло, за да ми донесе съобщението на Джордж, че Елза е безнадеждно болна. Джордж беше пратил SOS — съобщение в полунощ с молба да се

върна незабавно и да му изпратят ветеринарен лекар. Кен се беше свързал с Джон Макдоналд, ветеринарният лекар в Изиоло, и той беше заминал веднага. След това Кен изминал двеста километра до Найроби, за да ми предаде съобщението на Джордж. Колко благодарна му бях!

Наех самолет и скоро двамата летяхме към малкото сомалийско селце, където се намира най-близката до лагера самолетна площадка. Там успяхме да наемем един стар ландроувър и с него изминахме последните сто и десет километра.

Пристигнахме в лагера към 5 часа следобед. Оставихме колата на известно разстояние, за да не плашим Елза. Втурнах се в „кабинета“. Джордж седеше сам. Той ме погледна, без да промълви дума. Изразът на лицето му ми каза повече, отколкото можех да понеса.

Когато се свързах от удара, Джордж ме заведе при гроба на Елза. Беше под едно дърво близо до палатките. Оттук се виждаше реката и пясъчният бряг, където Елза ме беше представила на децата си. Това беше дървото, върху чиято тъмна кора лъвчетата се учеха да острят ноктите си и под чиято сянка семейството играеше често. Тук миналата година другарят на Елза се беше опитал безуспешно да си устрои коледен обяд.

Джордж ми разказа всичко, което се беше случило след моето заминаване.

„След като ти замина, преместих палатката си близо до рампата. Чаках да се появи семейството, но тази нощ те не дойдоха. Сутринта трябваше да посетя един пост нагоре по реката, тъй че едва следобед имах възможност да потърся Елза. Видях малките да играят на отвъдния бряг. После намерих и Елза, която лежеше под един храст край реката. Тя стана и поздрави мен и Македе. Лъвчетата дойдоха и почнаха да играят около майка си.

Върнах се в лагера. Тази нощ лъвовете пак не дойдоха. Преди закуска отидох да търся Елза. Лежеше сама близо до мястото, където я бях оставил предишната нощ. Отговори на моите повиквания, но не стана да ме поздрави. Дишането ѝ беше затруднено и изглежда, че имаше болки.

Очевидно беше много болна. Върнах се в лагера и веднага изпратих камиона до Изиоло с телеграма, че Елза е по-зле, и молба да ми пратиш ауреомицин. Изпратих и писмо, за да ти обясня положението. След това се върнах при Елза с вода и чиния месо и мозък, в който бях поставил сулфатиацол. Тя пи малко вода, но макар че близна мозъка, не хапна нищо. Поставих сулфатиацол във водата, но тя отказа да пие.

Отидох да закуся и бързо се върнах. Намерих, че Елза се беше изместила малко и сега лежеше във високата трева. Много се разтревожих, защото тя непрекъснато отслабваше. Не искаше да гледа храна и пи само малко вода, която ѝ предложих в легена.

Беше немислимо да я оставя сама през нощта, защото в това състояние на отпадналост можеше да я нападнат хиени, биволи или някоя лъвица. Реших да прекарам нощта с нея и накарах момчетата да пренесат леглото ми от лагера. Донесоха и остатъка от козата и една петромаксова лампа. Прекарах нощта там и поддържах лампата да свети. Лъвчетата дойдоха от потока и изядоха козата. След това Джеспа се опита да свали завивките от леглото ми. Елза изглеждаше малко по-добре. На два пъти дойде до леглото ми и потърка нежно глава в мен.

Веднъж през нощта се събудих и намерих малките нащрек, вперили поглед зад главата ми. Чух силно пръхтене и насочих фенерчето. Един бивол избяга в храсталака. Елза лежеше близо до леглото ми. Лъвчетата се разиграха и искаха майка им да се присъедини към тях, но всеки път, когато я доближеха, тя ръмжеше.

Призори Елза изглеждаше по-добре, тъй че се върнах в лагера за закуска и да попиша. Към 10 часа станах неспокоен и отидох да потърся Елза. Не можах да я намеря. Никой не отговори на повикванията ми и от малките нямаше следа. Два часа претърсвах нагоре-надолу по реката и най-после я намерих на един малък остров близо до лагера, легнала наполовина във водата. Изглеждаше безнадеждно болна, дишаше много бързо и беше съвсем

отпаднала. Опитах се да ѝ дам вода в шепите си, но не можеше да преглъща.

Цял час стоях при нея. Тогава Елза направи огромно усилие и се изкачи по стръмния бряг, където колабира. Извиках Нуру и го накарах да изсече пътека до място, откъдето по-лесно можехме да преминем реката. Оставих Нуру на пост и се върнах в лагера. От походното легло и коловете на палатката импровизирах носилка. Занесох я на острова и я поставих до Елза. Тя винаги обичаше да ляга на легло и се надявах, че може би и сега щеше да се премести върху него. Ако направеше това, с помощта на мъжете щяхме да я пренесем през реката в моята палатка. Но Елза не се опита да легне на леглото. Към 3 часа тя внезапно се изправи на крака и с клатушкане тръгна към реката. Помогнах ѝ да прецапа до брега под «кухнята». Усилието я изтощи напълно. Дълго лежа на пясъка. Сега поне беше на нашия бряг и близо до лагера. Лъвчетата се появиха на острова. Те бяха проследили майка си по миризмата, но се страхуваха от прекосяването на реката.

Като се спира на два пъти да почива, Елза стигна до пясъка под палатката.

Лъвчетата ни наблюдаваха от другия бряг. Показах им месо и после го повлякох до пясъка. Те внимателно следяха моите движения. Джеспа и Малката Елза преплуваха реката. Гоупа се колебаеше. Едва когато видя брат си и сестра си да ядат, той се осмели да влезе във водата. Щом стигна до брега, Джеспа го нападна из засада.

Следващите два часа Елза лежа на пясъка и Джеспа — до нея. Два пъти стана и отиде до водата, за да пие, но не можеше да преглъща. Трагична гледка. Опитах се с шепи да сипя вода в устата ѝ, но водата изтичаше навън. Когато се стъмни, тя се изкачи по тясната пътека до мястото, където беше моята палатка, преди да я преместя край рампата.

Опитах се да ѝ дам мляко и уиски със спринцовка в устата. Пое малко. Покрих я с одеяло с надежда, че няма да се движи. Бях отчаян, защото виждах, че Елза няма да

доживее до сутринта. Исках да ти изпратя нова телеграма, а камионът още не се връщаше. Елза можеше да бъде спасена само ако веднага дойдеше лекар. От друга страна, не исках да я оставя сама, защото се страхувах, че ако отиде в гората, нямаше да мога да я намеря в тъмнината.

Накрая реших да рискувам и да я оставя за час и половина. Мислех, че за толкова време ще успея да пресрещна камиона, които сигурно беше затънал някъде, и да се върна. На около три километра от лагера срещнах камиона. За лош късмет той беше затънал и на отиване, и на връщане от Изиоло. Шофьорът носеше лекарство за Елза. Написах бележка на Кен, че Елза се нуждае спешно от лекар, и го помолих да влезе във връзка с теб. Пратих шофьора обратно в Изиоло с моя ландроувър.

За щастие Елза не беше ставала. Лъвчетата бяха при нея. Дадох им месо.

Елза не можеше да погълне лекарството. Стана неспокойна, изправи се, направи няколко крачки и пак легна. Всички опити да я накарам да пие останаха неуспешни.

Около 11 часа през нощта се премести в моята палатка до «кабинета». Лежа там един час. После стана, тръгна бавно към реката, нагази във водата. Няколко минути прави опити да пие, но не можеше да гълта. Върна се в палатката и легна. Лъвчетата влязоха в палатката и Джеспа потърка нос в майка си. Тя не отговори.

В около 1,45 часа през нощта Елза излезе от палатката и се върна в «кабинета», а после при водата. Опитах се да я спра, но тя вървеше решително, докато достигна пясъчния бряг под дърветата, където толкова често играеше с лъвчетата. Тук тя легна на влажната кал. Беше много зле, ту сядаше, ту лягаше и дишаше помъчително от всякога.

Опитах се да я преместя върху сухия пясък на «кабинета», но тя не беше в състояние да направи каквото и да е усилие. Ужасна, сърцераздирателна гледка. Дори ми мина през ума да я избавя от мъките ѝ, но все още имах

надежда, че ако ти пристигнеш с лекаря навреме, може да ѝ се помогне.

В 4,30 часа извиках всички мъже от лагера и с тяхна помощ поставих Елза на носилката. С много усилия я върнахме в моята палатка. Тя се просна и аз легнах до нея напълно изтощен.

Когато зората се сипваше, тя внезапно стана, отиде до входа на палатката и колабира. Поставих главата ѝ в скута си. След няколко минути тя се изправи, нададе ужасен сърцераздирателен вик и падна.

Елза беше мъртва.“

Малките стояли наблизко, учудени и разтревожени. Джеспа се приближил до майка си и я близнал по лицето. Изглежда се уплашил и се върнал при другите, които се криели в храстите наблизко.

Половин час след смъртта на Елза Джон Макдоналд, старшият ветеринарен лекар от Изиоло, пристигнал. Въпреки нежеланието си Джордж дал съгласие да се направи аутопсия в интерес на медицината и на самите лъвчета.

Когато това било свършено, погребали Елза под акацията, където тя обичаше да почива. По команда на Джордж ловните надзиратели дали три залпа. Гърмежите отекнали в Елзината скала. Може би някъде сред безбрежното море от храсти нейният съпруг беше чул и за миг се беше спрял...

Беше 24.I.1961 година.

НАСТОЙНИЦИ НА ЕЛЗИНИТЕ ДЕЦА

Сега бяхме настойници на Елзините деца.

След залез-слънце отидох до реката и седнах на пясъка, където преди една година Елза ме беше представила на малките си. Седях там дълго. Внезапно от другата страна на реката чух едно слабо „тчангз“. Веднага нададох всички викове, които лъвчетата познаваха. В тъмнината съзрях Джеспа. Той надничаше из гъсталака, но изчезна тъй бързо, както се появи.

Поставих месо на открито, за да могат лъвчетата да го видят. Те не дойдоха, нито се обадиха, като ги виках. В отговор завиха само необичайно много хиени. По-късно поставихме месо близо до палатката на Джордж, но лъвчетата не дойдоха през нощта. Слушахме зловещия хор на хиените и се тревожихме, защото лъвчетата не биха могли да се справят с такива силни зверове.

Следващата сутрин продължихме търсенето. Тръгнахме по следата, която Джеспа беше оставил предишната вечер. Тя водеше нагоре по течението и стигаше до мястото край острова, където Елза беше колабирала в деня преди смъртта си. Носехме със себе си месо. Искяхме да примамим малките обратно в лагера, като им даваме по малко. Когато обаче видяхме Джеспа, който се криеше зад един храст и гледаше гладно месото, хвърлихме всичкото наведнъж. Той го грабна веднага и го изяде лакомо. Чух шум и на около двадесет метра видях Малката Елза. Щом погледите ни се срещнаха, тя избяга.

Мисълта за многобройните хиени, които виеха през нощта, ни преследваше и искахме да привлечем лъвчетата по-близо до лагера. Не им дадохме повече храна с надежда, че гладът ще ги принуди да дойдат при нас.

Кен трябваше да се върне в Изиоло. Отидохме да го изпратим. После взехме месо за Малката Елза и Гоупа и се върнахме. Когато стигнахме до мястото, където бяхме оставили Джеспа, той изскочи от храстите и грабна месото, преди да го спрем. Жал ни беше за Малката Елза и Гоупа. Те сигурно бяха ужасно гладни. Върнахме се в лагера още веднъж и взехме остатъка от козата. Привлечен от него, Гоупа се

появи. Повлякохме месото към лагера и трите лъвчета ни наблюдаваха, но не се опитаха да преплуват, колкото и да ги викахме. Закрепихме месото на едно дърво и се върнахме в лагера. Междувременно мъжете бяха събрали три камиона камъни от Голямата скала. Натрупахме ги върху гроба на Елза в голяма пирамида и почистихме тревата наоколо.

Надвечер Джордж и аз отидохме да видим какво става с лъвчетата. Джеспа и Малката Елза почиваха кротко край месото. Гоупа все още стоеше на отвъдния бряг. Решихме да го предизвикаме да защити месото. Джордж започна да тегли козата към лагера, но се намеси Джеспа, който се хвърли върху него. Върнахме се при палатките с надежда, че накрая Гоупа ще събере кураж и ще отиде за своя дял.

Същата вечер седяхме пред палатката на Джордж, която все още беше до рампата. Внезапно чухме Джесповото „тчянгз“. Казахме на момчетата бързо да донесат друго животно. Джеспа дебнеше всяко движение, но не направи опит да се доближи до месото. Щом го поставихме близо до палатката, изчезна. Веригата, с която връзвахме месото нощем, беше останала на мястото, където видяхме лъвчетата този следобед. Отидохме да я вземем, но открихме, че и веригата, и месото бяха изчезнали.

Когато се върнахме в лагера, трите лъвчета ръфаха месото. При нашето появяване те мигновено изчезнаха. Очевидно Джеспа беше дошъл първо на разузнаване, а после беше повикал брат си и сестра си да ядат. След смъртта на Елза той се утвърди като техен водач и покровител. Едва когато си легнахме, лъвчетата се върнаха да доядат месото. След изгрев-слънце тръгнах да ги търся. Намерих и тримата на скалата Хуф. Те ме видяха, но не отговориха на повикванията ми. Повиках Джордж и се изкачихме на един хребет, който, макар и обърнат към скалата, беше отделен от нея с широка пропаст. Надявах се, че това ще окуражи лъвчетата. Те се появиха отново. Два часа просто седяха и ни гледаха, без да помръднат. Всички опити да заговорим с тях се посрещаха само от изпитателни погледи. Почнах да се чувствам като на подсъдима скамейка. Върнахме се вкъщи сами. Дълго след като се стъмни, лъвчетата дойдоха. Джеспа незабавно обсеби месото и го завлече на другите, които се криеха в близките храсти.

Приближих се до тях и повиках тихо: „Джеспа, Джеспа.“ Той дойде и ми позволи да го потупам. Бях щастлива. Той ми се доверяваше, както по-рано. След това Джеспа се върна при Малката Елза и Гоупа. Взех една пръчка и с плаха надежда го поканих да играем с нея. Той се приближи и играхме, като теглехме пръчката, а на края той гордо я отнесе на другите лъвчета.

Цялата нощ малките останаха в лагера. Всеки път, когато се събуждах, чувах как се движеха наоколо. Отвъд лагера долиташе саркастичният смях на хиените.

Сутринта Джордж отиде нагоре по реката, за да инспектира един ловен пост. Реших да правя компания на лъвчетата. Искях да спечеля доверието им. Най-лесно можеха да свикнат с моето присъствие през горещите часове на деня, когато са най-малко активни. Намерих Джеспа на другия бряг на реката. Той спеше под един храст. Позволи ми да се приближа на няколко метра, но внимателно наблюдаваше всяко мое движение. След около час той стана и се отдалечи. Тръгнах по дирята му. Тя ме отведе до едно дърво с голям чатал на брега на дълбока луга. Тук зърнах и другите две лъвчета. Те изчезнаха зад завоя.

Внезапно усетих, че някой ме наблюдава. Вдигнах поглед и видях Джеспа, седнал на чатала на дървото. Той скочи и избяга след Гоупа и Малката Елза. Цял час стоях под дървото, за да дам на лъвчетата време да се успокоят. След това ги последвах. Намерих ги зад завоя на лугата — Джеспа като ариергард. Приближих се на десетина метра, седнах и стоях неподвижно още един час. После предпазливо се приближих на около три метра от него. Джеспа веднага хукна, но когато го повиках, той се върна, доближи се, погледна ме право в очите и напусна лугата.

Беше невъзможно да открия дирята във високата трева. Тръгнах надолу по течението. Отново почувствувах, че ме наблюдават. Обърнах се. Джеспа се промъкваше след мен. Седнах. Надявах се да го насърча да стори същото, но той се оттегли тихо, както се беше приближил. Останах там два часа. Най-после на двадесетина метра от мен храстите се раздвижиха леко. Под един шубрак съзрях две лъвчета. Никой от нас не мръдна докъм 5 часа следобед, когато Джордж пристигна. Лъвчетата изчезнаха веднага. През гъстия храсталак можахме да зърнем само Джеспа, който тичаше с всички сили.

Разбрахме, че досега лъвчетата бяха търпели нашето присъствие благодарение на Елза. След нейната смърт те не само отказваха да отговарят на повикванията ни, но бягаха, щом ни чуеха или помиришеха. За да не ги пропъдим напълно от лагера с нашето присъствие, поставихме месо на пясъка под палатките, а ние отидохме да търсим растителност за Елзиния гроб.

Рано сутринта ни събуди възбуденото бърбене на бабуини отвъд реката. Станахме и отидохме на отсрещния бряг, за да разберем причината. Видяхме лъвчетата. Те се криеха. Бяхме взели две парчета месо. Дадохме им едното. Другото им показахме, а после го отнесохме на нашия бряг и го поставихме така, че да го виждат. Цяла сутрин седях и го браних от лешояди. Лъвчетата ме наблюдаваха, но не се опитаха да преплуват отсам.

По пладне не издържах. Знаех, че бяха много гладни и им занесох месото. Джеспа веднага го замъкна в една гъста горичка от палмови дървета. Прегазих обратно и се скрих от тях. Наблюдавах как лакомо ядяха и от време на време отиваха до реката да пият. Всеки път, когато излизаха на открито, те се оглеждаха нервно. След като се наядоха, Джеспа зарови остатъците и после се покачи на едно дърво. Той стоя дълго там, после отиде при другите в храстите.

Към 5 часа следобед Джордж и аз отново слязохме до реката. Видяхме лъвчетата, но те избягаха, когато се приближихме. Стъмни се и от другия бряг на реката започнаха да вият хиени. Разтревожих се много за малките. Успокоих се чак към полунощ, когато чух гласа на баща им. Той започна да вика отдалеч — някъде нагоре по реката — и постепенно се приближаваше. Най-сетне го чух точно срещу гроба на Елза. Изрева три пъти на кратки интервали. Елза ли викаше?

Нощта беше ясна, звездите изглеждаха много големи и Южният кръст блестеше точно над гроба на Елза. По това време лъвчетата трябваше да са били близо до него, защото сутринта намерихме дирята им от лагера към реката. Цял ден прекарахме в търсене, но не открихме лъвчетата. Едва преди да се стъмни, далеч от лагера попаднахме на дирята на баща им и до нея — техните.

Следващият ден мина в безплодни търсения. Попаднахме на няколко бивола и на носорози и бяхме нападнати от един таралеж. Далеч по долното течение намерихме следа на сам лъв, а нагоре по реката — на лъв и лъвица. Чудихме се дали това не са Свирепата

лъвица и нейният другар. Вечерта вързахме една заклана коза на ландроувъра. Може би лъвчетата щяха да дойдат. Напразно чакахме.

Изтече една седмица от смъртта на Елза. Мислехме, че ще се грижим за децата ѝ и те ще ни се доверяват. А лъвчетата ни отбягваха и само гладът ги водеше в лагера. Опитвах се да си дам сметка за живота на Елза. Струваше ми се, че той беше минал под някакъв особен знак, част от който беше дори и ненавременната ѝ смърт. Докато беше жива, обстоятелството, че беше опитомена лъвица, хвърляше петно и върху децата ѝ. То не им даваше възможност да водят естествен живот. Заради майка си те трябваше да бъдат изпъдени от дома си и принудени да живеят по мрачните брегове на езерото Рудолф. Сега тя беше мъртва и всичко се промени. Може би щяха да ги осиновят диви лъвове и тогава нищо не пречеше да си останат тук. В краен случай щяха да им разрешат да живеят в някой резерват или национален парк, където Елза не би била допусната поради своята дружба с хората. Възрастта на лъвчетата беше подходяща и те лесно щяха да се приспособят към новите условия. Кой знае, може би, както много често в миналото, Елза сама беше помогнала да разрешим проблема.

Трябваше да си възвърнем доверието на лъвчетата, защото те се нуждаеха от нашата помощ поне още десет месеца. Лежах будна тази нощ. Днес се навършваше точно една година, откак Елза ги беше довела от другия бряг на реката, за да ни ги представи.

Не се чувствавах достатъчно добре и пратих Нуру на сутринта да ги търси. Следобед отидох при него и заедно обиколихме скалите. Напразно. На път за къщи попаднахме на диря от хиена. Тя водеше към палмовите дънери край лагера и там намерихме лъвчетата. Джеспа ме последва до палатките и ми позволи да го милвам, докато момчетата приготвяха вечерята. Когато месото беше донесено, той се хвърли върху него и бързо го замъкна при другите лъвчета, които се криеха. После, преди да почне да яде, той се върна при мен, зае „безопасната си позиция“ и ме покани да играем. Наведе глава и се търкулна по гръб, но щом се приближих, замахна светкавично с лапата си и аз мигновено подскочих назад. Много пъти бях наблюдавала как играе с майка си и притиска острите си нокти в кожата ѝ. Нима можеше да знае, че моята кожа е по-различна? За да го утеша, търкулнах една стара гума към него и му предложих пръчка. Той

любезно се опита да играе с тези бездушни играчки, но скоро се отегчи и се върна при другите лъвчета.

Може би след ядене той щеше да е по-спокоен. Почаках няколко часа и се приближих. Той отново замахна с лапите си и с това прекрати всеки опит. Опитах се да поговоря нежно с Гоупа. Той само ми изръмжа и се отдалечи със свити уши. Джеспа тръгна след него и застана между двамата ни явно в закрила на брат си. Някакъв шум се чу откъм реката и аз отидох да взема фенерчето си. В това време Джеспа отмъкна месото в един бодлив храст.

Въпреки че беше толкова млад и самият се нуждаеше от помощ, Джеспа се беше натоварил с отговорността да бъде глава на семейството и винаги с готовност се грижеше за брат си и сестра си.

Към 5 часа Джордж се върна от Изиоло. Получихме резултатите от аутопсията на Елза. Беше починала от инфекция, причинена от един пренасян от кърлежи паразит, наречен бабезия. Той разрушава червените кръвни клетки. Инфекцията не беше силна — четири процента, — но се беше оказала смъртоносна поради общото отслабване на организма ѝ, дължащо се на ухапванията на мухите манго.

Това беше първият известен случай на такава инфекция у лъв.

ПЛАНОВЕ ЗА ПРЕМЕСТВАНЕ НА ЛЪВЧЕТАТА

В деня, в който Джордж се върна, лъвчетата дойдоха в лагера, след като се стъмни — Джеспа пръв, следван по-късно от Гоупа и Малката Елза. Джеспа отново ме покани да играя с него. Джордж беше тук и аз реших да рискувам да получа някоя драскотина. Превъзмогнах страха си и протегнах ръка. Преди да разбера какво става, Джеспа раздра пръста ми. Не беше сериозна рана, но достатъчно лоша, за да разбера с тъга, че ние двамата никога няма да можем да играем.

Джордж донесе новината, че майор Гримуд ще мине през Изиоло на следващия ден. Реших да го видя и да поговоря с него за бъдещето на лъвчетата. Ако се наложеше да ги местим, ние се надявахме, че той ще ни помогне да ги настаним в някой източноафрикански резерват.

Майор Гримуд се оказа много отзивчив и обеща да се свърже с националните паркове в Кения и Танганайка.

Донесох в лагера една стара клетка. Беше правена навремето за пренасянето на Елза в Холандия. Надявах се да научим лъвчетата да се хранят вътре.

Нашият план беше следният: лъвчетата трябваше да свикнат да се хранят в голяма обща клетка, поставена на земята. Някой ден, когато и трите бъдат вътре, щяхме да затворим вратата и да им дадем по една доза успокоително средство, поставено в чинийките с костен мозък. Когато лекарството започнеше да действа, лъвчетата щяха да бъдат на сигурно място в клетката. Това беше важно, защото ако в състояние на полусъзнание те се скитаха на открито, сигурно щяха да станат жертва на хищници. Щом заспяха, щяхме да ги пренесем в три отделни клетки, пригодени специално за 5-тонния камион.

Върнах се към полунощ и намерих лъвчетата да пазят месото близо до палатките. Светлините на колата не ги обезпокоиха, дори когато аз ги насочих към тях. Бяхме забелязали, че колкото и нервни да бяха денем, когато се стъмнеше, те се успокояваха.

Джордж трябваше да се върне на следната сутрин в Изиоло, тъй че лагерът отново беше поверен на мен. Когато бях сама, спях в

ландроувъра и го паркирах близо до месото като охрана срещу хищници.

Вечерта на 10 февруари видях лъвчетата да се гонят около палатките след вечеря. Зарадвах се много, защото от смъртта на майка им те бяха обезпокоително потиснати и след ядене не играеха — просто седяха и наблюдаваха.

Следната вечер нагласих клетката и поставих месо близо до нея. Лъвчетата пристигнаха по обичайното време. Джеспа подозрително подуши няколко пъти и влезе в клетката. После излезе и седна до месото с Гоупа и Малката Елза. Заговорих им тихо. Надявах се, че ще свикнат да свързват храната с моето присъствие. Всеки ден приготвях три чинийки със смес от рибено масло, мозък и костен мозък. Искях да ги науча да ядат отделно, та когато дойдеше време да им дадем успокоително за пътуването, всеки да получи в лакомството своята доза лекарство. Така щяхме да избегнем опасността някое лъвче да вземе двойна доза.

Следващите три дни всичко вървеше по установения ред: лъвчетата прекарваха деня отвъд реката, на мястото, където за последен път бяха с майка си. След като се стъмнеше, идваха в лагера, за да вечерят. Не се бърках в навиците им. Надявах се, че това ще ги успокои и ще възвърне доверието им в мен.

На четвъртия ден Джеспа прекоси реката много рано, около 6 часа вечерта, и изблиза чинийката си от моята ръка. Разбрах, че успявам.

Всеки път, когато споменавах думата „Елза“ — например, когато виках Малката Елза — Джеспа вдигаше глава и се оглеждаше. Той и Гоупа знаеха имената си много добре. Това, че сестра им носеше името на майка им, ги объркваше, но нищо, налагаше се да свикнат. При спешен случай Малката Елза трябваше да знае, че с това име викам нея.

Прекарахме заедно една мирна вечер. После аз се оттеглих в ландроувъра. Към 3 часа сутринта чух бащата на лъвчетата. Той викаше тихо отвъд реката, като че ли приказваше на малките. По-късно го чух отново откъм Голямата скала. Сутринта Нуру ми каза, че дирите на лъвчетата водели към скалата.

Следобед излязох с Нуру да изследвам дирите на лъвчетата. Видях, че те се съединяват с бащините им. Не исках да ги безпокоя и

се върнах, а докато се стъмни, се развличах с два папагала.

Джеспа пристигна към 8 часа вечерта. Скоро дойдоха и другите. Наблюдавах ги до ранните часове на утрото. Те ядоха и играха. Чудех се дали баща им имаше намерение да нахрани някога децата си или да ги научи да ловуват.

Завръщането на Джордж на следния ден съвпадна с първото хранене на Джеспа в клетката. Гоупа и Малката Елза го наблюдаваха без всякакво желание да му подражават. След като си легнахме обаче, те събраха кураж и двамата се осмелиха да влязат в клетката за вечерята си. Въздъхнахме от облекчение: най-сетне превъзмогнаха страха си от непознатия предмет. Сега трябваше незабавно да поръчаме клетките за пътуване.

Решихме трите страни на клетките да бъдат от железни пръчки, а четвъртата — дървена, с капановидна врата. Решетките позволяваха лъвчетата да се виждат през време на пътуването и без да си вредят едно друго, да се окуражават. Вярно, че можеха да се наранят, хвърляйки се върху пръчките, но физическото увреждане се лекува по-лесно от психическото. Добре си спомняхме пренасянето на три диви лъва в резервата — от пътуването на тъмно те изпаднаха в паника, накрая побесняха и трябваше да ги застрелят.

След като взехме това решение, тръгнах за Нашоки, на триста и петдесет километра, за да поръчам трите клетки за пътуването. На връщане минах през Изиоло. Намерих писмо от една фармацевтична фирма. Предлагаха да ни снабдят с лекарство, което би помогнало на лъвчетата да преодолеят сегашното си състояние на потиснатост. След смъртта на Елза получихме много съболезнователни писма. Те показаха колко я обичаха хората от всички краища на света. Различни зоопаркове предлагаха да вземат лъвчетата, но за пръв път някой се замисляше за непосредственото състояние на малките. Почаках в Изиоло и се срещнах с представителите на фирмата. Бях много трогната от техния подарък — донесоха, ми терамицин на прах. Мислеха, че този антибиотик ще увеличи съпротивителната сила на лъвчетата.

Посъветвах се с тях и за успокоителните средства. Според нашите проучвания *librium* се очертаваше като единственото успокоително средство, което можехме без риск да дадем на малките.

Лъвовете са много чувствителни спрямо лекарствата. Те реагират индивидуално и по начин, който не може да се предвиди.

Върнах се в лагера и намерих Джордж, нетърпелив да ми разкаже вълнуващите моменти, които беше преживял през моето отсъствие. Първия ден лъвчетата влезли в лагера късно следобед и въпреки че някакъв лъв ги викал, те останали край палатката цялата нощ. Следния следобед той тръгнал по следите им до скалата Хуф, покатерил се по нея и ги повикал. Джеспа се появил, седнал до него и позволил на Джордж да го почеше по главата. След това дошла и Малката Елза, но останала малко настрана. Колкото до Гоупа, Джордж не видял нищо повече от върховете на ушите му, които стърчали зад скалата.

На път за къщи Джордж се натъкнал на три бивола и един носорог. Бил доволен, че лъвчетата не са с него. След като се стъмнило, те дошли в лагера и яли от месото, завързано с верига извън клетката. После Джордж го завлякъл вътре. След храненето лъвчетата прекосили реката и прекарвали следващите 24 часа в игра на отвъдния бряг. Джордж ги видял да се катерят по дърветата и забелязал, че се качвали много високо. Вечерта не дошли да се хранят. На следващата сутрин Нуру тръгнал с недояденото месо към „кабинета“ с намерение да го окачи в своя „хладилник“. Когато слязъл от дървото, Джеспа подскочил върху месото и едва не съборил Нуру. Дошъл и Джордж. Джеспа ръфал от окаченото месо. От клоните на едно тамариндово дърво на отвъдния бряг го наблюдавала Малката Елза. Когато Джеспа отишъл да пие вода, Джордж използвал момента и развързал месото. След като се върнал, Джеспа го замъкнал до реката и го пренесъл отвъд на сестра си и брат си.

Към 5 часа следобед Джордж изненадал лъвчетата на пясъка. Гоупа и Малката Елза избягали бързо и Джеспа ги последвал. Половин час по-късно Джордж прегазил реката. Двадесет минути безрезултатно викал лъвчетата. Тогава изведнъж забелязал движение в тамариндовото дърво. Вдигнал глава и видял леопард, настанен на един от върхните клони. Той спокойно ядял остатъка от месото, което бил откраднал от лъвчетата.

В този момент се появил Джеспа и започнал да се катери по дървото. Леопардът плюел и му се зъбел. Понеже върховете клони

били твърде слаби, за да издържат тежестта на лъвчето, Джеспа бил принуден да застане на един чатал близо до земята.

Джордж побързал да се покатери по брега, за да вижда по-добре. В този миг леопардът скочил долу, като минал на няколко метра от Джеспа. Щом стъпил на земята, той хукнал да бяга с всички сили, а подпре му — трите лъвчета. Джордж проследил дирята им надолу по реката и се натъкнал на Джеспа, който оглеждал напрегнато върховете на околните дървета. Джордж не могъл да види никаква следа от леопарда. Той оставил Джеспа и се върнал вкъщи.

Късно вечерта лъвчетата дошли в лагера, Джеспа си изблизал рибеното масло от чинийката, която Джордж държал. Гоупа изял вечерята си вътре в клетката. В този момент пристигнах аз. Бях много доволна, че той свикваше да яде там.

Джордж и аз се гордеехме много с Джеспа. Леопардите и лъвовете бяха естествени врагове. Разбира се, леопардът не би могъл да се бори с един възрастен лъв и би отстъпил. Едно младо лъвче обаче да се счепка с леопард беше съвсем друго нещо. Така че Джеспа беше проявил голяма смелост в схватката.

Сутринта ме събуди тихо мяукане. То звучеше толкова познато! Едва можех да повярвам, че не беше Елза. Оказа се, че Джеспа подканяше брат си и сестра си да спрат сутрешната гоненица и да вървят след него отвъд реката. Скоро след това чух как тримата прецапват водата. Последва рев на два лъва нагоре по течението.

Много късно тази нощ Джеспа се мярна за миг. Очевидно разузнаваше дали всичко е в ред. Скоро се върна с Гоупа и Малката Елза. Изяде си рибеното масло. Позволя ми да го погаля по главата, муцуната и ушите и стоеше съвсем мирен. След като изгасихме светлините, Джордж видя, че Малката Елза влезе при братята си в клетката. С трите лъвчета и „ловът“ им вътре тя беше доста претъпкана.

На другия ден отново поех грижата за лагера, тъй като Джордж трябваше да отиде в Изиоло. Следобед видях лъвчетата на пясъка близо до „кабинета“. Забелязах, че гривата на Гоупа беше много пораснала — с около пет сантиметра по-дълга и много по-тъмна от русата грива на Джеспа.

През тази нощ чух само силно пляскане в реката, по всяка вероятност беше бивол. Нямахе следа от лъвчетата. Едва на другата

вечер се върнаха. Всички бяха много гладни и Малката Елза се сби с братята си. Беше ѝ омръзнало да я лишават от нейния дял рибено масло. Те редовно го изблизваха, преди тя да може да се приближи до чинийката си.

Лъвчетата бяха малки и не умееха да кормят закланите животни. Този ден момчетата бяха забравили да сторят това. Аз изчаках удобен момент и им се притекох на помощ. Когато Джеспа видя да бъркам в „лова“ им, той се хвърли върху мен. За миг положението стана критично, защото закланото животно и аз бяхме в клетката, а лъвчето блокираше изхода. За щастие Джеспа, изглежда, разбра, че се опитвах да им помогна, и изчака, докато си свърших работата. Още веднъж се убедих, че по интелигентност и съобразителност той прилича на майка си.

След тази случка лъвчетата изчезнаха едно денонощие. В ранните утринни часове чух гласа на баща им първо край лагера. По-късно от Голямата скала. Скоро след това чух и лъвчетата да лочат вода от стоманения шлем, който все още беше любимият им съд за пиене. Излязох от колата. Искях да отворя клетката с месото, за да се наядат, но те не ми обърнаха внимание и решително се отправиха към Голямата скала. Предпочитаха да отидат при баща си, отколкото да ядат. Може би той вече им доставяше храна. До разсъмване откъм скалата се чуваше ръмжене. На сутринта намерих дирята на лъвчетата и се убедих, че цялото семейство е било там. За мое разочарование обаче баща им отново ги изостави. Следващата вечер той бродеше наоколо, а лъвчетата дойдоха в лагера много гладни. Въпреки това изчакаха търпеливо да отворя клетката и едва след като се прибрах, се втурнаха върху месото. Изядоха всичко до последна хапка и на разсъмване преминаха реката.

НАМЕРИХА ЛИ ЛЪВЧЕТАТА НОВО СЕМЕЙСТВО?

Една вечер лъвчетата за пръв път почиваха близо до гроба на Елза. По-рано тук беше любимото им място за игра, но след смъртта на майка им нито веднъж не бяхме намирали следи наоколо.

Може би беше случайно, може би се дължеше на острото обоняние на лъвовете. Не може да се отрича обаче, че животните с високо развита интелигентност имат някаква представа за смъртта. Това е особено вярно за слоновете. Имаше например един слон, много обичан и уважаван от другите слонове в стадото. Когато той умря от старост, два мъжки слона стояха няколко дни до тялото му. След това извадиха бивните и ги поставиха малко настрана от трупа. Бяхме свидетели и на друг интересен случай. Джордж трябваше да убие слон, който беше станал опасен. Той го застреля през нощта в една градина в Изиоло. На другия ден трупът беше преместен заради миризмата. Следната сутрин Джордж намери, че другарите на слона бяха донесли лопатката на убитото животно и я бяха оставили на същото място, където беше застрелян.

Нерядко слоновете се влияят и от смъртта на човек.

При едно от нашите сафари местните хора ни разказаха, че преди няколко дни един човек бил убит от слон и оттогава животното идвало всеки следобед и стояло 1–2 часа на мястото на трагедията. Изследвахме фактите и те се оказаха верни.

На 27 февруари намерихме лъвчетата на върха на скалата Хуф. Почиваха на сянка. Когато го повикахме, Джеспа дойде, седна до мен и вдигна глава, но държеше очите си приковани върху Гоупа и сестра си. След известно време Малката Елза се приближи до нас, Гоупа обаче остана настрана, като че не съществувахме. Забелязах един необикновено голям кърлеж върху Джеспа и се разтревожих. Опитах се с всякакви хитрини да отстраня паразита, но Джеспа ми пречеше, защото тълкуваше движенията ми като покана за игра.

Беше прекрасен следобед, тих и безкраен. Всичко около нас ми напомняше за Елза. Колко приличаше на нея Джеспа със своя интелигентен поглед и приятелски, отзивчив характер! Направихме

снимки, а когато слънцето слезе тъмночервено на хоризонта, тръгнахме за къщи.

Веднага щом слязохме от скалата, Гоупа и Малката Елза отидоха при Джеспа. Тримата застанаха неподвижно и силуетите им се очертаха на фона на залеза. Помислихме, че гледат нас, всъщност обаче, изглежда, че бяха наблюдавали биволите, които при нашето приближаване изскочиха из подножието на скалата. Биволите профучаха само на няколко метра и за щастие желяеха да избягнат срещата не по-малко от нас. Лъвчетата останаха на върха на скалата, силуетите им постепенно потъмняха и накрая не можеха да се различават в угасващата светлина.

През следващите две нощи малките страняха от лагера. Джордж чу вик на лъв от другия бряг и проследи дирята. Откри, че лъвчетата бяха пили вода на мястото, където реката беше най-близо до скалата Хуф, след което бяха прекосили на другия бряг. На следващия ден той откри следите им около три километра надолу по течението близо до дирите на лъв и лъвица. Всички стъпки водеха към същия скалист гребен, до който Македе беше проследил Елзината диря миналия юли, когато тя отсъствава шестнадесет дни.

Джордж обходи гребена. Дирите на лъвчетата спираха до единия край, а следите на лъва и лъвицата — до другия.

Не придружих Джордж в това търсене поради състоянието на крака ми. Преди три седмици го бях раздрала на корена на едно дърво. Отначало раната като че заздравяваше, после се възпали, а сега не само много болеше, но и видът ѝ ме тревожеше. Реших да потърся помощ от мисионерската болница, която се намираше на близките хълмове. Сутринта тръгнах с Ибрахим много рано. Щом видях раната ми, лекарят ме отведе в операционната. Останах в болницата два дни. Лекарят и старшата сестра бяха извънредно внимателни с мен и положили много грижи, за да се върна по-скоро в лагера. Ибрахим всеки ден идваше в болницата и ми носеше писма от Джордж с новини по издирването на лъвчетата.

3 март

Вечерта лъвчетата не се появиха пито през деня, нито през нощта. В 7 часа сутринта се спуснах надолу по течението по отсрещния бряг. Никаква прясна диря, докато

с Нуру стигнахме брода под водопада. Там прегазих и видях трите лъвчета. Джеспа се приближи и седна край нас. Другите се скриха в храсталака. Тръгнахме назад към лагера в най-голямата горещина. Бях сигурен, че лъвчетата останаха да лежат в гъсталака. Върнахме се в лагера към 11,30 часа. Заварих Ибрахим с новината за твоята операция. Каза ми, че като пресичал малката река между лагера и болницата, видял край пътя голям лъв с три лъвчета — двете мъжки, едното женско. Били на същата възраст като Елзините. Естествено Ибрахим помислил, че това са нашите с баща си. Спрял колата на няколко метра от тях. Лъвът и две от лъвчетата се отдръпнали на известно разстояние. Третото останало спокойно край пътя. Ибрахим извикал: „Джеспа! Джеспа! Ку-ку-ууу“. Лъвчето навело глава. Ибрахим отворил вратата и направил движение, като че слиза. Лъвчето продължавало да седи. Междувременно останалите се доближили и седнали от другата страна на колата. Какво необикновено съвпадение! Ако не бях видял лъвчетата по пладне, щях да помисля, че Ибрахим беше видял малките на Елза, и веднага щях да тръгна с колата към реката. Почти мистериозно! Лъвчетата дойдоха към 7,30 часа. Не бяха гладни. Останаха през цялата нощ, а сутринта отидоха към скалата Хуф. Чух гласовете на още два лъва нагоре по реката.

4 март

Около 5 часа следобед се качих на скалата Хуф. Намерих лъвчетата там. Само Малката Елза излезе напред и до залез-слънце седя на около петнадесет метра от мен. Върнах се в лагера. До 11 часа вечерта лъвчетата не дойдоха и аз си легнах. В 12,30 часа се събудих и намерих Джеспа в моята палатка. Станах и му дадох рибено масло и мозък, а другите лъвчета ядоха коза в клетката. Легнах си. Около 1,30 часа ме събуди уплашеното „хуф, хуф“ на едно от лъвчетата — сигурен знак, че в лагера има други лъвове. Станах и чух ръмжене и караница в близките храсти, после рев на лъвове с пълно гърло от няколко метра. Това продължи, докато единият отиде към „кабинета“, като

ревеше с по-тих глас. После се върна при Голямата скала. Последва ново ръмжение и караница. По-късно се изместиха към „кухненската“ луга. Чух отделен глас, като че на някое от лъвчетата откъм „кухнята“. След няколко минути лъвчетата бяха пак в лагера, последва нов рев и ги чух да прецапват реката. Реговете им замряха надолу по течението.

5 март

Заранта намерих лъвска следа около лагера и в него. Лъвчетата се бяха гонили по пясъка, където Елза лежеше, когато умираше. Проследих следата на две лъвчета по отвъдния бряг нагоре към върха на скалата Тамба. Загубих я и попаднах на друга от голям лъв, водеща нагоре по едно дере. Край скалите, на които Елза обичаше да лежи, намерих следа на лъвица и лъвче.

Имаше две вероятности: или малките, уплашени от появата на лъвовете, бяха избягали през реката, или се бяха присъединили към лъвовете и отишли с тях. Фактът, че лъвчетата се появиха в лагера след 12,30 часа и бяха дошли през реката, говореше, че са били с лъвовете, преди да дойдат в лагера, и после пак са ги последвали.

На пети март, деня, когато се върнах от болницата, Джордж трябваше да замине за Изиоло. Тази нощ лъвчетата не дойдоха. Не знаех дали да съм доволна или да се тревожа. Ако се бяха присъединили към някое семейство и лъвицата ги научеше да ловуват, те щяха да подивеят, преди да изникне въпросът за изселването им. И това беше най-доброто разрешение за тях. Но може би лъвовете, вместо да ги осиновят, ги бяха прогонили от лагера и сега малките имаха нужда от помощ.

При това състояние на крака не можех да ходя. Пратих Македе и Нуру да търсят лъвчетата. Опитвах се да се успокоя. Казвах си, че така е по-добре. Ако лъвчетата бяха осиновени от някое семейство, моята намеса можеше да накара новите им родители да ги изоставят. И все пак не бях сигурна и неизвестността ме измъчваше.

Още два дни и две нощи минаха без известия за лъвчетата. Джордж се върна. Той веднага предприе ново търсене, но без резултат.

На следната сутрин той и Нуру отново тръгнаха. Върнаха се с новината, че лъвчетата се бяха присъединили към един млад лъв и лъвица. Сигурен в тяхното осиновяване, Джордж не ги последвал от страх да не обезпокои осиновителите. Не ги видяхме дванадесет дни и почнахме да вярваме, че те сами бяха определили бъдещето си.

ЛЪВЧЕТАТА В БЕДА

На 16 март Джордж и Нуру тръгнаха рано на всекидневния си обход. Бях сама в лагера, когато пристигнаха двама ловни надзиратели и един африканец. Те носеха вест, че през нощта на 13 срещу 14 март три лъва бяха нападнали боми на туземци край реката Тана и изподрали четири крави. Африканците се опитали да ги прогонят с камъни, огън и колове, но те настоятелно се връщали. Местните жители подозираха Елзините лъвчета и молеха Джордж да отиде и да ги отърве от тях.

Незабавно изпратих хората да повикат Джордж. С помощта на сигнални ракети те бързо го намериха. Скоро всички се върнаха в лагера и следобед се отправиха за мястото на произшествието.

Бомите бяха общо осем, разположени на малко разстояние една от друга. Всяка бома се състоеше от група малки кръгли колиби от пръст. Те бяха защитени от трънена ограда, висока почти човешки ръст и широка около два метра, защото местността наоколо беше обрасла с гъсти храсти и зверовете можеха незабелязано да се приближават до колибите. Наблизо течеше река Тана, където туземците водеха добитъка си на водопой.

Джордж намерил следа на лъвица. Тя беше успяла да влезе през една почти непроходима ограда от трънаци и после излязла. Опитал се да изследва другите следи, но било трудно, тъй като повече от тях били заличени от добитъка. Все пак успял да проследи лъвовете обратно до реката, където ходили на водопой. Той продължил надолу по течението. Очаквал да намери следи, тъй като те вероятно били пили и предишната нощ. Не останал разочарован — попаднал на нови отпечатъци, направени съвсем наскоро от три лъва.

С двама ловци и един водач Джордж тръгнал по следата. След около час стигнали в сухо дърво, покрито с гъста растителност. Внезапно на около три метра Джордж видял заспала лъвица, полузакрита от дънера на едно дърво. Той я наблюдавал няколко минути. Изглеждаше по-възрастна от Малката Елза. Един от ловците, който бил на няколко метра зад него, направил знак на Джордж, като

потупал карабината си. Джордж погледнал и открил, че бил забравил да я зареди. Дори щракането на затвора при зареждането не събудило спящото животно. Шепнешком ловецът карал Джордж да стреля. Той твърдял, че това било възрастна лъвица. Много лесно можел да пусне един куршум в черепа ѝ, но нещо карало Джордж да се колебае. Внезапно лъвицата седнала, погледнала го право в очите и като набръчкала лицето си, изръмжала и с глух рев изчезнала. В същото време той чул шум от други два бягащи лъва. Джордж бил убеден, че това не са нашите лъвчета, и все пак, кой знае?... По-добре, че не стрелял. За всеки случай той повикал лъвчетата по име, но не получил отговор. Не, това не можеше да бъдат нашите лъвчета. Нападението беше много дръзко. Лъвовете се бяха промъкнали хитро и бяха успели да проникнат през особено здравата трънена ограда. Очевидната леснина, с която двете възрастни крави бяха убити, също говореше, че тук бяха действували опитни нападатели.

Джордж помолил местните жители да го осведомят незабавно за всяко ново нападение и се върнал в лагера.

На следващата сутрин Джордж и Нуру се отправиха към устието на слоновата луга. На едно островче в реката той видял две лъвчета, но докато нагласи бинокъла си, те избягали. В същото време чул да се отдалечават и други лъвове. Джордж проследил дирята им. Попаднал на трупа на млад бивол, вероятно убит предишната нощ. Пет лъва били пирували с него. Без съмнение това били Елзините лъвчета и техните осиновители. Джордж дълго викал Джеспа и дори му се сторило, че чува тихо мяукане от другия бряг на реката, но никакво лъвче не се появило.

На следващия ден се разрази ужасна гръмотевична буря. Поройният дъжд продължи през цялата нощ. На сутринта реката едва можеше да се премине. Все пак един африканец успя да я прекоси и да донесе вест от главатаря на селището Тана, че добитъкът им отново бил нападен от лъвовете.

При тази новина Джордж тръгна веднага с ландроувъра за мястото на нападението. Валеше толкова силно, че бил принуден да мине по обиколен път. Аз останах в лагера, за да наблюдавам да не би лъвчетата все пак да са в нашата територия.

Две сутрини по-късно отидох при гроба на Елза и оттам забелязах някакво движение на Голямата скала. С помощта на

далекогледа видях два лъва. Те се грееха на слънце върху скалата. Забързах към тях колкото ми позволяваше болният крак. Скоро различих три големи лъва и три лъвчета на възрастта на Елзините. Бяха на върха на скалната верига, очертани на фона на небето. Наблюдавах ги няколко минути. Почиваха спокойно. Едната лъвица ближеше лъвчетата, а те се търкаляха по гръб и играеха. Направих няколко снимки, но се опасявах, че разстоянието беше твърде голямо дори за моя телескопен обектив. Внимателно се приближих към групата. Когато стигнах на около четиристотин метра, лъвовете се разтревожиха и един след друг изчезнаха в дупката, където на времето Елза беше започнала раждането. Остана само едно лъвче. Приклепнало с глава върху предните си лапи, то ме наблюдаваше. Може би беше Джеспа? За нещастие лъвчето седеше точно срещу утринното слънце и аз виждах само силуета му. Колкото и да се мъчех, не можех да доловя никакви черти, които да потвърдят, че е Джеспа. Опитах да се приближа, но то се скри. Идиличната семейна сцена, на която бях свидетелка, ме направи по-щастлива. Не можех да бъда напълно сигурна, че видях лъвчетата на Елза с новите им родители, но от друга страна, възможно ли беше чак такова съвпадение: двойка лъвове с три лъвчета точно на същата възраст да се появят ненадейно близо до лагера!

При палатките ме чакаха двама ловци с писмо от Джордж. Ето какво пишеше той:

Стигнах селището в неделя, 26-и, вечерта, след като пътувах шестдесет километра по лоши пътища и през гъсти храсталаци. Успях да се снабдя с едно заклано животно и седнах с него край една от нападнатите боми. През нощта не дойдоха никакви лъвове. Сутринта построих лагер на около три километра от селото край брега на Тана. Тръгнах надолу по реката да търся дири. Нови отпечатащи нямаше. По-късно ловците дойдоха да ми кажат, че през нощта лъвовете се опитали да влязат в друга бома, но били прогонени. Проследили дирята им, но я загубили. Снощи отново останах да чакам с месото на една поляна, разположена на километър от втората бома. Към 11

часа без всякакво предупреждение внезапно се появи Малката Елза и се нахвърли върху месото, което беше прикрепено за пъна на едно дърво. Веднага след нея изскочи Джеспа със стрела, забита в хълбока му, за щастие неотровна. Двамата започнаха да ядат. Сега видях и Гоупа, който се криеше по-далеч. Накрая и той дойде при месото. Бяха много слаби и изгладнели. Не се изплашиха, когато им заговорих, и изядоха малката коза за един час. Често отиваха по собствено желание до съда с вода, който бях поставил до багажника на колата. Вярвам, че познаха гласа ми, и съм сигурен, че нощес ще дойдат пак. Няма съмнение — лъвчетата са нападнали бамите! Ще трябва да платим голямо обезщетение. Изпрати веднага Ибрахим с твоя ландроувър и с всички кози, малко храна за мен, също малката палатка, маса, стол и кутиите ми. Незабавно ще наема група местни хора да изсечем път. След това ще преместим целия лагер и ще доведем камиона с клетките, за да изведем лъвчетата от областта. Най-спешно е изпращането на козите по Ибрахим. Ако реката е придошла, ще се наложи да обикаля дълго, но днес трябва да е тук. Лъвчетата са много гладни и вероятно ще нападнат друга бома, ако не ги нахраня. Несъмнено цялата работа идва от Свирепата лъвица, която трябва да е прогонила лъвчетата от Елзиния лагер и на 4-ти март.

Твой Джордж. Моля, прати ми всичките боеприпаси.

КРИЗАТА

Когато прочетох писмото, почувствувах, че ми прималява. Как можа точно сега край лагера да се появи това семейство, и то с три лъвчета на същата възраст като Елзините. Сякаш нарочно да ни заблудят, че Джеспа, Гоупа и Малката Елза бяха все още около нас!

Тогава си спомних семейството, на което Елза, самата тя бременна, беше дала козата си и се беше държала като „леля“. Възможно ли беше Свирепата лъвица да е майката на тези лъвчета, родени вероятно скоро преди Елзините? В такъв случай областта около лагера е била територията на Свирепата лъвица, преди Елза да бъде настанена тук. При появата на съперница, и то такава, която поддържаше странна дружба с човешки същества, Свирепата лъвица вероятно се беше оттеглила нагоре по реката и беше отгледала децата си там. Спомних си един ден през юли предишната година. Търсихме Елза и мислихме, че сме видели семейството край едно дърво нагоре по реката. Бяхме изненадани от странното им поведение. Сега се питах дали тогава не бяхме взели тази лъвица, която наричахме Свирепа, и нейните лъвчета за Елзиното семейство? Вярно е, че по-късно, когато идваше около лагера, Свирепата лъвица винаги беше сама, но това нищо не значеше. Естествено беше да оставя малките си на безопасно място, когато предприема разузнавателни експедиции. При това положение атаките на Свирепата лъвица срещу Елза бяха само опити да възстанови правата си върху своя стар дом. При тези опити тя се беше натъквала на нас и беше отстъпвала, но след смъртта на Елза тя се беше възползвала от случая, за да прогони лъвчетата на съперницата си и да завладее старата си територия. Значи лъвчетата, които тази сутрин взех за Елзините, бяха семейството на Свирепата лъвица.

Ударът беше много жесток, особено сега, няколко часа след като изпитах щастливото успокоение, че лъвчетата са в пълна безопасност и нямат нищо общо с нападенията на бомите.

Не можех да си представя как бяха успели да преживеят тези седмици сами. Бяха много малки, за да умеят да ловуват. Преди да

попаднат на козите, които смятаха за своя естествена храна, трябва да бяха прекарвали кошмарен период на глад. Гневният прием на ядосаните туземци вероятно ги беше ужасил. Единственият изход сега беше да се заплати на африканците щедро обезщетение, за да не бързат да се освободят от лъвчетата. След това, без да губим време, трябваше да пренесем нашите възпитаници на безопасно място.

Нищо вече не ме задържаше в лагера. Бързо събрах най-необходимите принадлежности и с Ибрахим, един ловец като водач и пет кози незабавно потеглих при Джордж. В колата не остана място, затова вторият ловец и останалият персонал тръгнаха пеша направо през храстите.

Лошите пътища ни раздрусаха добре. Пътувахме през местност, осеяна с огромни камъни. Сякаш някой великан, за да се забавлява, беше разхвърлял скалите наслуки. От време на време минавахме край малки африкански селища, свити като гнезда сред канарите. Кръглите пръстени земянки напомняха купчини пръст и подхождаха напълно на пейзажа.

Стигнахме Тана точно преди да се стъмни. Оттук нататък, около тридесет километра, храстите бяха толкова гъсти, че нищо не се виждаше. За да се избегнат препятствията, водачът трябваше да върви пеша пред колата. Клоните безмилостно шибаха лицето му, но той геройски избираше път сред повалените дънери, дупки, пълни с вода, и скали.

Два дълги часа се промушвахме през храстите. Най-после стигнахме брега на една бърза река, широка около петнадесет метра. Свалихме вентилаторния ремък, спуснахме се по стръмния бряг и като газехме във водата до колене, успяхме да избутаме колата на другия бряг. Тук попаднахме на бомата на главатаря. До лагера на Джордж оставаха още три километра. Научихме, че Джордж беше устроил засада на лъвчетата, и като оставих всичко, продължих с колата. Пристигнах при него към 9 часа.

Докато чакахме идването на лъвчетата и палехме на интервали силна батерия, за да ги упътим, Джордж ми разказа за раната на Джеспа.

През нощта на 25-и няколко туземци решили да убият лъвчетата. Те заградили едно от тях (Джеспа) в трънената ограда, зад която пазели стадо кози. Лъвът бил убил две от козите, но преди да може да

избяга с плячката си, бил заобиколен от групата разгневени туземци, въоръжени с лъкове и отровни стрели. Лъвът потърсил прикритие в гъстата ограда от тръни. Африканците изстреляли около двадесет отровни стрели. За щастие оградата била толкова дебела, че стрелите не могли да проникнат. Само една стрела, пусната от един младеж, стигнала целта. За щастие върхът на стрелата не бил отровен, защото момчето било твърде младо, за да му доверят смъртоносни стрели.

Върхът на стрелата не беше проникнал дълбоко в хълбока на Джеспа. Зъбецът и седем-осем сантиметра от дръжката се виждаха под кожата. Част от дръжката, около три сантиметра, висеше надолу. Джордж се надяваше, че от собствената си тежест върхът ще падне сам. Раната беше на такова място, че Джеспа можеше лесно да я ближе и да предотврати инфекцията. Стрелата не пречеше на движенията му и едва ли му причиняваше болка — Джордж го беше видял да лежи на нея. Лъвчетата се държаха много приятелски, не го отбягваха, но, разбира се, и дума не можеше да стане Джеспа да му позволи да отстрани стрелата.

Джордж нае тридесет африканци да изсекат една просека от тринадесет километра край реката, за да можем да пренесем целия лагер с камиона. По-късно преместихме лагера, за да избегнем пътя на хипопотамите, които идваха на водопой.

Съставихме план за действие. Джордж реши да дежури всяка нощ с ландроувъра. По пътищата, по които мислеше, че лъвчетата минават за бомите, щеше да постави месо. Аз щях да правя същото в лагера. Ловците, екипирани със сигнални ракети, щяха да пазят бомите. Ако някой от нас видеше лъвчетата, щяхме да предупреждаваме Джордж с изстрели: ловците с един, аз с два.

Когато се стъмни, Джордж тръгна за своето дежурство. Тази нощ лъвчетата минаха по друг маршрут, нападнаха една бома и удавиха една овца. Преди да могат да се нахранят, сигналните ракети на ловците ги прогониха.

През нощта валя и това затрудни издирването на следите на другия ден. С надежда да доведе лъвчетата до своя ландроувър Джордж влачи една заклана коза през храсталака до колата. Дано подушеха месото. На следната сутрин обаче се оказа, че само хиени и чакали се бяха отзовали на поканата. През нощта лъвчетата опитаха

късмета си с друга бома и удавиха две кози. Отново ги прогониха, преди да могат да се наядат.

Дъждовете щяха да започнат скоро. Тревожихме се, защото без камион с двойно предаване щяхме да бъдем заковани на едно място. Старата „Темза“ беше безполезна в девствения лес, а не можехме да заемем бедфорда на Кен Смит за неопределено време. Камион ни трябваше също, за да вдигнем лагера, да помогнем на работната група и преди всичко за окончателното преместване на лъвчетата, когато ги хванем.

Всъщност ни трябваха два камиона, един за лъвчетата и един за лагерните ни съоръжения. Двата ландроувъра щяхме да използваме за личния ни багаж. Колите не трябваше да бъдат претоварени, защото сигурно щеше да се наложи да теглим камионите по лошите пътища.

Посъветвахме се и решихме аз да отида до Изиоло и да поръчам един нов „Бедфорд“ като този на Кен и да натоваря на него поръчаните за пътуването клетки.

На другата сутрин, след като чух, че лъвчетата се бяха опитали да нападнат две боми, но били отблъснати, преди да направят пакост, потеглих с предания Ибрахим.

Проучих въпроса за поръчката на нов „Бедфорд“. Казаха ми, че за доставката ще трябват около три седмици. Не можех да чакам толкова и разпитах дали можем да наемем камион от една фирма, която организираше сафари. Оказа се, че може, и след като направих необходимото, тръгнахме обратно с камиона на Кен към Елзиния лагер, за да вземем нещата, които бяхме оставили там, и да преспим.

Нощта беше много спокойна и ласкавата лунна светлина създаваше чувство на мирна хармония. Лежах будна и късно през нощта чух бащата на лъвчетата около лагера. След това той отиде при Голямата скала и накрая прекоси реката. Това беше последната нощ в нашия стар лагер, който за мен беше станал втори дом.

Пристигнах в Тана към 5 часа. Джордж ме посрещна уморен. Въпреки че обикалял района всеки ден и дежурел в ландроувъра всяка нощ, не успял да намери лъвчетата. А те всяка нощ нападали някоя бома.

Джордж изглеждаше изтощен от безсънните нощи, напрежението и грижата, че неговата работа в Изиоло изостава. Но

докато сегашната криза траеше, той не можеше да напусне Тана, дори за една нощ.

На следната сутрин един от нашите помощници докладва за следа на лъв, която водела към Елзиния лагер. Той беше загубил следите край реката срещу ловния пост.

Тази вечер към 9 часа Джордж седял край месото. Внезапно пред него изскочили Джеспа и Малката Елза. Били ужасно измършавели и стрелата още стърчала от хълбока на Джеспа. Те обаче били спокойни и Джеспа изблизал рибеното масло от чинийката, която Джордж държал. Яли настървено и не си тръгнали до 5 часа сутринта. След този случай сметнахме, че Гоупа е изоставил брат си и сестра си и че следата, която помощникът беше видял по посока на стария лагер, беше негова.

През целия ден Джордж изплащаше обезщетения на туземците. Вечерта зае позиция край едно място, където мислеше, че лъвчетата си бяха направили леговище. През цялата нощ валя дъжд. Лъвчетата не дойдоха тук. Те отишли на мястото, където го бяха видели предната нощ, и след като не го намерили, нападнали три боми, убили две кози и изподрали други шест. Сутринта нашите помощници проследиха следата. Те видели и двете бягащи лъвчета.

По-късно пристигна един ловец от Елзиния лагер. Той докладва, че през нощта на 5-и срещу 6-и млад лъв оставил отпечатьци около мястото, върху което Джордж обикновено построяваше палатката си. След това отишъл към Голямата скала. Следната нощ се върнал с един възрастен лъв, който не влязъл в лагера, но прекосил реката. Младият лъв отишъл първо до дървото, което ние използвахме като „хладилник“, после при гроба на Елза и накрая влязъл в старата клетка. Това потвърди убеждението ни, че лъвчето беше Гоупа. Безсъмнено, отвратен от това, че го гонеха от бомите, преди да се нахрани, и принуден от силния глад, той беше надвил вродената си боязливост и предприел това пътуване до дома сам с надежда, че ще ни намери в лагера и ще го нахраним.

Ако Гоупа поведеше другите лъвчета и ги примамеше да се върнат в Елзиния лагер, нашата задача ставаше по-лесна.

Тази нощ на връщане от една бома, където изяли част от умряла коза, изхвърлена от туземците, лъвчетата минаха на стотина метра от Джордж. Бяхме отчаяни. Не можехме да направим нищо, освен да

подсилим трънените огради и да увеличим постове на ловците около бомите.

През целия следващ ден небето беше натежало с дъждовни облаци и след като си легнах, заваля. Тревожех се за Джордж. Той дежуреше сред този потоп в малката си палатка, заобиколен от лъвовете. Чувах се също гласове на хипопотами, и то по-близо до палатката ми, отколкото бих искала, но все пак задряхах.

Събудих се внезапно от някакво равномерно плискане. То беше примесено с барабаненето на дъжда върху брезента на палатката и бученето на придошлата наблиз Тана, тъй че не можех изведнъж да разбера какво става — може би някой прекършен клон се удряше в брезента? Реших да не му обръщам внимание. Тогава един от коловете падна. Запалих фенерчето си и видях, че плискаха вълни, които се разбиваха в палатката.

Лагерът беше построен на около три метра над обичайното ниво на реката. За три часа водите на Тана се бяха покачили толкова, че накъдето и да погледнех, виждах само вода. При светлината от фенерчето можах да забележа, че равнината зад лагера представляваше тресавище, осеяно с дълбоки локви. И все пак това беше единственото място, където можехме да избягаме, разбира се, ако реката не стигнеше там преди нас. Само тридесет сантиметра още и водата щеше да го погълне.

Почти изпаднах в паника. Изкрещях на момчетата, но техните палатки бяха на около двеста метра и сред гърмящия рев на Тана не можеха да ме чуят. Затичах се с все сила. Краищата на палатките им бяха здраво завързани и те спяха дълбоко като в същински капани. Ако не бях стигнала до тях навреме, всички можеха да се издавят.

Момчетата се измъкнаха навън и веднага разбраха опасността. Първо свалиха голямата палатка на Джордж, където стояха карабините, лекарствата, храната и съоръженията ни. Тя беше наводнена до половината и струпяхме, каквото можахме да измъкнем от водата, в равнината. После свалихме и моята палатка. Само моето фенерче работеше, но скоро и то падна във водата и останахме в мрак. Цяло щастие, че Ибрахим беше тук! Той организира изпадналите в паника мъже и успя да спаси от пороя повече от вещите ни.

Засега бяхме в безопасност, но ако не се случеше чудо, само след минута нашето единствено убежище щеше да бъде наводнено.

Забих една пръчка в калта, за да отбелязвам нивото на водата, и тревожно вперих поглед в нея. Едва можех да повярвам на очите си — водата оставаше на същото равнище. За наше щастие тя беше достигнала върхната си точка, преди да отнесе лагера.

Тръгнахме да спасяваме ландроувъра на Джордж. Той беше затънал във водата, но за наш късмет стоеше под едно дърво и с помощта на импровизирана макара го вдигнахме и закрепихме над водата, за да не бъде отнесен. Ибрахим и тук беше незаменим. Без него нямаше да успеем в тази операция. Когато и това се свърши, останахме да чакаме зората, мокри и изтощени.

Щом се съмна, пристигна Джордж, измръзнал и мокър. Разказа ми, че преди дъжда Джеспа и Малката Елза дошли, изяли огромно количество храна и скоро си отишли. Когато пороят започнал, всички колове на палатката му поддали и тя паднала върху него. Джордж останал под мокрия брезент. Чувствувал се много зле, защото ако лъвчетата се върнели, щял да бъде напълно безпомощен. Джеспа и Малката Елза обаче, както по-късно се разбра, били заети с друго: въпреки че яли до насита, нападнали една бома и убили коза.

Когато дойде време за закуска, реката беше спаднала с два метра. Изследвах с бинокъл неспокойните вълни и видях заплетена в клоните на едно дърво да стърчи обърната надувна лодка. На другия бряг великолепна чапла с бързи удари смазваше главата на една риба в скалата. Доста трябваше да се потруди и тя, за да приготви закуската си.

ПОДГОТОВКА ЗА ЗАЛАВЯНЕТО НА ЛЪВЧЕТАТА

Прострях мокрите вещи да съхнат, а Джордж отиде да търси лъвчетата. Не ги намери. Тази нощ, докато дежурел в моята кола с приготвеното ядене, Джеспа и Малката Елза пристигнали, яли лакомо и останали до 11 часа вечерта. В първите часове на зората Джордж чул двете лъвчета да реват. За първи път някой от нас ги чуваше да опитват гласовете си. Те звучели малко „незряло“, но изпълнението заслужавало внимание. Може би са викали Гоупа или извявали правата си върху новата територия!

Следната нощ двете лъвчета дойдоха по-рано. Изядоха половината от храната, приготвена от Джордж. Започна да вали и те си отидоха. По-късно очевидно само от чисто хулиганство, лъвчетата нападнали една бома, убили три кози и изподрали четири други.

Следната вечер на път за своето дежурство Джордж затънал в калта. Когато пристигнал, Джеспа и Малката Елза го чакали. Известно време той стоял на тъмно и слушал, как доволно ядат храната си. Когато запалил фаровете на колата, с изненада видял, че лъвчетата били три. Гоупа, изглежда, току-що бил пристигнал, защото разменял поздрави с брат си и сестра си. Щом свършила церемонията, той се нагласил край месото и не позволил на другите да се доближат. Бил много гладен, но изглеждал добре. Беше отсъствувал повече от седмица и според Джордж през това време беше ял поне два пъти, както трябва, иначе не би могъл да бъде в толкова добро състояние. Лъвчетата изблизали рибеното масло и отишли към бомите. Джордж стрелял, за да бъдат ловците нащрек и да посрещнат лъвчетата със сигнални ракети.

Досега лъвчетата объркваха всичките ни планове, но ние смятахме, че трябва да сме готови за тяхното залавяне. С всеки изминат ден времето се влошаваше. Искяхме да получим клетките, преди транспортирането с камиони да стане невъзможно. Затова отидох в Изиоло да набавя необходимите неща. Там научих от майор Гримуд, че след преговори с различни резервати той получил разрешение да заведем лъвчетата в националния парк Серенгети,

Танганайка. Това беше чудесно! Серенгети беше известен със своите лъвове и изобилен дивеч. По-добър дом за Елзините лъвчета не бихме могли да намерим.

Писах на директора на националните паркове, за да му благодаря за любезното предложение. Обясних му, че още месец-два поне лъвчетата ще имат нужда от нашата помощ (те бяха само на шестнадесет месеца, доскоро имаха млечни зъби и нямаше да могат да ловуват самостоятелно, преди да навършат две години). Разбира се, споменах също и за стрелата в хълбока на Джеспа.

Докато бях в Изиоло, валеше непрекъснато. Горях от нетърпение да се върна преди наводненията да ни откъснат от света. Когато най-сетне пристигнах с трите клетки и камиона, Джордж ми каза, че лъвчетата идвали при него и през четирите нощи, докато съм отсъствувала. Те се опитвали да нападнат бамите, но всеки път били отблъсквани, преди да направят пакост. Вzetите предпазни мерки — подсилването на трънената ограда, охраняването на най-уязвимите боми от ловците и сигналните ракети — се оказаха успешни.

Джордж ми разправи как веднъж дал на лъвчетата две токачки. Това веднага предизвикало сбиване. При наличие на месо от токачки те не проявили никакъв интерес към козите, които им предлагал Джордж. Той забелязал, че Малката Елза куца — вероятно някакъв трън се беше забил във възглавничката на лапата ѝ, — но тя беше все така дива и не му позволила да ѝ помогне.

Сега лъвчетата бяха в отлично състояние. Джеспа все още носеше стрелата в хълбока си, но тя, изглежда, не му причиняваше болки, нито пречеше при движенията му.

Общо взето, лъвчетата бяха добре и доверието им в Джордж — възстановено. Неговото присъствие не ги дразнеше. Той се движеше между тях спокойно, докато се хранеха, и пълнеше съда за вода или чинийките им с рибено масло. Показваха своята доверчивост не само през нощта. Предишния ден съвсем по светло Джордж се натъкнал на тях. Спели под един храст. Лъвчетата никак не се уплашили, преместили се малко и отново се нагласили за спане.

Това беше голям напредък, но все още се чувствавахме като върху вулкан. Храстите наоколо гъмжаха от стада кози и овце. Тези стада се пазеха от малки деца. Колкото по-скоро уловяхме лъвчетата и ги махнем оттук, толкова по-добре за всички.

Разчистихме една площадка в храстите, близо до мястото, където обикновено лъвчетата почиваха през деня. Между две големи дървета поставихме клетките една до друга. Джордж вдигна вратите и ги превърза с въжета за едно здраво стъбло, поставено хоризонтално над клетките. Краищата на всяко въже минаваха през чаталите на двете дървета, между които бяха поставени клетките. Той вплете въжетата заедно и ги завърза на хлабав възел за едно дърво на двадесетина метра пред клетките. Там той щеше да чака в своя ландроувър. Когато лъвчетата влезеха в отделните клетки едновременно, трябваше да освободи въжето и трите врати щяха да паднат.

Разбира се, първо лъвчетата трябваше да свикнат да ядат в клетките. Единадесет нощи вече те почти редовно идваха да се хранят при Джордж. За да ги отклони от бомите и да ги привлече към клетките, той незабелязано придвижваше мястото на храненето към клетките. Когато ги подмами на осемстотин метра от тях, той закрепил две заклани животни към ландроувъра. При появяването на лъвчетата бавно подкара колата към клетките.

Лъвчетата не се уплашиха от големите кафези — Гоупа дори седна в единия и си изяде храната там. Най-сетне залавянето на лъвчетата изглеждаше съвсем близко.

Междувременно трябваше да извадим стрелата от хълбока на Джеспа. Джордж разпита възрастните туземци, които помнеха бойните дни на племето, как се вадят стрели, забити в мускул. Казаха му първо да върти дръжката на стрелата, за да се поосвободи острието с минимално нараняване на околната тъкан, и после да я изтегли. Това се оказало неприложимо за Джеспа. Тогава Джордж направи едно приспособление. То представляваше острие, по-голямо от това на стрелата. Джордж искаше да го плъзне под стрелата и след това да изтегли двете заедно, без да увеличи раната повече от необходимото. За да се направи тази операция обаче, трябваше да поставим Джеспа в клетка и мястото да се упои. Джордж намираше, че най-подходящият момент беше след затварянето на трите лъвчета и преди отпътуването за Серенгети. Заминахме с Ибрахим за Изиоло, за да набавя необходимия пулверизатор за замразяващата упойка и вериги за камионите. Пътувахме с Кеновия „Бедфорд“, който се нуждаеше от поправка. На няколко пъти изживяхме много неприятни мигове, защото огромният 5-тонен камион се занасяше върху хлъзгавия път.

Небето беше черно, приближаваше нов дъжд и аз бързах да се върна, преди условията да се влошат повече.

За щастие покупките ми отнеха само един ден. Телефонирах на Джулиан Макенд. Той обеща да дойде с нас и да ни помогне в залавянето на лъвчетата. Телефонирах и на Джон Бъргър, ветеринарния лекар в Наро Мору, и на ветеринарния лекар в Найроби. Дватама живееха по маршрута, по който щяхме да пътуваме с лъвчетата. Попитах ги дали биха оперирали Джеспа, ако минем в удобно време, защото се съмнявах в ефекта на замразяващата упойка върху дебелата кожа на Джеспа, а не исках да рискувам с една несполучлива операция преди пътуването.

Джулиан пристигна и аз му разказах как възнамерявахме да уловим лъвчетата. Той ни посъветва да вземем от Изиоло една голяма обща клетка. Мислеше, че в нея по-лесно ще уловим лъвчетата, а после да ги разделим в самостоятелните клетки. Виждаше му се малко вероятно трите едновременно да влязат в отделните клетки. Да ги ловим едно по едно не можеше да се мисли — първото уловено веднага щеше да предупреди останалите.

И тъй, натоварихме камиона с тежката обща клетка, която напълнихме с кози. Джулиан пътуваше със своя ландроувър отделно.

През нощта дъждът се изля като из ведро. Колите се плъзгаха и залитаха в дълбоките коловози. Водачите просто се бореха, за да избягнат падането в канавка или блъскането с насрещни превозни средства. Нов порой внезапно се изля и направи положението още по-лошо. Доста преди да стигнем реката, нейният рев ми подсказа, че не ще можем да я прекосим. Разярена вода, висока около два метра, течеше между стръмните брегове. Нищо не ни оставаше, освен да построим лагер за през нощта с надежда, че до другия ден нивото ще спадне.

На сутринта обаче водата, вместо да спадне, се беше покачила. Изпратихме ловци по друг път през леса, не повече от двадесет и пет километра въздушна линия, за да кажат на Джордж за затруднението и да го помолят да изпрати ландроувъра по новоизсеченото трасе, за да ни изтегли, когато спадне водата. След това седнахме да чакаме спасителната група.

ЗАЛАВЯНЕТО

Докато чакахме, прегледах пощата, която получих в Изиоло. Сред писмата намерих няколко изрезки от вестници с много тревожни заглавия: *Лъвчетата на Елза може би ще трябва да бъдат застреляни. Смърт заплашва лъвчетата на Елза. Елзините лъвчета — осъдени на смърт.*

Ужасих се! Според дописника в Найроби майор Гримуд бил наредил на Джордж да залови лъвчетата и да ги пренесе в резерват за диви животни. Ако не успее да ги залови, ще ги застрелят. Струваше ми се невероятно. Майор Гримуд не можеше да даде такова нареждане, без да уведоми първо нас. Бях сигурна, а после и действително се доказа, че дописникът не бил разбрал правилно думите на майора.

Разбира се, знаех, че беше достатъчно лъвчетата само да одраскат човек, за да бъдат осъдени на смърт. За щастие това досега не се беше случило, но въпрос на живот и смърт беше да ги преместим, колкото е възможно по-скоро. А вместо да действваме, стояхме със скръстени ръце пред придошлата река.

Внезапно дъждът спря. Гледахме с Ибрахим бавното спадане на водата и тревогата ни растеше. Ако ловците, които тръгнаха пеша, закъснееха? Предложих Джулиан и Ибрахим да се качат на ландроувъра и да се опитат да стигнат, колкото може по-близо до лагера. Останалата част на пътя Ибрахим щеше да измине пеша, за да занесе на Джордж моето писмо.

Така и направиха. Когато пътят станал непроходим, Ибрахим тръгнал пеш и изгазил последните няколко километра в кал до кръста. Както предполагах, той пристигнал в лагера много по-рано от ловците. Джордж се изненадал — не очаквал посещение в такова време. Изпратил Ибрахим обратно със своя ландроувър да ни посрещне и на другия ден той вече весело ни махаше от отсрещния бряг.

Беше невъзможно да преминем реката с камиона. Оставихме шофьора да продължи, когато водата спадне, и с най-необходимото на гръб прегазихме отвъд. С доста усилия успяхме да се натъпчем в ландроувъра и скоро заподскачихме по неравния новоизсечен път.

Щом пристигнахме, Джордж ни заведе при клетките и ни демонстрира своето изобретение. Беше наистина остроумно: с освобождаването на въжето трите врати с трясък падаха едновременно също като гилотина. Оставаше само един малък отвор, за да не се притисне опашката на някое лъвче. Дори професионалист не би могъл да измисли нещо по-добро и аз се почувствувах много горда с Джордж.

Той ни разправи, че лъвчетата идвали всяка нощ, влизали в клетката и изяждали оставеното там месо. Джеспа дори прекарал цяла нощ в едната клетка. Лошото беше, че обикновено в една клетка влизаха две лъвчета, или когато трите бяха в отделни клетки, непременно някоя глава или крак стърчеше навън и „гилотината“ не можеше да се пусне в действие. Щяха ли някога и трите да влязат в отделните клетки, тъй че да можем да ги затворим?

Все пак бяхме изпълнени с надежда, че тревогите ни ще свършат скоро. Тогава неочаквано получихме писмо от управителя, в чийто окръг се намирахме. Той ни даваше ултиматум да уловим лъвчетата в определен срок. Това ни дойде като гръм от ясно небе. Управителят съжаляваше за нареждането, но политическото положение го принуждавало да ни откаже всякаква подкрепа след посочената дата.

Паднахме духом. Наистина вярвахме, че скоро ще уловим лъвчетата, но имахме сериозни пречки: кракът ми още не беше оздравял, някои от хората ни заболяха, дъждовете всеки ден можеха да започнат, оставката на Джордж — която той подаде, за да може да отдели цялото си време за лъвчетата, — още не беше приета и може би щеше да се наложи той да се върне в Изиоло, заминаването на Джулиан. Единственото ни успокоение беше в това, че през последните девет дни лъвчетата не бяха нападали бомите и идваха всяка нощ при Джордж да се хранят.

Беше 24 април. Не бях виждала лъвчетата от 27 февруари, когато Джеспа игра с мен на скалата Хуф. Искаше ми се да ги видя и отидох с Джордж. Паркирах колата си до неговата и приготвих късове месо с терамицин. Поставих късовете в клетките до закланите кози, след това се оттеглихме в ландроувърите и зачакахме.

Малко след като се стъмни, усетих, че нещо се допря до колата. Беше Джеспа. Той отиде до клетката. Появата на още една кола не го разтревожи. Изяде два къса с терамицин и се приближи до Джордж, който седеше пред колата си и държеше чинийка с рибено масло.

Джеспа изблиза чинийката си и пак се върна при вечерята си. Не се изненада, като ме видя, и когато извиках тихо „куку-уу“, той наостри уши само за миг и после продължи да яде. Беше пораснал много и общо наедрял, макар че като Елза той по конструкция не беше едър. Стрелата ясно личеше под кожата на хълбока му и откритата рана течеше малко, но не беше подута и изглеждаше чиста. От време на време той сядаше и я близеше. Доволна бях, че раната не пречеше на движенията му.

Изведнъж в храстите зад колата нещо зашумоля. Светнах с фенерчето и зърнах, Гоупа на двадесетина метра. Той се кри там четвърт час, а после при него дойде и Малката Елза. Извиках им „куку-уу“, за да ги окуража. Моето повикване пропъди Гоупа на два пъти, но накрая той не можа да устои на миризмата на месото и предпазливо се промъкна до клетките. Изяде късовете месо и изблиза две чинийки с рибено масло, преди да започне закланата коза. Малката Елза беше извънредно срамежлива. Отдавна беше минало полунощ, когато тя се осмели да се приближи. До това време късовете месо с терамицин и рибеното масло бяха изядени от братята й.

Лъвчетата изглеждаха добре. Спомних си снимките, направени от Джордж, когато ги беше намерил на река Тана. Тогава те приличаха на скелети. Да, Джордж беше свършил невероятна работа. Отличното здраве, както и възвърнатото им доверие в нас се дължаха изключително на неговото търпение и изобретателността му. Лъвчетата ядоха до 4 часа сутринта и после си тръгнаха с натежали стомаси.

На следната сутрин се наложи да изпратим Ибрахим до Изиоло с бързи писма. Времето не обещавахе нищо добро и 650-километровото пътуване по кални и хлъзгави пътища щеше да бъде много тежко. Дано не се забавеше прекалено дълго!

Вечерта лъвчетата не дойдоха. Мъчехме се да не се тревожим — след огромната вечеря предишната нощ те вероятно не бяха гладни! През нощта до лагера стигна рев на лъв. На сутринта не можахме да изследваме следата — силният дъжд я беше измил. След като се стъмни, Джеспа пристигна. Отдъхнах си! Посещението обаче беше съвсем кратко и само след час чух гласа му отдалеч. Междувременно Гоупа се беше показал, но при повикването на Джеспа побягна. След известно време и трите лъвчета дойдоха. В храсталака се чу рев на

чужд лъв, но те не му обърнаха внимание. Джеспа и Малката Елза ядяха в отделни клетки. Гоупа ги посети подред, но тъй като не му беше оказано особено гостоприемство, той седна намусен на входа на третата клетка. Дали щеше да влезе? Дали щяхме най-сетне да затворим лъвчетата? Очакването опъваше нервите ми до скъсване. Към него се прибавяше и страхът, че лъвът, който бяхме чули, можеше да подмами лъвчетата да го последват. Ако те отидеа с него, нямаше да можем да ги спасим от смъртната присъда или от стрелите на туземците...

Следващата нощ ни донесе нови тревоги. При първия вик на лъва лъвчетата престанаха да ядат, послушаха се напрегнато, оставиха вечерята си и хукнаха по посока на гласа. След известно време се върнаха и продължиха яденето си. Но каква гаранция имахме, че те щяха да се връщат винаги?

Ибрахим донесе новината, че поръчаният „Бедфорд“ няма да бъде готов преди десет дни. Още една неприятност, защото при проливни валежи — а такива сега падаха често, — пътищата официално се затваряха за движение на всякакви превозни средства.

Междувременно нашите следотърсачи докладваха, че следата на лъвчетата водеше към местата, където беше бродил дивият лъв. Ако чакахме да се оправи времето и новият „Бедфорд“ да пристигне след отварянето на пътищата, лъвчетата можеха да тръгнат с чуждия лъв и да изпаднат в беда.

Тази нощ те не дойдоха. Разбихах, че се забавляват с новия си приятел, но виждах също така как времето тече и денят на изпълнението на присъдата наближава. Добре, че от два дни не беше валило! Официалното затваряне на пътищата зависеше от местните условия: тъй че ако дъждовете се забавеха и ако лъвчетата влезеха в клетките, поне времето нямаше да ни попречи да ги отведем от този окръг.

През деня подобрихме изобретението на Джордж, репетирахме „ролите“ си в улавянето и наострихме скалпела, с който Джордж искаше да отстрани стрелата от хълбока на Джеспа. Въпреки тези занимания часовете течаха бавно.

Едва бях приготвила късовете месо с терамицина, когато Джеспа пристигна. Той изяде две парчета, след това седна пред колите и ни заразглежда. Междувременно брат му и сестра му влязоха в отделни

клетки. След малко излязоха и легнаха до Джеспа. Облени от лунната светлина, те изглеждаха прекрасни и аз копнеех да ги измъкна по-скоро от надвисналата опасност. Сякаш за да ме подиграе, в този момент чуждият лъв изрева. Лъвчетата изчезнаха като светкавици. От своята кола Джордж високо изруга. Още една от малкото останали нощи беше загубена. Огорчена, реших да си легна и помолих Джордж да ме повика за моето дежурство или преди това, ако нещо се случеше. Чувствувах се потисната, но умората надделя и съм заспала.

Събуди ме силен трясък. Вратите на клетките! После мъртва тишина, като че ли животът внезапно спря. След това започна блъскането в клетките. Джордж и аз едновременно се втурнахме и издърпахме дървените блокчета, поставени под вратите, за да не се наранят опашките на лъвчетата. Затворихме тесните отвори. Всяка възможност за бягство беше отстранена.

Най-сетне лъвчетата бяха в безопасност. Какво голямо облекчение за нас! Радост обаче не изпитвахме: мисълта, че измавихме доверието на лъвчетата, ни отвращаваше. С чувство на дълбока благодарност за всичко, което беше направил сам, със собствените си ръце, целувах Джордж, но той само тъжно се усмихна.

ПЪТУВАНЕТО ДО СЕРЕНГЕТИ

Нямаше време за губене, ако искахме да не удължаваме мъките на лъвчетата. Джордж остана на пост, а аз се върнах в лагера. Събудих хората и им съобщих новината. Бързо опаковахме всичко, за да можем да вдигнем клетките върху камиона, щом се съмне.

Зората бавно пропълзя по още осветеното от луната небе. Започваше нов ден, начало на голяма промяна в нашия живот.

Когато всичко беше готово, закарахме 5-тонния Бедфорд до клетките. Джордж ми разказа, че Джеспа бързо се съвзел от изненадата да се намери неочаквано затворен. Успокоил се и през голямата част от нощта седял кротко в клетката. Малката Елза последвала примера му, но Гоупа се борил дълго. Сега той ръмжеше злобно срещу момчетата, които бяха дошли да ни помогнат да вдигнем клетките върху камиона.

Въпреки че бяхме предупредили туземците да не се приближават, скоро се намерихме заобиколени от шумна тълпа. Това ужаси Гоупа. Той счупи една от дъските на тавана и спуска две други. Незабавно покрихме дупката с брезент, поставихме отгоре железни пръчки и ги вързахме с дебели въжета. Тогава вдигнахме клетките. Всяка тежеше почти четиристотин килограма. Обикновено африканците придружават всяка работа с ритмично викане. Това хвърли в ужас възбудените лъвчета. Докато вдигахме клетките с макарата и те висяха във въздуха, уплашените животните се мятаха напред-назад. Клетките се наклоняваха застрашително. Най-напред вдигнахме Малката Елза. Нейната клетка поставихме по дължина на камиона и тя зае половината от широчината му. До нея настанихме Гоупа и неговата клетка зае другата половина, като и двете врати бяха обърнати към кабината. Клетката на Джеспа поместихме напърно отзад. По този начин лъвчетата се виждаха и ги разделяха само решетките. Имаше и друго предимство: лесно стигнахме до Джеспа откъм задния капак на камиона, тъй че можехме да се опитаме да извадим стрелата при първа възможност. Разбира се, в момента операцията беше немислима поради това, че беше крайно възбуден, но

се надявахме по-късно ние или ветеринарният лекар да извади стрелата.

Лъвчетата не докоснаха яденето и по този начин не можахме да им дадем успокоително. За щастие те бяха вечеряли добре. Поставихме месо и вода във всяка клетка, после ги покрихме с брезент, за да не ги закачат ниските клони на дърветата край шосето.

Бяхме готови за път. Хвърлих последен поглед, за да се уверя, че всичко е в ред. Отчаяният поглед на Джеспа късаше сърцето ми. Дадох знак и керванът потегли. Шумната тълпа остана зад нас.

Първите двадесет километра бяха много лоши. Колите подскачаха върху камънаците на виещия се из храстите новоизсечен път. Въпреки друсането лъвчетата лежах и изглежда, че понасяха пътуването добре.

Реката все още не се беше прибрала в коритото си, но можеше да се премине. Моят ландроувър и камионът с лъвовете преплуваха благополучно, но така разкаляха брега, че другите коли не можах да вземат височината и започнаха да буксуват. Наложих се да ги изтеглим с помощта на камиона. Лъвчетата понесоха и това спокойно.

Тежки дъждовни облаци се събираха и скоро ни заобиколиха като страшна, черна стена. Препускахме стотина километра в луда надпревара с надвисналата над нас буря. Колите застрашително залитаха из калта. Успяхме да се измъкнем на косъм. Привечер стигнахме резиденцията на окръга, съобщихме на управителя добрата новина и продължихме.

Когато преминахме границата на окръга, въздъхнах с облекчение — тук смъртната присъда не беше валидна. Погледнах назад към пороя, който ни гонеше по петите, и разбрах, че се бяхме спасили в последния миг. Едно наводнение би ни арестувало за дълго.

Оставах ни още около хиляда километра. Пътят пред нас минаваше през планински терен с около две хиляди и двеста метра надморска височина. Тръгнахме от около четиристотин метра, а сега бяхме на близо две хиляди метра. Въпреки че фактически пресичахме екватора, беше страшно студено. Високо над нас върховете на планината Кения, покрити с лед, се извисяваха почти до пет хиляди метра. Те бяха забулени с тежки облаци и когато минахме в подножието им, дъждът започна да ръми върху нас.

Нашият малък конвой се движеше заедно. Ако някоя кола изоставаше, другите я изчакваха. Така към 9 часа вечерта стигнахме малко градче. Тук живееше ветеринарният лекар, на който искахме да покажем Джеспа. Независимо от късния час Джон Бъргър веднага предложи да се опита да извади стрелата. За съжаление това не му се удаде, защото при вида на непознатия Джеспа изпадна в ярост и не му позволи да се приближи, за да му даде упойката. Лекарят ме успокои. Според него след две-три седмици стрелата щеше да излезе сама. Раната не беше дълбока, засегната беше само кожата. Видът ѝ беше добър и не пречеше на жизнените функции. В случай че стрелата не излезе сама, Джон Бъргър ми зае един особено дълъг форцепс, даде ми упойка и антисептични средства, за да се опитахме сами да изтеглим острието, ако Джеспа ни позволише да го оперираме. С удоволствие приехме и предложеното ни кафе, защото от сутринта не бяхме слагали нищо в уста.

Затоплени, продължихме нататък. Времето се влоши. Ръмящият дъжд се обърна в порой и стана леденостудено. Често, спирахме, за да прикрепяме брезента върху камиона. Жал ми беше за лъвчетата. Те се бяха свили в най-отдалечения ъгъл, за да се скрият от дъжда. През цялата нощ пътувахме на височина около хиляда и петстотин метра и се страхувахме да не се разболеят от пневмония. На два пъти бяхме спирани от местната полиция — търсеха някакъв престъпник и дълго трябваше да ги убеждаваме, че водехме със себе си само три лъвчета, които никога не бяха причинили зло на човек.

Стигнахме Найроби в 3 часа сутринта и заредихме колите с бензин. Когато сънливите прислужници в бензиностанцията видяха лъвовете, помислиха, че сънуват. Не смеех и да мисля дори какво щеше да стане, ако минехме през градовете денем!

Часовете между 3 часа сутринта и разсъмване бяха голямо изпитание за всички ни. Прекосихме равнината Каджиодо под пристъпите на леденостуден вятър и поройни дъждове. Водачите на колите бяха напълно изтощени от усилието да карат върху хлъзгавия път. Взех кормилото от Джордж, който не можеше да държи очите си отворени. Тази част от пътуването трябва да е била мъчение и за лъвчетата.

Зората ни свари на няколко километра от Наманга, близо до Танганайската граница. Тук си позволихме кратка почивка и горещ

чай. Лъвчетата бяха съвсем изтощени и лежаха апатични в клетките си. Лицата им бяха изподрани от постоянното търкане в решетките. Месото в клетките се беше развалило и червясало. Опитавме се да го извадим с помощта на железни куки, с които специално се бяхме екипирали за целта. Козите обаче бяха така здраво закрепени, че не можахме да се справим. Предложихме на лъвчетата прясно месо и вода, то те не проявиха никакъв интерес.

За да съкратим мъките им, решихме аз да избързам напред до Аруша, за да съобщя на директора на националните паркове за нашето пристигане и да разбера къде точно в Серенгети ще пуснем лъвчетата. (Понеже тръгнахме в събота, няхаме възможност да ги предупредим с телеграма.) Джордж щеше да кара камиона с лъвчетата по-бавно и щяхме да се срещнем извън града, за да избегнем тълпата любопитни.

Беше прекрасна сутрин. Снощните облаци се разпръснаха и над утринната мъглявина се разкри връх Килиманджаро. В меката утринна светлина с белия си калпак от пресен сняг той изглеждаше нереален, безплътен. Трудно ми беше да повярвам, че това бе увенчаният с глетчер вулкан. Често съм се възхищавала на Килиманджаро отдалеч, изкачвала съм върха, но този ден повече от всякога той ми се стори като олицетворение на величието, на красотата, издигната над неспокойния човешки свят, частица от грандиозната непоковарена вселена, към която принадлежат и животните.

Като размишлявах върху това, с още по-голяма болка констатирах, че в равнините, които някога изобилствуваха с дивеч, сега видях само три жирафа и няколко антилопи импала. Нарасналото движение по ново асфалтираното шосе беше прогонило животните. Съзнавах, че в момента и аз бях един от унищожителите на покоя, но моето присъствие поне се оправдаваше от надеждата, че ще създадем за лъвчетата на Елза условия за нормален, незастрашаван от хората живот. Мислех си още, че места като националните паркове, където намират убежище дивите животни, трябва да бъдат подкрепяни не само от разбирането и активната помощ на малцината, посветили живота си на това дело, но и от всички, които живеят в Африка, независимо от тяхната раса. Това затвърди моето решение парите, получавани от продажбата на книгите за Елза и лъвчетата, да давам в помощ на това дело.

В Аруша се срещнахме с директора на националните паркове, за да уточним мястото, където щяхме да пуснем лъвчетата. За моя изненада той предложи Серонера. Там са административните сгради на парка и жилищата на персонала. Освен това Серонера е туристически център. Помолих за някое по-усамотено място. Директорът се съгласи да отведем лъвчетата близо до една река, която не пресъхва през цялата година. Той беше много любезен и обеща да съобщи по радиото на един от тамошните инспектори да ни посрещне и отведе до мястото. Предложи ни също така своята помощ и в бъдеще.

Сбогувах се с директора и потеглих отново. Намерих Джордж едва след пет часа. Той беше отвел камиона на сто километра от Аруша. Не можехме да стигнем Серенгети преди настъпването на нощта и решихме да лагеруваме край селцето Мту-Я-Умбу, в подножието на планината Маняра.

Лъвчетата бяха в жалко състояние: лицата им натъртени и насинени, хълбоците ожулени. Разложеното месо в клетките беше привлякло ято мухи — месарки, които жужаха около раните им. Лъвчетата правеха неуспешни опити да се пазят, като закриваха лица с лапите си. Не можех да понасям страданията им.

Хората ни бяха също много уморени и решихме да не построяваме лагер, а просто да спим на открито. Сложихме леглото на Джордж и моето близо до клетките и през цялата нощ чувах как лъвчетата се движеха неспокойно. Щом се развидели, вдигнах лагера за общо неудоволствие, но бях твърдо решена да пуснем лъвчетата колкото бе възможно по-скоро.

Започнахме изкачването по стръмния склон и пред нас се откри езерото Маняра, скривано досега от погледа ни от километри девствени гори. Това езеро е една от забележителностите на Танганайка. Плитчините му са покрити с фламинго и други водни птици, а слоновете, биволите и лъвовете от околните гори идват тук на водопой.

Нямахме време да се наслаждаваме на хубавите гледки, защото небето над нас се забулваше и малки превалявания ни предупреждаваха за приближаващия порой. Съсредоточени изцяло върху скоростта, ние изкачвахме бавно „Областта на вулканите — гиганти“. За нещастие ръмящият дъжд намали видимостта до няколко метра и скри от погледа ни вулканите и Нгоронгоро, най-големия

кратер в света с диаметър около петнадесет километра. Склоновете, в които е изсечен пътят, са толкова стръмни, че върховете на гигантските лобелии, с които са обрасли, са на едно равнище с ръба на шосето. Това растение стига височина до три метра.

Колкото по-нагоре се изкачвахме, толкова по-гъста ставаше мъглата. Тя проникваше като леденостудени игли през дрехите. Хората ни, които никога не се бяха изкачвали на такава височина, бяха посинели под тъмните си кожи. Многото отпадъци говореха, че този път се използва не само от туристи, но и от биволи, слонове и други диви животни.

На едно място от гъстия храсталак пред нас изскочи слон. Трябваше да ударим рязко спирачките, за да избегнем сблъскването.

Най-после стигнахме ръба на кратера Нгоронгоро. При друго време оттук бях наблюдавала най-разнообразен дивеч, който пасе на петстотин метра под кратера, но днес не се виждаше нищо, освен море и облаци. Няколко километра пълзяхме внимателно по хлъзгавия път край ръба на вулкана. Тогава съвсем неочаквано мъглата се вдигна като някаква завеса, дръпната внезапно, за да ни разкрие нова сцена, и далеч долу под нас видяхме равнината Серенгети, окъпана в топло слънце.

Пред нас лежаха вълнообразни склонове, покрити с толкова много светложълт спореж, че изглеждаха като направени от злато. Сред тях пасяха големи стада от зебри, газели Томсън, гну и добитък на туземците от племето мазан. Странно беше да наблюдаваш диви животни да пасат заедно с питомни. Това съжителство е възможно само защото масаите не браконьерствуват копитен дивеч.

Бързо слязохме до хиляда и петстотин метра височина. Стана толкова топло, че започнахме да сваляме някои дрехи. Минахме прочутото ждрело Олдовай. Оставах не повече от сто километра. Досега шосето беше хубаво, но тук внезапно се влоши и се превърна в най-лошия път, по който бяхме пътували някога. Коловозите бяха дълбоки до коляно, покрити с пепел от лава. Колите се подмятаха по тях и вдигаха облаци прах, който проникваше навсякъде и ни задавяше. Горещината се увеличаваше. Магнахме брезентите от камиона, за да не се задушат лъвчетата. Раните им се покриха с прах, а камионът се накланяше насам-натам и безмилостно ги подхвърляше от един ъгъл на клетката в друг. Често спирахме, за да измъкваме колите

от дълбоки дупки и да сменяваме счупени ресори. Не зная кое измъчи повече лъвчетата: вледеняващата влага и студът, които бяхме оставили зад нас, или безкрайната горещина и мъчителният прах на последните сто километра. Пристигнахме в Нааби Хил с два часа закъснение. Тук търпеливо ни чакаше инспекторът. Той през цялото време наблюдавал как нашият конвой пълзял като гъсеница и оставял след себе си облак прах.

Съкратихме приветствията, защото се събираха тежки буреносни облаци, а ни предстоеше още дълъг път. Той минаваше през област с чернозем — най-лошата почва за пътуване, когато е мокра. По пътя настигнахме огромни стада от гну и зебри. Това бяха само челните отряди, първите лястовички на ежегодната миграция, но ние за пръв път виждахме толкова диви животни, събрани заедно. Като избягвахме ту стада, ту блатистите места, късно следобед пристигнахме на определеното място.

НА СВОБОДА

Новият дом на лъвчетата беше много красиво място, разположено в началото на широка долина, дълга шестдесет-седемдесет километра. От едната ѝ страна се издигаше стръмен подстъп, който завършваше с плато, а от другата — верига хълмове. В средата на долината лъкатушеше река. Бреговете ѝ бяха обрасли с гъсти храсти и високи дървета — чудесно прикритие за всякакви животни. С тези храсти и дървета долината приличаше на парк. Нагоре по хълмовете те се сгъстявала в непроходими дебри. Но долината беше истински рай и за комарите и мухите цеце. А може би мухите цеце бяха крилатата охрана на този рай, защото, смъртоносни за човека, те го държаха настрани от дивите животни.

Първата ни мисъл беше как да облекчим лъвчетата. Избрахме едно здраво акациево дърво, закрепихме на него макарата и свалихме клетките. Те бяха затворени вече трети ден и издръжливостта им се изчерпваше. С дълбоко хлътнали очи лъвчетата лежаха апатично на пода на клетките, твърде уморени, за да проявяват и най-малък интерес към това, което ги заобикаляше. Добре, че взехме общата клетка. В нея те по-лесно щяха да се възстановят от уморителното пътуване.

Отворихме вратата на голямата клетка, поставихме клетките на Малката Елза и Гоупа с врати към отвора и вдигнахме вратите с макара.

В първия момент никой не мръдна. После Гоупа се втурна в клетката на Малката Елза, седна до нея и те започнаха да се ближат и милват, преизпълнени от радост, че пак са заедно. Бързо заместихме освободената от Гоупа клетка с тази на Джеспа. В момента, в който отворихме вратата, той излетя като светкавица, покри с тяло брат си и сестра си, сякаш за да ги брани от по-нататъшни нещастия и ги заблiza и запрегръща.

Наблюдавахме тази сцена развълнувани. Колко правилно бяхме постъпили, като пренесохме лъвчетата в клетки, които им позволяваха да се виждат. Нищо че се бяха ожулили и изранили в решетките — такива рани се лекуват по-лесно, отколкото сломеният дух. Голямо

облекчение беше също да видим, че въпреки преживените страдания лъвчетата запазиха дружелюбния си нрав. Сега трябваше да се погрижим да починат и да се нахранят след дългото гладуване. Поставихме месо в общата клетка и казахме на хората да си построят лагер малко по-настрана. Паркирахме нашите ландроувъри от двете страни на клетката, за да я запазим от хищници, които можеха да дойдат през нощта.

До 9 часа вечерта всичко беше готово и ние се приготвихме за заслужената почивка. Гоупа обаче не можеше да се успокои. През нощта го чувах как ходи и хруска кокали. На сутринта с радост видях, че от козата не беше останало нищо. Лъвчетата се бяха върнали в мръсните си клетки — изглежда, в чуждата обстановка те бяха единственото им познато нещо и в тях се чувствуваха по-сигурни. Нямахме нищо против, само че не можехме да махнем разложеното месо, което разнасяше зловония и събираше рояци мухи.

Не можехме да пуснем лъвчетата на свобода, докато не се успокояха. Поставихме прясно месо в общата клетка, за да ги примамим там, и наредихме на хората да не се приближават без нужда: важно беше лъвчетата да не се дразнят. Построихме лагера на около половин километър от клетките. Върнахме се, след като приготвихме палатките. Намерихме, че лъвчетата не бяха мръднали от мръсните, пълни с мухи клетки. Въпреки протестите им почистихме, доколкото можахме. Не беше лесно, защото лъвчетата защитаваха своята малка територия с ръмжене и драскане. Докато изстържем мръсотията, Джордж и аз на няколко пъти повръщаме. Най-сетне свършихме тази гнусна работа. Върнахме се в лагера, изкъпахме се и за пръв път от четири дни насам хапнахме топла храна.

През време на обяда дойде инспекторът, за да уговорим нашето лагериране в парка. Управата ни разрешаваше да се грижим за лъвчетата, докато те свикнат с новия си дом и сами започнат да се справят. Инспекторът ни каза, че дотогава може да ги храним с дивеч, убиван извън резервата.

Върнахме се при лъвчетата. Те лежаха в общата клетка. Лицата им представляваха потресающа гледка: телената мрежа, от която беше направена голямата клетка, ги беше изранила повече от железните пръчки на пътните клетки. Щом се притиснеха до тела, раните им се разтваряха, а когато се опитваха да прогонят мухите с лапи, ставаше

още по-лошо. Най-пострадал беше бедният Гоупа. Той и Малката Елза ръмжаха свирепо, когато се приближавахме. Джеспа не се дразнеше от нашето присъствие и дори позволи да дръпнем стрелата, но не успяхме да я извадим.

Заградихме от двете страни клетките с колите и се настанихме за нощуване. Скоро чухме и първия лъв. Тихите мъркания се чуваха все по-близо и по-близо. Различихме няколко силуета, в светлината на фенерите блеснаха очи... Лъвчетата слушаха напрегнато, докато ние се опитвахме да прогоним с викове неканените гости. Когато всичко утихна, заговорих на лъвчетата и ги назовавах по име, докато най-после чух да ръфат месото. Едно от тях дишаше тежко. Разтревожих се да не развие пневмония. Когато се зазори, с облекчение видях, че въпреки обилната роса, никое нямаше болен вид — напротив, изглеждаха много доволни и стомасите им бяха пълни.

Утрото беше прохладно и свежо. Дори на тази височина — около хиляда и двеста метра над морското равнище — въздухът беше много по-хладен, отколкото в Елзиния лагер. Вечерта бяхме покрили клетката с брезент. Когато слънцето изгря, махнахме го. Щом се стопли, ужасните мухи пристигнаха и буквално покриха лъвчетата. Бедният Джеспа държеше едната си предна лапа върху раните си, а с другата беше прегърнал Малката Елза.

След закуска Джордж отиде на лов извън Серенгети, а аз останах при лъвчетата. Джеспа ми позволи на няколко пъти да се опитам да извадя стрелата. Не се разсърди дори когато пробих кожата и с все сила дръпнах острието, но то остана здраво забито.

Пет седмици вече откак Джеспа носеше стрелата. Видът на раната не ми харесваше. Лекарят обаче беше посъветвал да почакаме още няколко седмици с операцията и аз трябваше да се въоръжа с търпение.

С напредването на утрото мухите направиха лъвчетата много неспокойни. Те се мятаха из клетката, търкаха глави в мрежата, разраняваха болните си места. На края се събраха накуп и ме загледаха с упрек. Затворени в клетка, мръсни и покрити с кървящи рани, те все пак запазиха своето величие.

Знаех, че по-добър дом от Серенгети не можехме да предложим на лъвчетата. И все пак климатическите и екологическите условия се различават съществено от тези, с които бяха свикнали, а и повечето

диви животни тук принадлежаха към видове, напълно непознати за тях. Дори местните лъвовете бяха от друг подвида. Как щяха да се разберат? Какви спорове щяха да се явят за териториални права? Наистина дивечът беше в изобилие и храна имаше достатъчно за всички. Дано лъвовете в Серенгети бяха по-толерантни от Свирепата лъвица.

Джордж се върна към 3 часа и обсъдихме въпроса за пускането на лъвчетата. Предварителното ми решение беше да ги задържим още ден-два, за да се възстановят, но мухите ги измъчваха толкова, че променихме намеренията си. Решихме да ги освободим веднага.

Времето беше подходящо. През горещите часове на деня лъвчетата бяха по-малко енергични и затова вероятността да избягат далеч или да се сбият с някой местен лъв — по-малка.

Между клетката и реката поставихме месо и вдигнахме една от пътните клетки, за да отворим входа. Ужасени от това наше действие, лъвчетата се втурнаха в най-отдалечения край на клетката и се сгушиха накуп. След известно време Гоупа подозрително се приближи до отвора, изследва го, върна се, после няколко пъти пак отива и се връща, докато най-сетне излезе. Като пристъпваше величествено, без да прояви никакъв интерес към месото, той продължи бавно към реката. На около стотина метра спря, поколеба се и после спокойно продължи.

Джеспа и Малката Елза седяха притиснати един до друг и с недоумение наблюдаваха Гоупа. Тогава Джеспа се приближи до изхода и излезе навън. Той също вървеше към реката, без да бърза, като се спираше от време на време, за да погледне назад към сестра си.

В това време Малката Елза се мятеше диво из клетката и се изправяше на задни крака върху мрежата. Тя беше изпълнена с нетърпение да последва братята си, но не знаеше как. Най-после намери пътя към свободата и затича бързо след Джеспа. Трите лъвчета изчезнаха в тръстиките. В същия миг внезапен порой се спусна като завеса между тях и нас.

МИГРАЦИЯТА

Щом сивата завеса на дъжда се вдигна, претърсихме с бинокъл мястото, където за последен път видяхме лъвчетата. От тях нямаше следа, но бях доволна, че отидоха направо към реката, защото щяха да знаят откъде да пият вода.

Реката не беше толкова хубава, като тази при Елзиния лагер, но щеше да задоволи нуждите на лъвчетата. Водата беше чиста, течеше бавно и дори през сухия сезон винаги оставаха няколко вира. На отвъдния бряг сред веригата от хълмове се криеха обширни солени скали, посещавани от много животни. Ако местните лъвове приемеха нашите лъвчета, животът им нямаше да бъде много труден.

За да помогнем на лъвчетата да избягнат стълкновенията, първата ни работа беше да намерим такова място за хранене, където местните лъвове или други хищници нямаше да им пречат. Рисковано беше да оставяме месото в голямата клетка, защото ако ги обсадяха, докато бяха вътре, нямаше накъде да бягат. Нужен ни беше такъв заслон за месото, откъдето лъвчетата лесно можеха да излязат в случай на опасност. Поставихме общата клетка близо до голямо дърво. От двете страни паркирахме ландроувърите и така се образува един отворен квадрат. Вдигнахме месото с макари на един дебел клон. Единият край прикrepихме за една от колите. Щяхме да спускаме месото само когато лъвчетата идваха, а в тяхно отсъствие то щеше да е твърде нависоко и крадци нямаше да могат да го достигнат. Не очаквахме, че ще дойдат още първата нощ. Докато не прегладнееха, едва ли щяха да се върнат при клетките, в които бяха затворени.

Скоро след като се стъмни, около лагера се появи семейство от един лъв и две лъвици. Те се приближиха толкова, че светлината на фенерчетата се отразяваше в очите им. Знаех, че мъжкият е наблизо, защото той обяви своето пристигане с тихо ръмжене. Лъвиците обаче се промъкнаха мълчаливо и аз разбрах за тяхното присъствие едва когато усетих дишането им около колата. Въпреки хитростта си обаче те не успяха да се доберат до месото, което пазехме.

Рано на следната сутрин претърсихме с бинокъл бреговете, но не видяхме лъвчетата. Едва когато първите лъчи на слънцето докоснаха водата, те излязоха от храстите много близо до мястото, където бяха изчезнали предишната вечер. Изкачиха се до половината на хълма, като спираха често, и когато стигнаха до няколко дървета, легнаха. Повиках ги. Те ме погледнаха, но не се помръднаха. В това време пристигнаха група бабуини.

Лъвчетата станаха и тръгнаха бавно към върха. Бабуините не ги оставиха на мира и тръгнаха подпре им. Скоро цялата компания изчезна зад хребета.

Не искахме да ги изпускаме из очи, затова прекосихме реката и заобиколихме хълма. Лъвчетата не намерихме, но по пътя ни настигна един ландроувър с радиограма за нас: новият Бедфорд беше готов и можехме да го получим в Найроби. Пощата в Серенгети се разнасяше от случайни превозни средства, но телеграмите се предаваха два пъти дневно по радиото от Аруша.

Изпратихме Ибрахим до Найроби да върне камиона, който бяхме наели от фирмата „Кър и Дауни“, и да докара бедфорда.

Лъвчетата дойдоха към 9 часа на следващата вечер, лакомо се нахвърлиха на месото, но щом Джордж запали светлините на колата, побягнаха. Върнаха се едва след час и вечеряха. Дори Джеспа си поиска втора порция рибено масло и го изблиза, както по-рано, от чинийката, която Джордж държи в ръка. Уверихме се, че независимо от всичко, което напоследък беше изстрадал, Джеспа все още ни се доверяваше.

В ранните утринни часове чух, че едно от лъвчетата тръгна към реката. То нададе няколко кратки последователни рева, но забелязах, че серията не завърши с обичайното за всеки лъвски рев заключително ръмжене.

Малката Елза използва отсъствието на брат си, за да похапне добре. По-късно трите лъвчета отново ядоха до насита за през деня и си тръгнаха. Току-що се бяха отдалечили и някакъв лъв изрева силно. Гласът прозвуча тревожно близо и на фона на кървавочервеното утринно небе аз действително видях силуета на един разкошен тъмногрив лъв. Той подуши по посока на месото, после отиде до колата на Джордж и се загледа в мрежата против комари, която се люлееше вътре. Когато показва склонност да изследва и месото, ние

извикахме силно и макар че нашите гласове далеч не можеха да конкурират могъщия му рев, успяхме да го стреснем и той избяга по посока на лагера. Вдигнахме месото, за да не може да го достигне, и се отправихме за лагера да се сгреем с чаша горещ чай.

В лагера заварихме тъмногривия. Той стоеше на стотина метра от камиона, върху който развълнуваните момчета в своята уплаха бяха потърсили убежище. С викове те се мъчеха да ни предупредят за опасността. Бедният лъв, той сигурно се чудеше какво да прави с това неочаквано нахлуване в неговата територия!

Привечер се върнахме на пост край месото. Гоупа пристигна, но стоя скрит във високата трева и реши да се приближи до яденето си, когато се стъмни напълно. Скоро дойде и Джеспа, но Малката Елза не се появи. Вместо нея пристигна тъмногривият лъв с две лъвици. Те се промъкнаха на осемдесет метра от моята кола, докато от другата ѝ страна Гоупа и Джеспа ядяха звучно вечерята си. Съжалявах, че не бях взела светкавица, за да заснема тази необикновена група: три диви гладни лъва, дебнещи в тревата, отделени от лъвчетата само с моята кола. Джеспа и Гоупа не се разтревожиха ни най-малко от приближаването на местните лъвовете. Те се чувствуваха в безопасност зад колата и напълно се доверяваха на нашата способност да ги защитим. След като се наситиха, двамата се търкулнаха по гръб в тревата.

Внезапно отвъд реката долетя тих глас. Беше вероятно Малката Елза, защото братята мигновено се измъкнаха покрай колата на Джордж, за да избягнат дивите лъвовете. Вдигнахме месото и през останалата част от нощта държахме дивото семейство на почетно разстояние от него.

На 7 май Джордж тръгна рано на лов. Пътят до границата на резервата беше труден и не очаквах да се върне преди свечеряване. Около обяд застрашителни облаци се събраха над лагера. С първите дъждовни капки пристигна един ландроувър с председателя на управата на националния парк и неговите спътници, между които и инспекторът. Побързахме да влезем в палатката, за да не се измокрим. Председателят изказа доволство от голямата популярност, която лъвчетата създадоха на Серенгети. Но с оглед на откриването на туристическия сезон през юни ние трябваше да напуснем резервата към края на май. Той се опасяваше, че лагерът ни, построен извън

определеното за къмпинг място, и това, че хранехме лъвчетата, ще предизвикат неодобрение сред посетителите. Изпаднах в ужас. Подчертах, че не можем да изоставим лъвчетата, преди да са в състояние сами да се грижат за себе си. Предложих, за да избегнем неприятностите, от които той се опасяваше, да изместим лагера някъде настрани от туристическите маршрути и обещах да бъдем напълно дискретни относно храненето на лъвчетата. Обърнах внимание, че към края на май лъвчетата ще бъдат само на седемнадесет месеца, а обикновено лъвовете на тази възраст не могат да ловуват сами.

Докато разговаряхме, Джордж се върна и ме подкрепи. Председателят обаче не се съгласи с нашите предложения. Той си отиде и ни остави съвсем объркани. Едва преди няколко дни бяхме пуснали лъвчетата на свобода. Досега те напълно зависеха от нас и беше просто чудовищно да ги захвърлим на произвола само с надеждата, че все някак си ще се справят.

Още обсъждахме положението, когато пристигнаха нови гости: Ли и Метти Талбот, американски научни работници, които се занимаваха с екологически изследвания. Разговорът с тях ни ободри. Те споделяха много от нашите интереси и скоро се сприятелихме.

Когато отидохме за нощното си дежурство, лъвчетата вече ни чакаха. Уморен от продължителното пътуване, Джордж си легна, а аз останах на пост. Джеспа идва няколко пъти при колата ми, за да го галя, и докато го милвах, стоеше съвсем мирен. За пръв път, откакто бяхме напуснали лагера на Елза, той правеше това. Може би поради примера на своята майка въпреки всичко, което преживя, той все още ни вярваше и продължаваше да бъде връзката между брат си и сестра си и нас. Без него нямаше да се разбираме с Малката Елза и Гоупа. Гоупа притежаваше достатъчно физическа сила и независимост, за да бъде водач на семейството, обаче му липсваха усетът и разбирането, с които се отличаваха майка му и Джеспа. Въпреки че той именно, напусна Тана, върна се в стария дом и прекара там една седмица сам, въпреки че пръв рискува да поеме пътя към свободата навън от общата клетка и винаги претендираше за лъвския пай от всяко ядене, все пак в минути на опасност или страх той търсеше подкрепа и утеха при Джеспа, както някога при майка си.

Джеспа беше моралният стълб на триото. Вероятно и това го определи за глава на семейството, макар и да не беше така силен като

Гоупа. От най-ранна възраст той покровителствуваше майка си, а след смъртта ѝ пое грижата за брат си и сестра си. Той винаги отиваше напред да разузнае дали няма някаква опасност наблизо и ако нещо заплашваше лъвчетата, той пръв се хвърляше в атака. През последните дни винаги когато Малката Елза побягваше, той изтичваше след нея, успокояваше я и я връщаше.

Цялата нощ лъвчетата поглъщаха прясното месо, а призори си тръгнаха, като полюшваха натежали коремни. С изключение на няколко рани от пътуването и стрелата в хълбока на Джеспа, те бяха в отлично състояние.

Следващите две нощи лъвчетата не се появиха и понеже моят болен крак все още не ми позволяваше да ходя продължително, Джордж отиде да ги потърси. Намерил следата. Тя пресичала долината по посока на високите каменисти склонове, където скалите предлагаха добро убежище. Лъвчетата предпочитаха да бъдат по-далеч от местните лъвовете дори ако това им налагаше да извървяват по три километра, за да получат храната си.

На другата нощ те пристигнаха почти веднага щом поехме дежурството, но бяха много нервни и избягаха като стрели при първия далечен лъвски вик. Върнаха се едва в 3 часа сутринта, изгълтаха набързо храната си и си отидоха. Разбрахме причината, когато скоро след това цял хор от лъвовете зареваха наблизо. През следващата нощ се случи същото. Малката Елза беше толкова нервна, че побягна дори от светлината на фенерчетата.

През целия ден валя и отидохме рамо при месото. Заварихме Джеспа на клоната, на който беше окачена вечерята им. Той се опитваше да достигне месото, а другите го наблюдаваха, скрити в тревата. Щом свалихме месото, те се нахвърлиха и цяла нощ пируваха. До сутринта останаха само няколко кокала и трябваше пак да се ходи на лов извън Серенгети.

Съвсем близо до лагера срещнахме тъмногрия лъв с двете лъвици. Мислехме, че лъвовете обичат да прекарват медения си месец в най-голяма усамотеност, и затова се изненадахме, че този лъв ухажваше една лъвица в присъствието на друга. След по-малко от половин километър видяхме величествен светлогрив лъв. Той се приличаше на слънце на една поляна и не обърна внимание нито на нас, нито на щракането на апаратите ни. Протегна се и се прозя, сякаш

не бяхме там. Едва успях да сменя филма и попаднахме на друга двойка. Те лежаха плътно един до друг, бяха много уморени и не ни обърнаха внимание.

Колкото отивахме по-нататък, местността ставаше по-хълмиста и залесена и стадата се увеличаваха. Когато наближихме границата, сякаш попаднахме сред някоя от тези огромни разпродажби на добитък, каквито устройват африканските скотовъдци от Северната погранична провинция. Километър след километър пътувахме сред гну и зебри, струпани под дърветата на сянка. А тези животни, които не можеха да намерят защита от ослепителното слънце, бродеха безцелно. Шумът беше оглушителен. Затворих очи: същински хор от жаби. Само високият лай на зебрите ми напомняше, че не съм в блато, а сред хиляди, хиляди животни, събрани в подготовка на великото годишно преселване към езерото Виктория и съседния резерват Мара. Щастие беше за нас, че пристигнахме в Серенгети точно сега, за да видим тази несравнима гледка.

Вечерта се върнахме с нашия лов и заварихме Джеспа и Гоупа да правят акробатически скокове по клоните на акациевото дърво. Малката Елза се криеше наоколо. Внезапно Гоупа наостри уши към нея и заслиза по дървото. Когато беше почти достигнал земята, той реши да скочи, но падна. Изправи се доста сконфузен и бързо затича към сестра си. Джеспа остана на клона, докато му показвах чинийката. Тогава слезе и от бързване почти я прекатури. Раните му имаха коричка и заздравяваха. Само раната от стрелата гноеше и нямаше добър вид.

Когато се стъмни съвсем, Малката Елза се приближи до месото, но много се плашеше. Опитах се да я успокоя, като няколко пъти я извиках по име. Мъчихме се да пропъдим хиените и чуждите лъвове, за да не се приближават, но въпреки това лъвчетата си тръгнаха.

След закуска отидохме да наблюдаваме миграцията. Минахме пак покрай двойката лъвове. Те лежаха на открито и сигурно ни бяха видели, но въпреки това позволиха да се приближим на около двадесет и пет метра. Те толкова малко се смутиха от нашето присъствие, че лъвът започна да ухажва своята другарка. Актът трая три минути. После той нежно я ухапа по челото, на което тя отговори с ниско ръмжене. След четвърт час той отново се приближи до нея, но тя замахна с лапа и го отклони. Три пъти лъвицата го пропъжда, преди да му позволи да я доближи отново. Както преди, той я ухапа по челото.

Продължихме да ги наблюдаваме. След около двадесет минути лъвът се приближи до лъвицата за трети път, ухапа я нежно по врата и после двамата заспаха. Никакъв звук не се чуваше в безбрежната равнина, сякаш и времето беше спряло. Когато запалихме колата, лъвицата вдигна глава и премигна сънливо през полузатворени очи. Лъвът не се помръдна.

Бяха ми казали, че в Серенгети лъвиците са повече от лъвовете. Това без съмнение обясняваше необикновено големият брой на любовните двойки, които видяхме. Лъвовете почти винаги се заобикалят с харем и успешно го поддържат, защото лъвиците гледат лъвчетата си в продължение на две години и през това време не пускат лъва до себе си. Тук, в резервата, лъвовете бяха много по-малобройни, и повечето от тези, които видяхме — твърде слаби. Меденият месец на лъва трае четири-пет дни. Тъй като през това време двойката не яде и рядко пие, при този преобладаващ брой лъвици вероятно лъвовете в Серенгети често гладуват.

Следващите три нощи нашите лъвчета не дойдоха, но затова гладните хищници бяха много активни. Особено тъмногривият лъв и семейството му. Те се въртяха неотлъчно наоколо и явно не искаха да отстъпят територията си на лъвчетата.

Налагаше се да изберем друго място за хранене. Преди това обаче трябваше да намерим лъвчетата.

Знаехме, че през сезона на миграцията много лълове тръгваха след колоната от животни, защото им е по-лесно да убиват изоставащите, отколкото да ловуват по обикновения начин. Но така или иначе трябваше да разберем поне къде бяха владенията на по-консервативните семейства и да преместим нашите лъвчета на свободна територия.

Няколко дни претърсвахме долината, но високата трева и сухата почва затрудняваха издирването на следите.

Никога не бяхме виждали толкова много лълове: едва минахме край семейство от пет лъва върху една скала, ето други седем, които ни изгледаха, без да се помръднат, макар че карахме на не повече от четири метра от тях. По-нататък попаднахме на трето семейство от лъвица, две малки, два поотраснали и два величествени лъва. Съвсем наблизко два тъмногриви лъва дебнеха едно топи, но горещината отслаби ентусиазма им и антилопата успя да избяга. Изненадваше ни

това, че няколко пъти срещяхме възрастни лъвовете в групи по двама-трима. Впоследствие ни обясниха, че в Серенгети двойките често остават заедно с години.

Край едно малко езеро наблюдавахме фламинго. Те стояха край водата. Един щъркел с глава като чук кълвеше в плитчините в съседство със заспал тропически гуцер. Гуцерът беше много едър, дълъг повече от метър. Отнякъде се появи чакал и се приближи зад гърба на гуцера очевидно с не съвсем добри намерения. Бяхме чували, че чакалите ядат южноафрикански усойници, че лъвовете край езерото Рудолф убиват крокодили, но нито Джордж, нито аз бяхме виждали досега месоядно да убива и яде влечуго. Гуцерът сякаш съвсем не забелязваше опасността и чакалът приближи дотолкова, че можеше да го захване. Тогава гуцерът замахна страшно с опашката си, нападателят отхвъркна настрана и побягна. Гуцерът отново заспа, но чакалът не искаше да се откаже толкова лесно. Той повтори атаката този път фронтално. Нападението беше посрещнато със силно съскане, което изпрати чакала във високата трева. Там пред него внезапно се изправи лъвица с две лъвчета, които надничаха отляво и отдясно на майка си. В бързината да изчезне по-скоро чакалът почти падна по гръб. Като видя това, лъвицата слезе бавно до водата и започна да пие до гуцера, който от своя страна побърза да се измести.

Цялата случка ни най-малко не разтревожи щъркела, който продължи прилежно да си кълве с пълна незаинтересованост към лъвицата, чакала и гуцера.

На шестия ден от изчезването на лъвчетата ние се разтревожихме. Очаквахме независимостта им да се прояви постепенно и внезапното отсъствие ни се виждаше неестествено. Дали и у тях, както при котките, не е развита привързаността към дома? В такъв случай те може би пътуваха към лагера на Елза! Разстоянието не беше малко: около шестстотин и петдесет километра напърно и около хиляда километра по шосето, по което бяхме дошли. Малко вероятно беше да са тръгнали по обратния път, но за всеки случай се върнахме около петдесет километра до хълма, където ни беше посрещал инспекторът. Никаква следа. По пътя видяхме огромни стада мигриращи животни. В продължение на пет километра пътувахме край една колона от газели Томсън. Те вървяха във верига по една и се движеха, сякаш теглени от магнит. Мигриращите стада представляват

лесен лов, но не мислехме, че лъвчетата бяха тръгнали след тях, защото широката равнина не предлагаше никакво прикритие, а те бяха свикнали с гъстата защита на храстите. Все пак претърсихме грижливо растителността и скалите по хълма, преди да се върнем в лагера.

Следващата сутрин взехме една карта и теглихме права, линия от Серенгети до лагера на Елза.

Щом напуснеше Серенгети, линията навлизаше в една област, населена от племето мазан, прочути ловци на лъвовете. Преди установяването на европейско управление според обичая всеки младеж като доказателство за своето мъжество трябвало да убие с копие един лъв. От гривата му той правел украшение за главата си и го носел при специални случаи, когато искал да покаже своята смелост. Избиването на лъвовете с копие сега е забранено със закона за защита на дивеча, но знаехме, че се вършеше тайно, и затова не разчитахме, че в тази област ще ни кажат нещо за лъвчетата. Решихме да изпратим Македе, който беше от племето туркана, но говореше езика на мазан. Може би от случайни разговори той щеше да научи нещо за лъвчетата. Ако нападаха добитък, щеше да се опита да ги спаси от копията.

На път за границата спряхме в Серонера, за да посетим директора. Въпреки че съчувствувахе на грижите ни, той съвсем ясно ни даде да разберем, че трябва да напуснем Серенгети до края на месеца. Оставаха ни само шест дни — тревожно кратък срок!

Минахме през област, гъсто населена с лъвовете. В едно семейство пет лъвици кърмеха осем лъвчета на различна възраст. Лъвчетата ходеха от една лъвица при друга и майките не правеха разлика между своите малки и чуждите.

Стигнахме до границата привечер и не успяхме да намерим масайските боми, за да оставим Македе. Върнахме се обратно и решихме аз да заведа Македе на другата сутрин и да се опитам да намеря някое семейство, при което да го настаня. В това време Джордж щеше да претърси долината около лагера.

Щом се върнахме, започнах да опаковам. Искяхме да тръгнем рано на другия ден. За да не губим време, Джордж започна търсенето веднага. На сутринта той се върна усмихнат — беше открил лъвчетата или по-точно те го бяха намерили.

След като слязъл десетина километра по долината, Джордж паркирал колата на открито място, за да се виждат светлините отдалеч,

и започнал да дава сигнали с фаровете на интервали във всички посоки.

Към 9 часа вечерта лъвчетата пристигнали. Те изглеждали добре, не били гладни, но толкова жадни, че братята излокали водата, която Джордж им дал, без да оставят нищо на бедната Малка Елза. Държали се много приятелски и Джеспа дори пожелал да влезе в колата. Останали цялата нощ, яли малко и се забавлявали, като гонели хиените. В зори лъвчетата се отправили към една малка долинка. Джордж побързал да дойде и да ми съобщи хубавата новина, за да не тръгна към границата. Очевидно след случката със Свирепата лъвица лъвчетата се страхуваха от всички чужди лъвови и на новото място. Затова бяха потърсили по-усамотено кътче, което да обявят за своя територия.

Решихме да не местим главния лагер, а да отиваме всяка вечер до Долината на лъвчетата и да нощуваме там в колите. Долинката, която бяха избрали за свой дом, се намиреше в подножието на един стръмен скалист бряг над пояса на мухите цеце. Беше два и половина километра дълга и в нея можеше да се влиза и излиза през два тесни пролома. Единият — метър и половина широк и около километър дълъг — представляваше много удобно прикритие. Високите три метра отвесни скали завършваха с гъста растителност. Тя се сплиташе отгоре в непроницаем свод и го покриваше като с платно. Отлично място, прохладно и през най-горещите часове на деня! Лъвчетата можеха да чуят приближаването на врага отдалеч и ако се наложеше, щяха да се оттеглят навътре в пролома и нагоре по скалистия склон. Заели позиция сред надвисналите канари и гъсталака, те можеха да наблюдават неприятеля и да го избягнат. От върха се разкриваше прекрасна гледка към обширното вълнообразно море от дървета и храсти, които се спускаха по склоновете към реката. Тя минаваше през друга долина, а отвъд нея — чак до хоризонта — се разгъваха безброй хълмове и долини. Руслото на реката беше очертано от зелен пояс, който се виеше и изчезваше в маранята. Да, лъвчетата си бяха намерили дом, много по-хубав от този, който им бяхме избрали ние.

Пристигнахме в тяхната долина късно следобед. Настанихме се под едно голямо дърво между стръмния склон и реката и вдигнахме месото. Едно от лъвчетата скоро надзърна от пролома, но се скри в тревата. Когато се стъмни, трите дойдоха и отидоха право при съда с

вода. Пиха жадно: три пъти пълнихме съда, докато утолиха жаждата си. И трите изглеждаха добре. Раните от пътуването бяха заздравели. Стрелата в хълбока на Джеспа обаче не даваше вид, че ще излезе скоро. Той изблиза рибеното си масло от чинийката, която държах в ръка, но не ми разреши да пипам стрелата. След като утолиха жаждата си, те изчезнаха в тъмнината и не се върнаха за вечеря, докато Джордж не започна да гаси и пали светлините на колата. Не бяха изменили на нощните си навици: идваха по тъмно и си отиваха със зората.

ПРОЛОМЪТ

Щом намерихме лъвчетата, Джордж съобщи в Серонера. После се видяхме с директора и поговорихме за тяхното бъдеще. Той предложи да си отидем още сега, но ние го убедихме, че те не можеха да се грижат за себе си, а и раната на Джеспа налагаше нашето присъствие поне до края на май.

Тази вечер Джеспа и Гоупа дойдоха, когато се свечери, но Малката Елза не се показва. Гоупа се нахвърли лакомо на месото, а Джеспа се върна при сестра си и двамата останаха в тъмнината, докато Джордж не угаси светлината. Тогава те дойдоха при Гоупа.

На следващия ден пак наблюдавахме миграцията. Беше наистина фантастична гледка. Стадата се събират в продължение на няколко седмици. През това време те така изпотъпкват равнината, че за няколко дни от високата почти метър трева не остава нищо. Самото придвижване трае само няколко дни и ако човек не види сам, мъчно би могъл да си представи начина и бързината, с които се движи неудържимият поток...

Смаяни, гледахме как десетки хиляди стада неотклонно вървят напред. Понякога добивахме впечатление, че земята се движи. Антилопите гну бяха в групи от десет до сто или в колона по една. Там, където беше възможно, зебрите избираха пътеки близо до вода. Тези два вида доминираха, но имаше също големи стада газели Томсън и по-малобройни групи газели Грант, конгони и топи. Преброихме и стадо от двеста антилопи иланд. Гладни чакали и хиени дебнеха покрай стадата, за да отмъкнат някое изостанало животно. Накъдето и да погледнехме, равнината беше покрита с безчислени стада.

През хладните часове животните бяха много енергични. Особено се забавлявахме от поведението на рунтавите гну. Мъжките подгонваха всяка изостанала женска и предизвикателно нападаха съперниците си, а женските размахваха глави и ритяха с копитата си твърде настоятелните ухажори. Цели армии от тези животни минаха край нас и ни обвиха с облаци прах. Уплаших се прахът да не повреди фотоапаратите и ги закрих. Като резултат, разбира се, не можах да

направя снимки. Едно стадо от няколкостотин зебри мина в галоп край колата и гърмящите им копита вдигнаха тъмна завеса. Когато бяха почти отминали, през прашния облак видях лъв, който се хвърли върху една от последните зебри. Той изпусна жертвата си. Втори лъв също претърпя неуспех с друга зебра.

Прахът слегна и видяхме двата лъва под едно дърво. Единият беше много стар и слаб. Вероятно той преживяваше покрай другия, който беше в разцвета на силите си.

Вечерта се върнахме при пролома и заварихме лъвчетата много изморени. Джеспа беше особено отпуснат и лежеше край моята кола. Малката Елза се приближи до него, той я близна, после, когато тя се отдалечи малко, отиде при нея и я прегърна. Гоупа беше вече при месото, но Джеспа дойде за рибеното си масло, едва след като Малката Елза събра кураж и започна да вечеря. Нощта прекара близо до моята кола.

Сутринта решихме да изследваме петдесеткилометровата долина, в която беше проломът на лъвчетата. Известно време карахме по следите на някаква кола, после те се загубиха и си проправяхме път през високата човешки бой трева и бодливи акации с дълги по пет сантиметра шипове.

Естествено дивечът тук беше малко. Видяхме няколко носорога. Изглежда, само те се чувствуваха добре в тази бодлива пустиня. Основателно им завидяхме за дебелиите кожи.

Долината премина в широко открита равнина, където растеше една самотна палма *Borassus* — вид, който обикновено вирее край вода. Имаше и едно стадо антилопи топи. По наше изчисление то наброяваше над три хиляди глави. Никога не бяхме виждали толкова голямо стадо от този вид. По-късно ни казаха, че в тази равнина — тяхно любимо място — понякога се събирали и до пет хиляди.

Късно следобед се върнахме в Долината на лъвчетата и с радост видяхме, че те ни чакаха. Хубаво беше да се откажат от нощните си навици и по примера на другите лъвовете в Серенгети да не се страхуват от нищо и да прекарват деня на открито. Ако нашите лъвчета успеяха да се пригледат към новата екологическа среда, това щеше не само да бъде от полза за тях, но и да послужи като пример и да насърчи преместването и на други осъдени лъвовете в нови земи. Нощта беше хладна и лъвчетата си отидоха към 10 часа.

В лагера намерихме писмо от директора. Той потвърждаваше своето нареждане да напуснем Серенгети на 31 май и добавяше, че дотогава не ни се разрешава да внасяме в резервата дивеч за прехрана на лъвчетата.

Лъвчетата ни чакаха. Джеспа беше загубил апетит, не се докосна до месото и беше неспокоен. Чудехме се дали раната около стрелата, която изглеждаше чиста, не беше предизвикала инфекция? А може би го бяха заразили мухи цеце или кърлежи, както се случи с Елза, когато за пръв път я пуснахме в област, подобна на Серенгети. Във всеки случай положението ставаше тревожно.

На следната сутрин, обезпокоени за него, тръгнахме покрай пролома и с бинокли се опитахме да го зърнем сред плътния балдахин на растителността. Видяхме лъвчетата, но и те ни забелязаха и уплашени от нашето нахлуване, се втурнаха към скалата. Повиках ги, те обаче не се върнаха и ние си тръгнахме за лагера.

Между пролома и нашия лагер се простираше най-хубавата част от долината.

Докато си проправяхме път между едни черни скали, хрумна ми, че една от тези черни, гладки плочи, взета от новия дом на лъвчетата, можем да поставим върху гроба на Елза. За проба драснах върху скалата с парче кварц. Не остана следа. По-късно каменоделецът, който издяла името на Елза върху една от тези плочи, счупи пет длета и ни каза, че този камък е по-твърд от гранит и мрамор и че никога вече не иска да работи с такава скала.

Следващата вечер лъвчетата дойдоха, след като се стъмни. Разочаровани, разбрахме, че още не бяха изоставили нощните си навици. Джеспа изблиза рибеното масло и се оттегли зад колата. Другите лъвчета се нахраниха и се опитаха да го накарат да поиграе с тях. Той ги близна, но не стана от мястото си.

Призори Гоупа и Малката Елза ядоха още веднъж и започнаха да побутват Джеспа, за да го накарат да си върви с тях. След известно време той стана и тръгна бавно. Повиках го. Върна се и застана пред мен. Посочих му месото и му заговорих. Така правех някога, когато исках да накарам Елза да яде. Той реагира, както майка си — отиде при месото и започна да се храни. За първи път от три дни го виждахме да яде.

През цялото време Гоупа и Малката Елза го викаха, но той само ги поглеждаше и щом повторех: „Хайде, Джеспа, месо, месо, яж още малко“ — започваше отново да яде.

Загубил търпение, Гоупа се върна, постави предните си лапи върху хълбока на Джеспа и го забута към пролома...

Разполагах с малко терамицин и реших да започна лекуването на Джеспа още тази вечер. Добре, че само той изблизваше чинийката с рибено масло от моята ръка, иначе то не би стигнало до него.

Месото вече не беше прясно и лъвчетата, несвикнали с миризмата, го душеха с отвращение. Общоприетото схващане, че лъвовете нарочно оставят месото да се разложи и тогава го ядат, е съвсем погрешно. Друг е въпросът, когато са гладни — тогава от отчаяние животното яде всичко. Дано нашите лъвчета по-скоро усвояха изкуството да се снабдяват с прясна храна сами. Сякаш прочела моите мисли, Малката Елза тръгна решително и с такъв вид, като че ли отиваше на лов. Гоупа я последва, Джеспа обаче лежеше мирен и само от време на време вдигаше глава. Когато брат му и сестра му се върнаха, той се насили да поиграе с тях, но очевидно боledуваше.

Немислимо беше да го оставим в това състояние. Изпратихме Ибрахим в Серонера с писмо. Обяснявахме на инспектора положението и молахме за няколкодневно продължение на разрешението за престой в Серенгети. Нямахме и никаква храна за Джеспа. Времето ни беше много кратко. Джордж реши на наш риск да отидем извън резервата на лов. Нарушавахме заповедта, но той се надяваше, че при тези обстоятелства ще ни бъде простено. Близко до границата ниско над нас прелетя самолет. Предполагахме, че се провежда преброяване на мигриращите животни. При завръщането ни в лагера заварихме инспектора. Той бил в самолета и видял лова на Джордж. Поиска ни обяснение за нарушението и каза, че не е в състояние да продължи разрешението. Посъветва ни да говорим лично с директора в Аруша и предложи да се свърже по радиото с Найроби и да наеме един самолет. Полетът определихме за следващата сутрин. Нощта прекарахме с лъвчетата, както обикновено. На другия ден прелетях над очарователната местност до Аруша. Директорът ме покани на обед. Той изрази своето недоволство от това, че Джордж беше нарушил заповедта му. Извиних му се и му изложих молбата ни.

Той предложи, щом като не сме доволни, да отведем лъвчетата в някой от двата резервата в Танганайка. Там нямаше да зависим от разпорежданията на националните паркове и бихме могли да останем с лъвовете в случай на болест. Не ми се искаше да местя лъвовете втори път, а когато разглеждахме картата, аз се убедих, че този план не беше приемлив и по други съображения — двата предлагани резервата бяха много тесни и лъвчетата лесно можеха да преминат границите и да навлязат в гъсто населени области. Отхвърлих предложението на директора и той се съгласи да удължи престоя ни с осем дни. Разреша също три лова извън Серенгети до 8 юни, когато трябваше да напуснем. За да се избегне всяко недоразумение, той формулира писмено предложението или да преместим лъвчетата, или да останем с тях до 8 юни, след това ги предоставяхме на природата. Той предложи също да ни уреди среща с председателя на управата, при положение че искахме да разискваме случая с него или да го помолим за помощ, каквато директорът не можеше да ни окаже.

Пристигнах в лагера сред проливен дъжд. Чувствувах се потисната и неразположена. Въпреки това веднага отидох при Джордж край пролома, но лъвчетата не дойдоха тази нощ. На сутринта вдигнах висока температура. Все пак отидохме да търсим лъвчетата, но от тях нямаше следа. Едва като се стъмни, те пристигнаха и се нахвърлиха върху рибеното масло. Напоследък те го ядяха толкова лакомо, че въведохме дажби, за да не ги прехраним.

Извиках Джеспа и му протегнах чиния с месо, примесено с терамицин. Той вдигна лапа, за да свали ръката ми по-ниско, но се спря и лапата му остана във въздуха, докато ядеше. Беше почувствувал моя страх от острите му нокти и се въздържа да докосне ръката ми.

След малко далечен лъвски рев прикова вниманието на лъвчетата и те тръгнаха по посока на гласа. Ние се заехме да пъдим хиените от месото, но те избягаха едва при завръщането на лъвчетата, които хапнаха набързо и се оттеглиха в пролома. Хиените пристигнаха пак и за да се отървем от тях, вдигнахме месото.

Следващата вечер лъвът отново повика лъвчетата и те тръгнаха, без да се докоснат до вечерята си. На третата вечер Гоупа и Малката Елза ядоха лакомо. Джеспа не яде. Благодарение на терамицина той беше по-добре, но все още не беше здрав. Затова решихме да се възползуваме от съвета на директора и да посетя председателя.

Запознах го с нашия проблем и изтъкнах, че при сегашното състояние на раната Джеспа имаше нужда от нас, още повече вероятно щеше да се наложи и операция. Подчертах, че сме много благодарни на управата, но важното беше преместването да се увенчае с пълен успех. А как можехме да разчитаме на успех, ако изоставехме лъвчетата, преди да са станали добри ловци? Моите аргументи не убедиха председателя, нито го накараха да промени датата на нашето заминаване.

Имахме само три дни! На връщане към лагера внезапно ми хрумна, че никой не можеше да ми попречи да остана в Серенгети като турист. Щях да лагерувам в един къмпинг близо до Серонера. Това означаваше да изминавам всеки ден по осемдесет километра, за да виждам лъвчетата. Нямах да мога да излизам нощем и да ги храня, но все пак щях да бъда във връзка с тях. По-добро разрешение не виждах, затова промених маршрута си и отидох в Серонера, да си запазя място в къмпинга. Обикновено тази формалност се урежда от служителите, но за моя изненада ми казаха, че молбата ми трябва да се разгледа от директора. Направих необходимото и си тръгнах.

Малкото останали дни трябваше да се използват най-пълноценно, затова, без да губим време, отидохме при пролома. Лъвчетата дойдоха чак вечерта. Докато чакахме, наблюдавах една мъжка антилопа импала. Всеки път го срещахме тук винаги сам. Той странеше от стадата, не обръщаше внимание на лъвчетата, които от своя страна никога не се опитваха да го нападнат. Това мирно съвместно съществуване, което продължи през целия ни престой в Серенгети, ни удивляваше.

Джеспа дойде и получи лекарството си. Гоупа се нахвърли на месото, а Малката Елза веднага си тръгна, привлечена от гласа на една зебра. Чудно, че такива беззащитни животни като зебрата нощно време, когато трябва да са най-предпазливи, се издават пред хищниците. Тропот на копита възвести бягството на зебрата. Малката Елза се върна много изгладняла и се сби с Джеспа, когато той поиска да си разделят вечерята. Добродушно братът седя настрана, докато тя яде. После взе остатъците в лапите си и като въртеше усърдно глава, се опита да изгризе малко месо от оглозганите кокали. Джеспа не беше егоист. Той беше благороден и великодушен като майка си.

След закуска Джордж за последен път отиде да набави храна за лъвчетата. Когато занесохме месото, те се нахвърлиха върху него и аз със свито сърце си мислех за гладните дни, които ги очакваха, докато се научат сами да ловуват. Гоупа и Малката Елза поне бяха добре, но Джеспа ме тревожеше много.

Започна да вали и лъвчетата се скриха в пролома. Джордж реши да вдигне месото, но те не бяха много далеч и като видяха какво става, се втурнаха и задърпаха така силно, че Джордж се принуди да свали отново антилопата, за да не скъсат въжето. Трите се нахвърлиха върху животното и започнаха да го душат за гърлото, сякаш беше жив дивеч. Добър знак — бяха усвоили вече първото правило.

На 7 юни отидох в Серонера. Получих разрешение да остана в резервата като обикновен турист.

На връщане близо до лагера отново видях тъмногрия лъв. Придружаваха го неговата другарка и една друга лъвица с две лъвчета на около пет седмици. Сигурна бях, че това семейство пропъди нашите лъвчета от първото място преди няколко седмици.

Последна вечер. За последен път нощувахме на открито в резервата. Валеше проливно и ние треперехме от студ в колата. Дъждът плющеше толкова силно, че заглушаваше гласовете ни. Безсмислено беше да викаме лъвчетата. Дори след спирането на дъжда те не дойдоха. Като имахме пред вид нощните им навици, това беше за нас последна възможност да ги видим. Затова с такава тъга посрещнах сънливите гласове на първите ранобудни птици и сипването на зората.

Ято скорци закусваха с месото, което бяхме приготвили за лъвчетата, и се нахвърлиха върху Джордж, когато почна да го сваля. Разчупихме костите и извадихме мозъка — любимото ядене на лъвчетата. Занесохме месото в пролома и го покрихме с клони, за да не го намерят хиените, преди да дойдат лъвчетата. После тръгнахме да ги търсим. Бавно минахме по пролома, викахме ги на име, но те не се обадиха.

Докато прибирахме лагера, претърсих околността с бинокъл. Високи в небето кръжаха два орела. Бях ги видяла и преди няколко дни. Те се виеха над пролома, без да движат криле, сякаш се плъзгаха във въздуха. Сигурно това беше тяхна територия.

Джордж беше запалил колата, когато на върха на скалистия склон забелязах едно жълто петно. Това беше гривата на Джеспа.

Извиках и в отговор се показаха Гоупа и Малката Елза. Не можехме да си тръгнем, без да се сбогуваме. Джордж загаси мотора и ние се заизкачвахме по височината.

Несвикнали да бъдат посещавани в своята крепост, Гоупа и Малката Елза потърсиха прикритие в пролома, но Джеспа остана спокоен и ни изчака. Позволи ни да го снимаме. След това бавно отиде при другите, като на няколко пъти спира и се обръща към нас. Щяхме ли някога да видим нашите лъвчета отново?

ТУРИСТ В СЕРЕНГЕТИ

През по-голямата част от деня вдигахме лагера и пристигнахме в Серонера едва към 5 часа следобед. Трима инспектори със семействата си живееха наблизко до туристическия хотел. Къмпингът беше на два километра. Предпочитах да живея на открито, за да наблюдавам зората от леглото в палатката си.

След като Джордж си отиде, започнахме да построяваме лагера. Изведнъж се изля пороен дъжд и измокри вещите ни. През нощта около лагера се промъкнаха хиени и един лъв се приближи до палатката ми толкова, че чух дишането му. За щастие момчетата спяха в камиона.

Сутринта отидох в Серонера, за да уредя престоя си. Казаха ми, че трябва да предам огнестрелните оръжия, защото правилникът забранявал посетителите да носят, такива. Когато попитах инспектора какво да правя, ако през нощта дойдат лъвов, той се засмя и отговори: „Пропъдете ги с викове.“ И действително, когато след време напуснах Серонера, аз бях овладяла техниката на пропъждане на лъвов с викове до съвършенство.

Рано на следната сутрин с Нуру и един местен шофьор отидохме да търсим лъвчетата. Пътувахме четиридесет километра по хлъзгаво шосе. Намерихме и трите под едно голямо дърво. Беше 9 часа сутринта и аз за пръв път ги виждах на открито през деня. Дали не чакаха нас? Те никога не се бяха опитвали да ни търсят, но винаги очакваха ние да ги подирим. Точно така правеше и Елза. След като я пуснахме на свобода, тя винаги се отнасяше с нас като с гости. Дали поведението на лъвчетата не показваше, че те не се чувствуваха изоставени, а, напротив, добре настанени на новото място като у дома си. В такъв случай нашият опит беше успял!

Повиках лъвчетата. Те не се помръднаха. Когато слязох от колата мигновено избягаха. Тръгнахме след тях с колата. Гоупа и Джеспа се настаняха под едно дърво. Малката Елза беше изчезнала. После отидох в пролома да видя какво беше станало с последното месо, но от него нямаше следа.

Върнах се. Двамата братя лежаха под дървото. Показах се и ги повиках. Те ме гледаха, без да мръднат. Седнах да пиша писма. По-късно Гоупа слезе до реката, а след малко бавно го последва и Джеспа. След два часа една зебра изтрополи край мен, следвана от стадо антилопи, които тичаха, като че ли бягаха от нещо. Реших, че лъвчетата ги гонят. Подкарах колата към мястото, където изчезна Джеспа, и почти се сблъсках с един светлогрив лъв, по-надолу видях лъвица, а после — още две. Лъвчетата обаче ги нямаше.

Трябваше да се връщаме, за да стигнем Серонера, преди да се стъмни. Моторът не беше в изправност. На другата сутрин се наложи да го поправят. Тръгнахме едва след 10 часа и аз не се надявах да намеря лъвчетата на открито.

По пътя видях величествен червеникавокафяв лъв. Той лежеше сит и сънлив край лова си. Три чакала също ръфаха от жертвата, но лъвът беше напълно равнодушен. Той не обръщаше внимание и на двата млади светлогриви лъва, които седяха под едно дърво на стотина метра.

Когато стигнахме пролома, намерихме единствено самотния импала.

Бях взела със себе си само Нуру, защото мислех, че непознатият шофьор вчера беше причина за нервността на лъвчетата. Щастieto обаче не ни се усмихна и трябваше да тръгнем обратно за Серонера, без да ги видим. Светлокафявият лъв и неговата компания не бяха мръднали от мястото си.

На път за пролома на другата сутрин видяхме десетина петнисти хиени, които бързаха нанякъде. По-нататък зърнах група животни. Взех бинокъла. Шест диви кучета бяха заобиколили нещо. Когато за момент се отдръпнаха, различих една млада хиена. Тя се мъчеше да се изправи на крака, но след секунда кучетата се хвърлиха пак върху нея. Не можех да гледам как шест кучета разкъсват едно младо животно. Втурнах се напред с най-голяма скорост. Кучетата се дръпнаха и аз захрих малкото с колата. То стана и бавно тръгна към глутницата хиени. Гърбът на малката хиена беше разкъравен, но раните не изглеждаха дълбоки или болезнени. Животното на няколко пъти се обръща назад към кучетата. В това време още едно малко се отдели от глутницата. Сега вече не знаех как да застана, за да мога да защитя и двете едновременно. Възрастните хиени обаче се намесиха и

побързаха да заобиколят малките си. Тогава кучетата намериха друга жертва. Като си даваха вид, че играят, те се изправяха на задните си крака едно върху друго и хитро се приближаваха до няколко антилопи Томи. Неочаквано четири хиени нападнаха кучетата и за моя изненада кучетата избягаха. Действително хиените имат здрави челюсти и като глутница са опасни, но никога не бях очаквала, че диви кучета ще изоставят жертва, кръвта на която са помирисали, при нападение на по-малочислен противник.

Сред животните, които срещнахме тази сутрин, беше едно стадо от петдесет импала. Това са едни от най-красивите антилопи: с лировидни рога, стройни, грациозни тела и наситено червена окраска. При нашето приближаване една антилопа побягна с изящни дълги скокове и скоро цялото стадо подскачаше ритмично във въздуха. Сега те бягаха от нас, но често скачат без причина, просто за удоволствие. През това време на годината стадата бяха смесени, но през определени месеци женските странят и мъжките образуват ергенски стада. Изброявали сме до четиридесет млади и стари самци в едно стадо и до седемдесет самки. Понякога самките се пазят от един мъжки.

На входа на долината разпознах двете двойки лъвовете, които бяхме виждали преди, а когато пристигнахме при пролома намерих кост от челюст на наскоро убита импала. Тревожно се огледах за нашия самотен познайник и с радост го видях да пие вода наблизо. Повиках лъвчетата, но в храстите се мярна само една хиена.

Този ден също не ни провървя. Пътувахме по много неудобен терен и неколkokратно попадахме на дупки от мравояди, скрити в тревата, и трябваше да повдигаме колата с крик.

Всяка сутрин тръгнахме в зори за Долината на лъвчетата. Слънцето беше ниско и равнините блестяха като море от искряща роса, от което се издигаше утринната мъглявина. Накъдето обърнехме взор — пъстър животински свят с гладки или пухкави кожи, на райета, петна или едноцветни, с най-разнообразни форми на рогата и телата, те подскачаха и играеха със заразително безгрижие. Мнозина имаха установени навици и ние малко по малко опознахме някои видове много добре.

Един ден наблюдавахме три лъва, които толкова много приличаха на нашите, че Нуру не искаше да повярва, че това не бяха Гоупа, Джеспа и Малката Елза. За да го убедя, че греша, извиках, но не

получих отговор. За по-голяма сигурност поставих съд с вода до колата. Когато го видя, едно от мъжките лъвчета, очевидно водачът, се озъби и се отдръпна. Странно, тези три лъвчета на възраст колкото Елзините също бяха загубили майка си. Странно беше също, че лъвицата не само приличаше на Малката Елза, но и се държеше като нея. Единствената разлика беше, че когато сядаше, не сгушваше глава между раменете си. Никое от мъжките нямаше белег от стрела в хълбока или шкембе като Гоупа. Наблюдавах ги няколко часа, за да съм напълно сигурна. И все пак, когато си тръгнахме, започнах да се съмнявам! Отново се върнахме, за да се убедя още веднъж, че това не бяха нашите лъвчета.

Много време трябваше да мине преди Джеспа, Гоупа и Малката Елза да свикнат с мухите цеце или с близостта на много чужди лъвовете. Затова продължих да ги търся в подножието на стръмното възвишение и в далечните проломи, където нямаше цеце и лъвовете бяха по-малко. Една силно ерозирана луга ми изглеждаше особено обещаваща. Под защитата на нейните стръмни стени лъвчетата много по-спокойно можеха да слизат до реката на водопой, отколкото ако трябваше да прекосяват откритата долина. Около лугата имаше толкова много антилопи импала, че я нарекохме Импала. В по-отдалечения ѝ край до реката се беше настанило семейство лъвовете. Първия път ги срещнахме през горещите часове на деня. Видяхме една лъвица и две големи женски лъвчета, заспали край своя лов. Макар и сити, те го пазеха. Дървото над лова беше пълно с грабливи птици и едно трето женско лъвче лежеше в клоните. След малко то стана, протегна се, прозя се, слезе бавно на земята и се хвърли върху майка си.

Горещината беше потискаща и лъвовете дишаха тежко. Две от малките отидоха до едно храстовидно дръвче. Тънките му клони застрашително се залюляха под тежестта на младите лъвици, но те не се разколебаха — горе все пак подухваше лек бриз.

При друг случай на път за един застоял вир край реката попаднахме пак на тези четири лъвици. Майката вървеше напред и внимателно опипваше калта с лапа. Когато разбра, че не може да достигне реката, защото рискува да затъне в калта, тя избра едно място и легна върху хладната кал. Две от лъвчетата последваха примера ѝ. Бяхме наблюдавали и Елза да действа със същата предпазливост. Лъвовете винаги стъпват много внимателно върху несигурна почва и

не си спомням да съм чувала лъв да попадне в смъртоносния капан на калта.

За нещастие слоновете не са така предпазливи. При суша те просто полудяват от жажда и често нагазват в блатата. Колкото поточаяно се борят да се измъкнат, толкова по-дълбоко затъват. Неведнъж сме се опитвали да спасим слонове от тази ужасна бавна смърт. Случва се няколко слона да пропаднат на едно и също място като в капан. Възможно е такава нещастие да е създадо мита за „гробница на слоновете“. От друга страна, хипопотамът, носорогът и биволът, все тежки животни, обичат да се търкалят в кал, но никога не затъват. Изглежда, по инстинкт те разбират кои места са за кални бани и кои трябва да се избягват.

След няколко дни пак около същото място срещнахме отново четирите лъвици заедно с един много голям лъв. Реших, че беше по-добре да продължим търсенето надолу в долината, защото нашите лъвчета едва ли биха останали във владението на толкова голямо семейство. Пропътувахме шестдесет километра до края на долината. Тук имаше много гну и зебри, а над тях се носеха облаци от мухи цеце. Не, и това място не беше по вкуса на нашите лъвчета. Останаха неизследвани само два участъка: хълмовете на отвъдния бряг на реката срещу пролома на лъвчетата и платото на скалистото възвишение.

Хълмовете бяха почти безнадеждна работа, тъй като нямаше път, но до платото на възвишението се надявахме да стигнем, като направим голям обход в равнината и се изкачим по по-полегатите склонове откъм гърба му. Няколко дни загубихме в упорити опити да стигнем до подстъпите, но земята под ниската трева беше толкова неравна и осеяна с дупки и камъни, че на края бях принудена да се откажа, защото не можех да си позволя авария в толкова отдалечена от Серонера област.

Всяка сутрин тръгвахме, изпълнени с надежда, и всяка вечер се прибирахме победени. На връщане към лагера слънцето беше винаги зад нас и наблюдавахме животните в прекрасно осветление. Вечерният пейзаж излъчваше мир и спокойствие, но аз знаех, че това е само един миг на затишие, преди всеки хищник да тръгне да убива, за да напълни стомаха си. За този факт напомняха и дебнещите наоколо хиени. За разлика от котките, те не ловуват направо, а се опитват или да се

възползват от лова на други хищници, или да намерят някоя новородена антилопа или друга беззащитна жертва.

Нощите в лагера често бяха неспокойни. Наоколо се промъкваха лъвовے и свикнах да разпознавам гласовете на повечето от тях. Веднъж се събудих от някакво лочене. Слушах известно време в полусън, преди да разбера, че една лъвица беше влязла в палатката и пиеше вода от легена ми. Между мен и Африка стоеше само масата. Аз извиках и лъвицата си отиде. Разказах тази случка на инспектора. Той ми обясни, че понякога лъвовете в Серенгети посещават палатките, дърпат брезента и поглеждат какво става вътре.

Въпреки че някои нощни посетители караха сърцето ми да бие, ревът на лъвовете в тишината на нощта никога не „смразяваше“ кръвта ми. Напротив, за мен това беше прекрасен звук, често трогателно благороден. Лъвовете около Серонера, свикнали с посетители от най-ранна възраст, имаха приятелско отношение към туристите. Мнозина от тях са сукали от майките си в обкръжение на коли и хора, поради което гледат на машините и човешките същества като на съставна част от своя живот. В области, където не се ловува или стреля от коли, дивите животни смятат автомобилите за живи същества наистина със странни навици и особена миризма, но все пак безвредни. Ако пътниците не говорят високо и се държат спокойно и ако не слизат от колите, те също не причиняват тревога. Когато обаче излизат от колите, животните се плашат и бягат.

Всеки ден срещяхме много лъвовے, но от нашите лъвчета нямаше следа. По това време директорът дойде на кратко посещение в Серонера. Помолих го да ми разреши да прекарам няколко нощи в колата близо до мястото, където предполагах, че са лъвчетата. Обясних, че е безнадеждно да ги търся из обширния резерват през деня, докато нощем, привлечени от светлините, те вероятно щяха да дойдат. Той обаче не ми разреши и всичко продължи постарому.

Сега претърсвахме местността отвъд реката, като се мъчехме да се доберем колкото може по-близо до хълмовете.

Настъпи сухият сезон и животните зависеха напълно от вировете и реките, които не пресъхваха.

През това време на годината браконьерите са най-дейни, защото знаят пътеките, по които минават животните, за да утолят жаждата си. Инспекторите в Серенгети бяха на крак. С ужас гледах броя на

конфискуваните капани, отровни стрели и копия. А това беше само една съвсем незначителна част от целия арсенал оръжия и капани, насочени против животните: стоманената жица за капани е евтина и може да се купи от всеки търговец.

Бракониерството, сушата, наводненията и дори законното унищожение на дивите животни, за да се направи място за хората и техните посеви, заплашваха съществуването на дивите животни в цяла Източна Африка. Мисълта, че един ден те ще бъдат напълно изтребени, ме плаши. Колкото по-дълго живея сред животните, толкова повече искам да им помагам и все повече се убеждавам, че като помагаме на тях, ние всъщност помагаме на хората, защото ако дивите животни бъдат унищожени, ще се наруши равновесието в природата, част от която сме и ние.

Докато търсех лъвчетата, имах достатъчно време да се питам защо човек се откъсва от естествения живот. Многобройните писма, които получавах всекидневно във връзка с моите книги за Елза, ме уверяваха, че голям брой хора фактически биха искали да живеят сред природата и дивите животни. Мислех си, колко биха се радвали те, ако можеха да видят, вместо само да четат, например лъвицата и нейните малки, които в момента бяха застанали пред колата и мързеливо се протягаха на слънцето без никакво намерение да освободят пътя ни (всъщност чий беше този път?).

Дните минаваха в безуспешно търсене. Аз все повече унивах и най-сетне писах на Джордж да дойде и да ми помогне.

След няколко дни директорът и инспекторът ме посетиха. Използувах случая да подновя молбата си да ми се разреши да прекарам няколко нощи извън къмпинга. Може би лъвчетата щяха да дойдат, привлечени от светлината на колата. Щях да се опитам да изкача скалистото възвишение и да обиколя хълмовете, ако е необходимо, придружена от някой въоръжен горски пазач. Отново наблегнах на раната на Джеспа и младостта на лъвчетата. Директорът отговори, че ще постави молбата ми за разглеждане на следващото съвещание на управата, а междувременно ме посъветва да пиша на председателя. Така и направих.

Една вечер, докато пишех на машина, чух някой да говори английски. Вдигнах глава и видях трима мъже — чифликчии от Кения.

Те лагеруваха на няколкостотин метра от нас. Като видели, че в моята палатка свети, дошли да ме поканят да пия чаша уиски с тях.

Изненадах се, че се движеха без светлини, и побързах да ги предупредя, че наоколо има много лъвовے и дори за това малко разстояние между моята палатка и техния лагер трябва фенер. Мъжете се изсмяха на моите опасения, но все пак взеха лампата ми за връщане.

Следващата вечер вечерях с тях. Разбрах, че те нямаха палатка и спяха под открито небе върху дюшеци на петнадесет сантиметра от земята. Когато ги попитах какво щяха да правят, ако през нощта ги посетеше някой лъв, те се засмяха и очевидно помислиха, че съм много нервна жена.

На сутринта ние се срещнахме отново под лагера. Трябваше да спрем, тъй като пътят ни беше задръстен от едно семейство от тринадесет лъва. Дълго чакахме. Най-сетне те се отместиха и ние можахме да продължим. Този ден фермерите си заминаха, а когато се върнах вечерта, намерих бутилка вино и едно писмо, в което пишеше, че трябва да се развеселя и да не се боя от нощни посетители. Мислех си, че може би са прави, но все пак да спиш на открито, и то почти на земята, е равносилно да си търсиш белята.

На 1 юли получих телеграма от Джордж. Пристигаше на четвърти. Дотогава аз продължих да търся.

На връщане към лагера срещнах група, която беше на сафари. Казаха ми, че предишната нощ двойка лъвовے минали на няколко метра от тяхната палатка. Единият лъв куцал.

В лагера заварих Джордж. Беше взел десет дни отпуск и пътувал цяла нощ, за да не губи време. Въпреки че не беше спал, той искаше да започне търсенето веднага, но първо ми предаде писмото на директора. Той ми съобщаваше, че молбата ми е била разгледана и решението на управата ще получим по официален път. Той добавяше, че те всички ни съчувствуват. Писмото беше твърде неясно, но все пак ни даде надежда.

Знаех, че инспекторът беше в Аруша и щеше да се върне вечерта, затова отидох да го посетя. Той беше донесъл официалния отговор. Разрешаваше ни се при определени условия да спим извън лагера седем нощи, да даваме на лъвчетата вода и рибено масло, да ходим, където искаме, на наш риск и Джордж да си служи с огнестрелно оръжие за самозащита. Директорът добавяше, че беше получил

разрешение да преместим лъвчетата в резервата Мкомази в Танганайка, където поради това, че резерватът не е национален парк, ние бихме могли да се грижим за тях. Разбира се, той оставяше на нас да решим дали да ги местим или не.

Условията бяха следните: веднага да изпратим клетки в областта, която претърсвахме. Когато намерим лъвчетата, да решим дали да ги местим, или да ги оставим. В последния случай ние трябваше да напуснем парка и да не разчитаме на повече изключения. Ако решим да ги преместим, незабавно да уведомим инспектора. Не можехме да ловуваме без негово разрешение и всеки ден трябваше да го осведомяваме за резултата от издирването.

На връщане минах край една група, дошла на сафари. Те бяха разположили палатките си наблизо до нас. И също бяха чифликчии от Кения.

Пригответхме колите за едноседмично отсъствие. Като резултат от дългогодишно лагериране на открито сред диви животни, аз спях много леко. Тази нощ ме събуди далечен шум на мотор. След малко пристигна инспекторът и ни помоли веднага да се преместим в колите, тъй като един лъв беше нападнал посетител от близкия лагер и продължаваше да броди наоколо. Поиска морфин, защото в Серонера нямало. Човекът бил тежко ранен. За щастие Джордж имаше две ампули. Той ги даде заедно с целия ни запас сулфамид. В парка имаше наемен самолет, с който щяха да пренесат ранения в Найроби, щом се съмне. Като ни увери, че нищо повече не можехме да помогнем, инспекторът си отиде и скоро чухме самолета да излита. Междувременно Джордж нареди Нуру и другите момчета да запалят лампите и да не заспват.

Рано сутринта отидохме на мястото на произшествието — само на триста метра от нашия лагер, — за да предложим помощ на приятелите на пострадалия.

Дирята показваше, че два лъва бяха минали близо до нашия лагер и продължили по пътя до съседния лагер. Те бяха спрели срещу него. Следата беше на два мъжки лъва, единият значително по-голям от другия. По-големият се беше приближил до лагерния огън, сграбил една голяма емайлирана кана и я захапал, за да изпробва силата на челюстите си. Групата се състоеше от пет души: едно семейство и трима мъже; семейството било в отделна палатка, здраво завързана

през нощта. Тримата мъже спели в друга палатка. Нощта беше топла и мъжете вдигнали мрежите за комари. Леглата им били в една редица и спели с глави към входа, който оставили отворен. Единият от мъжете сложил зад главата си леген върху поставка, съседът му използвал средния кол на палатката за защита, но третият не поставил нищо между себе си и външния свят. През нощта средният чифликчия се събудил от тихо мяучене и забелязал, че леглото на съседа му било празно и в безпорядък. Светнал с фенерчето и видял на петнадесет метра лъв, ухапал в устата си главата на приятеля му. Чифликчията вдигнал тревога и двама африканци много смело се спуснали срещу лъва. Единият метнал сръчно дълъг нож и улучил лъва. Той пуснал човека, ухапал яростно дръжката на ножа и се дръпнал настрана. Раненият човек бил прибран. Лъвът продължил да обикаля лагера. За да го пропъдят, подкарали една кола срещу него.

Сред посетителите в хотела имаше един санитар. Той превързал ранения, а после инспекторът и жените се грижили за него, докато самолетът могъл да излети за Найроби. За нещастие раните бяха смъртоносни и раненият починал на операционната маса.

Това беше първият нещастен случай, откакто Серенгети беше обявен за национален парк. На сутринта и двата лъва бяха застреляни. По-големият имал инфектирана рана на плешката си, която без съмнение му е пречила да ловува. При такова положение всеки лъв във всяка част на Африка не би се поколебал да нападне човек.

ОТНОВО ВИЖДАМЕ ЛЪВЧЕТАТА

Директорът пристигна със самолет сутринта и поговорихме с него. Той потвърди съгласието си да спим в Долината на лъвчетата седем нощи. Що се отнася до храненето на лъвчетата, ако ги намерехме изтощени, той съветваше да не си блъскаме главите предварително и в случай на нужда, да се обърнем към инспектора за помощ. Джордж имаше още осем дни отпуск, затова решихме да не вземаме клетките, въпреки че това беше едно от условията, споменато в писмото. Преди да тръгнем, трябваше да пренесем лагера в Серонера, защото поради злополуката лагериуването се забраняваше, докато не се вземеха предохранителни мерки.

Стигнахме Долината на лъвчетата късно следобед. Паркирахме колите сред малката равнина, където Джордж беше видял лъвчетата през май.

Тази нощ лъвчетата не се показаха. Рано сутринта се приближихме до пролома и изкачихме възвишението над него. Там почти преди месец се бяхме сбогували с лъвчетата. Три часа вървахме по билото и викахме, но напразно. Тогава слязохме в другия пролом и тръгнахме към колата. Когато стигнахме ръба на малкия предел, който отделяше този пролом от долината на лъвчетата, Джордж ме сграбчи за рамото — трите лъвчета седяха край колата и ни чакаха. Те се държаха съвсем делово, като че ли никога не се бяхме разделяли. Джеспа дойде да ни поздрави с тихото мяукане, с което Елза винаги ни поздравяваше. Позволи ми да го погала по главата и седна да ни гледа, когато отидохме при другите. Те се отдалечиха при нашето приближаване и застанаха под едно дърво. Когато обаче им предложихме рибено масло и вода, те дойдоха и бързо го излокаха. Бяха слаби, но все пак в добро състояние, макар че Гоупа и Джеспа бяха изгубили гривите си и приличаха на лъвици. Кожата на Джеспа не беше лъскава и той още носеше стрелата в хълбока си. Раната отделяше тънка струйка, която привличаше мухите, и той непрекъснато се ближеше. Имаше и няколко други малки драскотини, вероятно спечелени в битки с други животни.

Държеше се много приятелски и стоеше близо до нас, но не ни позволи да пипаме стрелата.

Чудесно беше, че отново бяхме с лъвчетата. Наблюдавахме ги щастливи и разисквахме някои неща, които ни озадачаваха. Защо бяха загубили гривите си? Знаехме, че от напрежение домашните котки понякога сменят козината си. Дали гривите на Гоупа и Джеспа бяха опадали поради усилието да се приспособят към новата обстановка? Защо бяха дошли през деня? Бяха ли видели светлината през нощта и бяха ли разбрали, че сме тук? Дали се бяха крили, когато претърсвах долината, уплашени от присъствието на непознатия шофьор?

По-рано те винаги се криеха през горещите часове на деня, но сега останаха при нас, докато обядвахме. Джордж отиде да прибере втората кола, която бяхме оставили в равнината, но това не ги разтревожи и до края на деня не потърсиха прикритие. Изглежда, че придобиваха навиците на лъвовете в Серенгети.

През цялото време при нас стоя и самотният импала. Привечер той бавно слезе по хълма, като пасеше по пътя си. Малката Елза се промъкна след него, подир малко — и Джеспа. Докато импала ядеше, те пълзяха и се промушваха в тревата към него, но щом той погледна към тях, замръзнаха на място, Гоупа наблюдаваше лова. Най-после импала избяга и лъвчетата се върнаха.

Освен леглата, в колите бяхме поставили някои от вещите си, а останалите — върху покрива. Джеспа прерови всичко с надежда да намери вечеря и дори Гоупа и Малката Елза се приближиха, но нямахме за тях нищо, освен рибено масло. Позволихме им да пият, колкото мислехме, че е полезно, а през нощта те останаха близо до колите и играха. Джеспа ни посети няколко пъти. Той се чудеше защо не им даваме месо.

След седмиците изживяна тревога огромно облекчение беше да знаем, че лъвчетата бяха относително добре и преместването им в резервата — сполучливо. Единствената ни грижа беше раната на Джеспа и потъмнялата му козина. Не можехме и да мислим за ново местене след всичко, през което бяха минали лъвчетата. Не искахме да пренасяме дори само Джеспа, ако би могъл да бъде опериран в Серенгети. Решихме да използваме седмицата, за да поохраним Джеспа, и след това да мислим за неговата операция. Сега нямаше да успеем да направим нищо.

Следната сутрин намерихме лъвчетата под един храст на около четиристотин метра надолу по хълма. Джеспа веднага дойде и се разположи между нас и брат си и сестра си. Дадохме му рибено масло. Кожата му имаше още по-лош вид и беше покрита с подутини, големи колкото грахови зърна. Безпокояхме се, но не искахме да вдигаме излишна тревога, преди да разберем причината. Такива подутини Елза получаваше, когато се търкаляше върху мравуняци. За да сме сигурни, искахме да наблюдаваме Джеспа, но това значеше, че трябва да храним лъвчетата, за да не се отдалечават от нас.

Джордж отиде до Серонера за разрешение да ловува и да телеграфира на издателите на книгите за Елза добрите новини. В своя ентусиазъм Джордж съставил телеграмата с препалено оптимистичен текст (телеграма с подобно съдържание изпратил и на директора в Аруша): „Намерихме лъвчетата в отлично състояние.“ Този текст по-късно стана повод за сериозни недоразумения. Докато чаках Джордж, аз наблюдавах лъвчетата. Те спокойно дремеха под един храст.

По обяд стадо от около сто и двадесет антилопи Томи дойдоха, а заедно с тях и нашият импала. Когато ме видяха, те спряха, отбиха се малко встрани и започнаха да пасат на двадесетина метра от лъвчетата. Една нахална антилопа дори се приближи до храста, под който те лежаха. Наистина цялото стадо се държеше, като че наоколо нямаше никакви лъвовете. Лъвчетата ги наблюдаваха, положили глави между предните си лапи. Това продължи около половин час. Тогава Малката Елза изведнъж скочи и се хвърли върху стадото. Антилопите побягнаха към равнината, с изключение на около двадесетина, които се намериха откъснати от другите и изостанаха. След малко тя подгони и тях, но само за да се позабавлява. Някоя от страните не погледна сериозна на лова, докато Гоупа и Джеспа не се намесиха. Тогава антилопите се пръснаха с тропот по скалите и нагоре по хълма. Останаха само едно малко и баща му. Те спокойно наблюдаваха сцената и побягнаха при другите едва след като лъвчетата се върнаха. На половината път ги посрещна майката. Тя близна малкото си и го поведе назад към стадото.

Джордж се върна без месо: пазачът отсъствувал и той чакал до следобеда, за да говори с директора по радиото. Получил разрешение да купи две кози от едно малко село извън парка. Разстоянието до

селото не му позволило да отиде и да се върне до вечерта и той отложил за другия ден.

Вечерта лъвчетата дойдоха за вечеря, но им дадохме само рибено масло и те си тръгнаха рано. Сутринта Джордж отиде за козата, а аз извадих вещите навън и проветрих леглата. Лъвчетата дойдоха, преди да съм прибрала, и изпаднаха във възторг от пръснатите по земята предмети. Все пак бяха добродушни и разбрани и накрая ме оставиха да прибера нещата си без повреди. След като се наиграха, те се оттеглиха на сянка под един храст и прекараха деня там.

Към 6 часа следобед Джордж пристигна с козите. Щом зърна месото, Джеспа го грабна и побягна с него. Гоупа и Малката Елза хукнаха подир него. Последва сборичкване и трите лъвчета, събрали носове, захапаха месото. Те ръмжаха сърдито и се зъбеха цял час и никой не отстъпваше. В един миг Гоупа се опита да побегне с месото, но Джеспа мигновено го стисна със зъби и спорът продължи. Със свити уши и оголени зъби братята стояха един срещу друг, докато Малката Елза спокойно дъвчеше настрана. Най-после Джеспа и Гоупа се успокоиха и трите лъвчета приятелски изядоха вечерята си заедно.

Втората коза сложихме на покрива на колата за следния ден. Лъвчетата никога не се качваха на покрива и бяхме спокойни. Рано сутринта обаче ме събуди някакъв шум и видях, че колата се беше наклонила застрашително. В следния миг Джеспа скочи от покрива и избяга с месото към пролома, следван от другите лъвчета.

След няколко часа той се върна и скочи отново върху колата. На покрива държахме най-различни неща: кутии с бутилки, преса, гумена възглавница, сгъваем стол. Джеспа остана очарован. Той изпразни кутиите и разпиля съдържанието на земята. После се опита да измъкне попивателната хартия от пресата за хербарии и понеже не успя, изхвърли я долу. След като разпръсна всичко, той постави глава върху лапите си и заприmigва срещу нас. Брат му и сестра му го наблюдаваха внимателно, без да посмеят да се присъединят към него. Сега те отидоха да играят върху едно повалено дърво и скоро Джеспа ги последва. Известно време тримата се бутаха закачливо и после изчезнаха в пролома.

Много грабливи птици кръжаха над гребена на близкия хълм. Предположихме, че те се вдигаха от някой труп, оставен от лъва, който ревеше наблизко през нощта. Следобед отидохме да потърсим

лъвчетата и ги намерихме заспали под плътното прикритие в подножието на скалата. До тях лежеше труп на прясно убита антилопа. Дали беше техен лов, или го бяха откраднали от някой леопард? Ако сами го бяха убили, странно как не бяхме забелязали нищо!

Вечерта се върнахме при лъвчетата. Намерихме ловът почти изяден, а остатъците — добре прикрити. Чувахме дишането им в храсталака, но те не ни виждаха. Удивително! Колко добре умееха да се прикриват тези големи животни. След малко чухме и кашлянето на един леопард. Разбрахме кой беше убил антилопата.

Когато се стъмни, лъвчетата дойдоха да пият вода. Нощта прекараха край нас, но на сутринта си бяха отишли. Следобед се показаха от пролома. Джеспа скочи върху покрива на моята кола. Гоупа и Малката Елза легнаха на сянка под едно дърво на петдесетина метра. Чудех се защо Джеспа предпочита моята кола пред колата на Джордж. Дали мислеше, че това е „неговата“ кола, или върху нея му беше по-удобно? Елза винаги предпочиташе Джорджовата. Самотният импала обикаляше наоколо, както обикновено. Той пръхтеше и грухтеше, но лъвчетата не му обръщаха внимание. Малката Елза известно време дебна няколко Томи, но очевидно не ѝ се ловуваше и скоро се усмири. Седях при Джеспа и при всеки удобен случай се опитвах да изтегля стрелата. Той не протестираше срещу опитите ми, но тя беше все така здраво забита и нямаше вид, че ще излезе сама. Върхът беше непосредствено под кожата и един малък разрез може би щеше да улесни изваждането с острието напред. Подутините, вероятно причинени от ухапвания на мравки, бяха изчезнали, но козината му беше потъмняла и раздърпана. Когато залязващото слънце го позлати, чертите и изразът на лицето му толкова напомняха Елза, че внезапно изпитах чувство, че майка му се беше върнала. Галех лапите му и милвах ноздрите му, а Джеспа примижаваше от удоволствие. Аз също затворих очи и ми се стори, че милвам Елза. Стана ми необикновено леко.

През нощта брезентовият покрив на моята кола се разлюля отново под тежестта на Джеспа и от леглото си можех да го потупам през платнището. После Джордж също бил разбуден. Колата му се люлеела и Джеспа надничал от покрива, като че ли се канел да влезе. Другите лъвчета ги нямаше, а Джеспа си отиде призори.

Цяла сутрин търсихме лъвчетата, но не ги намерихме. Към пет часа следобед те пристигнаха, и то от долината, където ние безуспешно ги бяхме търсили. Джеспа се настани върху мотора на колата. Направих още един безуспешен опит да махна стрелата.

На следващия ден трябваше да се разделим. Ако не беше раната на Джеспа, бихме си тръгнали напълно спокойни. Колкото и малко да му пречеше в момента, тя се беше отразила на общото му състояние. Чрез нея в организма проникваше инфекция, за което говореше и потъмнялата му кожа. При някоя схватка кожата му можеше да се разкъса или върхът на стрелата да се заби по-дълбоко. И в двата случая нараняването щеше да се отрази на способността му да ловува. При тези обстоятелства, колкото по-скоро го оперирахме, толкова по-добре. Обмислихме положението и решихме да съкратим престоя си при лъвчетата и да тръгнем много рано на другата сутрин, за да се свържем по радиото с директора и да искаме разрешение за операцията. Нужни ни бяха клетка за Джеспа и хирург — ветеринар. Джордж се надяваше, че ще му продължат отпуската, колкото е нужно, за да бъде уредена и извършена операцията.

Когато се стъмни, Джеспа дойде за рибеното си масло. В бидона, отворен преди шест дни, не беше останало много и аз исках да го разделя поравно между лъвчетата. Когато Джеспа ме видя с бидона в ръце, той се опита да го грабне. Извиках: „Не, Джеспа, не!“ Той ме погледна с недоумение и обида и веднага се извърна. Разделих маслото в трите чинийки. Гоупа и Малката Елза веднага изядоха своето, но Джеспа беше оскърбен и не дойде при мен. Не смеех да оставя чинийката на земята, защото Гоупа и Малката Елза веднага щяха да пристигнат. Направих опит за примирение. Джеспа извърещаше студено глава и не искаше да знае за мен.

Цяла вечер наблюдавахме лъвчетата. Те се ближеха и се търкаляха зад колите. Към 11 часа вечерта си отидоха. Това беше нашата последна среща, въпреки че тогава не знаехме и мислехме, че скоро ще се върнем отново с ветеринарен лекар.

Късно през нощта чухме гласове на лъвове. Те тихо си подвикваха един друг. Навярно нашите лъвчета ловуваха.

На сутринта тръгнахме за Серонера, за да уредим веднага операцията на Джеспа. Отказаха ни. В Аруша отново се обърнахме

към директора. Той ни посъветва да отправим молба към управата, която щеше да се събере през август.

С тежки сърца напуснахме Танганайка.

ДЪЛГОТО ТЪРСЕНЕ

В Найроби научихме радостната вест, че Кен Смит ще заеме поста старши инспектор по опазване на дивеча в Северната погранична провинция. Сега Джордж спокойно можеше да се занимава с лъвчетата. Писахме на директора на националните паркове в Танганайка с молба управата на своето поредно съвещание през август да разгледа нашето заявление за операцията.

Отидохме в Изиоло, за да освободим правителственото жилище, в което живеехме. Наехме ново на около дванадесет километра. Междувременно Джордж замина да помогне в преместването на стадо *Kobus kob*^[1] от една област, където тяхното присъствие се сблъскваше с интересите на хората. Животните трябваше да бъдат заведени в един резерват на петстотин километра. Операцията се финансираше от Отдела за опазване на дивеча, от „Фонд Елза“ и от хонорарите от моите книги. Стадото, за което става дума, наброява около 500 животни и е единственото в Кения. Този вид антилопи са много красиви и много редки.

Към края на август Били Колинз отново посети Източна Африка. Той дойде с надежда да види още веднъж лъвчетата и да присъствува на конференцията в Аруша. Това беше първата конференция на представители на различни страни от целия свят, заинтересувани за запазването на дивите животни. Те бяха поканени да разискват върху охраната на дивеча в Източна Африка.

Били Колинз пристигна в Найроби едновременно с телеграмата на директора. Той ни съобщаваше, че управата отхвърля молбата ни и отказва да ни разреши да оперираме Джеспа.

Доктор Т. Хартхорн от колежа по ветеринарна медицина в Макерере, един от най-изтъкнатите ветеринарни хирурзи в Африка, се беше съгласил да извърши операцията, ако състоянието на Джеспа налагаше хирургическа интервенция. Той беше по това време в Найроби и ние обсъдихме с него, с Ноел Симон, основател и председател на Източноафриканското дружество за опазване на дивите животни, и с майор Гримуд, какво да правим.

Решихме Били и аз да отидем за една седмица в Серенгети и да се опитаме да намерим лъвчетата. Ако Били преценеше, че е необходимо, той щеше да се види с председателя и да се опита да го убеди да промени решението си и да разреши на доктор Хартхорн да оперира Джеспа.

В Аруша Били посети директора и поиска разрешение да спим на открито близо до пролома, за да намерим лъвчетата и ако се налагаше, да оперираме Джеспа. Директорът не промени становището си, но се уговориха, след като намерим лъвчетата, Били да говори с председателя.

Пристигнахме в Серонера и рано на следната сутрин се отправихме към мястото, където пуснахме лъвчетата на свобода. Там намерихме група топографи. Те живееха тук от един месец. Разпитахме ги какви лъвове бяха виждали. Разбира се, те бяха виждали много, но не знаеха дали лъвчетата бяха между тях.

Изкачихме се до пролома. Аз виках Джеспа, Гоупа и Малката Елза, но не получих отговор. Продължихме нагоре по долината. Щом видехме дърво с грабливи птици, карахме към него с надежда да намерим лъвчетата край своя лов, но всеки път оставахме разочаровани. Срегнахме няколко семейства лъвове и на едно място толкова се приближихме до стадо от около двеста бивола, че се наложи с най-голяма бързина да обърнем колата назад.

Дойде време да се връщаме, за да не нарушаваме правилника, според който туристите трябва да се прибират в Серонера, преди да се стъмни.

Следващите дни търсихме покрай реката. Тук поради сушата се бяха струпали необикновено много животни. После се върнахме пак в пролома и дълго виках, но лъвчетата не се показаха. На път за къщи се любувахме на един красив гепард върху голям мравуняк и видяхме в един голям вир леопард и щъркел да утоляват жаждата си един до друг.

На четвъртия ден Били се разболя. Той беше безмилостно изхапан от мухите цеце. Ръцете и краката му се подуха. За щастие намерихме един лекар турист. Той постави диагноза „алергия“, даде лекарства и посъветва Били да избягва областите на мухите цеце.

На една вечеря у инспектора се видяхме с директора. Той ни покани на другия ден да присъствуваме на пускането на свобода на един носорог, пренесен в парка от област, където причинявал пакости.

Това беше първият „новоселец“ — носорог в Серенгети и за случая се очакваха председателят на управата и някои участници от конференцията.

Бяха дошли много хора: само тридесет души със самолет, а с коли толкова, че когато заобиколиха камиона с клетката, не виждах как бедното животно ще се добере до свободата. Отвориха вратите на клетката и носорогът се показа. Настъпи страшна врява. Слисаното животно тръгна право към една кола. Собственикът, предупреден от виковете, се дръпна бързо. Тогава носорогът се обърна, мина съвсем близо до колата на председателя, отиде към реката и изчезна в гъсталака. С облекчение наблюдавах доброто държане на животното, тъй като носорозите, особено когато са раздразнени, са много опасни.

Били използва случая да връчи на председателя писмо с молба да ни разреши да оперираме Джеспа. След това ние си заминахме от Серенгети.

Когато на път за Аруша изкачвахме възвишението Маняра, слънцето залязваше. В угасващата светлина на деня равнината около нас изглеждаше безкрайна. Внезапно чухме тих глас, който пееше под звуците на някакъв инструмент, подобен на ксилофон. Изведнъж пред нас изскочи малко чернокожо момче. То вървеше през огромната равнина и свиреше на ръчно направен инструмент — няколко тънки метални пръчки с различна дължина, прикрепени върху куха дървена кутия. Момчето бързо отмина и когато изчезна в мрака, стори ми се, че цяла Африка беше негова или може би той беше самата Африка...

Следващия ден обядвахме с различни делегати на конференцията, включително председателя. Всички се мъчехме да го убедим да се съгласи Джеспа да бъде опериран, ако това се окажеше необходимо и възможно. Не успяхме. Тази несполука особено разтревожи Ноел Симон. Той писа на председателя от името на Източноафриканското дружество за опазване на дивите животни и изрази тревога за съдбата на Джеспа. Той предложи доктор Хартхорн да придружи Джордж в едно десетдневно търсене на Джеспа. Ако го намереха и се налагаше хирургическа интервенция, лекарят щеше да го оперира. Съгласих се да не придружавам Джордж и доктора като доказателство, че настояването ми да се намери Джеспа не е плод на егоистично желание. После откарах Били до Найроби, откъдето той взе самолета за Европа.

Бяха съобщили на Джордж, че слонове и диви свине изпотъпкали гроба на Елза. Отидохме да видим. Взехме плочата с нейното име и една торба цимент.

Повредата не беше толкова голяма. Очевидно обаче диви свине бяха използвали гроба като място за почивка. Две еуфорбии и всички алое бяха изядени, а храстите край реката и в „кабинета“ — изпотъпкани. Изпражнения от слонове и диви свине имаше навсякъде. Бях се страхувала да дойда отново тук, но сега изпитвах необикновено спокойствие, сякаш се бях върнала у дома.

На сутринта отидохме до Голямата скала и събрахме няколко камиона плочи, като ги откъртахме от скалата и търкаляхме надолу по стръмния склон. Искахме да построим пирамида, да покрием камъните с плочи и всичко това да циментираме така, че спойката да не личи. Отгоре щяхме да поставим черната плоча с името на Елза и датите на раждането и смъртта ѝ. Работихме цяла седмица и през това време необикновената тишина около нас беше непоносима.

Чакахме до края на октомври решението на управата. Пристигна отказ. Твърдо решени да намерим Джеспа, тръгнахме незабавно за Серенгети, въпреки че това означаваше да караме в дъжда и да го търсим като туристи в Серенгети.

Дъждовете вече бяха започнали. Това създаде много трудности в придвижването на двата ландроувъра и Елзиния камион по наводненото шосе за Танганайка.

При пристигането ни в Серенгети небето беше натежало от дъждовни облаци, от които всеки момент заплашваше да рукне порой.

Разположихме лагера на предишното място. Равнините гъмжаха от големи стада зебри и гну с техните малки. Тръгнахме за Долината на лъвчетата. На входа ѝ бяхме спрени от едноока лъвица, която знаехме отпреди. Тя лежеше на средата на пътя и не искаше да се помръдне. Принудихме се да я заобиколим. В пролома не намерихме следи от лъв, но по-нагоре в долината видяхме семейство от пет лъва. Те ядяха една зебра. Вниманието ни привлякоха два млади лъва — единият с къса, светла грива, а другият със също такава къса, но потъмня. Останахме да наблюдаваме двойката цели четири часа, докато се убедихме, че те не бяха Джеспа и Гоупа.

За да привлечем нашите лъвчета, решихме да оставим през нощта едната кола край пролома. Те я познаваха добре и вероятно

щяха да дойдат. На сутринта бихме могли да проследим следите им, а може би те дори ще ни чакат. Поставихме моята кола така, че да се вижда отдалеч, и се върнахме.

През нощта се изля пороен дъжд и не можахме да тръгнем рано сутринта. Стигнахме началото на долината и отново бяхме задържани от четири лъвици с шест много малки лъвчета. Спряхме се да ги погледаме. Скоро забелязахме, че ние самите сме наблюдавани от една пета лъвица, скрита зад колата. Не бяхме виждали толкова много лъвици заедно. Навярно лъвът беше наблизо.

Около ландроувъра нямаше следи, но решихме да оставим колата на същото място известно време. Закрихме гумите с трънливи храсти. Резервната гума прибрахме, защото хиените не се отказват и от каучук.

Дъждовете падаха равномерно и напояваха земята. Въпреки трудните условия всяка сутрин отивахме първо до пролома и изпълзявахме нагоре по долината и в равнината зад скалистото възвишение. Изминавахме около сто и петдесет километра на ден, но лъвчетата не видяхме.

Валежите се усилваха. Вече не можехме да караме покрай реката. Дори подножието на възвишението стана труднопроходимо. Понякога поставяхме камъни в коловозите. Друг път подлагахме под гумите материал от термитни мравуняци, който е подобен на цимент. Най-често обаче Джордж теглеше с въже. За да вади колата от калта, той връзваше единия край на въжето за някое дърво, а другия прехвърляше през рамо. Когато повдигаше колата, въжето се връзваше дълбоко в рамото му.

Гледахме да се придържаме към високите места, за да не затънем някъде, и открихме, че малкото останали животни правеха същото.

Веднъж обаче се наложи да прекосим една луга. Почти веднага колата затъна в калната вода. Цял ден се мъчихме да я извадим. Преди да се стъмни, Джордж реши да направим последен опит. Както теглеше с всички сили, въжето се скъса и със задно салто той се намери в леденостудената вода.

Нямаше как. Трябваше да прекараме нощта там, където бяхме.

Джордж зае задната част на колата, а аз се настаних на предната седалка, откъдето тревожно следях водата, която се покачваше. Скоро тя стигна нивото на седалките. За щастие имахме примус — Джордж го запали и простря мокрите си дрехи на едно въже, което върза над

главата си. Прекарахме много неприятна нощ. Не беше ли истинска подигравка, че след като се молихме толкова дълго да ни разрешат една нощ на открито, за да привлечем лъвчетата със светлините, сега, когато бяхме заставени да прекараме навън, седяхме приковани на дъното на една луга и никой не можеше да види фаровете ни!

Около 11 часа на другата сутрин чухме шум от мотор. Сигурно търсеха нас! Скоро звукът се отдалечи. Мокри до кости, продължихме да работим под проливния дъжд. В 3 часа следобед констатирахме, че след двадесет и осем часа непосилно напрежение колата не беше помръднала. По-добре да тръгнем пеша за Серонера. Бяхме изтощени, пътят — дълъг и опасен, но по-добре да вървим, отколкото още една такава ужасна нощ.

Тъкмо тръгвахме, когато пристигна един ландроувър. От него излезе американецът, чиято палатка беше до нашите в Серонера. Той ни разказа, че момчетата ни вдигнали тревога. Две коли тръгнаха да ни търсят, но силните дъждове бяха изличили следите. Едната от тези коли бяхме чули сутринта. С много бутане и теглене след два часа извадихме колата. Тази вечер празнувахме нашето завръщане с последната бутилка „Шери“.

Местните жители не помнеха такива дъждове. Седемдесет и пет процента от животните потърсиха спасение от наводнението по високите склонове на кратера Нгоронгоро. Знаехме, че между тях имаше лъвовете, и се питахме дали и нашите лъвчета не бяха избягали там. Безпрецедентните порои често ни затваряха дни наред и животът в лагера стана много неудобен.

Времето продължаваше да е лошо. Наоколо имаше много малко дивеч. Лъвовете край лагера се принуждаваха да изминават големи разстояния, за да намерят храна. Поради това често майки изоставяха малките си лъвчета в продължение на четиридесет и осем часа. Когато лъвчетата и лъвиците гладуваха, инспекторът застрелваше някоя малка антилопа, за да не бъде принудена лъвицата да напусне малките и да тръгне на лов. Това помагаше на семействата около Серонера, но се питах колко новородени лъвчета в далечните области щяха да преживеят тези тежки условия?

Страдах от зъбобол и имах нужда от зъболекар, затова се зарадвах много, когато един самолет успя да се приземи и намерих място в него.

Останах в Найроби пет дни. На връщане донесох със себе си една лебедка, с помощта на която успяхме да измъкнем колата от всяка дупка и можехме да пътуваме из места, които дотогава смятахме за много опасни.

Цял месец откак колата стоеше край дерето. Дъждовете бяха измили всички следи и не знаехме дали лъвчетата бяха идвали. С надежда за повече щастие този път решихме да я оставим още известно време.

Слязохме петнадесет километра по долината. Не видяхме никакъв дивеч, освен биволи, но гъмжеше от рояци мухи цеце и платнището на колата почерня от тях. Теорията, че мухите цеце вървят само след движещи се предмети, се оказа невярна. Дори когато спирахме, те ни покриваха и колкото да се бавехме, не показваха желание да се махнат.

На 6 декември двама пазачи дойдоха, за да ни предупредят, че във връзка с посещението на принц Филип в Серенгети на 11–12 декември трябваше да напуснем резервата от 8 до 13 декември. Предложиха ни през това време да отидем в Банаги, на осемдесет километра оттук. Помолихме да ни се разреши да търсим лъвчетата през дните, в които херцогът нямаше да е в парка, но директорът ни отказа. И тъй отидохме в Банаги.

До построяването на Серонера Банаги беше „столицата“ на Серенгети. Сега постройката се използваше за подслон на тези, които идваха за научни изследвания в парка. В памет на Михаил Гжимек наблизо беше обзаведена лаборатория и се смята, че един ден тя ще стане научноизследователски център. Двете постройки се намират на хълма над реката, която трябва да се прекоси, за да се стигне до тях. През сухо време се минаваше лесно по циментовия насип, но когато реката придойдеше, връзката се поддържаше по бамбуковия мост, окачен на големи дървета на двата бряга.

Дните в Банаги прекарахме в писане на писма и слушане на радио и чухме апела на малкото сомалийско село край лагера на Елза за помощ в борба с наводненията.

Когато на 13 декември се върнахме в Серенгети, веднага отидохме в дерето. Заварихме една лъвица с наранено око. Тя ни наблюдава спокойно около четвърт час и въпреки че не приличаше на Малката Елза, за да сме сигурни, я назовахме с всички познати имена

и размахаме чинийката ѝ. Тя продължи да ни наблюдава още известно време и изчезна в пролома. Не беше обичайно за една лъвица да ни наблюдава толкова продължително време. Вероятно в пролома бяха скрити малките ѝ.

Трябва да си призная, че през време на последното си пребиваване в Найроби бях тъй разтревожена за Джеспа, че за пръв път в живота си отидох при един много известен гледач. Той ми каза, че на 21 декември моите звезди щели да се променят и ме очакваше голям успех (предполагах в намирането на лъвчетата). Трябваше да нося синьо, защото този бил „щастливият“ ми цвят. Срамувах се и не казах на Джордж, но непрекъснато носех една синя кърпичка със себе си.

На 21-ви бях много развълнувана. Сутринта решихме да се опитаме да стигнем пролома, но попаднахме сред езеро, образувано върху солената скала. Джордж нагази, за да изпробва дълбочината на водата. Не беше много дълбоко. Той свали вентилаторният ремък и подкара. Затънахме почти веднага. Водата заля седалките. Съблякох се бързо, грабнах апаратите и изгазих навън. В бързината забравих синята си кърпичка. Когато се обърнах, видях как водата я отнася, а заедно с нея — и моята вяра в гледачите.

Цял ден се мъчихме да извадим колата, затова можахме да отидем до пролома едва на следната сутрин. Колата беше там. Прегледахме я внимателно, после слязохме около двадесет и пет километра надолу, но срещнахме само една жирафа и двойка хиени. Мухите цеце бяха в стихията си, а пътят — толкова лош, че задната ос на колата се счупи. Когато вечерта, подскачайки и пръскайки кални фонтани, пристигнахме в Серонера, посрещнаха ни с викове „Подводницата иде!“ Така наричаха колата на Джордж. Легнах си рано, но се събудих към 5 часа сутринта. Два лъва сумтяха наблизо до кухнята. Обърнах се бързо така, че да мога да наблюдавам входа на палатката. Няколко минути по-късно тежко тяло се допря до брезента и задърпа въжетата. Един голям лъв влезе и застана на няколко стъпки от леглото ми. С огромната си грива той приличаше на гигантски пух. За щастие между нас беше една малка масичка и това ми даде време да изпищя. При моите викове лъвът отскочи назад, излезе и се върна при другаря си. Двамата побягнаха край палатката на Джордж, но техните „хуф“ се чуваха дълго. Вероятно светлината на фенерите ни, които

насочихме към тях, ги беше заинтересувала. На следната вечер двойката отново дойде, но аз ги чух навреме и извиках, за да предотвратя посещението. Те се разходиха между палатките и после изчезнаха в нощта.

Колата на Джордж се нуждаеше от ремонт, така че на Бъдни вечер отидохме до пролома с камиона. Шофьорът се върна с него, а ние взехме моята кола, която все още стоеше там.

Валеше безспирно, лъвчетата ги нямаше и надвечер си тръгнахме обратно съвсем обезкуражени. По пътя ни очакваше нова неприятност: нивото на реката се беше повишило и тя беше дълбока 2,50 метра. Бяхме откъснати от Серонера и трябваше да нощуваме на открито. Много неприятно, но може би най-сетне ни се представяше случай да примамим лъвчетата с фаровете на колата, за което толкова мечтаехме.

Щом запалихме фаровете, върху нас врълхлетяха милиони комари и други насекоми. Нямахме аерозол и бяхме напълно незащитни пред това нашествие. Покрих лицето си с кърпата, с която бършехме прозорците на колата.

Два пъти чухме лъвски рев и двата пъти се надявахме, че това бяха лъвчетата, но дойде само една хиена. Тя прояви голям интерес към гумите. Виковете ни никак не я смутиха, но щом подуши миризмата ни, избяга. Лежах на предната седалка и си спомнях как прекарахме двете последни коледы: Коледа 1959 г., когато Елиза внезапно се появи за пръв път след раждането на малките и в изблик на радост събори тържествената вечеря, и Коледа 1960 г., когато тя и лъвчетата ме наблюдаваха с голям интерес как паля свещите и Джеспа беше отмъкнал подаръкът ми за Джордж, а аз бях отворила плика със заповедта за изселването.

Днешният ден не приличаше на тези коледы! На сутринта, когато поздравих Джордж, той ме погледна с изненада и попита: „Как, нима вече е Коледа?“ Все пак бях доволна, че прекарах нощта в колата, а не в лагера.

Джордж мислеше, че трябва да се опитаме незабавно да се върнем в Серонера, за да не тръгнат да ни търсят и да хабят бензина, който и без това беше много оскъден.

Реката беше спаднала през нощта. Успяхме да преминем, но веднага попаднахме в дълбока дупка. Ударих главата си така, че видях

звезди, но не благоприятните звезди, обещани от гледача.

Момчетата в лагера ни казаха, че през цялата нощ наоколо бродели лъвове. Многобройните следи потвърждаваха разказа.

Заварихме голяма поща и много подаръци от цял свят. Някои от нашите далечни приятели бяха помислили и за условията, сред които живеехме сега, тъй че освен многото хубави неща, които щяхме да занесем в Изиоло, лагеруването ни в Серонера стана много по-удобно.

Беше прекрасна вечер. Наблюдавахме едно необикновено явление, което понякога се вижда и в полупустинните области на Северната погранична провинция: лъчите на залязващото слънце угасваха на запад, а на изток се появи отражение на залеза — малко замъглено, но иначе съвсем точно.

Продължихме да търсим лъвчетата от изгрев до залез. Дивите животни се връщаха постепенно в долината. Сред тях имаше три лъвици с пет лъвчета. Срецахме ги толкова често, че те свикнаха с нас и един следобед, когато лъвиците отидоха да дебнат един бивол, те оставиха лъвчетата толкова наблизко, че много лесно бихме могли да ги вземем, ако искахме.

Времето се подобри за няколко дни, после дъждовете заваляха с нова сила. Единствената ни възможност беше да претърсваме високите места. Доколкото още наводнението позволяваше, решихме основно да претърсим хълмистата област. За да я достигнем, трябваше да минем през равнината, като се придържаме към скалистите възвишения. Почвата беше подгизнала и неприятна не само за нас, но и за животните. Убедихме се в това една сутрин, когато видяхме лъвица с двете ѝ лъвчета, покачени на едно дърво, за да се запазят сухи. Когато се доближихме да ги снимаме, малките паднаха във водата. Лъвицата скочи и веднага ги заведе на друго дърво. През това пътуване видяхме също друга забавна картина: три чакала бяха подгонени от ядосани токачки. Щом чакалите се обърнеха, ядосаните птици връхлитаха върху тях и ги кълвяха. Чакалите бягаха, свили опашки между краката, и се добраха до едно място, откъдето направиха контраатака. Птиците обаче бяха така войнствени, че накрая чакалите се оттеглиха.

През тези седмици дъждовете не спряха и нашата „подводница“ постепенно се разпадна: първо падна централният болт, после и други, излязоха от строя и спирачката, и стартерът, а на края ѝ се счупи ауспухът. Колата обаче продължаваше да ни служи вярно и ни носеше

до деня, в който наводнението отново ни плени в лагера. И тук тя намери приложение: палатката ми течеше като улук и аз реших да използвам колата за спане. В нея изобщо се чувствах в по-голяма безопасност и от семейството с петте лъвчета, което се беше настанило съвсем близо до нашия лагер.

[1] *Kobus kob* — голяма, рядка антилопа, близка до *Kobus ellipsiprymnus*. ↑

ЦЕНАТА НА СВОБОДАТА

Месеци вече се борехме с ужасно време, колата ни се развали, бяхме изоставили работата си, вредяхме на здравето си, а вероятността да намерим лъвчетата беше съвсем малка.

На 2 февруари директорът дойде в Серонера и аз помолих писмено да ни разреши да нощуваме на открито, тъй като това оставаше единствената ни надежда да видим лъвчетата. Той отговори, че такова разрешение не е от неговата компетенция, но ако желая, щял да предаде молбата ми на управата да я разгледа на съвещанието през март. Март — дотогава цяла година, откак Джеспа носеше стрелата, ако сама не беше паднала. И ако беше жив! Нямаше към кого друг да се обърнем за получаването на това разрешение. Затова продължихме да търсим. Опитвахме се отчаяно да намерим път до платото на възвишението, но едва след намаляването на дъждовете успяхме да стигнем платото и да тръгнем по него. Рано сутрин и късно следобед беше най-подходящото време за търсене, ние обаче не можехме да стигнем областта нито достатъчно рано, нито да останем до късно, защото според правилника трябваше да сме в Серонера, преди да се стъмни.

Една вечер директорът ни посети. Той предложи, ако смятам, че бих могла да изясня по-добре въпроса, да отида лично на събранието през март. Той обеща да се опита да уреди това. Управителят на лагера, който беше дошъл с директора, ни разказа, че преди два дни една лъвица изскочила изпод платнището на неговия ландроувър, оставен под навеса, и днес повторила спектакъла. Очевидно тя се беше приютила от дъжда, но управителят заяви, че вече ще завързва платнището на колата си.

След няколко дни ми съобщиха, че управата е готова да ме изслуша. Когато наближи времето, тръгнах за Аруша. Джордж остана сам да продължи търсенето. По пътя си из равнината срещнах големи стада гну и зебри, които се връщаха от високите места. Докато дивечът отсъствуваше, нямаше смисъл да претърсваме равнината, но сега

реших, като се върна, да видим дали нашите лъвчета не бяха около тези стада.

Изпълнителният комитет на управата се състоеше от председателя, трима члена и директора. Един ветеринарен хирург присъствуваше като консултант. Моята молба беше все същата — да ми разрешат да спя на открито и ако намерим лъвчетата, да направим необходимото за Джеспа. Молбата ми беше отхвърлена. Основание: мнението на хирурга, който никога не беше виждал Джеспа, и телеграмата, изпратена от Джордж през юли, която гласеше, че бяхме намерили лъвчетата в отлично състояние. Възразих, като напомних, че по-късно при първа възможност да разгледаме лъвчетата отблизо бяхме опровергали изявлението, колкото се отнася до Джеспа. Подчертах, че много компетентни хора бяха подкрепили нашето становище, че хирургическата интервенция в случая с Джеспа може да се окаже решаваща. А това са хора, които не биха рискували името си и не хабяха думите си на вятъра. Никакви доводи не помогнаха. Всичко остана така, както през последните девет месеца. Преди да напусна събранието, ми съобщиха, че през следващия дъждовен сезон — април-май — Серенгети ще бъде затворен. Ако искахме, можехме да дойдем като туристи през юни.

Когато съобщих на Джордж резултата, той реши да се обърне към министъра на земеделието и горското стопанство в Танганайка. Джордж изпрати на министър Тюа нашата молба. Отговорът беше отрицателен.

Оставаше ни малко време. Концентрирахме търсенето върху области, където нямаше мухи цеце. Решихме, че ако се наложи, ще се върнем през юни и ще продължим да търсим Джеспа. Инспекторът се върна от едно сафари и ни каза, че бил видял един хром млад лъв, за който скоро бяхме чули и от друг бял ловец. Придружавал го неговият другар и очевидно той ловуваше и за двамата. Инспекторът застрелял едно Томи, за да му помогне, но се съмняваше, че лъвът ще оздравее. Той смяташе да го наблюдава известно време и ако е необходимо, да прекрати мъките му. Инспекторът ни уверяваше, че това не е Джеспа, защото лъвът нямал белег или рана. Все пак ние веднага тръгнахме да търсим раненото животно. Срегнахме група ловци. Те бяха видели два много млади лъва, единият от които куцал, на петнадесет километра от мястото, където беше минал инспекторът. Това беше друга двойка,

защото едва ли куцо животно можеше да измине толкова бързо това разстояние.

На няколко метра от хълма Нааби забелязахме скали и дървета — идеално място за леговище на лъвовете. Оттук удобно се наблюдаваше околната равнина, която сега гъмжеше от дивеч.

Сред скалите лежаха два млади лъва. Джордж ги знаеше от по-рано, когато единият бил болен. Сега двата изглеждаха чудесно. Те нежно търкаха глави един в друг, както нашите лъвчета. Наблизо почиваше и една лъвица. Спряхме колата, за да я снимаме. Тя се търкулна по гръб, вдигна лапи във въздуха и мързеливо се прозя.

Една сутрин видяхме млад, рус лъв с три лъвици. Те ни пузнаха да се приближим. Лъвът беше много по-възрастен от Джеспа, но приличаше страшно много на него. Как исках един ден и нашето лъвче да стане глава на такова семейство и да бъде така щастлив! Следобед отново видяхме семейството в равнината. Те избираха жертвата за своята вечеря измежду група от три зебри и едно малко, които пасяха, без да подозират опасността, която ги дебнеше от около половин километър.

Една от лъвиците легна по корем и пропълзя напред. След тридесет метра тя се спря, за да я настигнат другите. Лъвът охраняваше тила. Следващите тридесет метра води друга лъвица. Когато стигнаха на около седемдесет метра от жертвата, една от зебрите ги забеляза. Като разбраха, че са открити, лъвовете застанаха неподвижно. Зебрата продължи да пасе спокойно, без да ги изпуска от очи. Междувременно малкото скубеше тревата и без да иска, се приближи до лъвовете. Наоколо беше тихо, спокойно и сърцето ми мъчително се сви, като гледах как малката зебра невинно се приближаваше до лъвовете. Те не бързаха, седяха в една редица и наблюдаваха. Все пак лъвовете трябваше да живеят! Коя бях аз да ги съдя, че убиват, за да се хранят? Аз, която едно време смятах застрелването на една беззащитна сърна за голямо спортно постижение! Вярно, това беше отдавна и след като живях известно време сред дивите животни в тяхната естествена среда, не мога да си представя как някога съм отнемала живота на безобидни същества само за да кича с трофеи моята суета!

Денят догаряше. Ние трябваше да караме към къщи и не видяхме края на лова. Вероятно малката зебра се беше спасила, защото на

следващия ден не намерихме тук нито лъвовете, нито лова им. Няколко километра по-нататък срещнахме три лъвици, които поглъщаха прясно убита гну. Една от лъвиците много внимателно отстраняваше космите от брадата на антилопата и ги изплюваше. Това ми напомни Елза, която много мразеше косми и пера и въпреки че обичаше токачки, отказваше да ги яде, ако не бяхме изскубали перата. Следобед наблюдавахме много интересна церемония, изпълнена при завръщане на диво куче от лов. Попаднахме на осем диви кучета. Те лежаха пред бърлогата. В това време, запъхтяно, се приближи девето куче. То поздрави, като се потъркваше о всеки член на глутницата. Когато изреди всички, кучето се отстрани и дефекира. След това се върна и легна до другите. Последователно пристигнаха още четири кучета и всяко изпълни същия церемониал. Очевидно при всяко завръщане в бърлогата дивите кучета поздравяваха своята глутница по този начин.

На връщане от нашата обиколка на хълма Нааби видяхме семейство от осем лъва и спряхме. Един млад лъв се втурна към колата, седна наблизо и ни загледа. Дали не беше Джеспа? Лъвът обаче нямаше белег и изразът му беше различен. Искрахме да проверим по-добре, но нямаше време, защото трябваше да се връщаме в Серонера, преди да се стъмни.

Рано на другата сутрин тръгнахме да търсим лъва. Намерихме семейството на същото място. Всички дремеха и не ни обърнаха внимание, с изключение на младия лъв. Той се приближи, обиколи колата и изобщо се държеше толкова приятелски, че нашите съмнения се събудиха отново. Решителният изпит беше чинийката с рибено масло. Подадохме му я. Лъвчето я погледна с пълно безразличие. Братята и сестрите му събраха кураж и дойдоха да играят около колата. Трябваше да се примирим с обстоятелството, че това не бяха Елзините деца, въпреки че най-голямото лъвче имаше много общи черти с Джеспа, включително навика да бди над семейството, докато възрастните почиват и възстановяват сили за нощния лов. Когато лъвчето се убеди, че не бяхме опасни, то се сгуши край баща си. Сложило глава на лапите си обаче, то продължаваше да ни наблюдава през полузатворени очи дълго след като останалите заспаха.

Изгубихме всякаква надежда да намерим ранения лъв, въпреки че много искахме да се уверим, че не беше Джеспа. Един ден неочаквано го съзряхме край една локва. Другарят му беше с него, а

наблизо стояха два млади лъва с къси гриви. Четиримата изглежда, бяха образували една ергенска компания, за да помагат на болния лъв. При нашето приближаване тон се изправи, но внимателно седна пак. Очевидно болният крак го болеше, когато тежестта падаше върху него. Мускулът на ранения крак беше атрофиран, лъвът — слаб и очите му изразяваха болка. От пръв поглед разбрах, че не беше Джеспа, но кой знае, може би и нашето лъвче сега беше в подобно състояние.

Скоро трябваше да напуснем Серенгети за два месеца. Бяхме изучили подробно лъвското население около хълма Нааби и решихме последните дни да претърсим Долината на лъвчетата.

На път за къщи забелязахме грабливи птици и тръгнахме към мястото, над което кръжаха. Двойка лъвове ядяха бивол. Те бяха възрастни и ако не беше разликата в годините, щяхме да сме убедени, че бяха Джеспа и Гоупа. Светлият лъв имаше тясна дълга муцуна, златисти очи и същия добродушен и достоен израз като Джеспа. По-тъмният също беше кривоглед като Гоупа. Но те бяха поне четиригодишни, с напълно развити гриви. Невъзможно да бяха нашите лъвчета!

Последните дни карахме безспир от изгрев до залез с надежда да видим лъвчетата, преди да заминем. Пет месеца прекарахме в Серенгети, по-голямата част от които при крайно лоши атмосферни условия, карахме непрестанно, напънахме себе си и превозните средства повече, отколкото можеха да издържат, бяхме претърсили всяко достъпно място, където смятахме, че лъвчетата можеха да бъдат. Напразно! Единствената полза беше, че опознахме животните в областта и изучихме поведението им през дъждовния сезон, както и че оставихме пътища, които инспекторите можеха да използват, за да стигат до недостъпните дотогава части в Серенгети.

Последен ден! Отново грабливи птици ни заведоха до един убит бивол близо до мястото, където няколко дни преди това бяхме видели двата възрастни лъва, които приличаха на Джеспа и Гоупа. По-тъмният лъв беше напълнил стомаха си до спукване и пазеше новия лов от три нахални чакала. Те използваха всеки случай да отмъкнат някоя хапка, докато най-послед един сърдит рев ги прогони окончателно. Светлият лъв не участвуваше в отбраната. Той лежеше на сянка и утринният вятър развяваше гривата му.

Колко прекрасни бяха тези лъвове — сдържани, но дружелюбни, изпълнени с достойнство и самообладание. Гледах ги и разбрах защо човекът винаги се е възхищавал от лъва и дори е направил от него символ. Царят на животните, както го наричат, е толерантен монарх. Той е хищник, но хищниците са необходими, за да се поддържа равновесие сред дивите животни. Лъвът не е вреден, той не напада човек, освен когато го преследват заради кожата му или когато не може да намери по-активна жертва. Той никога не убива, освен за да се храни. Погледнете колко спокойно пасат антилопите покрай лъвове с пълни стомаси!

Приятно ми беше да наблюдавам сцената пред нас. Мислех за лъвчетата на Елза. Къде бяха в този момент? Където и да бяха, моето сърце беше при тях. Но то беше и при тези два лъва пред нас. Наблюдавах тази красива двойка и открих в тях много от характерните черти на нашите лъвчета. Действително във всеки лъв, който срещяхме, докато търсехме малките, аз разпознавах нещо от Джеспа, Гоупа и Малката Елза — духа на всички величествени лъвове в Африка. Нека бъдат запазени от стрели и благословени те и тяхното царство.

Серенгети, юни 1962

Издание:

Автор: Джой Адамсън

Заглавие: Лъвицата Елза

Преводач: Весела Илиева; Василка Шопова; Светлана Стефанова

Година на превод: 1982

Език, от който е преведено: английски

Издание: второ

Издател: Държавно издателство „Земиздат“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1982

Тип: научнопопулярен текст

Националност: английска

Печатница: ДП „Ат. Стратиев“ — Хасково

Излязла от печат: 28. 1. 1982 г.

Художествен редактор: Михаил Макариев

Технически редактор: Анна Михова

Художник: Петър Кръстев

Коректор: Мария Гарева; Венета Гинева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2088>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.